

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra romanistiky

**DICCIONARIO DE AMERICANISMOS: LA LETRA R (BDE,
JD), H**

**SPANISH-CZECH DICTIONARY OF AMERICANISMS: LETTER
R (BDE, JD), H**

Magisterská diplomová práce

Autor: Bc. Irena Schönweitzová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením prof. PhDr. Jiřího Černého, CSc. a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

.....
Podpis

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu své diplomové práce prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc. za jeho trpělivost, ochotu a cenné rady při psaní této práce. Chtěla bych také poděkovat svým blízkým za velkou podporu a pomoc při svých studiích.

ÍNDICE

Introducción	5
Lista de abreviaciones.....	6
1 El diccionario de americanismos español-checo.....	11
1.1 Palabras con la letra inicial R.....	11
1.2 Palabras con la letra inicial H.....	32
2 Comentario	109
Conclusión	127
Resumen.....	129
Bibliografía	130
Anexos	I
Anotace	V
Annotation	VI

INTRODUCCIÓN

Mi tesina es una parte del proyecto de la creación de un diccionario de americanismos, es decir, un diccionario de las palabras usadas en algún país en América que se diferencian por su forma o significado original del español peninsular. Este diccionario llamado *Španělsko-český slovník amerikanismů: Diccionario de americanismos español-checo* es dirigido por prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

El objetivo de mi trabajo es elaborar dos tareas. La primera consiste en traducir los vocablos con la letra inicial R sacados de dos fuentes bibliográficas: *Breve diccionario ejemplificado de americanismos*, escrito por Brian Steel, y *Velký španělsko-český slovník II.*, escrito por Josef Dubský. Del segundo diccionario, debo transcribir los vocablos desde la palabra *relampuso* hasta la palabra *rutido*.

En la segunda tarea debo unificar los lemas que empiezan con la letra H que anteriormente ya habían sido elaborados por otros estudiantes. Son escogidos de varias fuentes. Además, tengo que revisarlos si están escritos de forma correcta, corregir todos los tipos de errores (gramaticales, ortográficos, semánticos, de puntuación, etc.) y, por último, completar los datos que faltan. Me advirtieron que mi trabajo podría ser considerado como un plagio. Para evitar una acusación similar, resaltaré los cambios hechos por mí en **color azul**. Así se podrá reconocer el texto editado por mí del original.

En lo que se refiere a la estructura formal de mi tesina, está dividida en dos partes principales: *El diccionario de americanismos español-checo* y *Comentario*. El primer capítulo está compuesto por dos subcapítulos denominados *Palabras con la letra inicial R* y *Palabras con la letra inicial H*. Los dos forman la parte práctica. El segundo capítulo es el comentario a la traducción y unificación. Allí describiré cómo he hecho dos tareas mencionadas, qué problemas me han complicado mi trabajo y qué métodos he utilizado para resolverlos. Aparte de esos capítulos, hay más apartados. Al principio propongo una lista de abreviaciones utilizadas y al final adjunto el capítulo adicional *Anexos* en el que estarán las imágenes de palabras difíciles de imaginar solo por una traducción checa.

LISTA DE ABREVIACIONES

(Am → Š)	-	amerikanismus užívaný i ve Španělsku
(Š < Am)	-	mnohem častější v Americe
/	-	a také, nebo
[Š: „xxx“]	-	ve Španělsku (význam)
[Š: xxx]	-	ve Španělsku (tvar)
■ Syn.:	-	synonymum
■ Var.:	-	varianty
►	-	encyklopedické vysvětlení
●	-	začátek nového pramene
←	-	z jazyka, odvozeno od
^{1,2} atd.	-	různé významy jedné fráze
adj.	-	adjektivum
adj/subst.	-	adjektivum i substantivum
adv.	-	adverbium
aim.	-	aimarština
alt	-	altiplano (La Paz, Oruro, Potosí) ¹
Am	-	Amerika (odkaz na země mluvící španělsky)
amer.	-	americký
Andal.	-	Andalusie
Andy	-	oblast And
angl.	-	anglický
Antil	-	Antily
apod.	-	a podobně
arch.	-	archaický
Arg	-	Argentina
arg.	-	argentinský
arw.	-	arawačtina
atd.	-	a tak dále
azt.	-	aztécký
Bol	-	Bolívie

¹ Region v Bolívii podle LM

bol.	-	bolivijský
braz. port.	-	brazilská portugalština
braz.	-	brazilský
citosl.	-	citoslovce
Chil	-	Chile
despekt.	-	despektivní
Dom	-	Dominikánská republika
Ekv	-	Ekvádor
eufem.	-	eufemismus
f.	-	femininum, ženský rod
fr.	-	francouzština
guar.	-	guaraní
Guat	-	Guatemala
hanl.	-	hanlivě
Hond	-	Honduras
hovor.	-	hovorově
imper.	-	imperativ, rozkazovací způsob
ind.	-	indiánský
inf.	-	infinitiv
intr.	-	intransitivní sloveso
iron.	-	ironicky
it.	-	italština
jaz.	-	jazyk(y)
již	-	jižní
JižAm	-	Jižní Amerika
ju	-	jihovýchodní
jz	-	jihozápadní
Kanár.	-	Kanárské ostrovy
Karib	-	oblast Karibiku
karib.	-	karibský
keč. (kič)	-	kečujština
kniž.	-	knižní
Kol	-	Kolumbie

kol.	-	kolumbijský
Kost	-	Kostarika
Kub	-	Kuba
LaPla	-	oblast La Plata
lat.	-	latina, latinsky
lid.	-	lidový, lidově
lunf.	-	slang lunfardo
m.	-	masculinum, mužský rod
m/f.	-	masculinum a femininum
málo užív.	-	málo užívané
map.	-	mapuče, araukánština
mark.	-	markátor
may.	-	mayské jazyky
Mex	-	Mexiko
mex.	-	mexický
myt.	-	mytologie
nah.	-	nahuatl
např.	-	například
Nik	-	Nikaragua
Pan	-	Panama
Par	-	Paraguay
Per	-	Peru
per.	-	peruánský
pl.	-	množné číslo
port.	-	portugalský, portugalština
Portor	-	Portoriko
př.	-	příklad
předl.	-	předložka
přenes.	-	přeneseně
Š:	-	v evropské španělštině
Salv	-	Salvador
sev	-	severní
slang	-	slang, slangově, žargon, hantýrka

šp.	-	španělský, španělština
spíše pl.	-	používané spíše v pl.
spp.	-	species (pl.)/ druhy ²
stol.	-	století
stř	-	střední
StřAm	-	Střední Amerika
subst.	-	substantivum
sv	-	severovýchodní
sz	-	severozápadní
tr.	-	tranzitivní sloveso
tr/intr/zvrat.	-	tranzitivní, intanzitivní i zvrtné sloveso
tr/zvrat.	-	tranzitivní i zvrtné sloveso
Urug	-	Uruguay
US	-	USA
vall	-	valles (Cochabamba, Chuquisaca, Tarija) ³
Ven	-	Venezuela
venk.	-	venkovský
vulg.	-	vulgární
vých.	-	východní
vyj.	-	vyjadřuje
záp	-	západní
zdrob.	-	zdrobnělina
zejm.	-	zejména

Abreviaturas de las fuentes bibliográficas

ABS	-	Lipski, John: <i>Afro-Bolivian Spanish, Lengua y Sociedad en el Mundo Hispánico</i>
AHM	-	Mejía Prieto, Jorge: <i>Así habla el mexicano, diccionario básico de mexicanismos</i>
AM	-	Malaret, Augusto: <i>Diccionario de americanismos</i>
BDE	-	Steel, Brian: <i>Breve diccionario ejemplificado de americanismos</i>
DA	-	Asociación de Academias de la Lengua Española: <i>Diccionario de</i>

² Ve smyslu, že existují různé druhy uvedeného rodu.

³ Region v Bolívii podle LM

Americanismos

- DBM - Gómez de Silva, Guido: *Diccionario breve de mexicanismos*
- DMC - Sánchez-Boudy, José: *Diccionario Mayor de Cubanismos*
- DML - *Diccionario de mitos y leyendas*
- EA - Palacios, Azucena (coord.): *El español en América, Contactos lingüísticos en Hispanoamérica*
- EEA - Molero, Antonio: *El español de España y el español de América*
- EUM - Lara Ramos, L. F.: *Diccionario del español usual en México*
- HB - Viscarra, Victor Hugo: COBA, *Lenguaje secreto del hampa boliviano*
- INEI - *Instituto Nacional de Estadística e Informática (Perú)*
- JD - Dubský, Josef: *Velký španělsko-český slovník*
- JG - Godenzzi, Juan C.: *En las redes del lenguaje. Cognición, discurso y sociedad en los Andes*
- LM - Coello Vila, C., director, Villegas Pinto, E.- Soto Rodríguez, M., redactores: *Léxico mestizo. Diccionario de préstamos del quechua al castellano boliviano*
- MM - Morínigo, Marcos A.: *Diccionario del español de América*
- MS - Sala, Marius, ed., et al.: *El español de América*
- MV - Macazaga Ordoño, C.: *El habla del México Vivaracho*
- NET - informace získané z internetu
- RAE - Real Academia Española: *Diccionario de la lengua española*
- RR - Richard, Renaud, ed., et al.: *Diccionario de americanismos no recogidos por la Real Academia*
- S01 - Zuzana Erdšová: *Indiánské jazyky v Peru*
- S03 - Eva Kubátová: *Indiánské jazyky v Kolumbii*
- S04 - Alexandra Kováčová: *Aztéctí bohové*
- M01 - Kristina Ibiševičová: *El parlache en las obras escogidas de la literatura y cine colombianos*

1 EL DICCIONARIO DE AMERICANISMOS ESPAÑOL-CHECO

1.1 Palabras con la letra inicial R

racconto (raconto), m. (← it.) (1) (LaPla): zpráva, shrnutí; př.: *hacer un doble racconto de los distintos períodos económicos*; (BDE).

radial, adj. (1) (Urug): rádiový, rozhlasový; ► vztahující se k rozhlasovému vysílání; (BDE).

radio, m. (1) (Kub, Mex): rádio; př.: *una televisión y un radio*; (BDE).

radiograbador, -ra, m/f. (1) (Chil, LaPla): radiomagnetofon, kazeťák; (BDE).

radiola, f. (← Antil) (1) (Kol, Ekv, Per): gramorádio; ► elektrický gramofon zapojený na rozhlasový přijímač; př.: *¿su televisor o radiola están dañados?*; (BDE).

radioso, -sa, adj. (1) (Ven): zářící, radostný; př.: *yo la veía avanzar ... radiosa*; (BDE).

raid, m. (← angl.) (1) (Mex): svézt někoho autem; př.: *ponte a pedir raid y nadie te levanta*; (BDE).

rajarse, zvrat., hovor. (1) (Arg): vypadnout, vypařit se, odejít; př.: *te quisiste rajar, seguro*; (BDE).

ramada, f. (1) (Chil, LaPla): přístřešek (z větví), kryté místo s občerstvením na veletrhu; př.: *allí estuvimos celebrando el 18..., probando los gustos familiares, que se repetían en las ramadas y fondas*;⁴ (BDE).

rampla, f. (1) (Chil): přívěs; př.: *otro camión carguero con rampla con más de treita toneladas de madera*; (BDE).

ranchera, f. (1) (Mex): ranchera; ► mexická lidová píseň; př.: *piensan que voy a desempeñar el papel heroico que les asignan las canciones rancheras*; (2) arch. (Ven): kombík, malé nákladní auto; př.: *las primeras camionetas que hoy se llaman rancheras*;⁵ (BDE).

ranchero, -ra, (1) (Mex): vesničan, rolník; př.: *plática entre un ciudadano y un ranchero*; (BDE).

ranchos, m. (1) (Par, Guat): chatrč, chýše, chalupa; př.: *las cuadrillas de indios que barrían durante la noche ... regresaban a sus ranchos*; (2) (Mex): ranč, velký statek; ► v Mexiku má vyšší úroveň než ve zbytku Latinské Ameriky; označuje statek o relativní rozloze; (BDE).

ranchos (ranchitos), m., pl. (1) (Ven): chudinská čtvrť, periferní čtvrť z primitivních chatrčí; př.: *por los ranchos hacia El Observatorio, la gente estaba asomada a la puerta y quería ayudar*; (BDE).

rapar, tr., hovor. (1) (Kol): vyrvat, sebrat komu co, chňapnout po čem; př.: *echó a toda la cicla para poderme rapar la cartera*; (BDE).

raponeo, m. (1) (Kol): krádež (např. vytrhnutí kabelky, ukradení mobilu); př.: *expuesto ... al robo, al vandalismo, al raponeo u otras manifestaciones del hampa común*; (BDE).

rasca, adj., m/f., hovor. (1) (Chil, LaPla): obyčejný, běžný, všední; př.: *los bares, uno muy importante, los otros muy rascas*; (2) f., hovor. (Kol, Per, Ven): opilost, opice; př.: *el pobre viejo ... se quejaba de la rasca que tenía*; (BDE).

rascado, -da, adj/subst., m/f., hovor. (1) (Kol, Per, Ven): opilý; př.: *cuando la gente está muy rascada*; (BDE).

raspa, adj/subst., m/f., hovor. (1) (Mex): obyčejný, prostý, z dělnické třídy; př.: *el primero es raspa, o sea: plomero, albañil, mecánico*; (BDE).

raspar, tr., hovor. (1) (Ven): vyhodit, nechat propadnout (u zkoušky); př.: *porque le habían suspendido en matemáticas*; (BDE).

raspón, m. (1) škrábnutí, škrábanec; př.: *afortunadamente sólo recibió un raspón y está fuera de peligro*; (BDE).

rastacuero, -ra, adj/subst., m/f., hovor. (← fr.) (1) (Arg, Bol, Ekv, Guat, Mex, Nik, Per, Ven): ostentativní, zbohatlický, zbohatlík ► o osobě, která nemá vybrané chování, je bohatá a vychloubačná; př.: *el arrastracueros venezolano, que ha circulado por Europa y ha vuelto a América transfigurado en el rastaquouère francés*; ■ Syn.: *nuevo rico*; (RAE, BDE).

⁴ Véase Imagen 1

⁵ Véase Imagen 2

rastrillada, f. (1) (LaPla): brázda nebo stopy, které nechává stádo zvířat v zemi nebo na pastvinách; (2) (Urug): intenzivní hledání, pátrání; (BDE).

rastrillaje, m. (1) (Arg): intenzivní hledání, pátrání; př.: *fue detenido por una patrulla tras un intenso rastrillaje*; (BDE).

rastrillar, tr. (1) (LaPla): prohledat, pročesat místo; ► prozkoumat městské a neobydlené oblasti v rámci vojenských a policejních operací; (BDE).

ratis, m., pl., hovor. (1) (Chil): policajti; př.: *Bolivia aceptó excusas de Chile por ratis despistados*; (BDE).

rato (1) **de a ~s**, adv. (Arg): čas od času, občas; př.: *amaneció nublado, el sol salía de a ratos y sopló durante toda la tarde un viento persistente*; (BDE).

ratón, m., hovor. (1) (Ven): kocovina; př.: *que se le pase pronto ese ratón*; (BDE).

ratona, adj. (1) (Chil, LaPla): malý, nízký; ► používá se u nižších a menších věcí než jsou obvykle; zvláště u nábytku; př.: *mesa ratona*; (BDE).

ratonear, intr., hovor. (1) (Chil, Urug): trávit čas nad trivialitami; př.: *uno a veces se ratonea con esta vieja costumbre*; (BDE).

raya, f., hovor. (1) (Mex): mzda, plat; př.: *pos que nos den la raya de la semana y nos vamos*; (BDE).

rayado, -da, adj/subst., m/f., hovor. (1) (LaPla): pomatený, potrhlý, bláznivý, blázen; (BDE).

rayos!, hovor. (1) (Mex): sakra!, k čertu!, do prčic!, hergot!; př.: *¿qué rayos pasa?*; (BDE).

rayuela, f. (1) (Arg): panák; ► dětská hra, která spočívá v tom, že se po jedné noze skáče na očíslovaná obdélníková pole, která jsou nakreslená na zemi a dohromady připomínají postavu; (BDE).

raza de bronce, f., hanl. (1) (Mex): indiáni; př.: *una cosa es que ... se haya ganado a pulso la mala voluntad de la raza de bronce*; (BDE).

raza, f., hovor. (1) (Per): drzost, troufalost; př.: *plántale la mano encima, fuerte, con raza*; (BDE).

razzia, f. (← it.) (1) (Mex, LaPla): razie; ► policejní zátah; př.: *las razzias policiales*; (BDE).

re-, prefix (1) (zejm. Mex): velmi; ► předpona re- slouží k vyjádření přehánění; př.: *se murió rejoyen*; (BDE).

real, m. (1) (Per): desetník, deseticent; př.: *cinco reales por trago ... sacó su cartera*; (2) (Ven): padesátník, padesáticent bolívaru; př.: *compré unos muñequitos chiquitos que vendían doce por un real*; (3) **~(es)**, m., (pl.), hovor. (Ven): peníze, prachy; př.: *ese hombre no llevaba real encima*; (BDE).

realengo, adj/subst., m/f., hovor. (1) (Ven): osoba bez domova (např. bezdomovec, dítě ulice, tulák); př.: *la dramática realidad del niño realengo, sin pan, sin cama y sin techo*; (2) (Ven): zaběhlý dobytek nebo zatoulané zvíře; př.: *le autorizó recoger algún ganado realengo*; (BDE).

realero, m., hovor. (1) (Ven): spousta peněz, jmění; př.: *con el realero que vendrá al brotar el petróleo*; (BDE).

reata, f. (1) (Mex): provaz, laso; př.: *un soldado trajo una reata y me amarró de las muñecas*; (BDE).

rebasar, tr. (1) (Mex): předjet, předstihnout (auto); př.: *rebasan por la derecha, no respetan señales y atropellan a inermes peatones*; (BDE).

rebenque, m. (1) (Chil, LaPla): jezdecký bičík, bič; př.: *su papá andaba con un rebenque enorme, con el que llegaba a sacarle sangre a los caballos cuando los azotaba*;⁶ (BDE).

rebozo, m. (1) šál, velký šátek, přehoz; ► šál, mantila nebo šátek na hlavu, kterým si ženy obvykle zahalují ramena a hlavu;⁷ (BDE).

rebuscárselas, hovor. (1) (Kol, LaPla): umět si to zařídit, poradit si; př.: *tengo que rebuscármelas como pueda*; (BDE).

recado, m. (1) (LaPla): sedlo a koňský postroj; ► souhrn komponentů, z kterých se skládá koňský postroj venkovana; př.: *me regaló una yunta de petisos y un recadito, para que fuera con el a caballo en nuestros paseos*;⁸ (BDE).

recalar (en), intr., hovor. (1) [Š: *ir a parar*] (Arg): skončit, dopadnout; př.: *lo que anduvo buscando por las calles desde que salió del subte hasta recalar en su departamento fue otra cosa*; (BDE).

recámara, f. (1) (StřAm, Kol, Mex): ložnice; př.: *arriba hay cuatro recámaras y tres baños*; (BDE).

⁶ Véase Imagen 3

⁷ Véase Imagen 11

⁸ Véase Imagen 5

recamarera, f. (1) (Mex): služka, pokojská; př.: *la señora le dijo a su recamarera: guadalupe, no estoy contenta contigo*; (2) (StřAm, Mex): nábytek do ložnice; př.: *se vende: 3 recámaras grandes con sus respectivos closets*; (BDE).

recapado, m. (1) (Arg): protektorované pneumatiky; (BDE).

recapar, tr. (1) (Arg): protektorovat (pneumatiku); (BDE).

recargarse contra/en (1) (Mex): opírat, opřít o koho/co; př.: *y volvió a recargarse sobre el escaparate*; (BDE).

recaudería, f. (1) (Mex): obchod s ovocem a zeleninou; ► malý obchod, kde se prodávají věci na dochucení jídel (koření), tak jako zelenina a ovoce; (BDE).

recaudo m. (1) (Mex): koření, ochucovadlo; př.: *los recaudos se perfeccionaron con el ajo asado y molido, el azafán, el anís, el vinagre y el jugo de naranja*; ■ Var.: *recado*; (BDE).

recibirse (de), zvrát. (1) (Mex, Arg): získat kvalifikaci, získat potřebné vzdělání, vystudovat, promovat, absolvovat; př.: *al recibirse de abogado*; (BDE).

reciclador, -ra, m/f. (1) (Kol): osoba třídící odpadky na skládce; př.: *un grupo de recicladores han elegido la vía como dormitorio y lugar para arreglar sus carros esferados y seleccionar el material recogido*; (BDE).

recién, adv. (1) (Bol, Chil, Ekv, Per, LaPlá): nedávno, čerstvě, právě, teprve, sotva, jakmile, před chvílí; př.: *recién usaste la palabra resignación*; (BDE).

reclamar, tr. (1) (Per): stěžovat si; př.: *no he venido a reclamar la nota*; (BDE).

reclamo, m. (1) (Mex): žádost, požadavek; př.: *ante los reclamos de justicia se está agotando la paciencia del pueblo*; (2) (Chil): stížnost, reklamace, udání, oznámení na policii; př.: *no se aceptarán reclamos sin la presentación de este recibo*; (BDE).

reclusorio, m. (1) (Mex): vězení, věznice; př.: *en el Reclusorio Sur de la ciudad de México*; (BDE).

recojo, m. (1) (Per): sbírání, vybírání, shromažďování (např. pošty); př.: *dijo que se ha cumplido con el recojo de la leche en toda la cuenca del sur*; (BDE).

recomendado, -da, adj. (← fr.) (1) (Per): doporučený (např. dopis); př.: *llegó un paquete recomendado de los Estados Unidos; venía dirigido a Bobby*; (BDE).

recontra, adv., hovor. (1) [Š: *-ísimo*] (Per, Chil): extrémně, nesmírně, neobyčejně; př.: *¡ser comunista y dueño de fundo era recontra fácil!*; (BDE).

recorrida, f. (1) [Š: *recorrido*] (LaPlá): projížďka, trať, cesta, procházka; př.: *como todas las noches, el mayor haría su recorrida característica entre las plantas*; (BDE).

rechulo, -la, adj., hovor. (1) (Mex): velmi hezký, nádherný; př.: *¿cómo me quedan los aretes? -rechulos*; (BDE).

redilas, m. (1) **camión de ~** (Mex): nákladní auto pro přepravu dobytka; př.: *también llegaban camiones de redilas escupiando jornaleros*; (BDE).

redituable, adj. (1) (Mex, LaPlá): ziskový, výnosný, výdělečný; př.: *han convertido al oficio en poco redituable*; (BDE).

redituar, intr/tr. (1) (Mex, LaPlá): být výnosný, být výdělečný, nést užitek, vynášet; př.: *han redituado enormes ganancias a la comunidad financiera*; (BDE).

redondo, m. (1) **viaje ~** (← angl.) (Mex): o cestě: tam a zpět, zpáteční; př.: *Miami \$249 USD; viaje redondo*; (BDE).

reducidor, -ra, m/f., hovor. (1) překupník kradeného zboží; př.: *un conocido narcotraficante y «reducidor» de lujosos vehículos robados*; (BDE).

reelecto, -ta, přičestí minulé (1) (LaPlá): znovu vybrat nebo zvolit, znovuzvolený; př.: *la constitución catamarqueña permite que el gobernador sea reelecto «ad infinitum»*; (BDE).

reencauchar, tr. (1) (Kol, Per, Ven): protektorovat (pneumatiky); (BDE).

refacción, f. (1) oprava, renovace; př.: *la refacción hizo que se cuente con más lugares para la diversión*; (BDE).

refaccionar, tr. (1) (Per): opravit, spravit; př.: *se refacciona toda clase de colchones con resortes*; (BDE).

refaccionaria, f. (1) opravna; (BDE).

refacciones (1) f., pl., opravy, renovace; př.: *a fines del año siguiente sucedieron las refacciones por tres millones en la residencia de Olivos*; (2) (Mex): náhradní díly; př.: *con una miserable parcela de tierras de temporal, sin maquinaria, sin refacciones*; (BDE).

refalada, f. (1) (Chil, LaPla): sklouznutí; př.: *recordemos que refalada no es caída*; (BDE).

refalar(se), intr/zvrat. (1) (Chil, LaPla): klouzat, uklouznout; př.: *perder el equilibrio por deslizarse sobre una superficie poco adherente*; (BDE).

refalín, m. (1) (Chil): dětská skluzavka; př.: *mis hijos hicieron jirones sus ropas con las latas cortantes que hay en los refalines*; (BDE).

refalón, m. (1) (Chil, LaPla): sklouznutí; (BDE).

refrendar, tr. (1) (Mex): o dokumentech: obnovit; př.: *a fin de que sea refrendada anualmente, si procede, su documentación migratoria*; (BDE).

refrigeradora, f. (1) (Per): lednice; př.: *refrigeradoras americanas, remato 1,2 puertas excelentes colores y funcionamiento garantizado*; (BDE).

refucilo (refusilo), m. (1) (Arg): záblesk nebo blesk na obloze; př.: *-mirá, no es que yo ande buscando que me caiga un refusilo en la cabeza*; (BDE).

regadera, f. (1) (Kol, Mex, Ven): sprcha; př.: *utilizó un grueso cordón, con el cual se colgó de la regadera del baño de su casa*; (BDE).

regalón, -na, adj., hovor. (1) (Chil, LaPla): rozmazlený, zhýčkaný; př.: *se enfermó su hijita regalona*; (BDE).

regalinear, tr., hovor. (1) (Arg, Chil, LaPla): rozmazlovat, hýčkat; př.: *regalinearlos demasiado [a los niños] nos hace perder su respeto*; (BDE).

regente, m. (1) (Mex): starosta; př.: *después de los sucesos del 10 de junio, el Presidente le pidió al Regente de la ciudad y al Jefe de la Policía que se fuesen*; (BDE).

regidor, m. (1) (Mex, Per): radní; ► státní úředník, který je součástí městské správy nebo radnice (BDE).

regio, -gia, adj., hovor. (1) (Chil, Arg): úžasný, báječný, skvělý; př.: *le fue regio, fabuloso*; (BDE).

registradora, f. (1) (Chil, Kol): registrační pokladna; př.: *el ruido de la registradora*; (BDE).

registrar, tr. (← angl.) (1) (Mex): poslat doporučeně; př.: *Servicio Postal Mexicano Correspondencias Registradas*; (BDE).

regresar (1) tr. (zejm. Mex): vrátit; př.: *ya cuando termine usted la entrevista, la regresaremos en un avión*; (2) ~se (Mex): vrátit se; př.: *me regresé al despacho particular*; (BDE).

rejego, -ga, adj., hovor. (1) (Mex): umíněný, tvrdohlavý, paličatý, neposlušný; př.: *-andale, no seas rejego ni tacaño; invítales a una copita*; (BDE).

relacionador, -ra, m/f. (1) (Chil): osoba pověřená pro styk s veřejností; ■ Var.: *relacionador público*; (BDE).

relacionista, m/f. (1) (Chil, Kol): zaměstnanec na oddělení pro styk s veřejností; př.: *relacionistas; damas señoritas dinámicas*; (BDE).

relajo, m., hovor. (1) (zejm. StřAm, Mex): povyk, chaos, zmatek, nepořádek; př.: *se ha hecho un relajo con la vacunación contra tuberculosis*; (2) (Mex): zábava, legrace, sranda; př.: *era una mujer muy seca a quien no le gustaba el vacile, con ella nada de relajo*; (BDE).

relampuso (1) (Kub): drzý jak opice; (JD).

relance, m. (1) (Chil): lichotka, lichocení; (2) **de ~** (Kol): z ručky do ručky; (JD).

relancina, f. (1) (Arg): náhodička; (2) **de ~** (Arg): čirou náhodou; (3) **en una ~** (Arg): honem honem, narychlo; (JD).

relaves, m., pl. (1) (Chil): odpad; ► v oblasti průmyslu; př.: *diversas empresas mineras y curtiembres arrojan sus residuos químicos y relaves en el curso del río Chili*; (BDE).

relax, m. (1) (Am): uvolnění svalů atd.; (JD).

relay, m. (1) (Kol): relé; ► vztahující se k technice; (JD).

relejazo (1) (Chil): moc daleko; (JD).

releje, m. (1) (Am): dřevění, vyztužování, výdřeva v dolech apod.; (JD).

relente, m. (1) (Kub): odraz paprsků; (JD).

relés, m. (1) (Ven): okraj/lem látky; (JD).

releso (1) (Chil): hloupý, pošetilý; (JD).

relevamiento, m. (1) (LaPla): topografický průzkum nebo studie; př.: *relevamientos y estudios de seguridad*; (BDE).

relicario, m. (1) (Mex): medailón, brož; (JD).

relievación, f. (1) (Am): zdůraznění; (JD).

relievar (1) (Am): vystupovat na povrch; (2) (Am): zdůraznit; (JD).

religionero, adj/subst., m/f. (1) (Mex): pobožnůstkářský, pobožnůstkář/pobožnůstkářka; (JD).

relinchada, f. (1) (Mex): zařehtání; (2) **dar una** ~ (Mex): zařehtat; (JD).

relingo, m. (1) (Mex): cár, hadr; (2) (Mex): coura, dorota; (JD).

reloj de pulso, m. (1) (zejm. Kol, Mex): náramkové hodinky; př.: *los relojes de pulso que has tenido no te duran ni madre*; (BDE).

reloj, m., lid. (1) (Kub): srdíčko; př.: *se le paró el reloj* („zastavilo se mu srdíčko“); (JD).

relojear, tr. (1) (Arg; LaPla): pozorovat bedlivě, sledovat pozorně, špehovat; př.: *¿y el placer de salir a la calle con ella prendida del brazo mientras los tiras lo relojean?*; (JD; BDE). • (2) (Arg): měřit podle hodinek; (3) (Arg): kontrolovat; (JD).

relojo (1) (Mex): mazaný, prohnáný; (JD).

relujado (1) (Mex): vyparáděný, ulízaný; (JD).

rellena, f. (1) (Am): jelito, tlačěnka; (2) (Nik): sýrová placka; (JD).

remachado (1) (Kol): málomluvný, skoupý na slovo; (2) f. (Am): nýtování; (JD).

remacharse (1) (Kol): zarytě mlčet; (JD).

remache, m. (1) (Kol): zarytost, zaryté mlčení; (JD).

remangón, m. (1) (Mex): vykasání rukávů; (JD).

remanse, m. (1) (Mex): stojatá voda, tišina, tůň; (JD).

remar (1) (Kol): bubnovat na stůl; (JD).

remarcar (1) (Am): podtrhnout, zdůraznit; př.: *remarcar la alegría* („vyjadřovat radost“); (JD).

rematador (1) (Mex): ve sportu: brankář; (JD).

rematar (1) (Am): přísazovat ve dražbě; (2) (Chil): zarazit koně; (JD).

remate, m. (1) (Arg): přihrávka, kopnutí, rána na branku; př.: *anotó el gol con un remate corto y bajo* („dal branku krátkým nízkým kopnutím“); (2) (Mex): hrana; (JD).

rematista, m/f. (1) (Am): vydražovatel/vydražovatelka; (JD).

remecer, tr. (1) (Chil): třást, otrást, zatřást, setřásat; př.: *despertó remecido con violencia por la mujer*; (BDE).

remedio, m. (1) **de lo que no hay** ~ (Kub): úplně nabeton; př.: *me voy de lo que no hay remedio* („já teda jdu za každou cenu“); (JD).

remenear (1) (Mex): houpat co, kývat čím; (2) (Mex): třást, cloumat čím; (3) **~se** (Mex): klátit/kolébat/natřásat se při chůzi; (JD).

remera, f. (1) (Arg): námořnické tričko; (JD). • (2) (LaPla): tričko; př.: *porque así llegó a Dinamarca; con sus lentes oscuros, su remera negra marcándole cada uno de sus músculos*; (BDE).

remesón, m. (1) **a ~es** (Bol): chvílemi, občas; (JD).

remezón, m. (1) (Am; Per): otřes půdy, zemětřesení; př.: *salieron a la calle impresionados por un tremendo remezón*; (JD; BDE). • (2) **dar un ~ al árbol** (Am): zatřást stromem; (JD).

remichero (1) (Guat): povstalecký, buřičský; (JD).

remilgue, m. (1) (Mex): viz: *remilgo*; (JD).

rémington, m. (1) (Am): remingtonka; ► puška, psací stroj; (JD).

remise (remisse), m. (1) (LaPla): pronajaté auto (s řidičem), pronajatá limuzína (s řidičem); př.: *el Aeropuerto Internacional de Ezeiza ofrece un servicio de remises*; (BDE).

remisero, -ra, m/f. (1) (LaPla): řidič limuzíny nebo luxusního taxíku; př.: *el pasajero que llega [al aeropuerto de Ezeiza] es sucesivamente acosado por remiseros y taxistas*; (BDE).

remisión (1) **nota de ~** (Mex): dodací list nebo účet, faktura; př.: *notas de remisión, recibos, nóminas, boletos de avión*; (BDE).

remisor (1) (Am): odesílající; (2) m. (Am): odesílatel; (3) f., pl. (Am): výnos o převedení obžalovaného/pře k jiné instanci; (JD).

remitada, f. (1) (Mex): zaslání; (JD).

remoción, f. (1) přesunutí, přesun, odstranění; př.: *unidades de rescate cuando trabajaban en el auxilio de víctimas y en la remoción de escombros*; (BDE).

remojada, f. (1) (Mex): namočení, namáčení; (JD).

remojar (1) (Mex): dát spropitné; (JD).

remojo, m. (1) (Am): spropitné, od cesty; zapítí čeho; (2) **dar el ~** (Mex): zapít co; (JD).

remolcar (1) (Mex): táhnout koho s sebou, zaplést koho do čeho; (JD).

remoledor, adj/subst., m/f. (1) (Am): milující zábavy, milovník/milovnice zábav; (JD).

remoler (1) (Am): chodit po zábavách; (2) (Am): otravovat; (JD).

remolienda, f. (1) (Am): mejdan, rodinná slavnost, veselá hostina; (JD).

remolineada, f. (1) (Mex): kroužení, točení; (JD).

remolino, m. (1) (Chil): mlýnek; ► dětská hračka; (JD).

remonta, f. (1) (Am): náhradní kůň; (JD).

remontado, f. (1) (Mex): plavba/proti proudu; (JD).

remontadura, f. (1) (Kol): opravná; př.: *remontadura de calzado* („opravná obuvi“); (JD).

remontar (1) (Mex): plout proti proudu; př.: *remontar un río*; (2) ~se (Am): o otrocích: uprchnout do hor; o zvířatech: zdivočet; (JD).

remontero, m. (1) (Mex): voják starající se o koně, koňák; ■ Var.: *remontista*; (JD).

remotidad, f. (1) (Am): dálka, vzdálené místo; (JD).

remover, tr. (1) odstranit, odklidit, přemístit, přesunout; př.: *cuando la Comisión Investigadora removió las dificultades*; (BDE).

removible (1) ~ **dental** (Mex): umělý chrup; (JD).

remozadura, f. (1) (Mex): omlazení; (2) (Mex): osvěžení, přešití (šatů); ■ Var.: *remozamiento*; (JD).

rempujar (1) (Hond): přidělat; (JD).

remuda, f. (1) (Arg): prádlo na převléknutí; (2) (Mex): náhradní kůň; (JD).

renacuajo, m. (1) (Kub): hubeňourek; př.: *es un renacuajo* („je jako moucha“); (JD).

renculillo, m. (1) (Kub): nevrlost; (JD).

renchido (1) (Mex): těsný; (JD).

rendez-vous, m. (1) **con mucho** ~ (Kub): s velkými citáty; (JD).

rendidor (1) (Am): rentabilní, výnosný; (JD).

rendir (1) (Am): vydržet, trvat; (2) (Am): navařit se, hodně vydat; př.: *el arroz rinde mucho al cocerse*; (3) (Am): složit zkoušku; (4) (Mex): kořit se komu; (5) ~ **la jornada** (Am): skončit denní práci; (6) ~ **utilidad(es)** (Am): nést užitek/prospěch, rentovat se; (JD).

renegada, f. (1) (Mex): smůla; př.: *le tocó la renegada* („měl smůlu“); (JD).

renegar (1) (Am): zuřit, být naštvaný; (JD).

renegrado (1) (Am): černý jako noc; (JD).

renglón, m. (1) (Mex): zboží; př.: *esos y otros renglones deberían ser mucho más baratos de lo que actualmente son*; (BDE).

rengo, -ga, adj. (1) (Bol, Chil, Ekv, Per, LaPlá): kulhavý; př.: *esta noche a las veinticuatro horas, entró en una tienda un joven de veintidós años, rengo*; viz též: *coger*; (BDE).

renguear, intr. (1) (Am; Per): kulhat; př.: *sin embargo, todavía rengueaba ligeramente*; (JD; BDE). • (2) (Arg): namlouvat si ženu; (JD).

renguera, f. (1) (Am; Bol, Chil, Ekv, Per, LaPlá): kulhání, kulhavost; př.: *y cada una de las posibilidades que ésta prometía: la muerte, la renguera*; (JD; BDE). • (2) (Am): kulhavka (koní); (JD).

renoval, m. (1) (Mex): výhonek; (JD).

renta, f. (1) (Mex): pronájem aut; (JD).

rentado, -da (1) (zejm. Mex): pronajatý; (BDE). • (2) adj/subst., m/f. (Am; LaPlá): o osobě: placený, odměněný; ► odkazuje na pracovní pozici nebo práci, která je vykonávána výměnou za mzdu; př.: *bien rentado*; (JD; BDE).

rentar, tr. (← angl.) (1) (Am; Chil, Mex): pronajmout, najmout; př.: *una finca dividida en cinco pequeñas compañías que rentan los dueños por seis años*; (JD; BDE). • (2) (Kub, Mex): najmout si auto atd.; (JD).

renunciar (1) ~ **al sindicato** (Mex): vystoupit z odborové organizace; (JD).

reñir (1) (Am): hádat se o co; (JD).

reo, m. (1) (Arg): tulák; (JD).

repajilar (1) (Dom): zahnat; (2) (Dom): vyhodit; (3) **salir ~ando** (Kub): vypálit; ► ve smyslu vyběhnout; (JD).

repampillarse (1) (Mex): nadlábnout se; (JD).

reparar (1) (Am): napodobovat, zesměšnit; (2) (Am): vzpínat se; shodit jezdce; (3) (Kol): všimnout si; (JD).

reparista (reparisto), m. (1) (Am): šťoura; (JD).

reparo, m. (1) (Am): vyhození, vzepnutí, poskočení, skok (koně); př.: *tirar un reparo* („vyhodit, vzepnout se“); (JD).

repartición, f. (1) (Am): úřad; př.: *repartición pública* („veřejný úřad“); (JD). • (2) (Chil, Per, LaPlá): oddělení (např. vládní nebo administrativní oddělení); př.: *las reparticiones públicas locales han remozado sus edificaciones*; (BDE).

repartida, f. (1) (Am): rozdělení, rozdělování; (JD).

repartidera, f. (1) (Mex): narychlo provedené rozdělení; (JD).

repartija, f., hovor. (1) (Chil, LaPlá): rozdělení; př.: *esas repartijas son inevitables*; (BDE).

repartimiento (de indios), m. (1) o indiánech: přidělení, rozdělení; ► systém, který byl uplatňován v době kolonizace indiánů od poč. 16. století za účelem zajištění pracovních sil pro zemědělství a hornictví; indiáni byli rozděleni do různých encomiend, v rámci kterých byli nuceni poslouchat *encomenderos*; viz též: *Encomienda*; (BDE).

repartir (1) ~ leña (Am): o sportu: hrát surově, surovět; (JD).

reparto, m. (1) (Am): městská čtvrť; př.: *reparto populoso* („hustě obydlená čtvrť“); (2) (Mex): nadílka; př.: *reparto navideño* („vánoční nadílka“); (JD).

repasada, f. (1) (Mex): rychlé přečtení; (2) **dar una** ~ (Mex): rychle přeletět pohledem co; (JD).

repasador, m. (1) (Am; LaPlá): (kuchyňská) utěrka; př.: *se dirige a la pileta de lavar los platos y se seca con un repasador*; (JD; BDE). • (2) (Kub): korepetitor; (JD).

repasadora, f. (1) (Kub): korepetitorka; (JD).

repasar (1) (Am): přetřít, utřít; (JD).

repastado (1) (Mex): o dobytku: vykrmený; viz: *repastar*; (JD).

repechar (1) (Mex): udělat zastávku na pochodu; skrýt se; (JD).

repecho, m. (1) (Am): předprseň; (2) (Mex): útočiště; (JD).

repelada, f. (1) (Mex): vyhubování; př.: *dar una repelada a alguien* („být hubatý na koho“); (JD).

repelar (1) (Mex): mít hubu na koho; (2) **~se** (Chil): litovat; (JD).

repelencia, f. (1) (Am): odpor; (2) (Kol): sprostáctví; (JD).

repelo, m. (1) (Am): hadry, ošoupané šaty; odřený klobouk; (JD).

repelón (1) (Mex): drzý, hubatý; (2) m. (Mex): vynadání; (3) **dar un** ~ (Mex): vynadat komu; (JD).

repellador, m. (1) (Kub): zedník; (JD).

repellar (1) (Kub): nakrucovat/natřásat se; (JD).

repello, m. (1) (Kol, Kub): oplácání, omítnutí zdi; (2) (Kol, Kub): omítka; (JD).

repente, m. (1) (Mex): záchvat; (2) **de** ~ (Am): někdy, občas; náhodou; možná; (3) **de un** ~ (Am): najednou; (JD).

repepena, f. (1) (Guat): hledání; (JD).

repepenar (1) (Guat): hledat všude; (JD).

repercutir (1) (Kol): odporovat komu; (2) (Mex): smrdět; (3) **~irla** (Mex): flámovat; (JD).

reperiquete, m. (1) (Mex): fintilství; (2) (Mex): vytahování, naparování; (JD).

reperiquetear (1) (Mex): vyparádít, vyfintit; (JD).

repetidor (1) (Am): repetent; (JD).

repicadera, f. (1) (Mex): vyzvánění; (2) (Mex): klepání, ťukání; (JD).

repicador, m. (1) (Pan): bubínek; (JD).

repicar (1) cuando ~san fuerte (Am): na bubnování o slavnostní příležitosti; (JD).

repinchado (1) (Kub): samý kapric, kapriciózní; (JD).

repipi, f. (1) (Kol): holka; (JD).

repique, m. (1) (Mex): urážka; (JD).

repiquete, m. (1) (Kol): nevole; (JD).

repiqueteo, m. (1) (Arg): zvonění ostruhami; (2) (Mex): podupování; (JD).

repitente (repitiente), m. (1) (Am): repetent; (JD).

replana, f. (1) (Per): slang mluvený v kriminálním prostředí; př.: *una característica de los términos del argot, jerga o replana, es su renovación*; (BDE).

replanar (1) (Per): mluvit hantýrkou; (JD).

replantigarse (1) (Am): uvelebit/rozvalit se; (JD).

reporchase (1) (Kub): uvelebit se; (JD).

reportar (1) (Am): hlásit, oznámit poruchu atd.; informovat, podat zprávu o; (2) (Am): reportovat, přinést reportáž; (3) (Am): interviewovat; (4) (Am): dostavit se, přijít; př.: *reportar a clase* („přijít do školy“); (5) (Am): obvinít, udat; (6) (Kub): pokutovat; (JD). • (7) tr. (← angl.) (zejm. Mex): informovat, podávat zprávy; ► výraz používaný v novinách nebo v jiných sdělovacích prostředcích; př.: *ese mismo periódico ... reportó la anécdota de una niña limeña*; (BDE).

reportarse (1) (Am): hlásit se; př.: *reportarse a las autoridades* („hlásit se na úřadě“); (JD). • (2) ~ (con), zvrat. (Mex): navázat kontakt s, kontaktovat, spojit se s, dostavit se; př.: *¿no se reportó contigo?*; (BDE).

reportazgo, m. (1) (Am): reportáž; (JD).

reporte, m. (1) (Kub): pokuta; výkaz; př.: *poner un reporte a alguien* („pokutovat koho, dát komu pokutu“); (JD). • (2) (← angl.) (zejm. Mex, StřAm): reportáž; př.: *el reporte de incendio*; (3) (← angl.) (Mex): zpráva, hlášení; př.: *de acuerdo al reporte que presentaron los agentes de la Policía Judicial Federal*; (BDE).

reportear (1) (Am): interviewovat; (2) (Am): udělat reportáž/fotoreportáž; (JD).

reposada, f. (1) (Mex): odpočívání; (JD).

reposadera, f. (1) (Am): odpad, stoka; (JD).

reposera, f. (1) (LaPla): lehátko; př.: *hace a un lado la manta, deja la reposera y se dirige a la habitación número catorce*; (BDE).

repostada, f. (1) (Am): odseknutí, hrubá odpověď; (2) **dar una ~** (Am): odseknout; (JD).

repostador (1) (Am): odsekávající, hubatý; (JD).

repostero, m. (1) (Chil, Per): spíž, spížírna; př.: *de todo en el repostero: galletitas, pasitas, papitas fritas, conservas*; (BDE).

repostón (1) (Am): odmlouvající, odsekávající; (JD).

represaliar (1) (Am): provádět represálie, pronásledovat; (JD).

representante, m. (1) (Am): poslanec; (JD).

representativo, m. (1) (Kub): reprezentant, představitel; (JD).

repreisar (1) (Am): reprízovat, opakovat (hru); (JD).

reprobar, tr. (1) (Mex): nechat propadnout, vyhodit od zkoušky; př.: *el profesor Everardo me quería mucho pero de todos modos me reprobó*; (BDE).

repropio (1) (Mex): moc vhodný/se hodící; (JD).

repuesto (1) (Kub): náplň do kuličkového pera; př.: *repuestos para bolígrafos*; (JD).

repunta, f. (1) (Am): sehnání dobytka do stáda; (2) (Am): stoupnutí řeky; (JD).

repuntador, m. (1) (Am): honák dobytka; (JD).

repuntamiento, m. (1) (Am): shánění do stáda; (JD).

repuntar (1) (Am): o řece: znovu začít stoupat; (2) (Am): sehnat dobytek; spočítat stádo; (3) (Am): ukázat/ukazovat se, projevit se; př.: *repuntó la mejoría en el enfermo* („u nemocného se projevuje zlepšení“); *repunta la seca* („začíná se projevovat/ukazovat sucho“); (4) (Am): objevit/ukázat se někdo nečekaně; (5) (Am): dostat se zase do sedla; (JD). • (6) intr. (Chil): začít se objevovat, znovu se objevit; př.: *repuntaban los granos en los maizales*; (7) (Urug): zotavit se, vzpamatovat se; př.: *recuperarse paulativamente un negocio, una institución o un equipo deportivo después de haber experimentado una caída*; (BDE).

repunte, m. (1) (Am): shánění dobytka; (2) (Am): vzestup cen; (3) **tener un ~** (Kol): ve sportu: zlepšit svůj výkon; (JD). • (4) (Kol): znovuzískání, opětné dosažení, vzpamatování se, zlepšení; př.: *no hay un gran repunte en turismo pero sí ha crecido el número de viajeros por trabajo, negocios o cultura*; (5) (Chil, Mex): zvýšení, nárůst; př.: *prevén un repunte en las ventas de juguetes, en diciembre*; (BDE).

requechete (1) (Guat): obtloustlý; (JD).

requecho, m. (1) (Arg): odpad; zmetek; (2) (Par): nicůtka; (JD).

requenete (1) (Ven): obtloustlý; ■ Var.: *requeneto*; (JD).

requerir (1) (Kub): vykázat; př.: *no entre si no quiere ser requerido* („nepovolaným vstup zakázán“); (JD). • (2) ~ **de**, tr. (Mex, Chil): potřebovat, vyžadovat; př.: *precisó que el país requiere de inversiones, comercio y más empleos*; (BDE).

requetecontrabueno (1) (Chil): moc prima; (JD).

requiletear (1) (Mex): dovádět; (JD).

requintada, f. (1) (Am): vynadání; (2) (Am): zatahání; (JD).

requintar (1) (Am): nadzvednout (okraj klobouku); př.: *tener requintada el ala del sombrero*; (2) (Am): nedat se, dostat se do sedla, komandovat; (3) (Am): upevnit náklad na koně atd.; (4) (Am): vynadat komu; (5) (Am): napnout, natáhnout strunu atd.; (6) (Portor): podobat se, být podobný; (7) ~se (Hond): pustit se do; př.: *requintarse a llorar* („dát se do breku“); (JD).

requisar (1) (Am): zabavit; (JD).

requisición, f. (1) (Am): zabavení; (JD).

res, f. (1) (Am): hovězí dobytek; př.: *carne de res* („hovězí maso“); (2) (Arg): tělo lidské; př.: *tenía media res paralítica*; („byl ochrnutý na půl těla“); (3) (Mex): zabitý kohout v zápase; (JD).

resabido (1) (Mex): o koni: zlý; (JD).

resabioso (1) (Dom): šikovný; (JD).

resaca, f. (1) (Am): nános na pláži; (2) (Am): podlý chlap, ničema; (3) (Am): pálenka; (4) (Kub): výprask, napráskání; (5) **éste es la ~ de lo bueno** (Mex): to je pěkné číslo/kvítko; (JD).

resacado (1) (Mex): pořádný; ► ve smyslu velký; (2) (Mex): ničemný; (3) m. (Am): výborná pálenka; (4) (Kol): pašovaná kořalka; (5) (Per): anýzovka; (JD).

resacar (1) (Am): pálit kořalky; (JD).

resanar (1) (Am): urovnat, opravit zeď atd.; ohodit, omítnout; (JD).

resano, m. (1) (Am): omítka, ohození zdi; (JD).

resaque, m. (1) (Ven): kořalka, pálenka; (JD).

resaquero (1) (Am): líný, lenivý; (JD).

resbalada, f., hovor. (1) (Am; Chil): sklouznutí, uklouznutí; př.: *una resbalada del alazán hizo que el mozo ... lanzara una gorda interjección al requerir al caballo*; (JD; BDE). • (2) **dar una ~** (Am): sklouznout se; (JD).

resbaladero (1) (Pan): občerstvující nápoj; (2) (Ven): rýžová kořalka; (JD).

resbaladilla, f. (1) (Chil): skluzavka; (JD).

resbalar (1) (Am): mít poměr s kým; (2) **me lo ~lo** (Am): na to kašlu, to je mi volné; (JD).

resbalón, m. (1) (Kub): frajírek; (JD).

resbaloso, -sa, adj., hovor. (1) (Mex): drzý, sprostý, nestydatý; př.: *no se ponga resbaloso*; (JD, BDE). • (2) m/f. (Mex): nestyda, sprosták; (3) f. (Arg): resbalosa; ► lidový tanec, který se rozšířil v první polovině 19. století po Argentíně a Chile; př.: *tocar la resbalosa*; (JD, NET).

rescatar (1) (Am): rozprodávat; (JD).

reseco (1) (Arg): na suchu, švorc bez peněz; (JD).

reseda, f. (1) (Am): rostlina: rezeda vonná, rýt rezeda; ■ Var.: *resedá*, m./f.; (JD).

resellada, f. (1) (Mex): přerazítkování, okolkování; (JD).

resequedad, f. (1) (Mex): suchost, vyprahlost; (JD).

reserío, m. (1) (Kub): stádo dobytka; (JD).

resero, m. (1) (Am): dobytkář; (JD).

reservación, f. (1) (Am): rezervace (např. lístků, vtupenek); (JD).

reservado, m. (1) (Am): rezervované oddělení ve vlaku; (JD).

reservón (1) (Mex): opatrnický; (2) m/f. (Mex): opatrník, opatrnice; (JD).

resfalón, m. (1) (Am): uklouznutí; (JD).

resfriadera, f. (1) (Kub): chladicí nádoba; (JD).

resfriado (1) (Arg): indiskrétní; př.: *barriga resfriada, estómago resfriado* („slepičí prdelka“); (JD).

resfrío, m. (1) (Arg): nachlazení, rýma; př.: *nunca decimos resfriado lo más corriente, en el lenguaje familiar, es decir resfrío*; (BDE).

resgoso (1) (Mex): moc riskantní; (JD).

resguardo, m. (1) (Mex): bezpečnostní služba; př.: *decomisado por el Resguardo Aduanal en el aeropuerto capitalino*; (BDE).

residencia, f. (1) (Am): penzión; (JD).

residencial (1) m. (Chil): penzión; (JD). • (2) f. (Arg, Chil): levný penzión; př.: *ella está feliz, ... instalada en la residencial de unos amigos*; (3) m. (Mex): sídliště; př.: *Residencial Victoria*; (BDE).

resingao (1) (Am): nasejřený; ► ve smyslu naštvaný; (2) m. (Am): grázl; (JD).

resmillar (1) (Mex): nadělat zuby na čem; (JD).

resolanear (1) (Mex): skrýt se před sluncem; (JD).

resoltarse (1) (Kol): chovat se nestydatě; (JD).

resollada, f. (1) (Mex): odfukování, funění; (JD).

resolladero, m. (1) (Am): okénko; (2) (Kub): výtok ponorné řeky; (JD).

resondrar, tr., hovor. (1) (Per): vynadat, sprdnout; př.: *a la primera que se enojara la acusaría y la señora la resondraría*; (BDE).

resorte, m. (1) (Am): instance; př.: *juzgar en último resorte* („soudit v poslední instanci“); (2) pl. (Mex): kšandy; (JD).

resortera, f. (1) (Mex): prak; př.: *hemos votado por no permitir rifles, pistolas, resorteras y motocicletas*; (JD, BDE).

respajilar (1) (Dom): zahnat; vyhnat; vyhodit; (JD).

respeto, m. (1) **ser de ~¹** (Am): být úctyhodný; (2) **ser de ~²** (Am): být obávaný; (JD).

respingado (1) (Guat): o šatu: vyhrnutý; (JD).

respingo, m. (1) (Mex): vyhrnutí sukně; vyhrnuté sukně; (JD).

respingón (1) (Mex): hubatý; (JD).

respirada, f. (1) (Mex): nadýchnutí; př.: *respirada de aire*; (JD).

resplendor, m. (1) (Am): členka, diadém; (2) (Mex): žár slunce, sluneční paprsky; (JD).

responsabilidad, f. (1) (Kub): odpovědná funkce; př.: *desempeñar diversas responsabilidades* („zastávat různé odpovědné funkce“); (JD).

responsiva, f. (1) (Mex): záruka; (JD).

resquicio, m. (1) (Am): trošek, troška, ždíbec; stopa po čem; př.: *no quedan ni resquicios de todo eso* („není po tom všem ani stopy“); (JD).

restaurada, f. (1) (Mex): obnovení; (JD).

restaurant, m. (1) (Mex): restaurace; př.: *pasaron al lado de varias pollerías y restaurants de un piso*; (BDE).

restirarse (1) (Mex): zhebnout; (JD).

resto, m. (1) (Kub): drobné nazpět; (JD).

restrillar (1) (Am): praskat; (2) (Am): práskat (bičem); (JD).

restrillazo, m. (1) (Am): prásknutí; (JD).

resultar (1) **le ~tó de bamba** (Kub): vyšlo mu to jen náhodou; (2) **~ta que¹ ...** (Chil): jenže ..., ale ...; (3) **~ta que² ...** (Mex): jde o to, že ...; (JD).

resumidero, m. (1) (Am): stoka; (2) (Am): žumpa; (3) (Am): odkalovací jímka; (JD).

resumir (1) (Arg): převzít na sebe; (JD).

resunto, m. (1) (Kol): souhrn; (JD).

retacado (1) (Pan): paličatý; (2) (Mex): hromada; (3) (Pan): paličák; (JD).

retacar (1) (Am): povalovat; (2) (Mex): zacpat; (3) **~se** (Chil): zpěčovat se; ► ve smyslu jít dále; (JD).
 • (4) tr. (Mex): nacpat, namačkat; př.: *la pantalla chica que las mira idiota desde su caja y les retaca el cerebro de ondas imprevisibles*; (BDE).

retacear (1) (Am): dělat drahoty; (2) (Mex): prodávat zbytky; (JD). • (3) tr. (LaPla): šetřit, skrblit; ► dát něčeho trochu obvykle z lakoty; (BDE).

retaceo, m. (1) (Am): drahoty; (JD). • (2) (LaPla): snížení, omezení, restrikce; př.: *ha sido permanente el retaceo de recursos*; (3) **sin ~s** (LaPla): bezvýhradně, velkoryse; př.: *con uniforme de fajina, el militar se prestó sin retaceos, casi cómodo, al periodismo y a los padres de los soldados*; (BDE).

retacería, f. (1) (Mex): hadříky, zbytky; ■ Var.: *retacerío*, m.; (JD).

retacón, -na (1) (Am): zavalitý; (2) m. (Am): cvalík, tlouštík; (JD). • (3) adj., hovor. (Arg): malý a zavalitý; př.: *el muchacho era retacón pero atlético*; (BDE).

retacharse (1) (Mex): stáhnout se zpátky; (JD). • (2) zvrát., hovor. (Mex): vrátit (se); př.: *me retaché a México, y después de aquella experiencia sólo quería vivir en la ciudad*; (BDE).

retahilarse (1) (Mex): postavit se do řady; (JD).

retajar (1) (Arg): vymiškovat, kastrovat; (JD).

retaliación, f. (1) (Am): odplata, odvěta, represálie; (JD).

retama, f. (1) **~ de guayacal** (Kub): kvítko z čertovy zahrádky; př.: *esto es retama de guayacal* („stojí to za starou belu“); (JD).

retar, tr., hovor. (1) (LaPla): vyhubovat, vynadat, vyčítat; ► vyčítat někomu jeho chování; obvykle dítěti; (BDE).

retarado, m. (1) (Am): blboun pitomá; (JD).

retardatorio (1) (Am): o politice: reakční; (JD).

retardo, m. (← fr.) (1) zpoždění, zdržení; př.: *expresó preocupación por el retardo de medidas definitivas*; (2) ~ (mental), mentální retardace; př.: *padece de un severo retardo mental*; ■ Syn.: *retraso mental*; (BDE).

retazo, m. (1) (Mex): flákota; ► kus masa; (JD).

rete¹, m. (1) (Mex): sešlost; (JD).

rete-/rete², adv., hovor. (1) (Mex): velmi; př.: *es rete duro eso de no morirse a tiempo*; (BDE).

retrechulo (1) (Mex): moc fajnový; (JD).

retemplar (1) (Am): oživit, povzbudit; př.: *retemplar el ánimo con la alegría de vivir* („povzbudit ducha“); (JD).

retén, m. (1) (Chil): policejní komisařství; (2) (Ven): dětské jesle; př.: *retén de menores* („nalezinec“); (JD). • (3) (Ekv, Ven): nápravné zařízení pro mladistvé nebo jako vyšetřovací vazba; př.: *diez menores se fugaron hoy del Retén del Consejo Venezolano del Niño*; (BDE).

retención, f. (1) (Arg): postupující žáci; (JD).

retía, f. (1) (Ven): prateta; (JD).

retinto (1) (Mex): tmavé pleti; (JD).

retío, m. (1) (Ven): prastrýc; (JD).

retiro, m. (1) (Kub): u ženy: přechod; (JD).

reto, m. (1) (Am): vyhubování; (2) (Chil): nadávka; (JD).

retobado (1) (Am): divoký, plachý; (2) (Am): nepoddajný; (3) (Am): umíněný; (4) (Am): prohnaný, vychytralý; (5) (Am): hubatý; svárlivý; (6) m. (Am): darebák, lump; viz: *retobar*; (JD).

retobar (1) (Arg, Chil): podšít, povléct kůži; (2) (Arg, Chil): vyspravit; (3) (Arg, Chil): zabalit; (4) ~se (Arg): ježit/durdit/čertit se; (JD). • (5) tr. (Chil, LaPla): potáhnout nebo pokrýt kůži; (BDE).

retobear (1) (Guat): dolézat; (JD).

retobo, m. (1) (Arg, Chil): potažení/povlečení kůži; (2) (Chil): obal na balíky; potah; (3) (Kol, Hond): odpad; (4) **hacer ~bos** (Am): bručet, cukat se; (JD).

retobón (1) (Arg): o zvířeti: neposlušný; (JD).

retocada, f. (1) (Am): o fotkách: retuš, retušování; ■ Var.: *retocado*, m.; (JD).

retomar (1) (Am): udělat snímek, (znovu) vyfotografovat; (JD).

retorno, m. (1) (Mex): o silničním provozu: pruh pro změnu směru; př.: *se trata de un camellón donde quitaron más de 80 pinos para hacer un retorno vehicular*; (BDE).

retranca, f. (1) (Am): u vozu: brzda; př.: *apretar la retranca* („stisknout páku/brzdu“); (JD).

retrancar (1) (Am): brzdit; (2) (Am): couvat (s vozem); (3) ~se (Mex): o záležitosti: zastavit se, zůstat stát; (JD).

retranquero, m. (1) (Am): brzdař; (JD).

retratería, f. (1) (Guat, Urug): fotografický ateliér, bouda fotografova; (2) (Guat, Urug): fotění; (3) (Guat, Urug): fotka; (JD).

retrechería, f. (1) (Ven): skrblictví; (JD).

retrechero (1) (Ven): skrblický; (JD).

retreta, f. (1) (Am): koncert v parku; (2) (Am): řada; (3) **confundir ~ con serenata** (Am): chytit to za nepravý konec; (JD).

retroceso, m. (1) (Arg): o politice: reakce; (JD).

retropróximo (1) (Mex): nejbliže minulý; (JD).

retrucar (1) (Arg): odseknout; (2) (Mex): ucítit na vlastní kůži (následky čeho); (JD). • (3) intr., hovor. (LaPla): v řeči: odseknout, odmlouvat; př.: *replicar con acierto y energía*; (BDE).

retruco, m. (1) (Am): odseknutí (v řeči); (2) (Am): odražení (míče); (JD).

retruque, m. (1) (Arg): odseknutí (v řeči); (2) **de ~¹** (Am): následkem toho, jako následek; (3) **de ~²** (Chil, Mex): rázně; (JD).

retumbe, m. (1) (Am): dunění, rachot; ■ Var.: *retumbido, retumbo*; (JD).

reubicación, f. (1) (Mex): přeložení, přemístění, přestěhování; př.: *para llevar a cabo la reubicación de personal*; (BDE).

reuma (reúma), m. (1) **tiene el ~ en el brazo/en el codo** (Kub): nedosáhne si do kapsy; ► vyj. je lakomý; (JD).

reunionismo, m. (1) (Kub): schůzování; (JD).

revacadero, m. (1) (Kub): ohrada (pro hovězí dobytek); (JD).

reválida, f. (1) (Kub): závěrečné souborné zkoušky; (JD).

revalorización, f. (1) (Kub): mimořádný zkušební termín (ve škole); (JD).

revaluación, f. (1) (Am): zhodnocení měny, revaluace; (JD).

revaluar (1) (Am): znovu zhodnotit měnu; (2) (Kol): překonat; zlepšit; (JD).

revejido (1) (Kol): vyhublý; (JD).

revellín, m. (1) (Kub): nesnáz; (2) (Kub): půvab (ženy); (3) **echar ~** (Kub): zuřit, prskat hněvem; (JD).

reventada, f. (1) (Mex): prasknutí; (2) (Mex): krach; (JD).

reventadero, m. (1) (Am): vřídlo; (2) (Chil): útes; (JD).

reventado (1) (Kub): prasklý (u zkoušky); (2) **está ~** (Kub): nacpal se k prasknutí; (JD).

reventar (1) (Am): začít klíčit/rašit/pučet; nasazovat na květ; př.: *las simientas están a punto de reventar* („semena brzo vzejdou“); (2) (Am): vymáčknout se (v řeči); př.: *revienta esa piñata* („tak se vymáčkni!“); (3) (Kub): vyrazit (u zkoušky); (4) (Mex): prasknout, rupnout (u zkoušky); (5) **~tó la copucha** (Chil): to je bomba!, to to bouchlo!; (6) **~ como un siquitraqui** (Kub): prasknout jako přehřátý kotel; (7) **la guaga viene que se ~vienta** (Kub): autobus je natřískaný k prasknutí; (JD).

reventazón, f. (1) (Am): rašení, pučení; (2) (Arg): pásmo nízkých hor, předhoří; (3) (Ekv): výbuch sopky; (4) (Mex): tříštění vln, příboj; nadmutí, nafouknutí (žaludku, střev); (JD).

reventón (1) (Ven): těžký o práci atd.; (2) m. (Am): objevení rudné žíly; (3) (Bol): stupně (pahorku); (4) (Kost): šťouchnutí, drenutí; (JD).

reverberoo, m. (1) (Mex): odrážení, odraz (světla, zvuku); (2) (Mex): odlesk (světla); (JD).

reverbero, m. (1) (Arg): žár (slunce); (JD).

reverendo (1) (Mex): pěkný, pořádný; př.: *es un reverendo pillo* („je to pěkný lump“); (JD).

reversa, f. (← angl.) (1) (Am; Mex): u auta: zpátečka; př.: *comenzó a correr pero el asaltante lo empezó a seguir en reversa*; (JD; BDE). • (2) **en ~** (Am): zpět, dozadu; (JD).

reverso, m. (1) (Kol): u auta: zpátečka; (JD).

revertir, tr. (1) (Arg, Chil, Mex, Ven): obrátit, zcela změnit, zvrátit, přeměnit; př.: *y para el gobierno, posiblemente no va a ser fácil revertir esta visión de tipo pesimista*; (BDE).

revesa, f. (1) (Mex): náhradník, náhradnice; př.: *tiro de reversa* („náhradní příprěž koní“); (JD).

revienta cinchas (1) **a ~** (Mex): přese všechno, navzdory všemu; (JD).

revijío (1) (Kub): droboulinký; (JD).

revirado (1) (Arg): popudlivý; bláznivý; vzpurný; (JD).

revirar, intr., hovor. (1) (Kol): protestovat, ohradit se, odmítnout, vyjadřovat nesouhlas, odpovědět důrazně, ztropit povyk; př.: *sí, yo hubiera revirado de una manera y hasta me hubiera pegado, me hubiera botado y todo eso*; (BDE).

revirarse (1) (Am): vzbouřit se, vzdorovat, neposlušovat; (2) (Arg): být poblázněný; (JD).

revire (reviro), m. (1) (Arg): pobláznění, bláznění; (JD).

revisación, f. (1) (Am): kontrolování, revidování, revize; prohlédnutí; ■ Var.: *revisada*; (JD).

revistera, f. (1) (Arg): revuální herečka; (JD).

revistero (1) (Am): stolek/stojánek na noviny; (2) (Arg): revuální (herec); (JD).

revolcada, f. (1) (Am): převalování, válení, vyvalování; ■ Var.: *revolcadera*; (JD).

revolcado, m. (1) (Kub): míchanice; ► pokrm z chleba, cibule, papriky, rajčat atd.; (JD).

revolcadura, f. (1) (Mex): válení; (2) (Mex): povalení; (JD).

revolear (1) (Am): kroužit, točit lasem atd.; (2) (Mex): o přátelství: přen. rozházet; (JD). • (3) tr. (Arg): otočit, točit, obracet; př.: *tirábamos los turnos a la suerte, revolcando dos monedas a la vez*; (BDE).

revolica, f. (1) (Hond): poprask; (JD).

revolico, m. (1) (Kub): generálský puč; (2) (Kub): motanice; př.: *¡qué revolico!* („to je motanice“); (3) **se formó ~** (Kub): strhla se mela; (JD).

revoliquero, m. (1) (Kub): pučista; (2) (Kub): rošťák; (JD).

revolisco, m. (1) (Am): poprask, motanice; (2) (Am): rebelie; (3) **hacer ~** (Am): bouřit se; (JD).

revolisquear (1) (Am): dělat poprask/povyk; (JD).

revolotear (1) (Am): práskat bičem; př.: *revolotear el látigo*; (JD).

revoltijo, m. (1) (Am): ranec; (JD).

revoltillo, m. (1) (Am): míchanice, míchaná vejce; ► pokrm; (JD).

revoltura, f. (1) (Am): motanice; (2) (Am): míchanice; př.: *revoltura étnica* („rasová míchanice“); (JD).

revoluti, m. (1) (Arg): motanice, míchanice; (JD).

revolutis, m/f. (1) (Am): puč; (JD).

revolvedor, m. (1) (Kub): zahušťovací nádrž (v cukrovaru); (JD).

revolver (1) (Kol): vyplít; (2) ~se (Am): vrátit se; (JD).

revuélcate, m. (1) (Per): kanón; ► vyj. revolver; (JD).

revuelta, f. (1) (Am): pletí, plení; (2) (Kol): plečka, motyčka; (3) (Chil): obrácení koně (na místě); (JD).

revuelto, m. (1) (Arg): míchaná vejce se zeleninou; (JD).

revulsar (1) (Am): blít; ► vyj. zvracet; (JD).

rey, m. (1) **tener al ~ por compadre** (Am): mít velkou protekci; (JD).

reyar (1) (Am): chodit na koledu, koledovat; (JD).

reyuno, lid. (1) (Arg): národní; (JD).

rezada, f. (1) (Mex): prosení, modlení; ■ Var.: *rezadera*; (JD).

rezadero, m. (1) (Pan): prosebník; (JD).

rezagado (1) (Am): zpožděný; jdoucí pozdě; (2) (Am): nedoručitelný; (JD).

rezago, m. (1) (Arg): zboží ležák; (2) (Chil): neduživá dobytčata (oddělovaná od stáda); (3) (Mex): stopa po čem, čeho; (JD). • (4) (Mex): zaostalost, opoždění, zpoždění; př.: *deben atender urgentemente los rezagos sociales en la entidad*; (BDE).

rezandero, f. (1) (Kol): kudlanka nábožná; (JD).

rezo, m. (1) (Mex): šňůra; (JD).

rezongada, f. (1) (Mex): bručení, remcání, nabručenost; ■ Var.: *rezongadera*; (JD).

rezongar (1) (Am): láteřit; (JD).

rezongo, m. (1) (Am): láteření; (2) (Pan): fňukání; (3) **dar/echar un ~ a alguien** (Am): vynadat komu; (JD).

rezumba, f. (1) (Mex): vlk, káča; ► bzučící hračka; ■ Var.: *rezumbador*, m. (Kub); (JD).

ribera, f. (1) (Am): chalupy u řeky; nouzová kolonie (u města); (JD).

ribo, m. (1) (Kol): břeh; (JD).

ribota, f. (1) (Kub): mejdan, legrace; (2) (Portor): výlet (do přírody, po moři); (JD).

rico (1) (Kol): dobrý; příjemný; dobře; příjemně; (2) **estar ~** (Kol): mít se dobře; (JD).

ricón (1) (Kub): fešácký; (2) m/f. (Kub): fešák, fešanda; př.: *¡qué ricona!* („to je fešanda!“); (JD).

¡ricota! (1) (Kub): krasavice!; (JD).

ricote, adj/subst., m/f., hovor. (1) (Mex): o člověku: velmi bohatý, boháč, zbohatlík, zazobanec; př.: *nunca fue altanero o ricote, ni siquiera «niño bien»*; (BDE).

ricura, f. (1) (Am): drahoušek, zlatíčko; (2) (Kub, Chil): fešanda; (JD).

ridiculeza, f. (1) (Am): legračnost; (JD).

riecito, m. (1) (Am): říčka; (JD).

rielero (1) (Mex): železničářský; př.: *elemento rielero* („železničáři“); (2) m/f. (Mex): železničář, železničárka; (JD).

riesgoso, -sa, adj. (1) (Am; Per): riskantní; př.: *el trayecto es largo, riesgoso, y, a ciertas horas, lentísimo por la congestión del tráfico*; (JD; BDE).

rifa, f. (1) (Kol): stánek, krámk; (2) **sacarse la ~ (de la chiva)** (Ven): vyhrát v loterii; ► mít štěstí; (3) **me tocó la ~** (Ven): měl jsem kliku, vyšlo mi to; (JD).

rifar (1) (Mex): vynikat; (2) ~se (Mex): chytout se s kým; př.: *rifar machete en mano* („posekat se s kým“); (JD).

rifero, m. (1) (Kol): stánkař; (JD).

riflero (1) (Am): šikovní ve střelbě puškou; (2) m. (Am): střelec; (3) m. (Am): šikovní střelec; (JD).

rigor, m. (1) (Kol): fůra; ► vyj. množství věcí; (2) **dar un ~ a alguien** (Arg): nařezat/našlehat komu; (JD).

rigüe, m. (1) (Hond): placka; ► placka z mladé kukuřice; (JD).

rijio, m. (1) (Am): u koně: divokost, ohnivost; (JD).

rijioso, m. (1) (Am): o koni: divoký; (JD).

rijoso (1) (Am): neposlušný; divoký; (JD).

rila, f. (1) (Am): chrupavka; (JD).

rimado, m. (1) (Mex): seřízení; př.: *rimado de pistones*; (JD).

rimú, m. (1) (Chil): šťavel; ► rostlina; (JD).

rin, m. (1) (Mex): ráfek u kola; (2) (Mex): ring; (3) **estar en los ~nes** (Mex): nemít ani floka; (JD). • (4) (← angl.) (Kol, Mex, Ven): ráfek; ► název železné obruče, která tvoří okraj automobilových kol a na kterou se přidělává guma; př.: *por fin el rin más vendido del mundo*; (5) (Per): telefonní karta; ► karta umožňující volat z veřejných telefonních automatů; (BDE).

rincón, m. (1) (Arg): ostroh; (2) (Per): úžlabí, úžlabina, soutěska; (JD).

rinche (1) (Kol): vrchovatý; (JD).

rinde, m. (1) (Arg; Chil, LaPla): výnos (např. polí apod.); př.: *en general, los rindes [de soja] son muy buenos, superando los 60qq/ha*; (2) (Arg; Chil, LaPla): výkon, výkonnost (práce); (JD; BDE). • (3) (Arg): výnosnost podniku; (JD).

ring, m. (1) (Kol): kolo v automobilových závodech atd.; (JD).

ringlete, m. (1) (Am): čamrda; ► pohyblivá osoba; (2) (Am): větrník, korouhvička; ► hračka; (JD).

ringletear (1) (Chil): toulat/potulovat/poflakovat se (po ulicích), šlapat chodník; (JD).

ringuelete, m. (1) (Am): neposeda; (2) (Am): flákač; (JD).

ringueletear (1) (Am): flákat se (po ulicích); (JD).

rinquinillo, m. (1) (Mex): nerozlučný přítel; (JD).

riñista (1) (Mex): rváčský; (2) m. (Mex): rváč; (JD).

rioplatense, adj/subst., m/f. (1) laplatský, z oblasti La Plata, obyvatel oblasti La Plata; (BDE).

ripia, f. (1) (Kub): stará fuchtle; (JD).

ripiadera, f. (1) (Kub): hihňání; (JD).

ripiado, adj/subst., m. (1) (Chil): o cestě: pokrytý šterkem; př.: *un ripiado de 40 kilómetros nos conduce veloces hasta Puyahuapi*; (BDE).

ripiar (1) (Kub): rozsekat; př.: *te voy a ripiar como un yarey* („roztrhám tě na cucky, roztrhnu tě jako herynka“); (2) ~se¹ (Kub): roztlouct se; (3) ~se² (Kub): rozšoupnout se; (JD). • (4) tr. (Chil): vyštěrkovat; (BDE).

ripio, m. (1) (Kub): roztlučení, roztrískání; brak, škvár; př.: *ripio literario*; (2) (Dom): o hubené ženě: tyčka; (JD). • (3) (Chil, Ekv, Per): šterk, který se používá k dláždění;⁹ (BDE).

ripioso (1) (Am): odrbaný, v cárech; (JD).

riqui, m. (1) (Kub): zip; (JD).

riquiña, f. (1) (Ven): košíček; (JD).

risa, f. (1) **jugar a ~** (Am): nebrat vážně; př.: *le juega risa al peligro* („nic si nedělá z nebezpečí“); (JD).

riscadillo, m. (1) (Am): bavlněné plátno; (JD).

riscal, m. (1) (Mex): ložisko perlorodek; (JD).

rispiar (1) (Guat): prudce vyrazit (odkud), rychle odejít; (JD).

rispido (1) (Am): ježatý, rozcuchaný, rozježený; (JD).

risquería, f. (1) (Chil): skalnaté místo, skaliska; (JD).

rito, m. (1) (Chil): tlustý přehoz, pončo; houně, silná podložka pod sedlo koní; (JD).

riversa, f. (1) (Per): u auta: zpátečka; (2) **dar ~** (Per): couvat, dát zpátečku; (JD).

rizador, m. (1) (Am): želízko na kadeření vlasů; (JD).

rizo, m. (1) (Arg): kudrlinka (natočená); (JD).

roba, f. (1) (Arg): spousta, hromada lidí apod.; (JD).

robacarros, m. (1) (Kol, Ekv, Mex, Ven): zloděj aut; př.: *una bien organizada banda de robacarros y motocicletas*; (BDE).

robacoches, m. (1) (Mex, Par): zloděj aut; př.: *con 4 robacoches en rastrillaje policial*; (BDE).

robada, f. (1) (Mex): kradení; (JD).

robadera, f. (1) (Mex): kradení; (JD).

⁹ Véase Imagen 6

robo, m. (1) (Kub): vydírání; přepadení (na ulici); (JD).

rocambol, m. (1) (Mex): tresillo; ► druh karetní hry; ■ Var.: *rocambor*, m. (Am); (JD).

rocería, f. (1) (Kol): vyklučení lesa; (JD).

rociador, m. (1) (Am): kropicí rozstříkovač; rozprašovač; (JD).

rocín, m. (1) (Bol): tažný vůl; (JD).

rocina, f. (1) (Bol): mul, mula; (JD).

rococo, m. (1) (Arg): ropucha; (JD).

rocola, f., arch. (1) (StřAm, Ekv, Mex, Per, Ven): jukebox, hrací hudební automat; př.: *de ocasión vendo una rocola en perfectas condiciones*; (BDE).

rocote, m. (1) (Am): pálivá paprika; (JD). ● (2) (← keč.) (Bol, Ekv, Per): druh chilli papričky: paprika chlupatá (*Capsicum pubescens*); ► velká pálivá paprika; př.: *cortaba un gran rocoto verde amarillo*; ■ Var.: *rocoto*;¹⁰ (BDE, NET).

rocoto, m. (1) (Ekv): rudoch; (JD).

rocha (1) f., slang (Chil): podezření (ze zločinu); (2) **hacer** ~ (Bol): ulejšvat se (ze školy); (3) **ni** ~¹ (Chil): to se ví; ► vyj. ovšem; (JD). ● (4) **ni** ~², hovor. (Chil): vůbec nic, ani ň; př.: *pero, según Foxley, nadie va a sufrir, ni se va a notar ni rocha*; (BDE).

rochabús, m., hovor. (1) (Per): obrněné vozidlo s vodním dělem, které se používá k rozehnaní pouličních demonstrací;¹¹ (BDE).

rochar (1) (Chil): načapat; (JD).

rochearse (1) (Bol): ulejšvat se; (JD).

rochela, f. (1) hovor. (Am; Kol, Ven): poprask, randál; kravál, hluk; př.: *conejo se fue también para allá por buscar rochela*; (JD; BDE). ● (2) (Mex): mejdan; (3) (Ven): stádo divokého dobytka; útočiště dobytka; miliskování, pletky; (4) **tener una ~ con alguien** (Ven): mít pletky s kým; (JD).

rochelar (1) (Am): dovádět, skotačit, hrát si; ■ Var.: *rochelear*; (JD).

rochelero (1) (Ven): dovádivý, skotačivý, hravý; (2) (Ven): flamendrovský; (3) m. (Ven): fláma; (4) m. (Ven): srandista; (JD).

rochuno (1) (Bol): falešný, padělaný (peníz); (JD).

rodachina, f. (1) (Kol): větrník; ► hračka; (JD).

rodada, f. (1) (Am): pád koně; pád z koně; (2) (Ekv): překulení, převrácení; (JD).

rodado, m. (1) (Arg, Chil): kolové vozidlo; (JD). ● (2) (LaPla): vozidlo, vůz; př.: *es molesto para cualquier persona que su rodado sea llevado por la grúa*; (3) (Chil): sesuv půdy/laviny/bahna; ► přirozený sesuv velkého množství terénu z výšky (např. sněhu, hlíny, písku, kamenů, skal, atd.); (BDE).

rodaje, m. (1) (Per): daň/dávka z vozidla; (JD).

rodajear (1) (Chil): bodat ostruhami, pobodnout, dát ostruhu; (JD).

rodapié, m. (1) (Mex): předložka (u postele); (JD).

rodar (1) ~ **a patadas** (Mex): nakopat (komu); (2) ~ **tierras** (Mex): procestovat celý svět; (JD).

rodear (1) (Am): sehnat dohromady (dobytek); (JD).

rodela, f. (1) (Am): plátek; (2) (Chil): stočený účes; kolečko; ► kolečko na nošení břemen na hlavě; (JD).

rodeo, m. (1) (Am): stádo; př.: *rodeo de terneros* („stádo telat“); (2) **parar** ~ (Arg): zahnat stádo; (JD).

rodete, m. (1) (LaPla): drdol; ► dámský účes; vlasy jsou shromážděny vzadu na hlavě a zatočeny dokola kolem jednoho bodu; (BDE).

rodilla, f. (1) (Mex): rival, sok (v lásce); (2) **echar ~ en tierra por algo** (Kub): hnát se za čím; (JD).

rodillero (1) (Ekv): až ke kolenům; př.: *botas rodilleras* („boty ke kolenům“); (JD).

rodillón, m. (1) (Kol): stará rachota; (JD).

rodillona, f. (1) (Ven): macatá ženská; (JD).

rodón, m. (1) (Chil): římsa; (2) (Chil): římsovník; (JD).

rodoviario (**Valparaíso**), m. (1) (Chil): autobusové nádraží ve Valparaíso; (BDE).

rogar (1) **hacerse al** ~ (Chil): nechat se prosit, dělat drahoty; ■ Var.: *hacerse del* ~ (Am); (JD).

¹⁰ Véase Imagen 4

¹¹ Véase Imagen 7

rogatoria, f. (1) (Am): prosení; ► církevní výraz; (2) (Am): modlení; (3) (Am): modlitba; (JD).

rogón (1) (Mex): žebrovitý; (2) m/f. (Mex): žebrovil, žebrovilka; (JD).

roguetear (1) (Chil): dělat poslíčka; (JD).

rojo (1) ~ **como un camarón** (Kub): červený jako rak; (2) **coge la ~ja** (Kub): jed' dál, pokračuj v jízdě, nezacláněj tu; (JD). • (3) m. (Kol, Per): o vínu: červené; př.: *un litro de vino rojo*; (4) **prensa ~ja, crónica ~ja, nota ~ja** (Chil, Mex): druhy novin a typy novinářů, kteří profitují z šíření zpráv o trestné činnosti (např. senzacechtivý tisk/novinář/článek); (BDE).

rol, m. (1) (Kub): rulička; př.: *hacerse los roles*; (2) **meterse en un ~** (Ekv): zaplést se do čeho; (JD).

rola, f. (1) (Ven): policejní strážnice; (JD).

rolar (1) (Am): mít styky, stýkat se (s kým); (2) (Am): rozmlouvat, bavit se (s kým); (3) (Mex): předat (z ruky do ruky); (JD).

roleta, f. (1) (Am): ruleta; (JD).

rolete (1) a ~, adv., hovor. (LaPla): hodně; př.: *el Mono habla «a rolete»*; (BDE).

rolo, m. (1) (Kol): válec, váleček, buben; (2) (Kub): natáčka na vlasy; (3) (Ven): pendrek; klacek; (4) (Ven): kukuřičná kaše; (5) **¡qué ~ de hombre!** (Ven): to je chlapík!, to je kus chlapa!; (JD). • (6) m. (Ven): obušek, policejní pendrek; př.: *todos [los policías] saltaron, enarbolando los rolos o las metralletas*; (7) **~lo, -la**, m/f., hovor. (Kol): obyvatel Bogoty; (BDE).

rollete, m. (1) (Bol): čenich, čumák, rypák; (2) (Kol): pro nosiče: kroužek na hlavu; (3) (Kub): váleček do ložiska; (JD).

rollo, m. (1) (Kub): motanice; (2) **largar el ~¹** (Am): blít, krmit rybičky; (3) **largar el ~²** (Am): kápnout božskou; (4) **largar el ~³** (Am): kázat; (5) **largar el ~⁴** (Am): vyhazovat peníze oknem; (JD).

romana, f. (1) **cargar la ~** (Am): házet neúspěch na hlavu (komu); (2) **se le carga la ~** (Chil): moc pije, opijí se; (JD).

romancear (1) (Chil): namlouvat si, flirtovat; klábosit; (JD).

romanilla, f. (1) (Ven): žaluzie; (JD).

romereante, m. (1) (Ekv): poutník; (JD).

romo (1) (Mex): o postavě: mrňavý, sražený; (2) m. (Am): šnaps, kořala; (JD).

rompe (1) **al ~** (Kol): náhle, náraz; (2) **de ~ y raja** (Arg): největší rychlostí; (3) **estar de ~** (Ekv): být naštvaný; (JD).

rompedero (1) ~ **de cabeza** (Arg): hlavolam; ► záhada; (2) **me da mucho ~ de cabeza** (Arg): hodně si tím lámu hlavu; (3) **-ra**, f. (Mex): hrom do police; ► vyj. rozbíjící všechno/nádobí atd.; (4) **y ahí fue la ~ra de ellos** (Kub): a tak se rozbilo jejich přátelství; (JD).

rompefilas, m. (1) (Chil): propustka; (JD).

rompuehuelga(s), m. (1) (Am): stávkokaz; (JD).

rompelón, m. (1) (Mex): trhan; ■ Var.: *rompelona*, f.; (JD).

rompenueces, m. (1) (Am): louskáček; (JD).

rompepecho, m. (1) (Kub): hřebík do rakve; ► vyj. silná cigareta; (JD).

rompequijada, f. (1) (Kub): štěnice; ► vyj. dotěra; (JD).

romper (1) (Kub): pokazit; zničit; nechat propadnout/prasknout (u zkoušky); př.: *lo rompieron* („je s ním ámen“); (2) (Mex): nedbat čeho; připravit o věnec; př.: *romper a una muchacha*; (3) ~ **los balances** (Kub): o milencích: vrkat; (4) ~ **el cartucho¹** (Chil): připravit o věnec; (5) ~ **el cartucho²** (Ekv): bouchnout do toho; ► vyj. rozhodnout se; (6) ~ **el examen** (Kub): excelovat u zkoušky; (7) ~ **el pomo** (Per): připravit o věnec; (8) **de ~pe y raja¹** (Arg): vší silou; (9) **de ~pe y raja²** (Arg): největší rychlostí; (10) **nos ~pió como un yarey** (Kub): převezl nás; (11) ~**se** (Kub): zhebnout; př.: *se rompió* („už je v pánu“); (12) ~**se** (Portor): vyhazovat; ► vyj. utrácet; (13) **se le ~pió el tirante** (Kub): zkrachoval; (14) ~ **todo** (Arg): štvát se; (JD).

rompeviento(s), m. (1) (Per): větrovka horolezců; (JD). • (2) (Mex, LaPla): bunda, větrovka; př.: *con mi rompevientos roto por los vientos*; (BDE).

rompida, f. (1) (Am): roztlučení, roztřískání; (2) (Arg): nepodařený start; začátek; (3) (Kub): útes; (JD).

rompimiento, m. (1) (zejm. Mex): rozchod; př.: *se había producido el rompimiento definitivo entre Carranza y Villa*; (BDE).

romplón (1) **de ~** (Am): zničehonic, najednou; (JD).

rompopo (rompopo), m. (← angl.) (1) (Am; StřAm, Mex): vaječný likér, vaječný koňak; př.: *con un buen café y un mousse de rompopo en hojaldre*; (JD; BDE).

ron, m. (1) **tomarse un ~ en strike** (Kub): napít se čistého rumu; (JD).

roncada, f. (1) (Ekv): ostruha; (2) (Mex): vytahování, honění trička; (JD).

roncadora, f. (1) (Am): velká ostruha; (JD).

roncar (1) (Am): honit, prohánět, komandovat; (2) **echar a ~ a alguien (para siempre)** (Mex): uspat koho na věčnost; (3) **está que le ~ca** (Kub): to je vrchol!; (4) **es el que ~ca** (Chil): to je kápo, ten má hlavní slovo, ten to všechno komanduje; (5) **le ~ca el mango** (Kub): berou ho všichni čerti; (JD).

roncear (1) (Am): špehovat; (2) (Am): válet, valit, převalovat (co); (JD).

roncero (1) (Am): počouchlý; (2) m/f. (Am): špehoun, špehounka; (3) m/f. (Am): počouchlík, počouchlice; (JD).

ronco, m. (1) (Kub): ronka; ► druh ryby; (JD).

roncón (1) (Kol): chvástavý; (2) m. (Kol): chvastoun; (JD).

roncha, f. (1) (Am): senzace; (2) **hacer ~** (Am): vzbudit senzaci/rozhnutí/zvědavost; (3) **me hace ~** (Mex): svrbí mě; (JD).

ronda, f. (1) **en ~** (Arg): v kruhu; dokola; (JD).

rondada, f. (1) (Am): kladka (na čerpání vody); podložka (šroubu); (JD).

rondador, m. (1) (Kol, Ekv, Per): Panova flétna; ► dechový hudební nástroj, který se skládá z několika rákosových trubek sestavených do jedné řady; (BDE).

rondar (1) ~ **lista** (Kub): sbalit holku; (2) ~ **la perdiz** (Chil): chodit na rande; (JD).

rondear (1) (Mex): obcházet, konat obchůzku/hlídku; (JD).

rondero, m. (1) (Per): dobrovolný strážník; př.: *los desconocidos sorprendieron a un grupo de ronderos perteneciente al comité de defensa civil de Andajes*; (BDE).

rondín, m. (1) (Am; Bol, Ekv, Per): harmonika; ► hudební nástroj; př.: *al mediodía Romero se decidió a tocar su rondín*; (2) (Arg, Bol, Chil): noční hlídač, strážce; př.: *estos delincuentes para cometer sus asaltos aprovechaban a una mujer quien se encargaba de coquetear con las víctimas, especialmente rondines, lo que aprovechaban para actuar*; (JD; BDE).

ronquecino (1) (Am): chraptivý, chraptící, ochraptělý; (JD).

ronrón, m. (1) (Am): povídání, řeči; (2) (Am): skarabeus; ► brouk; (3) (Am): vlk, bzučák; ► hračka; (JD).

roña, f. (1) (Am): vztek; (2) (Am): nepřejcnost; (3) (Kol): šmajchlování; (4) (Ekv): fixlování; (5) (Mex): hovado; (6) **coger ~** (Kub): naštvat se; (7) **me da ~** (Kub): mrzí mě; (8) **me hace ~** (Mex): svědí mě; (9) **tener ~ con alguien** (Kub): mít svrchu na koho; (JD).

roñoso (1) (Am): navztekaný; nepřejcný, krkounský; (2) (Ekv): fixlující; (3) m. (Am): vztekloun, nepřejcník, krkoun; (JD).

ropavieja, f. (1) (Am): vařené hovězí se zeleninou/s cibulí; (JD).

ropero, m. (1) (Am): věšák (na šaty); (JD).

ropilla, f. (1) (Ven): tóga (soudních úředníků); (JD).

ropón, m. (1) (Chil): dámský jezdecký oděv; (2) (Kub): noční košile; dětské šatečky; lajblík; (JD).

roque, m. (1) (Kanár): strmý vulkanický útes; (JD).

roquería, f. (1) (Arg): tulení skála; (JD).

roral (1) (Am): rosný, vztahující se k rose; (JD).

rorro, m. (1) (Mex): blondýn; panenka na hraní; (JD).

rosa, f. (2) **de ~** (Am): za babku; (JD). • (2) **Zona ~**, f. (Mex): turistická čtvrť města Ciudad de México; př.: *no es un divertimento propio para una tardeada en la Zona Rosa*; (BDE).

rosaca, f. (1) (Mex): kroužek (nosičů); (JD).

rosadillo, m. (1) (Mex): mahagon; ► strom; (JD).

rosado (1) (Am): o koni: plavý; bílý a rezavý; o dobytku: grošovatý; (JD).

rosal, f. (1) (Am): růžová zahrada; růžový sad; (JD).

rosarino, -na, adj/subst., m/f. (1) (Arg): pocházející z Rosaria; ► Rosario je město v Argentině; (JD). • (2) (Arg): obyvatel města Rosario; (BDE).

rosarios, m. (1) pl. (Kub): řeči, povídání, klepy; (JD).

rosca, f. (1) (Am): kravál, pranice; (2) (Chil): kroužek (nosičů); kruh (hráčů); (3) **~cas dominantes** (Kub): vládnoucí kruhy; (4) **hacerse (una) ~** (Mex): postavit si hlavu; (5) (Ekv): Indián; (JD). • (6)

f., hovor. (Bol, Kol, LaPla): (politická) kamarila, klika; př.: *pero la rosca no se resignó a ceder el poder y a respetar el triunfo electoral del adversario*; (7) m., vulg. (Per): gay, teplouš, buzerant, homosexuál; ► muž homosexuál, zženštilec; (BDE).

rosedal, m. (1) (Arg): růžový sad, růžová plantáž; (JD).

rosero, m. (1) (Ekv): moučník s ananasem; (JD).

roseta, f. (1) (Am): kolečko (ostruhy); (JD). • (2) (Arg): malé pečivo se vzorem okvětních lístků; ► původem z Itálie;¹² (BDE).

rosillo (1) (Arg): prošedivělý, šedivý; (JD).

rosita (1) (Kost): upejnavý; (2) f. (Chil): náušnice; (3) **andar de** ~ (Am): nemít co dělat, nedělat nic; (4) **de** ~ (Am): úplně zadarmo; (5) **estar de** ~ (Mex): nic nedělat; (JD).

rosquero (1) (Chil): rvavý, rváčský; (JD).

rosquete, m. (1) (Am): kukuřičný koláč; (2) (Am): kolečko na hlavě pro nosiče; (3) **entregar el** ~ (Arg): natáhnout bačkory; ► vyj. zemřít; (JD). • (4) adj/subst., m., vulg. (Per): gay, teplouš, buzerant, homosexuál; př.: *a lo mejor es un gallo rosquete*; (BDE).

rosquetón, -na, adj., hovor. (1) (Per): zženštilý; př.: *ya el coronel había empezado a hablar con su vececita rosquetona*; (BDE).

rosquiuerto (1) (Am): kabonící se, zakaboněný; (JD).

rosticería, f. (1) (Mex): stánek prodáváče pečeného masa; (2) (Mex): gril; (JD). • (3) (← it.) (Chil, Mex): podnik, kde se prodávají pečená kuřata; př.: *vendo fiambrería y rosticería*; (BDE).

rostizado, -da (1) **pollo** ~ (Mex): pečené/grilované kuře; př.: *le preguntamos si quería pizza o pollo rostizado*; viz též: *pollo rostizado*; (BDE).

rostro (1) a ~ **descubierto** (Mex): otevřeně; (JD).

rota, f. (1) (Mex): lidová frajerka; (JD).

rotar (1) (Kub): střídát; př.: *estamos rotando el personal*; (JD).

rotativo (1) (Chil): kino s nepřetržitým provozem; (JD).

rotería, f. (1) (Chil): chátka, luza; (2) (Chil): lumpárna; (JD).

rotería, f. (1) (Arg): jídelna, gril; (JD). • (2) (← fr.) (Chil, LaPla): lahůdkářství; př.: *ahora que estoy acá, no voy a ir a la rostisería a robarme un salame*; (BDE).

roto, -ta, m/f. (1) hanl. (Am): Chilan; (2) (Chil): chudás, otrhanec, trhan; lid. uličník, lump; př.: *roto a pata pelá* („otrhánek“); (3) hanl. (Ekv): mestic, míšenec; ► míšenec Španěla a Indiána; (4) (Mex): frajer; (JD). • (5) [Š: obrero] (Arg, Chil): dělník, osoba z dělnické třídy; př.: *¿cómo se atrevía ese roto a violar los límites tan cuidadosamente preservados por varias generaciones de la familia Abalos?*; (BDE).

rotograbado, m. (1) (Am): štoček; (JD).

rotonda, f. (1) (Am): středový ostrůvek (na ulici); (JD).

rotoso, -sa, adj/subst., m/f. (1) (Arg, Chil): odrbaný, otrhaný; (JD). • (2) hovor. (Urug): otrhaný, obnošený; př.: *un chico rotoso y maloliente*; (BDE).

rotuno (1) (Chil): chudácký; (JD).

round, m. (1) **tener un ~ con alguien** (Chil): hádat se s kým; (JD).

royuno (1) (Am): o zvířeti: jednorohý; (JD).

rozadera, f. (1) (Mex): kožené očko; (JD).

rozador, m. (1) (Ven): mačeta; (JD).

rozadura, f. (1) (Mex): klučení půdy; (JD).

ruaco (1) (Ven): albínský; (2) m. (Ven): albín; (JD).

ruana, f. (1) (Kol, Ven): pončo; př.: *vio apelonados en un rincón, cubiertos por una ruana, al sacristán y la boba*; (BDE).

ruaneta, m. (1) (Kol): venkovan; (JD).

rubiera, f. (1) (Portor): flám; (2) (Ven): darebáctví, lumpárna; (3) **armar/hacer ~ras** (Ven): dělat rošťárny, uličníkovat; (JD).

rubio (1) (Bol): namazaný, opilý; (2) m. (Am): jankejec; (3) m. (Bol): mazavka; (4) m. (Kub): sluníčko; kukuřice; př.: *hoy está el rubio que arde* („dneska to sluníčko ale pere“); (JD).

¹² Véase Imagen 8

rubro, m. (1) (Am; Mex): nápis, nadpis, titulek v novinách atd.; př.: *bajo el rubro en inglés de Mexico/U.S.A. Bilateral Issues...*; (JD; BDE). • (2) (Am): rubrika; (3) (Am): sloupec (čísel); (4) (Am): položka; (5) (Am): (obchodní) artikl; (JD). • (6) (Mex): oblast, kategorie, odvětví, obor; př.: *existen más de 100 empresas en ese rubro*; (BDE).

ruca, f. (1) (Chil): indiánská chatrč;¹³ (2) **ir a la ~** (Chil): jít na kutě; (JD). • (3) (← map.) (Arg, Chil): chýše, chatrč; př.: *las «rucas» no cuentan con otra ventilación que la que procura un minúsculo ventanuco en su costado norte*; (BDE).

rucanazo, m. (1) (Ven): bouchnutí; (2) (Ven): přihnutí; ► vyj. napítí, hlt; (3) **echarse un ~** (Ven): napít se, přihnout si; (JD).

rucanado (1) (Ven): sprostý, vulgární; (JD).

rucano (1) (Mex): starý; (JD).

rúcano, m. (1) hovor. (Per): sol; ► mince; (2) (Ven): kamínek, oblázek; (JD).

ruciango (1) (Chil): o vlasech: odbarvený; (JD).

rucio, -cia, adj/subst., m/f., hovor. (1) (Chil): blondatý, světlolvasý; př.: *un hombre rucio chico*; (JD, BDE). • (2) m/f. (Chil): blondýn, blondýna; (JD).

ruco, -ca, adj/subst. (1) (Kost): o koni: starý; o věci: k nepotřebě; (2) (Hond): tupý (núž); (3) m. (Kost): herka; (JD). • (4) hovor. (Mex): starý; př.: *yo no fui ... fue el ruco*; (BDE).

ruchique, m. (1) (Hond): dřevěný podnos; (JD).

rueda, f. (1) (Kub): balíček; př.: *rueda de cigarros* („balíček cigaret“); (JD).

rufa, f., (1) slang (Kub): autobus; (2) (Kub): policajti; (3) (Per): skrejpr; (JD).

rufo, m. (1) (Kub): desetník; (2) slang (Kub): auťák, fáro; (JD).

rughista, m. (1) (Am): hráč ragby; (JD).

ruidada, f. (1) (Mex): randál; (JD).

ruidajo, m. (1) (Kol): šramot; (JD).

ruidero, m. (1) (Mex): kravál; (JD).

ruis, m. (1) (Hond): benjamín, benjamínek; (JD).

rula, f. (1) (Arg): ruleta; (2) (Kol): lovecká dýka; (JD).

rujar (1) (Kub): rozhazovat/házet rukama; (JD).

rule, m. (1) (Ven): cukrová melasa; (JD).

rulemán, m. (1) (LaPla): ložisko; ► točivá strojní součást, která je tvořena dvěma soustřednými válci, mezi nimiž jsou vloženy ocelové válečky nebo kuličky; (BDE).

rulenco (rulengo) (1) (Chil): rachitický, slaboučký; (JD).

rulero, m. (1) (LaPla): natáčka; př.: *vio en ese momento la cabeza con rulos que asomaba de la cocina*; (BDE).

ruleta, f. (1) (Am): pásový stáček metr, pásno; (JD).

ruletear (1) (Mex): o taxikářích a o nevěstkách: shánět klienty; (JD). • (2) intr. (StřAm, Mex): řídit taxi, projet ulice taxíkem, jezdit s taxíkem; př.: *veinte años de ruletear de noche*; (BDE).

ruleteo, m. (1) (Mex): o taxikářích a o nevěstkách: shánění klientů; (2) **andar de ~** (Mex): shánět klienty; (JD). • (2) (StřAm, Mex): řízení nebo jízda taxíkem; př.: *las placas corresponden a un taxi de ruleteo*; (BDE).

ruletero, -ra, m/f. (1) (StřAm, Mex): taxikář; př.: *estaba en la cárcel porque había matado a un ruletero en una riña callejera*; (JD, BDE). • (2) (Portor): flámující; (3) m/f. (Mex): majitel/majitelka rulety (na pouti); (4) f. (Mex): pouliční děvka; (JD).

ruletero, m. (1) (StřAm, Mex): taxikář; př.: *estaba en la cárcel porque había matado a un ruletero en una riña callejera*; (JD, BDE). • (2) (Portor): flámující; (3) m/f. (Mex): majitel/majitelka rulety (na pouti); (4) -ra, f. (Mex): pouliční děvka; (JD).

rulo, m. (1) (Am): obruč, kruh; (2) (Am): rulička, lokýnka, kudrna, kučera; (3) (Arg): pásový stáček metr, pásno; (4) (Chil): suchopár, vyprahlé pole; (JD).

rullir (1) (Dom): hryzat, hlodat; (JD).

ruma, f. (1) (Am; Arg, Chil, Ekv, Per, Ven): o množství: hromada, halda, kupa; př.: *frente al Restaurante Naturista ... Cascadas de uvas transparentes sobre rumas de ... manzanas*; (JD; BDE). • (2) (Ven): chatrč; (JD).

¹³ Véase Imagen 9

rumantela, f. (1) (Kub, Mex): mejdan, flám, mecheche; (JD).

rumba, f. (1) (Kub): rumba; ► lidový tanec; (2) (Kub): veselice, hýření, hodokvas; (3) (Kub): hromada, množství (lidí, věcí); (4) **andar de ~** (Kub): flámovat; (JD).

rumbador, m. (1) (Kol): bzučák; ► hračka; (JD).

rumbantela, f. (1) (Kub, Mex): mejdan; (2) (Kub, Mex): brajgl; (1) (Kub, Mex): večerní serenáda; (JD).

rumbar (1) (Am): hodit, zahodit; (2) (Am): jít, mířit (kam); (3) (Kol): bzučet, bručet, hučet; (4) **~se** (Kol): vypadnout, odpálit, táhnout; (JD).

rumbeada, f. (1) (Mex): tancování rumby; ■ Var.: *rumbeadera*; (JD).

rumbeador, -ra, adj/subst., m/f. (1) (Arg): znalý cesty, stopař; (2) (Mex): tanečník/tanečnice rumby; (JD).

rumbear (1) (Am): tančit rumbu; (2) (Am): orientovat se, najít směr; vyznat se v pampách; (3) (Am): chodit po zábavách, flámovat; (JD).

rumbero (1) (Am): znající cestu, umějíci se orientovat, znalý cest/pamp; (2) (Am): chodící po zábavách, flámující; (3) (Am): tančící rád rumbu; (4) m. (Arg): stopař, znalec pamp; (5) m. (Kub): flamendr; (6) m. (Kub): tanečník rumby; (JD).

rumbista, m/f. (1) (Kub): tanečník/tanečnice rumby; (JD).

rumbo, m. (1) (Mex): čtvrť města; př.: *las calles en diferentes rumbos de la capital, principalmente en el primer cuadro, se vieron afectadas*; (JD, BDE). • (2) (Am): stezka; (3) (Am): mejdan; (4) (Arg): sek, seknutí; (5) (Kol): kolibřík; ► pták; (6) **de ~** (Dom): prima; (7) **hacer ~** (Guat): fixlovat (v kartách); (8) **ir al ~¹** (Arg): dát se vést orientačním smyslem; (9) **ir al ~²** (Mex): vědět si rady, vyznat se; (10) **llevar ~** (Guat): jednat po'ouchle; (11) **seguir ~** (Guat): jednat po'ouchle; (JD).

rumero, m. (1) (Am): halda, hromada; (JD).

rumorarse (1) (Am): proslýchát se; př.: *se rumora que...* („proslýchá se, že...“); (JD).

runa simi, m. (← keč. *runa simi*, „lidská řeč“) (1) (Bol): runa simi; ► jiný název pro kečuánštinu; ■ Syn.: *quechua*; (BDE).

runa (1) (Ekv): obyčejný, sprostý; (2) m., lid. (Ekv): rudoch; (JD). • (3) (← keč.) (Arg, Ekv, Per): indián; př.: *fue fácil en el primer momento para los soldados ... avanzar sin temor, adiestrando la puntería en las longas, en los guaguas y en los runas*; (BDE).

runamula, f. (1) (Per): kuchta (na faře); (JD).

runazambo (1) (Ekv): černoško-indiánský míšenec, zambo; (JD).

runcha, f. (1) (Kol): vačice; (JD).

runchera, f. (1) (Kol): hloupost, naivnost; (JD).

runcho (1) (Kol): hlupácký; (2) (Kol): skrblický; (3) m. (Kol): vačice; (4) m. (Kol): trumpeta; ► vyj. hlupák; (5) (Kol): podělanec; (JD).

rundún, m. (1) (Arg): kolibřík; ► pták; (2) (Arg): řehtačka; bzučák; ► dětská hračka; (JD).

runfla, f., hovor. (1) (Am; Mex): parta, banda, tlupa, horda; př.: *por una runfla de zánganos*; (JD; BDE).

runflada, f. (1) (Mex): tlupa, banda; (2) (Mex): halda, hromada; (JD).

runrún, m. (1) (Arg): bzučák, řehtačka; ► hračka; (2) (Arg): kolibřík; ► pták; (JD).

ruñir (1) (Am): hlodat, hryzat; (JD).

rupa (rupante), m. slang (1) (Mex): chmaták; (JD).

rupar, slang (1) (Mex): šlohnout; (JD).

ruperto, m. (1) (Kub): desetník, desetcent; (2) slang (Mex): chmaták; (JD).

rural, m/f. (1) m. (Am): vesničan, venkovan; (2) (Am): četník; (3) f. (Kub): četnictvo; (JD). • (4) (**camioneta**) ~, f. (LaPla): dodávka, malé nákladní auto, kombík; př.: *allí subí a la rural y con ella me dirigí a la casa de Floresta*; (BDE).

rurrapata, f. (1) (Chil): broukání; ukolébavka; (JD).

rusia, f. (1) (Kub): hrubé plátno; ► týkající se textilní výroby; (JD).

ruso, -sa, m/f., hovor. (1) (Arg): žid; př.: *así como se llaman rusos a los judíos, porque llegaban desde Rusia en primer término*; (BDE).

rustir (1) (Ven): snášet; (JD).

ruta, f. (1) (Kub): linka autobusu; př.: *subió a una R-26* („nasedl do autobusu 26“); (JD).

rutero (1) (Kol): silniční; (2) (Kol): silničářský závod atd.; (3) m. (Am): flamendr; (JD).

rutido, m. (1) (Mex): vzdálené hučení (moře); (JD).

1.2 Palabras con la letra inicial H

h-, písmeno (LaPla): v laplatské oblasti (s výjimkou severu) se na začátku slova často nahrazuje písmenem g-; pokud taková slova ve slovníku chybí, je možné hledat je s počátečním g-; (BDE).

haas, m. (← may.) (1) (Mex: Yucatán): banán; (MM).

haba, f. (el) (1) ~ **de indio**, ~ **de Guatemala** (Mex): rostlina (*Hura polyandra*); (2) ~ **de la costa** (Mex): rostlina z čeledi bobovité (*Entada polistachya*); (MM). • (3) pl. (Bol): nohy; viz též: *chaqui*; (LM). • (4) **estirar las ~s** (Bol): zemřít; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *estirar las tabas* (*la pata, los manacos, los quesos*); (HB). • (5) ~ **de San Ignacio** (Mex, Pan, Dom): kulčiba Ignácova (*Ignatia amara*); ► velmi rozvětvený keř s pevným, oválným, řapíkovým, ostrým listím bez chloupků, s bílými květy, které mají vůni jasmínu a trychtýřovitý tvar; roste v zavěšených trsech, které mají společnou stopku a plod v tobolce; ■ Syn.: *cabalonga; oville*; (6) **¡purás ~s!**, lid., hovor. (Mex): to jsou kecý!; ► vyj. nezájem nebo opovržení něčím; (7) **pagar las ~s que se comió el burro**, lid. (Dom, Portor, Chil): zatížit někoho dluhem, výčitkami nebo cizími chybami; (8) **quemársele las ~s** (Mex): hořet zvědavostí; ► být velmi zvědavý; (DA).

habado, -da, adj. (1) (Kub, Mex, Ven): kropenatý; ► především o kohoutech; (MM).

habana, f. (1) (Dom): pestrovka kulovitá (*Gomphrena globosa*); ■ Var.: *siempreviva*; (DA).

Habana, m/f. (1) **un ~ Santiago** (Kub): velký doutník; př.: *me estoy fumando un Habana Santiago*; viz: *almendares, mundo, túnel*; (DMC). • (2) **querer meter La ~ en Guanabacoa**, lid. (Kub): snažit se něco dát tam, kam to není možné; (DA).

habanera, f. (1) (Kub): společenský tanec; (2) kreolský tanec v párech; (AM). • (3) (Am → Š) (Am): *habanera*; ► kubánská hudba pomalého rytmu; (BDE, NET). • (4) (Mex): kulatá, křupavá, slaná a nízkotučná sušenka z cereální mouky; (DA).

habanero, -ra, adj/subst. (1) m. (Mex): oblíbený silný mexický likér; ► původem z Havany, vyrábí se v mexickém Veracruz pod značkou „Habanero 130“; př.: *dos vasos y la botella de habanero*; (RR). • (2) (Mex): třtinový alkohol z regionu Tabasco; ■ Var.: *chile habanero*; (3) (Hond): rostlina; viz: *patriota*; (4) adj/subst. (Kub): obyvatel hl. města La Habana; ■ Syn.: *de la poma*; (5) havanský; (DA).

habano, m. (1) [Š: *banano*] (Kol): banán; ► ovoce, které se jí nezralé; (RAE). • (2) adj/subst. (Kub, LaPla, Per): tabákové barvy; (3) m. (Am): doutník velmi dobré kvality; ► nemusí být původem z Havany; (MM). • (4) (Am → Š) (Am): havanský doutník; př.: *encendió el habano*; (MM, BDE). • (5) (Kol): keř; viz: *éban*; (DA).

habas, f., pl. (1) (Bol): nohy; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) m/f., hovor., hanl. (výchBol): hlupák, balík; ► hloupá až jednoduchá osoba venkovského původu; (3) ~ **pejtu** (← aim. *pixtu*, „směs“) (vých a střBol): jídlo; ► z bílých fazolí, kousků sušeného masa *charque*, dušeného masa *ahogado* a brambor; viz též: *charque, ahogado*; (4) **quemársele las ~ a alguien** (Mex): být tak zvědavý, až to člověka nutí bezodkladně konat; (DA).

habato, -ta, adj. (1) (Kub): hrubý, drsný, neopracovaný; (MM).

haber, intr. (1) **¡Qué hubo!**, **¡quiubo!**, **¡quihubo!**, **¡qué húbole!**¹ [Š: *hola*] (Mex, Ven, Chil; Salv, Kost, Kol aj.): ahoj, nazdar, čau; (RR). • (2) **ha de tres meses** (Am): už tři měsíce; (3) **habíamos muchos** (Am): bylo nás hodně; (4) **¿qué hay?**, **¿qué hubo?** [Š: *hola*] (Am): ahoj!; (JD). • (5) pl. (Š < Am) (Bol, Ekv, Chil, Mex, Ven aj.): být; ► nesprávné použití plurálu u neosobního slovesa *haber* je zde častější než v kastilské španělštině a dokonce se užívá i v psaném či spisovném jazyce a jeho použití se dále rozrůstá; př.: *habían en la manifestación de 8 a 10.000 personas*; (6) ~ **de¹**, inf. [Š: *tiempo futuro*] (Š < Am) (Arg, Kol, Mex aj.): forma budoucího času; př.: *-pero una cosa te advierto: tan pronto como vea el cadáver, te lo juro ..., que te he de sacar de donde te metas, y te mataré con mis propias manos*; (7) ~ **de²** [Š: *deber, tener que*] (Š < Am) (Arg, Mex aj.): muset; př.: *el novelista no había sido circunscrito por el por qué, el para qué, el cómo ... en cambio el dramaturgo se enfrentó con limitaciones que hubo de superar*; (BDE). (8) **habemos, habíamos, etc.** (Arg, Ven): být, nacházet se; ► v hovorové řeči je často běžné používat *habemos, habíamos* etc. (ve smyslu *somos* nebo *hay algunos de nosotros que...*); používání *habemos* je obvyklé u osob nižšího a středního postavení a začíná se rozšiřovat i do ostatních vrstev, zejména mezi mladými lidmi; př.: *habíamos cinco alumnos y el catedrático*; (9) **¡qué hubo!**, **¡qué (h)ubole!**, **¡quiubole!**², lid. (Chil, Mex, Ven): co se děje, co je nového?; př.: *la Manuela se acercó a la Japonesa. —quiubo... —*

siéntate...; ■ Syn.: *¿qué hay?;* (8) **hubiera(n) visto, lid.** (Arg): měl jsi vidět, kdybys viděl; př.: *hubieran visto la bulla que metía este cristiano;* viz též: *ver;* (9) **hubiera(n) + participium!** (Mex, Arg): měl jsi, kdybys býval byl; př.: *¡qué barbaridad! ¡me hubieras dicho! yo te las hubila comprado por la quinta parte;* ■ Syn.: *si...;* (no) *debería haber...;* (10) **no hay por qué, lid.** není za co; ■ Syn.: *no hay de qué;* (BDE). • (11) **inf.** (Per): vynechávání pomocného slovesa; př.: *acá mismo nacido, crecido;* ► vliv *jaz. kečua;* (EA). • (12) **de que los hay los hay** (Kub): jsou lidé, kteří jsou schopni udělat cokoli; ■ Syn.: *de que los hay, los hay, la cosa es dar con ellos;* (DMC). • (13) **ser lo que hay, inf., lid.** (Ekv): být absolutní jednička; být to nejlepší svého druhu; (DA).

había, m. (← guar. *sabiá*) (1) [Š: *zorzal*] (Par): drozd; ■ Syn.: *zorzal;* (MM).

habichuela, f. (1) **pl.** (Am): živobytí; (2) **color ~** (Kub): *khaki;* (JD). • (3) (Portor/US), (Dom/US): druh červené fazole; (SUS). • (4) viz: *tarde, ser tarde para ablandar las habichuelas;* (DA).

habilitoso, -sa, adj. (1) (Chil): schopný, dovedný; (AM).

habilindroso, -sa, adj. (1) [Š: *habilitoso*] (Ekv): obratný, zručný; (RAE).

habilitación, f. (1) (Kub): potištěná páska na okrajích krabice s doutníky, **litografický proužek na krajích tabákové krabičky;** (2) f. [Š: *ajuar*] (Kub): výbava *nevěsty;* ► kterou žena přináší do manželství; (RAE, DA). • (3) (Arg, Par): oprávnění, zmocnění; (4) půjčka v naturáliích; ► firma ji poskytne zemědělci na účet příští sklizně; (5) (Guat, Mex): záloha na práci; (MM). • (6) (Nik, Per, Bol, Chil, Arg): dobrá příhrávka volnému spoluhráči; ► ve sportech jako např. fotbal; (7) (Nik): bankovní půjčka pro zemědělce v rámci jednoho zemědělského období; (DA).

habilitado, -da, adj. (1) [Š: *preñada*] (Karib): oplodněná, březí; př.: *entre campesinos, una vaca habilitada es la que ha sido cubierta por el toro;* (RR). • (2) **¡estoy ~ yo con eso!** (Mex): to jsem si s tím dal!, posloužil!, to jsem dopadl!; (JD). • (3) **estar ~, lid.** (Kub): být namydlený, nahraný, v bryndě; (DA).

habilitador, m. (1) (Mex; Guat): osoba, která se zabývá nábořem námezdních pracovníků na statek; (RR).

habilitar, tr/zvrat. (1) **tr.** [Š: *fastidiar*] (Kub): otravovat, obtěžovat slovy a činy; (AM). • (2) dát zemědělci zálohu na práci; (3) (Kost): krýt; ► u zvířat; (4) (Arg, Par): zmocnit, oprávnit; (5) (Guat, Mex): vyplatit zemědělcům peníze předem za práci; (MM). • (6) **~se, zvrat.** (Am): sloužit k čemu; (JD).

habillo, m. (1) [Š: *jabillo*] (Hond): strom z čeledi pryšcovité; ► pocházející z tropické Ameriky; dorůstá i výšky přes 15 m, má husté větvoví, řapíkaté listí, jednodomé květy a plody ve slupce, které se otvírají s prasknutím; obsahuje mléčně bílou, velmi jedovatou tekutinu; jeho dřevo, které i pod vodou zůstává pružné a odolné, se používá k výrobě kánoí; (2) (Hond): podražení; ► proces, při kterém je obuv opatřena podrážkou; (RAE). • (3) (Guat, Hond, Kol): hura chřestivá; ► **strom;** viz: *solimanché;* ■ Var.: *habilla; jabilla; jabillo;* ■ Syn.: *palo de brujo;* (DA).

habiloso, -sa, adj. (1) [Š: *habilitoso*] (Chil, Ekv, Per): obratný, zručný; př.: *es harto raro que con los años ... se haya puesto tan simpática y habilosa de repente;* (RAE, BDE).

habitación (1) ložnice; viz: *cuarto;* (2) pokoj, místnost; viz: *ambiente;* (EEA).

habitacional, adj. (1) (Chil, Mex, LaPla): bytový, týkající se bytu; př.: *normalizar la situación habitacional en el país;* (2) **unidad ~** (Mex): byty dotované radnicí; př.: *en la Unidad Habitacional La Valenciana de la delegación Iztapalapa;* (BDE).

habitante, m. (1) (Kub): vandrák; (JD). • (2) **lid.** (Kub): člověk nízkého sociálního postavení; př.: *no me hables de Juan, ése es un habitante;* ■ Syn.: *habitantón;* (DMC). • (3) **tener ~s en la azotea** (Kub): mít vši; (DA).

habitantear, intr. (1) (Kub): vyhýbat se práci jako čert kříži; (JD).

habitera, f. (1) (Per): švadlena šijící náboženské **hábity/roucha;** (MM).

hábitos, m. (1) **tener ~ que no son de cura** (Kub): špatné návyky; př.: *tu hijo tiene unos hábitos que no son de cura;* (DMC).

habitué, m/f. (← fr.) (1) (Chil): stálý host; ► návštěvník divadelního představení apod.; (MS).

habla¹, f. (el) (1) **entrar(sele) a uno el ~** (Chil): zastrašit, vyděsit, leknout se; (AM).

habla², m. (1) **sacar el ~** (Chil): připravit se k promluvě nebo začít mluvit ve správný moment; (DA).

hablaculo, m. (1) vulg., hanl. (Hond): žvanil, tlučhuba; (DA).

hablada, f. (1) (Kost, Kol, Nik): neformální konverzace; př.: *no lo previne porque pensé que eran habladas de borracho;* viz též: *-ada;* (2) **echar una ~** (US): sarkasticky žvanit, slovně urážet; (RR).

- (3) (Arg, Chil, Mex): mluvení, povídání; př.: *vale mucho una hablada a tiempo* („stojí za to včas si promluvit“); (AM, MM). • (4) (Mex): chvástání se, napařování se, vychloubání; (MM, AHM). • (5) ~s (Chil, Guat, Mex): pomlouvání, drby; (MM). • (7) (Mex): drb, pomluva; ■ Syn.: *habladera*; (8) *echar ~s¹* (Mex): napařovat se; lhát; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (9) (Mex): pomlouvání, zlomyslná kritika; (AHM). • (10) *echar ~s²*, pl. (Mex): lhát; (11) *echar ~s³*, pl. (Mex): chlubit se, vytahovat se, vychloubat se; (AM, DA). • (12) lid. (Ekv, Bol): pokárání, důtka; viz též: *limpiada*; (DA).
- habladera¹**, f. (1) *hovor.* (Kost, Kub, Salv, Hond, Nik): upovídánost, nadměrné mluvení; (2) [Š: *chisme*] (Mex): klep, pomluva; (RAE). • (3) *dejar la ~* (Am): nechat řeči; (JD). • (4) viz: *hablada*; (DBM). • (5) lid. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Ven, Portor): žvanění, tlachání; ■ Syn.: *hablador*; *hablantina*; ■ Var.: *habladero*, *hablaera*; (6) (Guat, Nik, Ven, Portor): opakované pomlouvání někoho; (7) (Hon, Salv, Nik, Kost, Kub, Dom): častá a protáhlá konverzace; (8) (Nik, Kost, Dom, Ven): konverzace mezi několika lidmi najednou; (9) (Nik, Kost, Kub): opakovaný akt mluvy; (DA).
- habladero²**, m. (1) (Chil, Dom): klep, pomluva; (AM). • (2) (Am): žbrblání, remcání; (3) (Am): povídání; (JD).
- hablado, -da, adj/subst.** (1) m. (Salv): způsob vyjadřování se; (2) f. [Š: *chisme*] (Mex): klep, pomluva; (3) [Š: *fanfarronada*] (Mex): chvástání, napařování, furiantství, holedbání; (4) *echar ~das* [Š: *fanfarronear*] (Mex): chvástat se, napařovat se; (5) [Š: *mentir*] (Mex): lhát, klamat; (RAE). • (6) m. (Kost): způsob mluvení; (RR). • (7) *adj.*, viz: *compadre, estar de compadres habladors*; (DA).
- hablador, -ra, adj/subst.** (1) (Ekv, Mex, Dom): chvastoun, chlubil, vychloubající se, lhář; (RAE, MM). • (2) *adj.* [Š: *embustero, mentiroso, -sa*] (Mex, Dom: Cibao, Ekv, Guat, Kol): podvodný, prolhaný, lživý; ► slang; př.: *jno sea hablador!*; *jno nunca dije que le iba a pagar las vacaciones!*; (AM, RF). • (3) (Dom, Mex): vtíravý, nemístný; (MM). • (4) lid. [Š: *mentiroso, -sa*] (Mex, Guat, Salv, Kost, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Par, szArg): prolhaný; lhář; ■ Syn.: *aguajero, aguatero, allantoso, anablero, bachero, bateón, bolacero, buche, buchitero, bulchitero, cachirulo, cachista, cantador, cañero, carpero, carretudo, casaquero, cauca, caulero, caulista, chafero, chagüitero, chamullero, chamuyero, charchelero, chiviento, cutero, embelequero, empaquetador, engrupidor, falso, faruco, faruscas, fequero, fulero, globero, golillero, grupiento, guayolero, hablamierda, karisisi, lamparoso, latero, lulla, marañero, moquero, pajerazo, pajero, pajista, pajudo, palero, paquetero, rollero, sirifico, sirifique, tanguero, tollento, tollero, toquero*; (5) m. (Kost): žvanění, tlachání; viz: *habladera*; (DA).
- habladoraz** (1) viz: *-az(o), -aza*.
- hablachento, -ta, adj/subst.** (1) lid., *hovor.* (Ven): ukecaný, upovídáný; kecal, mluvka, ukecaný člověk; viz též: *blablá*; (AM, DA). • (2) (Ven): povídavý; (3) m. (Ven): mluvka, tlachal; (JD). • (4) lid. (výchVen): někdo, kdo lže a přehání; (DA).
- hablamierda, adj/subst., lid., hanl.** (1) (Kol): lživý, prolhaný; lhář; ► o osobě; viz též: *hablador*; (DA).
- hablantín, -na, adj.** (1) [Š: *parlanchín*] (Kost, Salv): upovídáný; ► člověk, který mluví hodně v nevhodnou dobu, či prozradí něco, co nemělo být řečeno; (RAE).
- hablantino, -na, adj/subst.** (1) f. (Kol, Ven): nezávazné či nepodstatné tlachání, povídání; (RAE). • (2) *adj.* (Kol): klevetivý; (AM). • (3) (Kol): upovídáný, pomlouvačný; (4) f. (Kol, Ven): křik, povyk, rámus; (MM). • (5) (Kol): klevetění; (JD). • (6) m., lid. (Kub): člověk, který mluví o povrchních věcech; př.: *eres un hablantino, nunca dices nada serio*; (DMC). • (7) (sevKost, Ven): žvanění, tlachání; viz: *habladera*; (MM, DA).
- hablantinoso, -sa, adj/subst.** (1) [Š: *hablador*] (Kol, Ven): upovídáný, povídavý; mluvka, žvanil; ► člověk, který hodně mluví; (RAE).
- hablapaja, adj/subst., lid., hanl.** (1) (Ven): žvanil; ► ten kdo mluví bez opodstatnění; (DA).
- hablar¹**, f., lid. (1) ~ *golpeado* (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Ven, Chil): asimilovat (připodobňovat) hlásky *l, r* k následující souhlásce; ■ Syn.: *golpear(se)*; (DA).
- hablar², tr/intr.** (1) *tr.* (Ekv): vytknout, vynadat; př.: *me hablé porque llegué tarde*; (2) ~ *como el gigante, por la bragueta* [Š: *sin ton ni son*] (Per): mluvit jen tak, pro nic za nic; (AM). • (3) ~ *alto de* (Am): vynášet, vychvalovat koho; (4) ~ *atrás* (Ekv): remcat; (5) ~ *al (divino) botón* (Am): mluvit do větru; (6) *habla a calzón quitado* (Am): mluví, jak mu zobák narost; (7) ~ *a como un cao*

(Kub): nezavře pusu ani při jídle; **(8) ~ por no dejar** (Mex): mluvit, jen aby řeč nestála; **(9) está ~ando con San Pedro** (Chil): už je v pánu; **(10) ¡ni ~!** (Mex): že mluvíš, to je bez řečí; **(11) ni ~ del peluquería/del peluquín** (Kub): ani pomyslení!, ani nápad; **(12) ~ como un perico** (Kub): nezavřít pusu; **(13) ~ por las puras** (Chil): mluvit do dubu; **(14) ~ como al tapial** (Ekv): jako by hrách na zed' házel; (JD). • **(15) ~ al vesre, intr.** (Bol): mluvit opačně; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(16) ~le a alguien, intr.**, (za)telefonovat, (za)volat; viz: *llamar*; (EEA). • **(17) ~ carreta**, tr. (Kol): lhát; př.: *deje de hablar carreta, usted está acusando a una persona inocente*; **(18) ~ paja¹** (Ekv, Kol): plácát, lhát, říkat nesmysly; ► slang; př.: *la especialidad de aquel político es hablar paja*; **(19) ~ paja², intr.** (Pan): blábolit, kecat, říkat hlouposti; ► slang; př.: *ya nadie le hace caso a Martina porque no hace más que hablar paja*; (RF). • **(20) ~ bagazo, intr.** (Kub): říkat hlouposti; př.: *no hables más bagazo*; **(21) ~ gordo¹** (Kub): pyšnit se; př.: *habló gordo, ¿para qué?*; **(22) ~ gordo²** (Kub): mluvit nahlas; př.: *le habló gordo al hijo*; **(23) ~ ordala¹** (Kub): mluvit sladce, jemně; př.: *no te da pena hablar ordala*; **(24) ~ ordala²** (Kub): dobře mluvit; př.: *Juan en el banquete habló ordala, fue una magistral pieza oratoria*; viz: *chuchero, hablar basura, hablar cascarita de piña*; (DMC). • **(25) tr.** (Mex, Salv): (za)telefonovat někomu; **(26) lid.** (Ekv): vynadat někomu; **(27) intr.** (Ekv): mluvit španělsky (o indiánovi); **(28) tr.** (Salv): vsadit; ► při hazardních hrách; **(29) ¡habla!**, imper. (Kub): viz: *¿qué hubo?*; **(30) habla serio**, lid. (Dom, Ekv): potvrzení něčeho; **(31) habla y te salvas**, lid. (Ekv): pozdravení; **(32) hablando como locos**, lid. (Dom, Portor): měnit náhle témata rozhovoru; **(33) (nos) estamos hablando**, lid. (Mex, Dom, Per, Chil): rozloučení na krátko; **(34) ¡ni ~!** (Mex, Nik, Kost, Dom, Ekv, Bol): jasně!; ► vyj. *souhlas*; **(35) lo hablado es lo entendido** (Hond, Salv, Nik): platí!; ► vyj., že co již bylo řečeno se musí dodržet; **(36) quedarse ~ando a solas, intr.** (Hond): nemít ani floka; viz též: *quedarse en blanco*; **(37) lid.** (Ekv): nadávat, vyčítat, brblat; viz též: *putear*; (DA).

hablateo, m. **(1) lid.** (Kub): hlasitý rozhovor; př.: *el hablateo de esa gente es insoportable*; (DMC). • **(2) lid.** (Kub): dlouhý rozhovor, konverzace; (DA).

hablatín, -na, adj/subst. **(1) lid.** (Guat, Salv, Pan, Kub, Per, svArg): kecal; ► ten, kdo mluví hodně a v nevhodnou chvíli, nebo ten kdo říká nevhodné věci; ■ Var.: *hablantino*; **(2) lid.** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Chil): mluvká; ► ten, kdo mluví hodně; • **(3) m.** (Salv): šplhavý pták; viz: *perico*; (DA).

hablativo, -va, adj/subst. **(1) (Dom):** ukecaný, žvanil; ► o osobě, která otravuje svým častým mluvením; (DA).

hablaverga, m/f. **(1) (Hond):** osoba, která říká hlouposti, nebo nepřístojnosti; (DA).

hablichí, adj/subst. **(1) adj.** (Mex: Sonora, Distrito Federal.): povídavý, pomlouvačný; **(2) m/f.** (Mex): povídálek, lhář; (AHM). • **(3) adj., lid.** (svMex): pomlouvačný, ukecaný; ► o osobě, která hodně mluví; (DA).

hablón, -ona, adj/subst., hanl. **(1) (Hond, Kost):** ukecaný, žvanil; ► o osobě, která mluví nevhodně hodně; (DA).

habloteo, m. **(1) (Mex):** brebentění, hromadná konverzace; (MM).

hacamari, m. **(1) (Per):** druh medvěda; ► vyskytuje se v Andách; viz: *ucumar*; (MM).

hácana, f. **(1) (Dom, Kub, Ven):** silný strom; viz též: *ácana*; (MM).

¡hacángana!, citosl., lid. **(1) (Portor):** imitace úderu nebo padnutí; (DA).

hacata, f. **(1) viz: jacata**; (MM).

hacayote, m. (← nah.) **(1) (Mex):** druh žluté dýně; ► *Cucurbita moschata*, Duch; (MM).

hacedora, f. **(1) (Per):** žena, která vyrábí a prodává *chicha* (alkoholický nápoj); (AM).

hacendado, -da, m/f. **(1) m/f.** (Am): statkář, který se zabývá chovem dobytka; **(2) m.** (Chil, Ven): majitel venkovského statku; (RAE). • **(3) (Kub):** majitel cukrovaru; (MM). • **(4) (Arg, Par, Urug):** statkář, farmář; (JD). • **(5) m.** (Arg): majitel statku, ranče; př.: *para convertirse en pocos años en uno de los hacendados más prósperos de la región*; (BDE). • **(6) lid.** (Kub): viz: *dril*; (DMC). • **(7) m/f., venk.** (Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ekv, Bol, Par, Arg, Urug, Per): majitel haciendy nebo farmy; ► speciálně na chov hovězího dobytka; **(8) (Kub, Portor):** majitel cukrovaru; (DA).

hacendario, -ria, adj. **(1) (Mex):** hospodářský, finanční; **(2) (Am):** statkářský; (JD). • **(3) (Mex):** finanční; ► *týkající se ministerstva financí*; př.: *Dirección General de Planeación Hacendaria*; (BDE). • **(4) (Mex, Salv, Nik, Kost):** hospodářský; (DA).

hacer(se), tr/intr/zvrat. (1) tr/intr. [Š: *joder, follar*] (Mex, Guat, Kol, Par, Urug): souložit; př.: *desde hace tiempo no puedo hacer*; (2) **~la de** (US): hrát roli, zastávat úlohu; př.: *el mismo cantinero, que la hacía de verdugo*; (3) **~le(s) a + subst.** (Mex): chovat se jako; př.: *¿por qué le haces al ermitaño?* („proč se chováš jako poustevník?“); (4) **~ de** [Š: *hacerse de*] (Par): udělat si, získat; př.: *hice de amigos*; (5) **~se (hacérselo, -la)** [Š: *follar, poseer sexualmente*] (Arg): souložit, zasouložit si; př.: *y después que me lo haga yo y el paraguayano, te lo vas a hacer vos también*; (6) **~ dar miedo**; viz: *miedo*; (7) **~ hambre**; viz: *hambre*; (8) **~ a un lado**; viz: *lado*; (9) **~ hervir** (Bol): zaútočit na, dát někomu co proto, dát někomu zabrat; př.: *ahora los haremos hervir*; (10) **~ papa**; viz: *papa*; (11) **~ la tarde**; viz: *tarde*; (12) **~ repelar**; viz: *repear*; (13) **no le hace** (Kol, Urug): to nevdává, to není důležité; (RR). • (14) **no le hace**, lid. (Arg): to nevdává; př.: *mira —agregó— que el oficio es duro; —no le hace*; (15) **se me hace que** (Mex): zdá se mi, že; př.: *son muy muy influyentes —dijo—; —se me hace que no*; (BDE). • (16) **~ bosta** (Arg, Urug): zabít; viz též: *ultimar*; (17) **~ bolsa¹** (Arg, Urug): zabít; viz též: *ultimar*; (18) **~ cagar** (Arg, Urug): zabít; viz též: *ultimar*; (19) **~ cruces** (Kol): zabít; viz též: *ultimar*; (20) **~ el mandado** (Kol): zabít; viz též: *ultimar*; (21) **~ (la) boleta** (Arg): zabít, zavraždit; viz též: *ultimar, amasijar*; (22) **~ moco** (Arg, Urug): zabít; viz též: *ultimar*; (23) **~ pelota** (Bol, Arg, Urug): zabít; viz též: *ultimar*; (24) **~ pomada** (Arg, Urug): zabít; viz též: *ultimar*; (25) **~ torta** (Arg, Urug): zabít; viz též: *ultimar*; (26) **~ zaranda¹** (Salv): zabít; viz též: *ultimar*; (RAE, BDE, DA). • (27) **no le hagas** (Mex): to musí být lež; (AM). • (28) **~ cola** (Am): stát frontu; (29) **~ furor** (Am): být v módě, mít úspěch; (30) **~ la mañana, mañanita** (Am): dát si **po ránu** malého panáka kořalky; (31) **~ vaca** (Am): dělat spoluhráče; (32) **~ roncha** (Arg, Par, Urug): vzbudit zvědavost; (33) **~ la parada** (Am): chlubit se, vytahovat se; (34) **~ sebo** (Am): zahálet v práci; (35) **~le a uno pisar el palito** (Am): chytit někoho do pastí; (36) **~le a uno un hijo macho** (Arg): způsobit někomu újmu; (37) **~ caritas** (Kol, Mex): **o ženě**: dělat líbivé pohledy; ► k nápadníkovi; (38) **~sele a uno que, zvrat.** (Kol, Mex): zdát se, připadat; př. *se me hace que es tarde*; (39) **~se la cola** (Kol, Mex): čekat, stát ve frontě; (40) **~se el chico¹** (Kol, Mex): tajit zručnost ve hře; (41) **~se el chico²** (Kol, Mex): předstírat ignoranci; (42) **~se el chico³** (Kol, Mex): předstírat neschopnost; (43) **~se ilusiones** (Kol, Mex): dělat si iluze, vzbuzovat naději; (44) **~se el chanchito rengo, chanchita muerta** (Arg, StřAm, Chil, Mex, Par, Per): dělat ze sebe hlupáka; (45) **~se a una cosa** (Arg, Kol, Mex): zvyknout si na nějakou věc; (MM). • (46) **hace un mes atrás, tr.** (Chil): už před měsícem; (47) **~ por hacer, ~ que se hace** (Am): dělat, jen aby se neřeklo, aby se dělalo; (48) **no le hace que subj.** (Am): nevdává, že; (49) **¡ni que haciendo!** (Ekv): ani nápad!; (50) **¿qué haciendo?** (Am): pročpak?; (51) **la hizo de todo** (Mex): dělal všechno; (52) **no to hagas, zvrat.** (Am): jen se nedělej; (53) **~se con/de algo** (Kol): opatřit si co, získat co; př.: *se hizo de la pelota (o hráči: „zmocnil se míče“)*; (JD). • (54) **~ bolsa², tr.** (LaPla): dát výprask, ztlouct někoho; viz též: *amasijar*; (55) šlohnout; ► **slang lunfardo**; viz též: *limpiar*; (NET). • (56) **~ un sándwich** (Chil): protáhnout si volno, slavit modré pondělí; viz též: *agarrarse el fin de semana largo*; (57) **~ upa, tr.** (Arg): vzít do náruče, zvednout; viz též: *aupar*; (EEA). • (58) **~ orejear**; viz: *hacer ambiscoquear*; (HB). • (59) **~ buena letra** (Arg): chovat se slušně za účelem způsobit na někoho; př.: *Mariela hace buena letra sólo cuando el profesor está presente*; (60) **~ el verso** (Arg): obalamutit; př.: *me parece que Marcos te está haciendo el verso con eso de las inversiones*; (61) **~ sonar** (Arg): zabít; zmlátit; ► **slang**; př.: *los voy a hacer sonar a esos si no se están quietos*; (62) **~ el dos** (Kol): udělat laskavost; ► **slang**; př.: *házme el dos y cómprame unos cigarrillos aquí en la esquina, ¿sí?*; (63) **~ la cimarra** (Chil): chodit za školu, ulejšvat se; ► **slang**; př.: *no salió en la foto de grupo de la clase porque ese día hizo la cimarra*; (64) **~ la media¹** (Kub): doprovodit; př.: *te hago la media a la playa*; (65) **~ la media²** (Kub): čekat; ► **slang**; př.: *Paco me está haciendo la media en la esquina*; (66) **~le¹** (Kol, Mex): být jedno, nečinit problém, nevdávat; př.: *¿no le hace si le pago con monedas?; es que se me acabaron los billetes*; (67) **~le², slang** (Kol): vadit; ► používá se v záporu; př.: *¿no le hace si le doy las vueltas en monedas? es que me acabaron los billetes*; (68) **~se bolas, zvrat.** (Kol): splést se; př.: *el taxista se hizo bolas y me llevó a una calle equivocada*; (69) **~se el gringo (~se la gringa)** (Kol): dělat mrtvého brouka; ► **slang**; př.: *Macaria nos invitó a cine desde hace una semana, y ahora se está haciendo la gringa*; (70) **~se el bocho** (Arg): představovat si, vysnit si; př.: *Ignacio se hace el bocho con que le van a dar una beca para estudiar*; (71) **~se el pelotudo** (Arg): dělat jakoby nic, ignorovat; př.: *la vieja estaba tirada en la calle, y todos alrededor seguían caminando, haciéndose los pelotudos*; (72) **~se el sota** (Arg): předstírat nepozornost, neúčast; ► **slang**; př.:

Jorge se hizo el sota cuando pasaron el plato de la colecta; (RF). • (73) ~ **changuitos**, tr., hovor. (Mex): překřížit prsty; ► vyj. zlom vaz!; hodně štěstí; (74) ~ **manita de cochi**, hovor. (Mex): donutit někoho k něčemu násilím; (75) ~ **los mandados** (Mex): dělat něco s lehkostí, se zavřenýma očima; (76) ~ **Panchos** (Mex): dělat problémy; (77) ~ **la de tos** (Mex): dělat obstrukce, ofuky; vymlouvat se; (78) ~ **le al loco** (Mex): předstírat, simulovat; ► mex. argot *caliche*; (79) ~ **se de la vista gorda**, zvrát., hovor. (Mex): odvracet od něčeho oči; úmyslně něco přehlížet; (80) ~ **se pato**, hovor. (Mex): nedělat nic z lenosti; ► mex. argot *caliche*; (INF). • (81) ~ **se¹**, zvrát., lid. (Kub): mít velký úspěch; př.: *con ese periódico mío, me hice*; (82) ~ **se²** (Kub): vydělat hodně peněz; př.: *con esa contrata te has hecho*; (DMC). • (83) ~ **bostas (el mandato, la boleta, moco, pomada, torta)**, lid. (Arg, Urug aj.): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (84) ~ **chiras pelas, ~ cruces, ~se acá, ~se bolsa, ~se bosta, ~se concha, ~se moco, ~se pelota, ~se pomada, ~se torta**; viz: *chiras, cruces, acá, bolsa, bosta, concha, moco, pelota, pomada, torta* („natáhnout bačkory“); (85) **estar haciéndose**, lid. (Mex): předstírat, simulovat; (86) viz: *estar, no está el palo para hacer cucarachas*; (87) ~ **guacala**, lid. (Mex, Guat, Salv): (vy)zvracet (se); viz též: *deponer*; (88) ~ **la casqueta**; viz: *casqueta*; (89) ~ **la vaina**, tr., lid. (Nik): souložit; viz též: *jinetear*; (90) ~ **sele agua la cama**, lid. (Guat, Hond): být homosexuál; viz též: *culero*; (91) ~ **sele agua la canoa**, lid. (Mex, Ekv): být homosexuál; viz též: *culero*; (92) ~ **zaranda²**, intr., lid. (Guat, Bol): souložit; viz též: *jinetear*; (93) ~ **(se) la paila**; viz: *paila*; (94) ~ **(se) la rosca**; viz: *rosca*; (95) ~ **(se) un levante**, zvrát., lid. (96) (Guat, Dom, Portor, Kol, Ekv): souložit; viz též: *jinetear*; (DA).

hacienda, f. (1) ~ **de beneficio¹** (Mex): dílna, kde se zpracovává stříbrná ruda; (RAE). • (2) (Portor): budova s přístroji na zpracování cukrové třtiny; (AM). • (3) (Arg): stádo dobytka chované na **farmě/statku**; (4) obecně chov dobytka; (5) rozsáhlý statek k chovu dobytka; (6) kakaová plantáž; (7) (Am): venkovské stavení; ► velkého rozsahu užívané k polnímu hospodářství nebo k chovu dobytka, popř. k obojímu; (MM). • (8) (Arg): stádo; • (9) (Kub): ohrada pro dobytek; (JD). • (10) (Arg): dobytek; ► zvláště hovězí; př.: *la hacienda era numerosa, flaca y guampuda*; (JD, BDE, DA). • (11) **período de ~** (Bol): období před pozemkovou reformou provedenou v Bolívii v roce 1952; ► peóni, tj. zemědělství nádeníci, žili na statcích zejména v oblasti nepřístupných tropických údolí *yungas* v podmínkách blízkých staršímu období otroctví; používaly se proti nim tělesné tresty, nemohli se bez souhlasu statkáře stěhovat jinam apod.; (ABS). • (12) [Š: *finca ganadera*] (Š < Am) (Arg aj.): dobytčí farma, ranč; (BDE). • (13) (Nik, Dom, Kol, Ven, Chil): farma; (14) málo užív. (Nik, Bol, Arg): statek; (15) ~ **de beneficio²** (Mex): důl, ve kterém se vykonává speciální metalurgické ošetření vytěžených kovů; ► zvláště stříbra; (DA).

haciendado, -da, m/f., **venk.** (1) (výchVen): farmář; (DA).

hació, tr. (1) [Š: *hizo*] (Bol: Yungas): udělal; ► chybný tvar vytvořený analogicky (pravidelně) od nepravidelného slovesa *hacer*; dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

hacu, m. (1) viz: *acu*; (AM).

hagaje, m. (1) (Ven): obal hnědého cukru (*papelón*) z listů cukrové třtiny; (AM).

hach, f. (← may.) (1) (Mex): domácí alkoholický nápoj; (EA).

hacha¹, **adj/subst., f. (el)** (1) **de ~ y tiza¹** [Š: *de pelo en pecho, de rompe y rasga*] (Arg, Urug): silný, rozhodný, smělý; př.: *y que vaya entrando gente, la muchachada, el elemento nuevo de acción, los de hacha y tiza*; (2) **volar ~** [Š: *cortar leña*] (Kost, Hond): štípat dříví, ohánět se sekerou; př.: *todo el día no hizo más que volar el hacha*; viz též: *volar machete*; (RR). • (3) (Chil): hra v kuličky; (4) **de ~** (Chil): rána, úder; (5) **es de ~ y machete** (Dom, Kub): *ví si ve všem rady*, je pro každou práci; (6) **ser ~** (Mex): ničit, rychle něco opotřebovat; př.: *fulano es muy hacha para los zapatos*; (7) **es una ~ en el trabajo** (Kub): dře jak mezek; (8) **estar ~** (Mex): být dobře připravený, př.: *estoy muy hacha en matemática*; (AM). • (9) **de ~ y tiza²** (Arg): hádavý, hašteřivý; (10) (Chil): pražma obecná; ► druh ryby, *Brama chilensis*; (11) **dar de ~** (Mex): rozseknout záležitost; (MM). • (12) **pegar de ~** (Mex): rozseknout záležitost; (13) **dientes de ~s, pl.** (Kub): druhé zuby, tesáky; (14) **los chicos son ~ para la ropa** (Mex): *ty děti jsou trhani na šaty*; (JD). • (15) (Bol): žiletka nebo nůž, která se používá k říznutí soupeře; ► bol. argot *coba*; (HB). • (16) ~ **y machete** (Kub): machr, vševěda; viz též: *achero*; (DMC). • (17) (sevChil): druh ryby; ► až 60 cm dlouhá, se zmáčknutým a okrouhlým tělem, tmavě šedé barvy, s prodlouženými ploutvemi a velmi cenným masem; ■ Var.: *jacha*; ■ Syn.: *reinetá*; (18) (Kub, Portor): velký ostrý zub, řezák; ■ Syn.: *molacha*; (19) lid. (Kub): odvážný; ► o člověku, který s odvahou čelí kritické a nebezpečné situaci; (20) ~ **de doble gavilán** (Hond): sekýra

s ostřím na obou stranách; **(21) ~ labra** (Hond): malá sekyra; ► používá se k řezání; **(22) ~ medio labra** (Hond): viz: *hacha labra*; **(23) ~ tumba** (Hond): velká sekyra; ► ke kácení stromů; **(24) bien ~**, lid. (Mex, Bol): šikovný, zručný; ► o člověku; ■ Var.: *muy hacha*; **(25) como ~**, lid. (Mex, Bol, Chil): být dobře připraven; ► o člověku; **(26) de ~**, lid. (Per, Chil): přímo, bez zaváhání; **(27) de ~ y machete¹**, lid. (Kub, Dom, Ekv): *odvážný*, silný, rozhodný; ► o člověku, zvláště o muži; **(28) de ~ y machete²**, lid., venk. (Nik, Ekv): obyčejný člověk; **(29) de ~ y machete³** (Kub): vynikající v něčem; ► o člověku; **(30) de un ~**, lid. (Mex): přímo, bez zaváhání; **(31) muy ~** (Mex): viz: *bien hacha*; **(32) en lo que ~ va y viene, descansa el palo** (Dom): carpe diem, užij dne; **(33) ni pica ni presta el ~** (Kol): *nenechá jiné něco udělat, i když sám to udělat nemůže nebo nechce; sám to neudělá a ostatní k tomu nepustí*; **(34) ni raja ni presta el ~** (Kol): viz: *ni pica ni presta el hacha*; **(35) mandarse de ~¹**, lid. (Per): prokázat se; **(36) mandarse de ~²** (Per): *zsměšnit se, ztrapnit se*; **(37) perder ~**, **calabaza y miel** (Kub, Pan): ztratit úplně všechno; *přijít o všechno, být na suchu*; **(38) ser el ~ y el machete** (Hond, Dom): profese, prostředek, kterým se vydělává na každodenní chléb; **(39) tener ~**, **calabaza y miel** (Hond): vlastnit hodně věcí, dobře si žít; *žít si na úrovni*; **(40) volar~¹** (Hond): udeřit protihrače; ► ve sportu; **(41) volar ~²**, lid. (Kost): hrát prudec; ► ve fotbale; (DA).

hacha², m. **(1)** (Kub): filuta, šikula; př.: *es un hacha*, („jde na to od lesa“); (JD). • **(2) dar con el cabo del ~** (Kub): mít nemanželský poměr; smilnit; ■ Syn.: *dar serrucho*; **(3) estar de ~¹** (Kub): mít moc; př.: *no juegas con él que está de hacha*; **(4) estar de ~²** (Kub): mít špatnou náladu; př.: *siempre está de hacha, ¡qué carácter!*; **(5) me da ~ venir** (Kub): štvát; nudit; př.: *venir a verte me da hacha*; **(6) ponerse de ~** (Kub): mít špatnou náladu; př.: *está malo del hígado y de pronto se pone de hacha*; **(7) ser ~ del coco a los pies** (Kub): být mimořádně inteligentní; př.: *en pedagogía es hacha del coco a los pies*; **(8) ser una mujer ~** (Kub): být hezká; př.: *Juana es hacha*; **(9) ser ~ y machete¹** (Kub): být velmi inteligentní; př.: *desde el colegio era hacha y machete*; **(10) tener un ~ con cabo de nácar** (Kub): být sexuálně výkonný; př.: *tú tienes un hacha con cabo de nácar*; ■ Syn.: *tener nitrón en el güiro*; (DMC). • **(11) (sevChil): druh ryby (*Brama australis*); ► až 45 cm dlouhá, zmáčknutá a okrouhlá, stříbrno-modré zářivé barvy, s velmi cenným masem**; **(12) ser ~ y machete²**, lid. (Kub): být kovaný v čem; vynikat; ► především ve sportu, profesi; ■ Syn.: *ser de puntería*; **(13) ser ~ y machete³**, lid. (Kub): mít pro strach uděláno; být rázný; **(14) ser el ~ y el machete** (Dom, Hond): být profesí, prostředkem, kterým si někdo vydělává na živobytí; (DA).

hachador, adj/subst., m. **(1)** (Arg, Guat, Kub, Ven): dřevorubec; (AM). • **(2) el ~ perdido**, myt. (Ven): vysoký, holohlavý muž s ohnivými očima, ostrými zuby nesoucí sekyru; ► kterou zabije všechny, co si dovolí jít lovit do hor pro zábavu; podle legendy jde o dřevorubce, kterého bůh potrestal proměnou v nešťastnou duši v těle hrozivého dřevorubce bloudícího po lese; (NET). • **(3) adj/subst., venk.** (Dom, Ven, Ekv, Bol, Arg): člověk pracující se sekyrou; (DA).

hachar(se), tr/intr. **(1) tr.** (Bol, Arg): kopnout při bránění protihrače do spodní části nohy; ► v kolektivních sportech, zvláště ve fotbalu; **(2) tr.**, lid. (svArg): vyhodit někoho od zkoušky; **(3)** (výchBol): zranit někoho bodnou nebo sečnou zbraní (*arma blanca*); **(4) intr.** (výchBol): nechtěně se zranit sečnou zbraní; • **(5) lid.** (szArg): propadnout (u zkoušky); viz též: *desaprobar*; (DA).

hachazo, m. **(1)** (Arg, Urug): prudká rána zasazená ostřím bodné zbraně; **(2)** (Arg): zranění a jizva způsobená touto ranou; **(3)** (Kol): o koních: postavení se na zadní, náhlé poděšení, nebezpečné leknutí se; (RAE). • **(4)** (Kub): sekáč; ► žert o osobě; sekáč, jak z filmového plátna apod.; (JD). • **(5)** (Bol): jizva; **(6)** (Bol): vagina; **(7) ~ firme** (Bol): hluboký řez udělaný bílou zbraní v obličeji soupeře; **(8) ~ fulero** (Bol): jizva, která úplně deformuje obličej; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(9)** (Chil): kocovina; ► slang; př.: *si sigues tomando así vas a despertar con el hachazo*; (RF).

hache, m/f. (la, el) **(1) volverse ~s y erres una cosa, f.** (Kol, Chil): nezdařit se, zkrachovat; ► (Chil): *volverse haches y cúes*; (AM, JD). • **(2) por ~s y por erres** (Mex): tak či onak; (JD). • **(3) ~s y erres, m.**, lid. (Kol): zmatek a chaos; **(4) vivir de ~** (Guat): přizívat se; (DA).

hachear, tr/intr. **(1) tr.** (Am): štípat dřevo sekerou; (MM). • **(2) tr/intr.** (Bol): řezat do obličeje nebo do jiné části těla soupeři; ► bol. argot *coba*; (HB).

hachenchoneado, -da, adj. **(1)** (Salv): *poloopilý*; ► o osobě; viz: *hachoneado*; (DA).

hachero, m. **(1)** (Arg, Mex, Per): dřevorubec; př.: *mi padre fue hachero, carrero, hombre del obraje*; (JD, BDE). • **(2)** (Chil): sádrový svícen v podobě malé sochy; (MM). • **(3)** (Kub): arg. znalec; (JD). • **(4)** (Bol): delikvent mající sklon k řezání obličeje jeho oběti nebo soupeři; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(5) lid.** (Kub): viz: *coco*; (DMC).

haches, m., pl., lid. (1) (Salv): varlata, koule; viz též: *kiwi(s)*; (DA).

hachita, f. (1) (Chil): druh ryby; ► tělo ve tvaru sekery; *Serolleva viducea*; (2) (Chil): hra zvaná *hacha*; (MM).

hachoneado, -da, adj. (1) (Salv): *poloopilý*; ► o osobě; ■ Syn.: *hachenchoneado*; (DA).

hachudo, -da, adj/subst. (1) **-do**, m. (Kub): sardel sled'ovitá; ► druh sardinky, *Engraulus productus*; (MM). • (2) adj., m/f. (Guat): zubatý; ► o osobě s velkýma zubama; ■ Var.: *jachudo*; (DA).

hachuela, f. (1) (Kub): vlhovec kubánský; ► druh ptáka, ocas ve tvaru sekery; *Dives atrovioleaceus*, Orb.; ■ Syn.: *totí*; (MM).

haibo, adj/subst., lid. (1) (Kost, Ven, Ekv, Chil, Kol): hloupý, hlupák; viz též: *giëvón*; (DA).

haipa, f. (← kič.) (1) (Arg): úzký vůz na nízkých kolech; ► používá se na převážení těžkých nákladů; (MM).

hair spray (← angl. *hair spray*) (1) (Chil): lak na vlasy; (MS).

haití, m. (1) (Portor): žlutodřev žlutý (*Xanthoxylum flavum*); ► strom, až 15 metrů vysoký, s velkými listy a květy, které produkují zelené tobolky s nažloutlými plody; jeho dřevo se využívá v truhlářství a k výrobě hudebních nástrojů; (DA).

haitiano, m. (1) lid. (Kub): viz: *trabajo*; (DMC).

halaco, m. (1) (StřAm): haraburdí, krám, zbytečnost; viz: *alaco*; (AM). • (2) ubohý, vyhublý a špinavý člověk nebo zvíře; viz též: *alaco*; (MM).

halador (de azada), m. (1) (Portor): námezdní pracovník pověřený vytrháváním trávy; (RR).

halar, tr/intr/zvrat. (← fr. *haler*) (1) tr. (Andal., Kost, Kub, Hond, Nik, Pan, Ven): táhnout něco směrem k sobě; (2) hovor. (Ven): táhnout násilím; (3) intr., hovor. [Š: *empuñar*] (Kub, Dom, Ven): uchopit, vzít do ruky; (4) hovor. (Kub): vdechovat tabákový dým; (5) (Ven): o kamnech či komínu: mít tah, táhnout; (RAE). • (6) tr., hovor., lid. (Kub): sát tekutinu pomocí slámky nebo jiným způsobem; (7) tr., hovor. (Salv, Kub, Portor): o stroji: spotřebovávat pohonné hmoty (*palivo*) či elektřinu; ► ve velkém množství; ■ Var.: *jalar*; (8) intr/zvrat., lid. (Kub, Dom, Portor): o člověku: mít znetvořený či zohavený obličej kvůli nemoci nebo únavě; *zošklivět*; ► o tváři; ■ Var.: *jalar*; (RAE, DA). • (9) viz: *halador, jalar*; (RR). • (10) tr. (Antil, Kol, Mex): přihodit, přihazovat; viz: *jalar*; (11) tr/zvrat. (Kub, Mex): opít se; (MM). • (12) ~ **la cadena**¹, tr. (Kub): udělat puntík; ► vyj. skončit; (13) ~**le** (Mex): namazat se; (14) ~**se**, zvrat. (Am): namazat se; (JD). • (15) tr. (Kub): táhnout; př.: *a los inválidos los arrancan de las sillas de ruedas halándolos por las piernas*; viz též *jalar*; (BDE). • (16) [Š: *tirar, traer hacia sí*] (Kol, Kost, Kub, Nik, Pan, Portor, Ven): přitáhnout, táhnout; ► vysloveno jako *jalar*, opak slovesa *empujar*; př.: *hale la cuerda y amárrela aquí*; (RF). • (17) táhnout (nápis na dveřích); viz: *empujar, jalar*; (EEA). • (18) lid. (Kub): vykonávat trest; př.: *está halando cinco años hoy*; (DMC). • (19) ~ **(la) leva** (Kub; Kost): lichotit, pochlebovat někomu; ► *podlízavě*; př.: *mira cómo le hala la leva al jefe*; (DMC; DA). • (20) ~**se para atrás**, zvrat. (Kub): rozhodnout se; př.: *se haló para atrás y lo hizo*; (DMC). • (21) ~**(se)**, tr/zvrat., lid. (Ven): pochlebovat, lichotit; viz též: *lamer*; (22) tr., málo užív. (Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, výchBol, Kost, Kol): přitáhnout si k sobě něco nebo někoho; (23) intr., lid. (Hond, Kost, Kub, Portor): vdechnout cigaretový dým; ■ Var.: *jalar*; (24) (Ekv): vytvořit v peci nebo v komíně proud vzduchu potřebný pro lepší spalování; (25) tr. (Dom, Ven): napnout, natáhnout; ► věc; (26) intr. (Ven): zamířit, vydat se někam; (27) (Portor): odejít odněkud; ■ Var.: *jalar*; (28) (Ven): zalichotit někomu; (29) lid. (Kub, Dom): uchopit, chytit něco rukou; (30) (Hond): vzít něco s sebou; (31) (Hond): přivést někoho/něco; (32) intr. (Hond): zasnoubit se; (33) (Hond): souložit; (34) ~ **bolas**, lid. (Ven): zalichotit někomu; ■ Var.: *jalar bolas*; (35) ~ **dedo** (Ekv): viz: *pedir aventón*; (36) ~ **el aire**¹, lid. (Hond, Salv): varovat někoho; (37) ~ **el aire**² (Hond): upoutat něčí pozornost; (38) ~ **la cadena**² (Kost, Kub): spláchnout toaletu; (39) ~ **las orejas**, lid. (Hond, Salv, Nik, Par, Kub, Dom, Portor, Ekv): vzbudit pozornost; pokárat někoho; (40) ~ **parejo**, lid. (Kub): spojit síly; ► o více lidech se stejným záměrem; (41) ~ **se de los pelos** (Par): být vzteklý; (DA).

halcón, m. (1) ~ **aplomado** (Ekv, Bol): dravec (*Falco femoralis*); ► až 40 cm dlouhý; nahoře šedý, na břicho skořicově zbarvený, po stranách načernalý s bílými pruhy; ■ Syn.: *halcón perdiguero, ichua*; (2) ~ **garrapatero** (Kol): dravec (*Milvago chimachima*); ► až 45 cm dlouhý; žlutohnědý s černým pruhem; ■ Syn.: *chimachima, chiriguare, tuichi*; (3) ~ **perdiguero** (Chil): dravec; viz: *halcón aplomado*; (4) ~ **reidor** (Hond, Nik): sokolec; ► *dravý pták*; viz: *vaquero*; (5) ~ **tijereta** (Arg,

- Urug): dravec (*Elanoides forticatus*); ► až 40 cm dlouhý; na hřbetě a na dlouhém ocase černý, jinak bílý; ■ Syn.: *tijerachupa, tijeretero*; (DA).
- halconazo**, m. (1) **el** ~ (Mex): represe a zabíjení studentů paramilitární skupinou „*los Halcones*“ 10. června 1971 v Ciudad de México; (DA).
- halconcito**, m. (1) (Par): sokolovitý pták; ■ Syn.: *vaquero*; (MM). • (2) (Par, Arg, Urug): **poštolka pestrá**; ► **pták**; *Falco sparverius*; viz: *gavilán primito*; (DA).
- half**, m. (← angl. *half*) (1) ve fotbale: záložník; (MS). • (2) ~ **centro** (Am): viz: *centre-half*; (3) ~ **de ala** (Am): hráč hrající v pravém nebo levém křídle; (MM).
- haliri**, m. (1) (Bol): poník, kuň malé velikosti; ► užívá se k lovení, chytání lam (*guanacos*); (MM).
- ¡halita!**, citosl., lid. (1) (střEkv, sevEkv): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miercole(s)!*; (DA).
- hall** (← angl. *hall*); (1) **velký sál**; (MS, MM). • (2) vestibul; (3) (Arg): kryté nádvoří; (MS). • m. (4) obývací pokoj; (MM).
- hallaca**, f. (1) (Ven): zákusek; ► z kukuřičné mouky plněný směsíz ryb či z různých druhů masa nakrájeného na malé kousky a jiných přísad, který se balí do listů banánovníku či rostliny *campur* a který se připravuje speciálně o **Vánocích**; (RAE). • (2) (Am): kukuřičný tamal; (AM). • (3) **es una ~ mal embojotada/envuelta** (Ven): je to celé rozházené, rozdělané; (JD). • (4) (Ven): druh tamalu; př.: *se comían las hallacas y el dulce de lechosa*; (BDE). • (5) (výchKub, Dom, Portor, Ven, Ekv): tamal; ► typické jídlo z kukuřičného těsta; ■ Var.: *hayaca, jallaca, jayaca*; viz též: *tamal*; (6) (Ven): špatně udělaný balík; ■ Var.: *hayaca*; (7) (Ven): **velká/objemná peněženka**; ■ Var.: *hayaca*; (8) (Ven): balík marihuany; ■ Var.: *hayaca*; (9) ~ **de hoja** (Ven): jídlo *hallaca* zabalené v listech kukuřičného klasu; (10) ~ **mal amarrada** (Ven): silný člověk, **který** nosí přiléhavé oblečení; (DA).
- hallaquita**, f. (1) (Ven): jídlo; ► z kukuřičného těsta ve formě malého koláče, zabalené v listech kukuřičného klasu a uvařené ve vodě; (DA).
- hallar**, tr. (1) (Kost): uvidět; (JD).
- hallarín**, m. (1) (Mex): douglaska tisolistá; ► jehličnatý strom, až 70 metrů vysoký, s hrubou kůrou, s víceméně hlubokými štěrbinami, s tmavozeleným listím, **který** silně voní; druh borovice, vyskytuje se v Mexiku, má velmi kvalitním dřevo; *Pseudotsuga mucronata*, Sudw.; ■ Syn.: *pino de corcho*; (MM, DA).
- hallar(se)**, intr/zvrat. (1) **intr.** (Par, Arg): být velmi spokojený, šťastný; cítit se blaze; př.: *me hallo cuando soy como quiero ser*; (RR). • (2) ~ **el tanto**, **zvrat.** (Kub): trumfnout, slovně nad někým zvítězit; př.: *pues tu ganaste, hálate el tanto*; (3) ~ **tira y jala** [Š: *tira y afloja*] (Portor): řešit něco; ► při obchodním jednání apod.; (AM). • (4) (svArg, Par): dobře se bavit; (5) (Mex): cítit se dobře na určitém místě; (MM).
- hallo que** (← braz. port. *acho que*) (1) [Š: *creo que*] (svUrug): myslím, že; př.: *hallo que va a ser difícil llegar hasta aquí*; (EA).
- hallulla**, adj/subst. (1) **f.** (Chil): chlebová placka; ► tenký chléb oválného tvaru; (BDE). • (2) (Bol, Chil): okrouhlý, relativně tenký chléb **oválného tvaru**; ► **těsto obsahuje sádlo**; (RAE, BDE, DA). • (3) (Ekv): slaný, malý, okrouhlý chléb z křehkého těsta; ► hlavní ingredience jsou pšeničná mouka a vepřový tuk; ■ Var.: *allulla*; (RAE, DA). • (4) (Bol): roztáhlý chléb, složený na půl, vyrobený z pšeničné mouky smíchané s otrubami; (5) (Chil): slaměný pánský klobouk s oválnými boky a vrchem; ■ Syn.: *coliza*; (DA).
- hallullero, -ra**, m/f. (1) (Chil, Ekv): člověk, který vyrábí a prodává chleby *hallullas*; (RAE).
- halón**, m. (1) (**Andal.**, Am): trhnutí, táhnutí, přitahování; (RAE). • (2) **me dió un** ~ (Kub, Mex): táhl mě, vlekl mě; (MM). • (3) (Hond, Nik, Pan, Dom, Portor, Ven, Ekv): násilné trhnutí; ■ Var.: *jalón*; (4) (Hond): autostop; ■ Var.: *jalón*; (5) **de un** ~ (Nik, Portor, Ekv): náhle, najednou; (6) ~ **de orejas**, lid. (Nik, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv): napomenutí, vynadání; ■ Syn.: *descarga, encendida*; (7) **ir de** ~ (Hond): jezdit autostopem; (DA).
- halpón**, m. (1) viz: *galpón*; (MS).
- halves**, m., pl. (← angl) (1) (Am): *half* v množném čísle; (MM).
- hamaca**, adj/subst. (1) **f.** [Š: *mecedora*] (Arg, Urug): houpací křeslo; (RAE). • (2) [Š: *columpio*] (Arg, Kost, Kub, Urug): houpáčka; ■ Syn.: *columpio* (Chil, Mex, Ven); (RAE, EEA). • (3) (← arw.) (Am → Š) (Am; Chil, Mex, Urug, Ven aj.): houpací síť; viz též: *chinchorro*; (BDE; EEA). • (4) ~ **paraguaya** [Š: *hamaca*] (Arg, Urug): houpací síť; viz též: *chinchorro*; (RAE, EEA). • (5) (Am): **závěsné lůžko**; (6) (Portor): záchytná síť umístěná vpředu na tramvaji; ► má za úkol odstraňovat

překážky z cesty; (7) ~ **de cajón** (Dom): plátěná kolébka; (AM). • (8) **silla de ~** (Arg): houpací židle/křeslo; (JD). • (9) **ser alguien un pudre ~, adj.** (Kub): být lenivý; př.: *él no sirve para nada, es un pudre hamaca*; (DMC).

hamacar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. [Š: *hamaquear*] (Am): houpat; (2) zvrat. (Arg): uvést tělo do kývavého pohybu; (3) hovor. (Arg, Urug): snažit se čelit těžké situaci, jednat opatrně; př.: *hay que hamacarse para lograrlo*; (RAE). • (4) tr. (Am): houpat, tahat za nos; (5) (Arg, Guat, Urug): houpat se v houpací síti; (AM). • (6) zvrat. (Am): houpat/kolébat se; (JD). • (7) slang (Arg): vydat ze sebe maximum; př.: *¡para llegar a jugar en la primera de Racing hay que hamacarse!*; (RF). • (8) tvrdě pracovat; ► slang *lunfardo*; viz též: *fatigar*; (NET). • (9) intr. (US, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): houpat se; ► zvláště na houpací židli nebo síti; ■ Var.: *jamaquearse*; viz též: *hamaca*; (10) tr. (Kub, Dom, Par, Ar, Urug): houpat někoho; ► na houpačce; ■ Var.: *hamaquear*; viz též: *hamaca*; (11) málo užív. (Nik, Per, Chil, Par, Arg, Ur): houpat někoho v houpací síti; viz též: *hamaca*; (12) málo užív. (Chil, Arg, Par): rytmicky pohybovat částí těla; (13) (Arg, Urug): čelit náročné situaci; (DA).

hamacore, m. (1) (Per): ind. jazyk; viz: *iquito*; (S01).

hamaqueada, f. (1) (Am): houpání, kolébání; (2) **dar una ~**: zahoupat čím; (JD).

hamaquear(se), tr/intr/zvrat. (1) (Am): houpat, kolébat; ► zvláště v houpací síti; (2) tr. (Kub): působit někomu závrať; stále někoho někam posílat, aby udělal to a ono; (RAE). • (3) (Mex): protahovat, zdržovat; (4) (Portor, Ven): dostat někoho do úzkých; ► často dochází k aspiraci *-h*; př.: *lo jamaquearon de lo lindo*; (AM, MM). • (5) (Am): tahat koho za nos, houpat koho; (6) napraskat komu; (JD). • (7) intr., lid. (Mex, Guat, Hond, Pan, Kub, Dom, Ekv, Kol, Ven, Per, svBol, Arg, Urug): houpat se; ► v houpací síti nebo na houpačce; viz též: *hamaca*; (8) tr. (Guat, Hond, Nik, Pan, Dom, Ven, Ekv, Per, svBol, szArg.): houpat někoho na houpačce; viz též: *hamaca*; (9) (Kub, szArg): houpat, strkat; (10) intr. (Hond, Nik): natáhnout se v houpací síti; viz: *jamaquearse*; (11) tr., lid. (Hond, Pan, Ven, Portor): uhodit, praštit někoho silou; (12) (Dom): uhodit, praštit; viz též: *jamaquear*; (13) intr. (szArg): čelit náročné situaci; (DA).

hamaqueo, m. (← *hamaquear*) (1) (Am; Nik, Dom, Portor): houpání; viz: *jamaqueo*; (JD; DA). • (2) (Am): kolébání; (3) kolísání; (JD). • (4) (Guat, Dom): vibrace; (5) (Dom, Portor): otřes, zatřesení; viz: *jamaqueo*; (6) (Dom, Portor): zemětřesení; viz: *jamaqueo*; (DA).

hamaqueón, m. (1) (Guat, Nik, Dom): otřes, kymácení; ■ Var.: *hamaquión, jamaqueón, jamaquión*; (DA).

hamaquero, adj/subst. (1) (Am): rohožářský; př.: *industria hamaquera*; (2) (Mex): lenošný; (3) m. skoba na zavěšení rohože či houpačky; (4) m/f. rohožář/ka; (JD).

hamburgera, f. (1) (Pan): hamburger; př.: *pide otra hamburgera si todavía tienes hambre*; ► slang; (RF).

hambra, f. (1) lid. (Ven): velký pocit hladu; ■ Var.: *hambrazón*; (2) lid. (Ven): velký hlad všeobecně; ■ Var.: *hambrazón*; (DA).

hambrada, f., lid. (1) (Ven): přílišný hlad; (DA).

hambrazón, m., hovor. (1) (Ven): příliš velký hlad; velký pocit hladu; viz též: *hambra*; (RAE, DA).

hambre, m/f. (1) **hacer ~, f.** (Mex): mít hlad; (RR). • (2) **el ~ es mala consejera, m.** (Kub): hlad vede k děláni hloupostí; př.: *cómo no iba a surgir el problema, el hambre es mala consejera*; (3) **juntarse el ~ con la necesidad** (Kub): být ve špatné finanční situaci; př.: *se me ha juntado el hambre con la necesidad y nada puedo hacer*; (4) **pasar más ~ que un toro viejo** (Kub): mít velký hlad; př.: *estoy pasando más hambre que un toro viejo*; (5) **pasar un ~ de telaraña en el ombligo o en el culo** (Kub): být v těžké finanční situaci; př.: *pobre amigo, está pasando un hambre de telaraña en el ombligo*; (6) **tener más ~ que un cocodrilo** (Kub): mít velký hlad; př.: *mi hijo menor tiene más hambre que un cocodrilo*; ■ Syn.: *tener más hambre que un real de tripa*; viz: *galleta, padre, partío*; (DMC). • (7) **engañar el ~, f.** (Mex): ošidit hlad; ► sníst malý pokrm, než přijde čas na velké jídlo; ■ Syn.: *engañar el diente, engañar el estómago*; (8) **tener el ~ pareja** (Ven): mít hlad jako vlk; (DA).

hambreada¹, m/f., hovor. (1) m., hovor. (Hond): příliš velký hlad; (RAE). • (2) f., lid. (Hond, Nik, Bol): velký/přílišný hlad; ■ Var.: *hambriada*; (DA).

hambreado, -da², adj. (1) (Am): hladový; (MM). • (2) (Mex): hladovějící; př.: *que saquean las arcas de la nación, es decir, de ese pueblo hambreado*; (BDE).

hambreador, -ra, adj, **i subst.**, m. (1) (Chil, Per): vykořisťovatel; př.: *querido público, hoy me ocuparé de los gamonales, de los latifundistas, de los oligarchas hambreadores del pueblo*; (BDE).

hambrear, tr. (1) (Chil): využít, zneužít; př.: *los que no pudieron hambrearnos desde dentro, quieren hacerlo ahora desde fuera*; (BDE).

hambbrero, m., **lid.** (1) (výchVen): přílišný hlad; (DA).

hambriada, m. (1) (Salv, Nik): intenzivní hlad; viz: *hambreada*; (DA).

hambriento, -ta, adj. (1) [Š: *tacaño*] (Ekv): ubohý, nuzný, bídny; (RAE). • (2) (Am): lakomý, chamtivý; (JD). • (3) lid. (Dom, Kol, Ekv, Bol, Par): vychytralý, mazaný; viz též: *tacañún*; (DA).

hambroso, -sa, adj., **venk.** (1) (Ven): o člověku: hladovec; (DA).

hambruna, f. (1) **vulg.** (Arg, Bol, Chil, Ekv, Kol, Per, Urug): velký hlad, hlad jako vlk; (AM). • (2) (Mex, Kub): hladovění, extrémní hlad, hladomor; př.: *con el aumento de precios se colocó a los trabajadores al borde de la hambruna*; (BDE).

hambrusia, f. (1) (Arg, Kol, Mex, Portor): hlad; ► (Guat): *hambrosia*; viz: *hambruna*; (AM). • (2) (Mex): krutý hlad; ■ Syn.: *hambruna*; (AHM). • (3) (US): velký pocit hladu; (DA).

hamburger (← angl. *hamburger*) (1) (amer.; US): hamburger (sendvič s masovým karbanátkem); (MS).

hamburguesa, f. (← angl. *hamburger*) (1) (Am): hamburger, sendvič; ► houska se smaženým mletým masem a dalšími přísadami uvnitř; (MM).

hamburguesera, f. (1) (Kol, Bol): místo, kde se připravují a prodávají hamburgery; (DA).

hamchi, m. (← kič.) (1) viz: *anchi*; (MS, MM).

hamo, m. (1) (Kub): vrš; ► rybářská síť ve tvaru kužele; (MM).

hampao, m. (1) (Pan): **jídlo** čínského původu; ► moučné koule s kousky vepřového a kuřecího masa uvařeného v páře; (DA).

hampoducto, m., iron. (1) (Ven): přeprava, převoz delikventů, ničemů mezi jednotlivými místy či vězeními; (RAE).

hampona, f. (1) (Bol): příležitostní prostitutka, která se také věnuje zločinu; ► bol. argot *coba*; (HB).

hamponil, adj. (1) (Ven): patřící nebo vztahující se k **tulákům/ničemům**; (RAE).

hand (← angl. *hand*) (1) ve fotbale: ruka; ► porušení pravidel dotykem míče rukou; (MS). • (2) ~ **penal**, m., nedovolené dotknutí se míče rukou v zóně penalty; (MM).

handbag (← angl. *handbag*) (1) (Portor): kabelka; (MS).

handball, m. (← angl. *handball*) (1) [Š: *balonmano*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): házená; ■ Syn.: *balonmano* (Chil, Mex, Ven); (MS, EEA).

handicap (← angl. *handicap*) (1) výhoda udělená hráči míčové hry nebo koni na dostizích; (2) překážka, zábrana; (3) (Chil): v nesportovním prostředí: nevýhoda; (4) (Kol): zátěž, kterou nese dostihový kůň; (5) (Kol): dostihové závody koní stejné váhy; (MS).

handicaper (← angl. *handicapper*) (1) (Chil, Kol): v koňských soutěžích: regulátor váhy; (MS).

handle (← angl. *handle*) (1) (Portor): klika dveří; (MS).

handy, m. (1) [Š: *walkie-talkie*] (Urug): vysílačka; ■ Syn.: *walkie-talkie* (Arg, Chil, Ven), *radio* (Mex); (EEA).

hanera oka, m. (1) (Kol): ind. kmen; viz: *barasana*; (S03, DA).

hangada, f. (1) (Am): vor; viz: *jangada*; (MM).

hangar, m. (← fr.) (1) (Am): letecký hangár; (MM).

hanchi, m. (1) viz: *anchi*; (MS).

hanchinal, m. (1) (Mex): obdobný výraz pro *jarilla*; (MM).

happy end (← angl. *happy end*) (1) (Chil): šťastný konec; (MS).

happy, **adj/subst.** (← angl.) (1) **adj.** [Š: *tomado, en estado alegre, desinhibido*] (Ekv, Hond, Mex): bez zábran, opilý, namazaný, rozverný, veselý; př.: *las muchachas todavía no se terminaban la jarra de sangría que habían pedido y ya estaban bien happy*; (2) pouze singulár (Ekv): opilý, ve stavu štěstí a občas i bez zábran; ► **slang**; př.: *las peladas todavía no se terminaban la jarra de sangría que habían pedido y ya estaban bien happy*; (RF). • (3) (US, Mex, Salv, Nik, Kub, Dom, Portor, Ekv, Chil): nadrovaný, opilý; ► o osobě; (4) málo užív., lid. (US, Nik, Kub, Portor, Kost): podnapilý; ► o osobě; (5) (Kub): šťastný; (6) m. (Nik, Bol): narozeniny; (7) ~ **birthday**¹ (US, Mex, Hond, Salv, Nik, Kub, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol, Chil): písnička, která se zpívá na oslavě narozenin; (8) ~ **birthday**² (Hond, Portor, Kub, Per, Bol): oslava narozenin; (9) ~ **ending**, málo užív. (US, Salv):

šťastný konec; **(10) ~ hour**, m., málo užív. [Š: *hora bruja*] (US, Portor, Chil, Mex, Hond, Salv, Nik, Ekv, Per): čas, kdy se v barech a kavárnách nabízejí nápoje a jídlo za poloviční cenu; **(11) ~ medium** (Portor): kompromis, kdy ustoupí obě strany konfliktu; **(12) parar el ~¹** (Par): zdržet se nevhodných slov, nebo přehnaného chování se; **(13) parar el ~²** (Pan): zarazit, zastavit někoho; ► před neuváženým činem nebo v rozhovoru; **(14) sentirse ~** (Nik, Portor): cítit se dobře po užití drogy; (DA).

haq'aru, m. **(1)** (Per): ind. jazyk; viz: *jaqaru*; (S01).

haquearu, m. **(1)** ind. jazyk; viz: *jaqaru*; (S01).

haragán, -na, m. **(1)** (Kub, Ven): nástroj sloužící k mytí podlahy; ► který se skládá z vodorovné části s gumou a ze svislé tyče, pomocí které se ovládá; (RAE). • **(2)** (Kub): dítě, které dlouho nechodí; (JD). • **(3) es más ~ que un buey viejo** (Kub): být velký lenoch; př.: *muchacho, eres más haragán que un buey viejo, trabaja*; (DMC). • **(4)** (Kub, Ven, szArg): mop; (DA).

haragandía, f. **(1)** (Portor): povalečství, zahálka; (AM).

haraganera, f. **(1)** (Pan): houpací síť; ► na spaní; (DA).

haraguazo, m. **(1)** (Ven): druh rostliny; ► *Capá prieto*; (MM).

Harakmbut, m. **(1)** jméno, kterým sami sebe označují příslušníci indiánského kmene Amarakaeri; ► ind. kmen; viz: *amarakaeri*; (S01).

harapo, m. **(1)** (Kub): vandrák; (JD).

Harapos, m., pl. **(1) estar de Pedro ~** (Kub): být velmi chudý; př.: *está de Pedro Harapos, se arruinó hace muchos años*; **(2) ser Pedro ~** (Kub): být zanedbaný; př.: *contigo no salgo porque eres un Pedro Harapos*; **(3) vestir de Pedro ~** (Kub): nehezky oblékat; př.: *vistes de Pedro Harapos, no sabes combinarte*; **(4) parecer Pedro ~** (Kub): špatně se oblékat; ■ Syn.: *parecer un perro de agua maltratado*; (DMC).

haras, m. **(1)** [Š: *potrero*] (Arg, Per, Urug, Ven): hřebčín; (RAE). • **(2)** (← fr. *haras*) (Arg, Chil): hřebčín čistokrevných koní; (MS). • **(3)** (Pan, Ven, Per, Chil, Arg, Urug, Par): stáj; ► k chovu koní; (DA).

harawi, m. **(1)** (Per, Bol): viz: *harawi*; (DA).

haravico, m. (← keč. *harawikuq*, „básník“) **(1)** (Bol, Per): básník u Inků; (RAE).

harawi, m. (← keč. *harawi, arawi*, „smutný zpěv“) **(1)** (Per, Bol): píseň; ► melancholická, romantická, zpívaná obyvateli hor; ■ Var.: *harawi*; (DA).

harina, f. **(1) lid.** [Š: *dinero*] (Kost; Kub; Dom, Nik): peníze, prachy; př.: *dame la harina para ir al cine*; ■ Syn.: *mantecoso; papiro* (Kub); viz též: *plata* (Kost, Dom, Nik); (RR; EEA; DA). • **(2)** mouka z manioku; viz: *fariña*; (EEA). • **(3) estar comiendo ~** (Kub): procházet těžkou finanční situací; př.: *Pedro está comiendo harina*; ■ Syn.: *estar comiendo tierra*; **(4) estar hecho ~¹** (Kub): být na tom finančně zle; př.: *estoy hecho harina últimamente*; **(5) estar hecho ~²** (Kub): být velmi unavený; př.: *he hecho ejercicio y estoy hecho harina*; **(6) estar hecho ~³** (Kub): být bláznivý; př.: *míralo cómo grita, está hecho harina*; **(7) ~ con gritería** (Kub): rýže s vepřovým masem; př.: *vamos a comer harina con gritería, es riquísima*; **(8) ni yo soy ~ ni tú eres panadero** (Kub): nesahej na mne!; ► věta, kterou používají ženy, když je ošahává nějaký muž; **(9) para cocinar, la ~ es muy importante ante la levadura** (Kub): důležitý je talent; př.: *escribe, pero no te olvidas que para cocinar, la harina es más muy importante ante la levadura*; **(10) tener ~** (Kub): mít peníze; př.: *esa gente tiene mucha harina en el banco*; ■ Syn.: *sacado de proporciones; tener billete; tener hojas de lechuga; tener manteca; un problema hecho con harina Royal*; (DMC). • **(11)** (Hond, Nik): kokain v prášku; **(12)** (Portor): heroín; **(13) ~ de Castilla** (Kub, Ekv): pšeničná mouka; **(14) ~ de café, lid.** (Portor): mletá káva; viz též: *bellota*; **(15) ~ de mollete** (Ekv): nepřesetá mouka; **(16) ~ de pan** (Portor): pšeničná mouka; **(17) ~ de pintado** (Kost): mouka z pražené kukuřice; ► na výrobu polévky; **(18) ~ entera** (Hond): mouka z obilí se slupkou; **(19) ~ leudante** (Bol, Par, Arg, Urug): mouka s kvasinkami; **(20) ~ pan** (Ven): předvařená kukuřičná mouka; **(21) ~ de otro barril** (Dom): něco jiného; jiné kafe; něco od věci; ► o věci, která nemá nic společného s tématem, o kterém se jedná; (DA).

harinado, m. **(1)** (Chil): nápoj; ► z červeného vína a opečené mouky; (DA).

harinear, intr., neosob. **(1)** (Andal., Ven): drobně přšet; (RAE).

harineo, m. **(1)** (Ven): mžení, mrhnutí, poprchávání; (AM).

harinilla, f. (1) (Chil): hrubší pšeničná moučka; (AM). • (2) (Ekv, Bol, Chil): produkt z rozemleté pšenice, hrubší než mouka; ► používá se ke krmení zvířat; (DA).

harino, m. (1) (Par): strom; viz: *yaba*; (DA).

harinudo, -da, adj. (1) [Š: *harinoso*] (Mex): moučný, z mouky; (RAE).

harneadura, f. (1) (Chil): prosetí, prosévání; (RAE).

harnear, tr. (1) (Chil): prosít, prosévat; (RAE). • (2) (Chil, Kol, Mex): sít, prosívat; (3) cedit; (AM).

harpagón, -na, adj/subst. (1) (Kol): slabý, chabý; (AM). • (2) m. (Kol): hubeňour, vychrtlac; (JD).

harpía, f. (1) (Bol): druh orla; ► *Harpya destructor*; (MM).

harpin (← angl. *hairpin bend*) (1) (Chil): v lyžování: ostrý oblouk; (MS).

harpón, m. (1) viz: *galpón*; (MS).

harriero, m. (1) (Kub): kukačka dešťová; ► druh ptáka velkého vzrůstu, šplhavý; *Coccyzus americanus*; (2) (Par): viz: *arriero*; (MM).

hartada, f. (1) (Kost): kritika, kritizování; (RAE).

hartadera, f., hovor. (1) [Š: *comilona*] (Nik): vydatné jídlo o mnoha chodech; (RAE). • (2) (Nik): žroutka; (DA).

hartado, -da, adj. (1) [Š: *orgullosa, presumido*] (Kost): pyšný, domýšlivý, ješitný; (RR).

hartamente, adv., kniž. (1) (Hond): velmi, hodně; (RAE).

hartar(se), tr/intr/zvrat. (1) lid. (Guat, Kost): jíst, najíst se, nacpat se, dát si něco, dát si do nosu; (RR). • (2) tr. (Ven): hanět, urážet; (3) (Guat): očerňovat, osočovat; (4) (Ven): vynadat; (AM). • (5) ~se¹, tr. (Guat, Hond): rychle zhltnout; (6) ~se², lid. (Hond, Kost): nepřestajně kritizovat někoho; ► za účelem zdiskreditování; (7) ~se de mamey, lid. (Portor): využít výhod; (8) ~(se), tr/zvrat., lid. (Hond, Kost): kritizovat, kárat; viz též: *viborear*; (DA).

hartazón, m. (1) (Hond, Salv): jídlo; (DA).

hartera, f. (1) (Kub): dostatek, fůra, hromada; (AM). • (2) (Nik, Kub, Portor): flám, opice; viz též: *juerga*; (3) málo užív. (Nik, Kub, Portor, Kol): lenost; viz: *jartera*; (4) (Nik, Kub, Portor): únava; viz: *jartera*; (5) (Nik, Kub, Portor): opilost; viz: *jartera*; (DA).

hartísimo, adj., adv. (1) (Mex): velmi moc; př.: *me da hartísimo gusto*; (BDE).

harto, -ta, adv/adj. (1) adj. (Kol): o věcech: nudný, otravný; př.: *el bridge es jartísimo, pero las columnas de bridge son fascinantes*; ■ Var.: *jarto, -ta*; (RR). • (2) adv. (Bol, Mex): moc, příliš; (MM). • (3) ~to, adv., lid. (Chil): velmi, hodně; př.: *pero me gustó harto Méjico a mí*; (BDE). • (4) ~to, ~ta¹, adj., lid. (Chil, Mex): velmi, hodně; př.: *tú ahora levantas una piedra —decía mi madre— y salen hartos abogados*; (BDE). • (5) *estar ~*: mít něčeho až po krk; viz: *copete (estar hasta el copete)*; (EEA). • (6) ~to, adv/adj., lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Dom, Kol, Per, Bol, Chil, Ekv): příliš; ► co přesahuje normál; (DA). • (7) ~to, ~ta², adj. (Hond): žrout; ► o zvířeti nebo člověku; (8) ~to, ~ta³, adj., viz: *chivito, ser un chivito harto de jobo*; (DA).

hartón, -na, adj/subst. (1) adj/subst. (StřAm, Mex, Dom): nenasyta, hltoun; ► člověk, který hodně jí; (RAE). • (2) m. (Ekv, Portor, Mex, Kol): druh velkého banánu; ► lat. *Musa paradisiaca*; př.: *yo conozco dos (variedades de plátano): el barraganete y el dominico; entonces no conoces nada: hay el hartón el guineo, ...*; (RR). • (3) adj. (Mex): otravný, hloupý; (4) m/f. (Mex): žrout, hltoun; (5) adj. (Mex): mrzutý, nepříjemný, unavující; (MM). • (6) m. (Mex: Campeche, Tabasco, Chiapas): velký banán; (AHM). • (7) (svMex, Kol): druh banánu; ► charakteristický pro svou velikost, tloušťku; viz též: *plátano*; • (8) adj/subst., m/f., lid. (Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Ven): jedlík; ■ Var.: *jartón*; (DA).

hasta, předl., i adv. (1) adv. (StřAm, Ekv, Mex): ne dříve než; př.: *Cierran hasta las nueve*; (RAE). • (2) předl. (Mex, Guat, Salv; Hond, Nik, Kost, Ven, Kol, Chil): teprve, až (ve spojení s příslovcem času a slovesem); př.: *asomaron los fulgores del sol, y hasta entonces pudo verse el despeñadero cubierto de gente*; (3) (Kost; Hond): až do (+ ne-); ► ve spojení se slovesem může měnit jeho význam na záporný; př.: *hasta mañana iré a casa* („dříve než zítra domů nepůjdu“, „domů se dostanu až zítra“); (RR). • (4) ~ (más) luego, adv. (Am): na (brzkou) shledanou; (5) ~ el ratito/cada rato (Mex): na brzkou shledanou; (JD). • (6) předl. (StřAm, Kol, Mex): do; př.: *el tomo III de esta trilogía será publicado hasta fines de año*; (7) ~ siempre, adj. (Arg): na viděnou; ■ Syn.: *hasta luego*; (BDE). • (8) ~ atrás¹, hovor. (Mex): hodně opilý; zfetovaný; (9) ~ la madre (Mex): mající toho plné zuby, otrávený; hodně opilý; (10) ~ el gorro (Mex): mít všeho po krk; ► mex. argot *caliche*; (INF). • (11) ~ el fuerate¹ (Kub): na maximum; př.: *te protegeré hasta el fuerate*;

- (12) ~ **el fuerate**² (Kub): hodně; př.: *se robaron hasta el fuerate*; (DMC). • (13) ~ **atrás**², adv., lid. (Mex): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (14) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kol, zápEkv): ne před; (15) ~ **el ñame**, lid. (Portor): do hloubky; (16) ~ **el sol de hoy**, lid. (Salv, Kub, Dom, Portor, Ven): až do dnes; (DA).
- hatajador**, m. (1) (Mex): pasák, ovčák, hlídač dobytka; (JD).
- hatero, -ra**, m/f. (1) (Hond, Kub, Dom): osoba, která vlastní statek/haciendu se všemi druhy dobytka; viz též: *hato*; (2) (Dom, Ven): vztahující se ke chovu dobytka; (RAE, DA).
- hatillo**, m. (1) (Kub): druh stromu; ► kvalitní dřevo; *Rondeletia stellata*; (MM).
- hato**, m. (1) (Kol, Hond, Dom, Ven): venkovský statek určený k chovu veškerého druhu dobytka; hlavně skotu; (RAE). • (2) ~ **y garabato** (Ekv, Kub): vlastnictví; (AM). • (3) (Bol, Kol, Kub, Ven): dobytčí farma; ► v klasické a moderní kastilštině je hato větší či menší stádo, vznikl tudíž význam farmy nebo ranče určeného k chovu dobytka; používáno především ve Venezuele; (BDE). • (4) (Bol): ložnice delikventa; ► bol. argot *coba*; (HB). • (5) (Hond, Nik, Dom, Portor, Kub, Kol, Ven, Par): statek, hacienda; ► na chov všech typů dobytka; ■ Syn.: *fundo*; (6) (Hon, Nik): všechen dobytek na statku; (7) (Nik): počet dobytka na statku; (8) **con ~s y garabatos**, lid. (Ekv): vzít s sebou úplně všechno; ► při stěhování; (9) **no ser arte ni parte, ~ ni garabato** (Hond): nemít s tím nic společného; (10) viz: *arte, no ser arte ni parte, hato ni garabato*; (DA).
- hatuey**, m. (1) **estar como ~** (Kub): velmi se potit; př.: *con este calor estoy como Hatuey*; (DMC).
- hawaiana**, f. (1) ~s, spíše pl. (Per): žabky, páskové boty; (BDE). • (2) málo užív. (Bol, Chil, Par, Arg, Urug, Per): žabka; ► obuv; ■ Var.: *jaguayana*; ■ Syn.: *guaracha, playera*; (DA).
- hay**, intr. (1) viz: *nu hay*; (ABS).
- haya**, f. (1) (Portor): název několika stromů (*Oxandra laurifolia*; *O. virgata*; *O. lenceolata*; *Ay dendrum argentum*); (RR). • (2) (Portor): druh horského stromu (*Oxandra* spp.); ► s kůrou kaštanové barvy, voňavými květy a plody v trsech; ■ Syn.: *haya prieta*; (DA).
- hayaca**, f. (1) [Š: *tamal*] (Kub): druh těsta z kukuřičné mouky; ► zabalený v listech banánovníku nebo v listech kukuřičných klasů, které se připravuje v páře nebo se peče v troubě; existuje více druhů, podle toho, čím se toto těsto plní a s čím je pak tento pokrm podáván; (2) (Ven): viz: *hallaca*; (RAE). • (3) **dar ~** (Kub): dobře to zařídit; (JD). • (4) (Kol): jídlo podobné tamalu; ► odlišné pro své jemnější složení; maso v náplni je zpracováno na menší kousky a těsto obsahuje rýži; (BDE).
- hayno**, m. (1) (Per): pták; viz: *choca*; (2) vodní pták; viz: *choca*; (DA).
- hayo**, m. (1) [Š: *coca*] (Kol, Ven): koka; ► rostlina; (2) (Kol): směs listů koky s vápenatou či sodnou solí, často i s popelem, kterou žvýkají indiáni; (RAE). • (3) viz: *acullico*; (MM). • (4) (Ven): kokainovník pravý (*Erythroxylon coca*); ► keř s bělavými květy, střídavými, vejčitými listy; (DA).
- hayuelo**, m. (1) (Kol): keř; ► *Dodonea viscosa*; viz: *chapuliscle*; (2) keř; viz: *chapuliscle*; (DA).
- haz**, m. (1) **al ~**¹ (Hond): blízko někoho/něčeho; (2) **al ~**² (Hond): blízko zdroje; (DA).
- haza**, f. (1) (Hond): dřevěný nebo železný klín; ► na štípání dřeva; (DA).
- hazañista**, adj. (1) (Mex): vychloubavý; (JD).
- hazard** (← angl. *hazard*) (1) (Chil): v golfu: překážka; (MS).
- he'i hikuái**, mark. (← guar.) (1) (Par): prý, říká se; ► markátor znamenající, že zpráva pochází z jiného pramene; př.: *no basta con meter el pie nomás en el agua, he'i hikuái, hay que entrar completamente*; (EA).
- header** (← angl. *header*) (1) **double ~** (Mex): v baseballu: dvojzápas; ► dva zápasy hrané dvěma stejnými týmy v jednom dnu; (MS).
- heavy**, adj. (← angl.) (1) (Chil): nesympatický; př.: *yo no quiero nada que ver con Rodrigo; es bien heavy*; (2) lid. (Chil): super, výborný, skvělý; ► slang; př.: *¿qué te sacaste la lotería? ¡que heavy!*; viz též: *barbarazo*; (RF, DA).
- heavytón, -ona**, adj., lid. (1) (Portor): skvělý, výborný; viz též: *barbarazo*; (DA).
- hebijón**, m. (1) (szArg, Kol, Mex): spona, přezka; (2) bodec, špička spony; (MM).
- hebilla**, f. (1) spona, přezka, jehlice do vlasů; viz: *pinche*; (EEA). • (2) lid. (Kub): viz: *cinturón*; (DMC). • (3) (Kub, Portor, Kol, Bol, Par, Arg): spona do vlasů; ■ Syn.: *pinche*; (4) (Salv): kasie západní (*Cassia occidentalis*, *Senna occidentalis*); ► keř až 1,5 m vysoký, se spárovanými listy, se žlutými květy a s plodem ve tvaru plochého lusku; (5) **brillar la ~**, lid. (Kol, Ven): tancovat tělo na tělo; (6) **guayar la ~**, lid. (Portor): tancovat tělo na tělo; (7) **pulir la ~**, lid. (Ven): tancovat tělo na tělo; (DA).

- hebillar**, tr. (1) **-la** (Arg): znenadání se vypařit, ztratit se, zmizet; (MM).
- hebra** (1) **de una ~**, adv. [Š: *de un aliento*] (Chil): na jedno nadechnutí, jedním dechem, najednou, bez přerušení; (RAE). • (2) **Ni ~** (Kol): nic; (3) **romperse la ~¹** (Am): **rozcházet se**; ► o společnosti, přátelích; (MM). • (4) **buscar la ~** (Am): štvát koho, dráždit k hádce; (JD). • (5) **a la ~**, f. (Ekv): způsob sekání dřeva **podélně**; (6) **contra ~** (Ekv): způsob sekání dřeva podle šířky, **příčným řezem**; (7) **de una ~** (Chil, Arg): najednou, bez zastavení; (8) **por la ~** (Mex): prostřednictvím telefonu; (9) **ponerse la ~**, lid. (sevKol): **elegantně se obléct, nastrojít se, vyšňorit se**; ■ Syn.: *ponerse la pinta*; (10) **romperse la ~²**, lid. (Mex): **odpískat přátelství**; ukončení přátelství mezi dvěma osobami; ► **přestat se přátelit**; (DA).
- hebreo, -rea**, adj/subst., lid. (1) (Salv, Ekv, Bol): opilý, namazaný; ► bol. argot *coba*; viz též: *enchichado*; (HB, DA).
- hebrudo, -da**, adj. (1) [Š: *hebroso*] (Andal., León, Kost): nitkovitý, vláknitý, mající hodně vláken; (RAE).
- heder(se)**, intr. (1) [Š: *tirarse pedos*] (Bol): páchnout, prdět, smrdět, být odporný, nesnesitelný; (RR). • (2) **~ a tiñosa** (Kub): smrdět jako žumpa, tchoř; (JD).
- hediondo, -da**, adj/subst. (1) **amanecer ~ a mocha**, adj., viz: *mocha*; (RR). • (2) **f.**, viz: *hediondo*; (MM). • (3) lid. (Kub): viz: *apestosa*; (DMC). • (4) (Portor): planě rostoucí rostlina (*Ditremexa occidentalis*); ► až 1 m vysoká, s plodem ve tvaru prodlouženého lusku s malými černými zrníčky, **kteřá** po opražení mohou nahradit kávu; (DA).
- hediondera**, f. (1) lid. (Kub): špinavé místo; př.: *¿vas a esa fonda? ¿cómo puedes comer en esa hediondera?*; (2) (Kub): **tmavé špinavé odpuzující místo**; př.: *yo no almuerzo en esa hediondera*; (DMC). • (3) lid. (Guat, Bol): zápach; (DA).
- hediondilla**, m/f. (1) **f.** (Mex, Portor): zapáchající rostlina; (MM). • (2) (Mex): rostlina (*Cassia occidentalis*); viz: *ecapacle*; (3) (Mex): otočnik kurasavský (*Heliotropium curassavicum*); ► byl, až 70 cm vysoký, s malými modrými květy a hnědým plodem; ■ Syn.: *cotorrera*; (4) málo užív. (Arg, Chil): keřovitá rostlina (*Cestrum* spp.); ► až 3 m vysoká; jemně páchnoucí, se žlutými, modravými nebo bílými květy, z jejíchž plodů se získává barva; ■ Syn.: *duraznillo negro, palqui, tinto, uvila, uvito*; (5) (Bol): strom; viz: *yerba santa*; (6) (Bol): dřevo ze stromu *yerba santa*; (7) (Portor): roční bylinná rostlina (*Cassia obtusifolia*); ► s listy pokrytými šupinatým **prachem a** malými nažloutlými listy; (8) (Par): popínavá rostlina; viz: *farolito*; (9) **m.** (Mex): bylina; viz: *ecapacle*; (DA).
- hediondillo**, m. (1) (Arg): druh rostliny; ► vyskytuje se na severu Argentiny, přisuzují se jí léčivé účinky; (2) (Mex): viz: *hediondo*; (3) druh rostliny; ► vyskytuje se v údolí středního Mexika, *Chenopodium incisum*; (MM).
- hediondo, -da**, adj/subst. (1) **m.** (Arg): skunk; (2) druh tvrdokřídlého hmyzu; ► s ocelově modrou barvou těla a červeně lesklými křídly; *Eurizoma fervidus*; (3) (Kub, Portor): kasie; ► druh rostliny semínka jsou používána jako náhražka za kávová zrnka; *Cassia foetida, Cassia occidentalis*; (4) (Mex): druh rostliny; ► vyskytuje se v Mexiku, *Larrea mexicana*; (MM). • (5) **andar ~ de plata** (Chil): mít peněz jak želez; (6) (Arg): smrad'och; (7) (Chil): **smrad'ák – plynárenský dělník**; (8) **f.** (Am): smrad'och; (JD). • (9) **adj/subst.**, výbušný, vznětlivý; viz též: *ulumpica*; (10) **m.**, popudlivý člověk; viz též: *capacho*; (LM). • (11) **la ~**: věžeňská strava; viz též: *apestosa*; (DMC). • (12) **m.** (Mex): keř *Larrea tridentata*; viz: *gobernadora*; (13) **strom**; viz: *cochucho*; (DA).
- heguero**, adv. (1) [Š: *seguro*] (Urug): jistě, určitě; ► obdoba aspirace *-s* na konci slova; pouze u jednoduchých odpovědí a v mluvě nejnižších spol. vrstev; viz též: *hí*; (EA).
- hechizo, -za**, adj. (1) (Salv, Mex): o produktu: ručně vyrobený; (RAE, AHM). • (2) (StřAm, Chil, Kol, Mex, Per): ručně vyrobený, tuzemský, vyrobený podomácku; př.: *muebles hechizos*; (3) (Mex, Per): falešný, nepravý; (AM). • (4) (Mex): doma vyrobený; (MM). • (5) **adj.**, m., slang. (StřAm, Chil, Kol, Mex, Per): po domácku vyrobený; př.: *los aparatos electrónicos son hechizos; por ejemplo, una televisión que supuestamente es Sony, está reconstruida con partes que no son de esa transnacional*; (BDE).
- hecho, -cha**, adj/subst. (1) (Arg): stříknutý, v náladičce; (2) **~s evidenciales**, pl. (Mex): průkazné skutečnosti; (3) **~ de sangre¹** (Am): krvavý čin, zranění, smrt; (JD). • (4) **~ de sangre²** (Kost, Pan, Dom, Kol, Ekv, Per, Bol, Par, Chil): násilný čin; ► při kterém byl někdo zraněn nebo zabit; • (5) (LaPla): opilý; ► slang *lunfardo*; viz též: *curdela, enfarolado*; (NET). • (6) **~ el putas**, m. (Bol): důležitý muž s nároky; ► bol. argot *coba*; (HB). • (7) **estar ~¹**, adj. (Kub): mít hodně peněz; př.:

muchacho, él llora miseria, pero está hecho; (8) **estar** ~² (Kub): být v dobré finanční situaci; př.: *con esas contratadas Juan está hecho*; (9) **estar** ~³ (Kub): nemít problémy; př.: *Juan está hecho, nació de familia rica*; (DMC). • (10) **estar** ~⁴, lid. (Ekv, Ven): mít co z krku; ► vyřešit problém; (11) **estar** ~⁵, lid. (Per): být namydlený, nahraný; být ve srabu; (12) **estar** ~⁶ (Dom, Chil, Kub): být na výsluní; ► zastávat výsadní ekonomické nebo sociální postavení; (13) **estar** ~⁷ (Pan): uspokojit si své potřeby nebo touhy; (14) **estar** ~⁸ (Ven): mít dobré bydlo/postavení; (15) **estar** ~⁹, lid. (Ven): mít výhodné podmínky; ► v určité záležitosti/obchodu; (16) adj., lid. (Chil, Arg, Urug): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (17) (Arg, Ekv): spokojený s dosaženým výsledkem; (18) **¡bien** ~ !, m., lid. (Dom, Portor, Ven, Ekv, Per, jvBol, Par.): patří mu to; dobře mu tak; ► vyj. spokojenost s cizím neštěstím nebo škodami; (19) ~ **de la causa**, m. (Chil): jistá a ověřená událost; (20) **porfiado** ~ (Chil): skutečný, ale neuznaný nebo ignorovaný čin; (21) ~ **la chingada**, vulg. (Mex): rychle; (22) ~ **la mocha**, lid. (Mex): viz: *hecho la chingada*; (23) ~ **la raya** (Mex): viz: *hecho la chingada*; (24) **salir** ~ (szArg): remízovat se soupeřem; (DA).

hechón, -na, adj/subst., m/f. (← map. *ichuna*) (1) f., viz: *echona, ichuna*; (MM). • (2) m., lid. (Ven): stařec, dědek; viz též: *veterano*; (3) lid. (Portor, Ven): namyšlený, vychloubačný člověk; (4) (Ven): člověk na rozhraní mladosti a zralého věku; (DA).

hechonería, f. (1) (Ven): chlouba; (DA).

hechor, -ra, m/f. (1) [Š: *malhechor*] (Andal., Chil): osoba, která se dopustí nějakého trestného činu či deliktu; ► a dopouští se jich hlavně ze zvyku; (2) m., venk. [Š: *garañón*] (Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Arg): plemenný kůň nebo osel; (RAE, DA). • (3) adj., viz: *burro* ~; (RR). • (4) m/f. (Nik, Chil): zločinec; (DA).

hechura, f. (1) (Chil): pozvání na pití; (2) (Arg, Chil, Par, Urug): krejčovská zakázka; (AM). • (3) **no tener uno** ~ (Arg, Mex): být pohroma, neznat míru; (MM). • (4) **una** ~ **de café** (Kub): malý šálek kávy; př.: *dame una hechura de café*; ■ Syn.: *un bolito de café; un buchito de café*; (DMC). • (5) **no tener** ~¹ (szArg): být nezodpovědný nebo nenapravitelný; (6) **no tener** ~² (szArg): být bez řešení či nápravy; (DA).

hechusgo, m. (1) (Hond): vnější vzhled; př.: *este niño es el hechusgo de su padre*; (AM).

Heidi, f. (1) (Arg): člověk, kterému zapáchá podpaží; ► slang; př.: *sacá el incienso, que ya llegó Heidi*; (RF).

helada, f. (1) [Š: *cerveza*] (US, Mex): pivo; př.: *allí está el mesías echandose una helada*; (RR). • (2) lid. (Per, Bol, Hond, Kol, Ekv, Salv): pivo; viz též: *pilsen*; (3) pl. (Salv): želízka; (4) (Hond): mrholení; (5) ~**s de San Andrés** (Ekv): přeháňky kolem 30. listopadu; (DA).

heladera, f. (1) (Arg, Par, Urug): lednička, chladnička; (AM). • (2) (Mex): miska na zmrzlinu; (MM). • (3) (Am): zmrzlinářství, zmrzlinářka; (4) (Chil): krchov, hřbitov; (JD). • (5) (Chil, LaPla): lednice; př.: *fui hasta la heladera y saqué la botella de leche*; viz: *refrigerador*; (BDE, EEA).

heladería, f. (1) (StřAm, Arg, Chil, Kol, Par, Urug): zmrzlinářství; (AM, MM).

heladerita, f. (1) (Arg, Urug): přenosná lednice; (DA).

heladero, m/f. (1) (Arg, Chil, Par, Urug): zmrzlinář/ka; (MM).

helado, adj/subst. (1) adj. (Arg): nanicovatý; (2) (Ven): kandovaný, máčený v cukru; ► ovoce, cukroví; (MM). • (3) **aguársele los** ~s, m. (Pan): dostat strach, stáhnout se, ustoupit; př.: *quién podría garantizar que a este hijo de papá y mamá no se le aguarían las heladas a la primera ...*; (RR). • (4) ~ **de agua**¹, m., typická zmrzlina ze sev. Argentiny; viz též: *achilata*; (NET). • (5) ~ **de agua**²: nanuk; viz: *palito*; (EEA). • (6) ~ **japonés**: typická zmrzlina ze sev. Argentiny; viz též: *achilata*; (NET). • (7) ~ **de mantecado** [Š: *helado de vainilla*] (Ven): vanilková zmrzlina; ■ Syn.: ~ *de vainilla* (Arg, Chil, Mex, Urug), ~ *de bocado* (Ven); (8) ~ **de crema** [Š: *helado de nata*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): smetanová zmrzlina; (EEA). • (9) lid. (Kub): viz: *carrito*; (DMC). • (10) **derretirsele el** ~, lid. (Chil): být homosexuál; viz též: *culero*; (11) (Bol): tabák šedý (*Nicotiana glauca*), tabák sivý; ► keř; viz: *donjuán*; (DA).

helaje, m. (1) (Kol): silný chlad, intenzivní zima; (RAE). • (2) lid. (Kol): tuhá zima; (DA).

helarse, zvrat. (1) **se le** ~**ó el sebo** (Arg): už je v pánu; (JD). • (2) ~ **el cuajo** (Salv): podivit se; (3) ~ **el culo** (Bol): leknout se; ■ Syn.: *helarse los huevos*; (4) ~ **los huevos** (Bol): leknout se; viz též: *helarse el culo*; (DA).

helay, adv., i citosl. (← *helo ahí*) (1) citosl., viz: *velay*; (MM). • (2) lid., venk., adv. (Per, výchBol, Ekv): tady, na tomhle místě; (3) ¡~!¹, citosl., lid. (výchBol): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miercole(s)!*; (4) ¡~!² citosl., lid. (výchBol): no teda!; ► vyj. nepříjemné překvapení; (DA).

helazón, m. (1) (Hon, Salv, Nik, Kost): intenzivní zima; (DA).

helena, adj. (1) slang (Per): zmrzlý, zamrzlý, studený; ► používané u nápojů; př.: *me tomé un par de chelas bien helenas*; (RF). • (2) lid. (Per): chladný, ledový; ► o nápoji; (DA).

helera, f. (1) (Ekv): ledovec; (2) (Mex): druh rostliny; ► divoce rostoucí, *Genciana spathacea*, H. B. K.; (MM). • (3) (Arg): lednice; (JD).

hélíce, f. (1) **tener alguien una ~ en el culo** (Kub): být velmi aktivní; př.: *Juan tiene una hélice en el culo, no para*; (DMC).

helio, m. (1) **coger más ~ que el Columbia** (Kub: exil): rozzlobit se; ► *El Columbia je severoamerická loď*; př.: *estoy cogiendo más helio que el Columbia*; (2) **vivir del ~** (Kub): být nafoukaný; př.: *en este exilio hay mucha gente que vive del helio*; viz: *zepelín*; (DMC).

heliotropo, m. (1) (Per, Bol): rostlina (*Heliotropium* spp.); ► až 80 cm vysoká, s dřevnatým stonkem a mnoha větvemi, s malými modravými květy, které jsou všechny otočené jedním směrem; (2) (Kost): rostlina; viz: *conga*; (3) (Kost): bylina (*Hedychium coronarium*); viz: *conga*; (DA).

helodia, f. (1) (Mex): pivo; viz: *birria*; (RF, DBM).

helvético, m. (1) (svArg): vozík na přepravu cukrové třtiny; (DA).

hembra, f. (1) ~ **de plátanos** (Kub): trs banánů; (AM). • (2) slang (Kost): holka, dívka; př.: *esa hembra me invitó anoche y nos jumamos; no me acuerdo cómo se llama*; (RF). • (3) (LaPla, Kol): žena, ženská; ■ Syn.: *asunto, bestia, bramaje, catriela, chabona, china, costiya, elemento*; viz též: *chanceleta, dona*; (4) (LaPla): konkubína, souložnice; ► slang *lunfardo*; (NET). • (5) lid. (Kub): viz: *potentísima*; (DMC). • (6) **buena ~**, lid. (Dom, Portor): krásná a atraktivní žena, kočka; (7) **cedro ~** (Kub, Portor): strom; viz: *cedro*; (DA).

hembraje, m/f. (1) m. (JižAm): označení pro skupinu samic u dobytka; (2) venk. (Arg, Par, Urug): označení pro skupinu žen; (RAE). • (3) f., slang, hanl. (LaPla): ženské, skupina žen; (BDE). • (4) m. (LaPla): skupina žen/ženských; ► slang *lunfardo*; ■ Syn.: *minaje, minerío, mujerage*; (NET). • (5) venk. (Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug, Per, Arg): souhrn všech samic ve stádu dobytka; (6) lid., málo užív. (Arg, Urug, Par,): skupina žen; (DA).

hembranga, adj/subst., lid., vulg. (1) (svBol): fyzicky atraktivní žena; (DA).

hembrería, f. (1) (Antil, Kub, Mex): skupina žen, ženské; viz: *hembrerío*; (AM, DA).

hembrerío, m. (1) (Antil, Am): ženy, skupina žen, ženské; (AM). • (2) lid. (Dom, Kub): skupina žen; ■ Var.: *hembrería*; (DA).

hembrero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kol, Mex, Ven): o otcích nebo matkách, kteří mají jen dcery; (MM). • (2) (Kol, Mex): běžající za ženami, záletný; (MM, DA). • (3) adj. (Mex): muž, kterému se rodí pouze dcery/žena rodící pouze dcery; (AHM). • (4) lid. (Kub, Dom, sevKol): mající jenom ženské potomstvo; ► o člověku nebo zvířeti; (5) adj/subst., m., lid. (Am; Kol): záletnický, sukničkář; (JD; DA).

hembriar, intr., lid. (1) (Ven): namáhavě se snažit získat si lásku jedné nebo vícero žen; (DA).

hembrilla, f. (1) (Ekv, Mex): zárodek, embryo; (AM, MM).

hembrimachar, tr. (1) viz: *machihembrar*; (MM).

hembrimacho, m., lid. (1) (Dom): hermafrodit; ■ Var.: *jembrimacho*; (DA).

hembrito, -ta, m/f. (1) f. (Hond): druh banánovníku; ► malé plody se slabou slupkou, žluté barvy a jemné chuti; (MM). • (2) m., slang (Kol: Cali): kluk, týpek; př.: *conocimos a unos hembritos bien buenos después del concierto*; (RF).

hembro, m., lid. (1) (Dom, Kol): krasavec; ► o fyzicky atraktivním muži; (DA).

hembrón, m., hovor. (1) (Par, Kub, Dom, Ven, Per, Arg, Urug): fyzicky velmi atraktivní žena; krásná a atraktivní žena, kočka; viz: *hembrota*; (RAE, DA).

hembrota, f., lid. (1) (Kub, Dom, Kol, Ekv): krásná a atraktivní žena, kočka; ■ Syn.: *hembrón*; (DA).

hembruda, adj/subst. (1) (zápVen): obryně, obří žena; (DA).

hemorroides, m., lid. (1) (Kub): viz: *patada*; (DMC).

hemotisis, f. (1) (Kol, Per, Portor): chrlení, vykašlávání krve; (AM).

henderse, zvrát., vulg. (1) (Portor): opít se, ožrat se; ► aspirace počátečního písmene – *h*; výraz mnohem hrubší než *jalarse*; (AM).

- hendija**, f. (1) (Am): prasklina, trhlina, škvíra; (MM). • (2) (Kol): štěrbiná; př.: *dos ojos asomaron por una hendija horizontal del muro*; (BDE).
- hendir**, tr. (1) (Arg, Guat, Kost, Mex, Par): rozštípnout, rozsekat; (MM).
- henequén**, m. (1) (← may.) druh rostliny čeledi amarylkovité *Amaryllidaceae*; (RAE). • (2) (← arw.) (Am → Š) (Am): agáve; ► rod **sukulentních** rostlin z čeledi **agávovitých** s širokým využitím (např. výroba tequily, pulque, vlákna sisal); (BDE). • (3) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kub, Dom, Ven): agáve henequen (*Agave fourcroydes*); ► rostlina až 2 m vysoká s tlustými, těžkými, dužinatými a velmi dlouhými listy, které mají po krajích ostny, s květy jasně zelené barvy a různým využitím v tradiční medicíně; ■ Syn.: *penca*; (4) (Mex, Hond, Salv): rostlinné vlákno z rostliny *henequén*, které se používá k výrobě motouzů a provazů; ■ Syn.: *cabuya*; (5) (Mex, Hond, Salv): provaz vyrobený z rostliny *henequén*; (DA).
- henequenal**, m. (1) (Am): pole sisalu; (JD).
- henequero**, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kub, Mex): patřící nebo vztahující se k rostlině *henequén*; (2) m. (Kub, Mex): osoba, která se věnuje setí, sklizni nebo obchodu s touto **rostlinou** či jejímu průmyslovému zpracování; (RAE).
- henequenero**, -ra, adj/subst. (1) adj. (Mex): patřící nebo vztahující se k rostlině *henequén*; ► druh agáve; (2) m/f. (Salv, Mex): člověk, který *henequén* sklízí či s ním obchoduje; (RAE). • (3) **cultivo** ~, adj., pěstování sisalu; (JD). • (4) (Am → Š) (Mex aj.): týkající se agáve; př.: *la hacienda henequenera nació en la segunda mitad del siglo XIX por impulsos de las mismas familias que ya poseían las grandes propiedades territoriales*; (BDE).
- heno**, m. (1) [Š: *paste*] (Mex): tivuk; ► symbiotická rostlina z čeledi broméliovité (lat. *bromeliaceae*) s dlouhými stonky šedé barvy, které visí z větví borovice, různých druhů dubů; jeho květy jsou bledě zelené nebo modré barvy; používá se jako drátěnka; (RAE). • (2) (Mex): seno; ► společný výraz pro rostliny nejrůznějších druhů; (MM). • (3) (Mex): tilandsie (rostlina); viz: *paste*; (DA).
- hepéhuil** (1) viz též: *lipegüe*; (MS).
- heráldica**, f. (1) **cantarle a alguien la ~ sin historia**¹ (Kub): potrestat někoho; př.: *al niño le canté una heráldica sin historia*; (2) **cantarle a alguien la ~ sin historia**² (Kub): udělat někomu skandál; př.: *a ese descarado le voy a cantar una heráldica sin historia*; (DMC).
- herbederas**, f., pl., vulg. (1) (Portor): žaludeční nevolnost; (AM).
- herbilla**, f., slang (1) **pulir ~s** (Ven): tančit ploužák, tančit přilepení na sobě; př.: *Segio quiere sólo pulir herbillas con todas*; (RF).
- herbolario**, m. (1) bylinkář; viz: *yerbero*; (EEA).
- hercampuri** (**hercampure**), m., adj. (1) (Per): bylinka (*Gentianella alborosea*); ► dorůstá do 5 cm; má malé tmavozelené listy; využívá se v lidové medicíně; ■ Var.: *hircampure*, *hircampuri*; ■ Syn.: *té amargo*, *té de Chavín*; (DA).
- heredar**, tr. (1) (Mex): odkázat; př.: *una de las peores plagas que heredó a Z... fueron sus esbirros*; (BDE).
- hereje** (1) adj., hovor. (Ven): o něčem velkém, hojném nebo intenzivním: že se to stává nepříjemným, škodlivým, nebezpečným; (2) **estar** ~, hovor. (Kub): o člověku: být či vypadat ošklivě či málo atraktivně; (3) hovor. (Kub): o věci: být špatné kvality; (4) hovor. (Kub): o situaci: něco velmi těžkého, hlavně z politického či hospodářského hlediska; (RAE). • (5) **verse uno** ~ (Kub): být utrápený, usouzený; (AM). • (6) (Arg, Par, Urug): indiferentní; ► ve věcech víry; (7) iron. (Arg, Par, Urug): ignorující tradice a zvyklosti; (MM). • (8) **estar una cosa o una mujer** ~ (Kub): být ošklivá; př.: *esa mujer está hereje a pesar de que la familia es muy bonita*; (DMC).
- herejía**, f. (1) (Arg, Ekv, Mex, Par): nesmysl, hloupost; (MM). • (2) (Chil): nadávka, zaklení; (JD).
- herencia**, f. (1) **coger una ~ gitana** (Kub): mít smůlu; př.: *con esa mujer cogí una herencia gitana*; (DMC).
- herepo**, m. (1) (Bol): nádoba z *tykve totuma*; (AM).
- hereque**, adj/subst. (1) (Ven): podobaný od neštovic; (2) m. (Ven): společný název kožních onemocnění; (2) m. (Ven): **onemocnění** stromu kávovníku; (AM).
- herido**, -da, adj/subst. (1) m. (Chil): výkop, strouha k položení základů; (AM); (2) (Chil, Mex): kanál, žlábek odtoku, odvodnění; (AM, MM). • (3) (Chil, Mex): menší zavlažovací kanál; ► také k průmyslovému využití; (MM). • (4) lid. (Kub): viz: *cabo*; (5) f., lid. (Kub): výdaj; útrata; př.: *¿cuánto es la herida?*; (6) (Kub): účet; př.: *dame la herida*; (7) **hacerle una ~ leve a alguien** (Kub):

vzít někomu trochu peněz; př.: *es un canalla, no paga las deudas, menos mal que me hizo una herida leve*; **(8) hacer una ~ a alguien¹** (Kub): utratit hodně za někoho; př.: *perdóname la herida que te hice en el almuerzo*; **(9) hacer una ~ a alguien²** (Kub): ublížit; uškodit; př.: *con esa acción hiciste una herida en el trabajo*; **(10) no ser ~ para gallo fino** (Kub): nezastavit **někoho/něco**; ► o člověku, kterého nezdolají žádné potíže; př.: *eso que me pasó no es herida para gallo fino*; **(11) sangrar por la ~** (Kub): být dotčený, ublížený; př.: *habla así de él porque lo derrotó en los exámenes, está sangrado por la herida*; ■ Syn.: *hacerle un hoyo*; (DMC). • **(12) hablar por la ~**, lid. (Mex, Nik, Dom, Bol, Chil): slovně projevit lítost nad něčím nebo někým; (DA). • **(13) adj., m/f.** **(1)** lid. (Mex): zničený; ► o nešťastně zamilovaném člověku; **(14)** lid. (Salv, Nik, Per): zničený, unavený; ► o člověku s kocovinou; **(15)** (Salv): trochu opilý; **(16)** lid. (Kub): hladový; (DA).

herma, m. **(1)** [Š: *hermano*] (Kost): bratr, brácha; (RR).

hermanar(se), tr/zvrat. **(1)** (Chil): bratřit, družit, spárovat; (AM). • **(2) ~se, zvrat.** (Chil): zapřáhnout do páru; (JD).

hermanazo, m., lid. **(1)** (Nik, Dom, sevKol, Ven, Par): brácha; (DA).

hermanísimo, m., lid. **(1)** (Kub): člověk, který má na Kubě nějakou řídicí funkci; př.: *para todo confía en el hermanísimo, por eso es Secretario de Actas*; (DMC).

hermanitas, f. **(1) las ~ de la Caridad están en los conventos** (Kub): neudělám nikomu žádnou laskavost; př.: *me lo dijo sin ruborizarse, las hermanitas de la Caridad están en los conventos*; (DMC).

hermano, -na, m/f. **(1) m.** [Š: *fantasma*] (Kost): přelud, strašidlo; (RR). • **(2) ~ pequeño, m., vulg.** (Am): františek, ptáček, pyj; (JD). • **(3) ~ piernal**; viz: *hermano culateral*; **(4) ~ culateral** (Bol): osoba, která sdílí stejnou ženu; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(5)** lid. (Kub): krajan; rodák; př.: *óyeme, mi hermano, dame cinco libras de dulce*; **(6) ni de joda ~** (Kub): nesplet se; př.: *ni de joda, hermano, me digas eso*; **(7) ser el ~ Trapito** (Kub): být žebrák; př.: *vístete, que te pareces al hermano Trapito*; (DMC). • **(8) m/f.** (Guat, Nik, Kost, Hon, Pan, Dom, Kub, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug, Chil): nejbližší kamarád, nerozlučný společník; ■ Syn.: *hermanolo*; **(9)** lid. (Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Dom, Kub, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug, Chil): kámo; ► oslovení mezi kamarády; **(10) mi ~¹**, lid. (Dom, Portor, Pan, Bol, Kub, Par): brácha; **(11) mi ~²**, lid. (Kub): poslyš, hele; ► při důvěrném oslovení někoho neznámého; **(12) dar lo mismo Chana que su ~na** (Kub): to je jedno; to je fuk; viz též: *dar lo mismo Juana que su hermana*; **(13) m.** (Guat, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug, Hond, Nik, Kost, Chil): kámoš; viz též: *mano*, m.; (DA).

hermanolo, m., lid. **(1)** (Kol): brácha, kámoš; viz též: *hermano*; (DA).

hermanoy, m., lid. (← šp. *hermano*, „bratr“; ← keč. -y, „můj“) **(1)** (Bol: vall): kamarád; (LM).

hermoso, -sa, adj. **(1)** (Am): statný, silný; **(2)** (Kub): tlustšoučký; (JD). • **(3)** krásný, pěkný; viz: *lindo*; (EEA). • **(4)** viz: *niña, estar de niña hermosa*; (DA).

hermosura, f. **(1)** (Ven): nemoc hovězího **dobytky** a koní; ► způsobená požitím popele ze spálené slámy, která způsobuje podrážděnost, odřeniny a vředy, až se vytvoří rozsáhlý nádor, který způsobí opuchnutí krku zvířat a dá jim tímto způsobem falešné vzezření robustnosti a krásy; (RAE).

hernia, adj/subst. **(1)** (Mex): dotěrný, otravný; (MM). • **(2) f.** (Mex): lempl; (JD).

herniado, -da, adj. **(1) estar algo ~** (Kub): mít vadu; př.: *esos zapatos están herniados en el tacón*; (DMC).

héroe, m. **(1) creerse el ~ de Cascajo** (Kub): být velmi odvážný; př.: *ése aunque tú no lo creas se cree el héroe de Cascajo*; **(2) ser el ~ de Cascajo** (Kub): být velmi odvážný; př.: *es el héroe de Cascajo, no lo dudes*; (DMC).

heroína, f. **(1)** (Am): narkotikum, heroin; ► v podobě bílého prášku, který se získává z morfia; (MM).

herquencho, m. **(1)** (Bol, sevArg): dechový hudební nástroj; (DA).

herrada, f. **(1)** (Kol): značkování dobytka; (MM).

herradero, m. **(1)** (Mex): neklid v aréně při zabíjení býka; ► poslední fáze; matador; (MM).

herradura, f. **(1) no dar una con la ~** (Kub): nemít úspěch; př.: *ése no da una en la herradura*; (DMC). • **(2)** (Mex, Salv, Pan): sladké pečivo; ► půlkruhového tvaru, sušenkové konzistence, s okrají pokrytými čokoládou; **(3)** (Kub): podkova, metalický kus obuvi; ► na špici nebo **patě** bot,

sloužící k její ochraně před opotřebením; (4) **parar las ~s**, lid. (Chil): zemřít, pojit; ► o člověku nebo zvířeti; (DA).

herraaje, m. (1) (Mex): ozdobné kování; ► zlato zdobící postroj koně; (MM). • (2) (Arg): podkova; (JD). • (3) (Mex, Hond): označení hovězího **dobytky** žhavým železem; (DA).

herramientas, f., pl. (1) (Portor): injekční stříkačky; ► užívané lidmi závislými na drogách; (2) **entregar las ~s**, lid., málo užív. (Chil): zemřít; natáhnout **bačkory**; viz též: *entregar el equipo*; (DA).

herranza, f. (1) (Kol, Per): značkování dobytka; **označení dobytka žhavým kovem**; (AM, DA). • (2) venk. (Per): každoroční oslavy spojené se značením dobytka; (DA).

herrerano, m. (1) ~ **con vaca** (Pan): alkoholický nápoj; ► se sušeným mlékem; (DA).

herrería, f. (1) (Chil): kovářská stolice; (MM).

herrerismo, m. (1) (Urug): politická strana Partido Blanco; př.: *el Presidente de la República ... en su calidad de líder del Herrerismo*; (BDE). • (2) (Urug): herrerismus; ► politický směr z konce 19. stol., založen Luisem Albertem de Herrera v Uruguayi; (DA).

herrerista, adj/subst., m/f. (1) (Urug): člen strany Partido Blanco, pojící se se stranou Partido Blanco; př.: *los herreristas consideraron asimismo las líneas principales de la propuesta programática*; (BDE). • (2) (Urug): herrerista; ► člen politického směru *herrerismo*; (3) (Urug): spojený s herrerismem; (DA).

herrero, m. (1) (Chil, Portor): kovář; (AM). • (2) (Mex): chřástal královský (*Rallus elegans*); ► **vodní pták, až 35 cm dlouhý, s bílými tvářemi a krkem**; ■ Syn.: *gallinuela de agua dulce*; (3) (Kost, Kol): kovář; ► **kteřý má na starosti stáje**; (4) **poner cara de ~ mal pagado** (Guat): naštvat se, vypadat rozžlobeně; (DA).

herrete, m. (1) (Kol): síran měďnatý; ► užívá se v čistírnách; (2) značkovací želízko; (AM). • (3) (Am): šňůrka do bot; (JD).

herrón, m. (1) (Kol): železný hrot, na kterém se točí káča; (RAE). • (2) (Kol): ostna mořského plže (*Kaliostoma*); (MM).

herronazo, m. (1) (Kol, Mex): bodnutí trnem *kaliostomy*; ► *kaliostoma je býložravý mořský plž*; (MM).

hervederas, f., pl. (1) (Portor): žaludeční kyselost, pálení žáhy; (MM).

herventía, f. (1) (Mex): vření; ► vody, lidí aj.; (JD).

herver, tr. (1) (Am) viz: *hervir*; (JD). • (2) (Salv, Nik): vřít; (DA).

hervezón, f. (1) (Am): sípání v průduškách aj.; (JD).

hervidero, m. (1) [Š: *solfatará*] (Nik): trhлина ve vulkanickém terénu, kterou v různých intervalech unikají siričité páry; (RAE).

hervido, m. (1) [Š: *olla*] (JižAm): pokrm připravovaný z masa, slaniny, luštěnin a zeleniny; ► **hlavně z cizny a brambor, ke kterým se občas přidává nějaká uzenina a všechno dohromady se to uvaří a dohutí kořením**; (RAE). • (2) (Ven): jídlo; ► vývar z hovězího masa, kuřete nebo z ryby a s kusem zeleniny; (3) (Ekv): teplý nápoj; ► s alkoholem, cukrem a pomerančovým džusem; (4) (Dom): jakékoliv jídlo vařené ve vývaru; ■ Var.: *jervío*; (DA).

hervidor, m. (1) (Arg): bojler; (JD). • (1) rendlík, menší kastrol; viz: *cacerola*; (EEA).

hervidura, f. (1) lid. (Kub): viz: *palo*; (DMC). • (2) (Kub): přepírání; ► ve vroucí vodě; (DA).

hervir, tr/intr. (1) **hacer ~**; viz: *hacer hervir*; (RR). • (2) tr. (Kol): uvařit; (JD). • (3) intr. (Hond, Nik, Ekv): přemnožit; ► hmyz nebo roztoče; (DA).

hervor, m. (1) **no conocerse a alguien al primer ~** (Mex): už nebýt mladý; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (2) (Salv, Nik): bronchopulmonální nemoc; (3) (Dom): kyselost žaludku; ■ Var.: *jervores*; (4) (Nik): agonické chrčení; (5) **soltar el ~** (Mex, Ekv, Chil, Urug): začít vařit, přivést do varu; (DA).

hesperidina, f. (1) (Arg): aperitiv, digestiv; ► z pomerančové kůry; (DA).

heterósfera, m. (1) [Š: *heterosfera*] (Am): heterosféra; (RAE).

heticarse, zvrát. (1) (Dom, Portor): nakazit se tuberkulózou, souchotinou; (AM).

hetiquencia, f., vulg. (1) (Portor): tuberkulóza, souchotiny; (AM).

hevea, f. (1) viz: *jebe*; (MM).

hey!, citosl. (← angl. *hey*) (1) (Hond, Salv, Nik, Portor, Ekv): hej!; ► zvolání k upoutání pozornosti; (DA).

heya!, citosl., lid. (1) (Hond): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *jmiércole(s)!*; (DA).

hí (1) [Š: *sí*] (Urug): ano; ► obdoba aspirace –s na konci slova; pouze u jednoduchých odpovědí a v mluvě nejnižších **společenských** vrstev; viz též: *heguero*; (EA).

hibia, f. (1) (Kol): melok hlíznatý; viz též: *ulluco*; (DA).

hibisco (1) ibišek; viz: *jamaica*; (EEA).

hibito, m. (1) (Per): ind. jazyk; viz: *jibito*; (S01).

hibrido (1) viz: *hebreo*; (HB).

hibuera, f. (← taína) (1) (Antil, Mex): druh stromu; ► obdobné názvy z dob nejstarších kronikářů: *jigüera*, *hibuera*, *higüera*, *hibuero*, *higüero*, *ibuero*; (MM).

hibuerense, adj/subst. (1) [Š: *hondureño*] (Hond): o **lidech**: honduraský; (RAE). • (2) adj. (← *Hibueras*, koloniální název jedné z provincií Hondurasu) (Hond): vztahující se k Hondurasu; (3) m/f., viz: *hondureño*; (DA).

hibuero, m. (← arh. antillano): strom čeledi trubačovitě *Bignoniaceae*; ► druh stromu *güira*, s plodem podobným tykvi; (I).

hicacal, m. (1) (Guat, Kub, Mex): výsadba *hicacos*; (MM).

hicaco, m (← taíno) (1) druh stromu čeledi tropické mandloňovitě *Chrysobalanaceae*; ► vysoký 3 až 4 m; s mnoha větvemi; má střídavé oválné kožovité **žilnaté velmi tupé listy**, květy s pěti bělavými korunními plátky a peckovitý plod podobný tvarem, velikostí a barvou ryngli; roste na Antilách; (2) plod tohoto stromu; (RAE). • (3) (Mex, Hond, Nik, Kub, Dom, Portor, Ven): strom a plod; viz: *icaco*; (DA).

hicadura, f. (← arw.) (1) (Kub): provaz vytvořený z uzlů; (MS).

hicamo, m. (1) (Portor): jam vzdušný (*Dioscorea polygonoides*); viz: *gunda*; (DA).

hicaquillo, m. (1) (Kub, Mex): název pro různé pobřežní rostliny podobající se stromu *hicaco*; (MM). • (2) (Portor): keř; jeho plod; viz: *icaquillo*; (DA).

hico, m. (1) (← arw.) (Antil, Kol, Ven; Pan): **jednotlivé provazy, pomocí kterých se přivazuje houpačí síť; konce provazů držících houpačí síť**; (2) (Antil, Kol, Ven): provaz, lano; (RAE; MS). • (3) (Kol): větrné proudy držící papírového draka ve vzduchu; (MS).

hicotea, f. (1) (← taíno): druh želvovitěho plaza čeledi emydovitě *Emydidae*; ► chová se v Americe; dosahuje délky 30 cm; je jedlý; (RAE). • (2) (← arw.) (Kub, StřAm, Antil, Kol, Mex, Ven): želva *Testudo rugosa*; (3) (Dom): státní zaměstnání; (4) (Kub, Portor): mokřanka žebrovaná; ► vodní rostlina vysazovaná v akváriích; (MS). • (5) **con la candela no hay jicotea dura** (Dom): přenes. kdo chce, ten může; (AM). • (6) (Kol, Ekv, výchPer): matamata třásnitá; ► **želva**; viz též: *jicotea*; (DA).

hicoteal, m. (← arw.) (1) (Mex): hejno želv; (2) místo výskytu mokřanky žebrované; (MS).

hidalgo, m. (1) (Mex): stará zlatá mince z roku 1905; ► měla hodnotu 10 pesos; (RR). • (2) pl. (Mex): zlaťáky; (JD). • (3) (Mex): hlt; ► při vypití alkoholického nápoje na ex; (DA). • (4) lid. (Mex): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

hideputa, m. (← *hijo de puta*) (1) vulg. (Hond, Ekv, LaPla): zkurvysyn; ► **slang lunfardo** (LaPla); (DA, NET).

hidra, f., **slang** (1) **como una ~** (Kol): vzteklý, rozrušený; ► **používá se se slovesy *estar* a *ponerse***; (RF).

hidrante (← angl. *hydrant*) (1) (Kub, Pan): hydrant; (MS).

hidráulico, -ca, adj/subst. (1) f. (Portor): první zařízení, do kterého putují posbíraná zrna kávy; (RR). • (2) **gato ~o, gata ~a**, adj., hydraulický zvedák, hever; viz: *cricket*; (EEA).

hidrocálido, -da, adj/subst., m/f. (1) adj., m/f. (Mex): osoba z Aguascalientes; př.: *el senador hidrocálido tiene en la capital campechana ... una hermosa residencia*; (BDE). • (2) adj/subst., lid. (Mex): obyvatel státu a města Aguascalientes; ■ Syn.: *aguascalentense*; (DA).

hidromedusa, f. (1) (Antil, Ven): druh mořské želvy; ► obývá pevninské pobřeží Karibského moře; (MM).

hidroplano, m. (← angl. *hydroplane*) (1) (Am): hydroplán, vodní letoun; (MM).

hidrosfera, f. (1) [Š: *hidrosfera*] (Am; Mex, Salv, Nik, Pan, Kub, Portor, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Agr, Urug): **hydrosféra**; (RAE; DA).

hidrovía, f. (1) (Par, Urug): (navrhovaný) společný vodní tok v Cono Sur; př.: *la hidrovía puede dar muchos beneficios para los cinco países*; (BDE).

hiel, m/f. (1) **estar hecho un ~ de vaca**, m. (Kub): být nešťastný; př.: *Juan está hecho un hiel de vaca*; (DMC). • (2) **no tener ~**, f. (Dom): nemít kousek srdce v těle; ► být člověk bez skrupulí, kterého nezajímá, že jeho skutky mohou druhým ublížit; (DA).

hielera, f. (1) (Arg, Kost, Nik, Urug, Ven): nádoba, ve které se uchovávají kostky ledu; • (2) [Š: *nevera*] (Arg, Kost, Salv): přenosná chladnička; (3) (Arg, Chil): přístroj určený k uchovávání zmrazených pokrmů; (4) (Kub): podnik, kde se vyrábí bloky ledu; (5) (Mex): divoce rostoucí rostlina z čeledi hořcovitých (lat. *gencianáceas*); (RAE). • (6) (Chil, Mex): lednice; př.: *Félix se hincó y abrió la hielera*; (BDE). • (7) [Š: *cubitera (para el hielo)*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): nádoba na led, **nádobka na led**; ■ Syn.: *cubetera* (Chil); (EEA). • (8) (Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): nádoba na led; ► většinou ze skla; ■ Var.: *yelera*; (9) lid. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Ekv, Bol, Urug): přenosná lednice, mrazák; (10) venk. (Mex, Salv, Ekv): stroj na výrobu kostek ledu; (11) (Mex, Nik, Kub): podnik, kde se vyrábí led v kostkách; (12) (Chil): mrazák; ► k uchování jídla; (13) (Bol): formička k výrobě ledových kostek; (DA).

hielero, m. (1) (Ekv): člověk, **který** má na starosti přenos ledu z And do blízkých měst; (DA).

hielo, adj/subst. (1) **dar ~ a alguien**, m., hovor. (Kub): chovat se k někomu lhostejně; (RAE). • (2) **hacerle ~ a alguien** [Š: *ignorar a alguien para molestarlo*] (Per): schválně si nevíšmat, ignorovat; př.: *nadie se puso de acuerdo para hacerle hielo*; (RR). • (3) ~ **frape** (Kub): drobný/kusový led; (JD). • (4) hovor. (Mex): heroin; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (5) **apuntar en el ~¹** (Kub): napsat na futro; odpustit dluh; př.: *eso que me compraste te lo apunto en el hielo*; (6) **botarle a alguien un ~** (Kub): jednat s někým chladně; př.: *cuando me vio, me botó un hielo*; (7) **dar o meterle un ~ a alguien** (Kub): jednat s někým chladně, nepřístupně; př.: *en la fiesta me metió un hielo*; ■ Syn.: *dar hielo*; *tirar a alguien hielo frapé*; (DMC). • (8) (Hond, Salv, Nik): zima, chladné počasí; (9) adj., lid. (Ekv): **o věci**: studený, mrazivý; (10) m. (Hond): krupobití; (11) (Hond): nemoc rostlin; ► zvrásnění, ztráta barvy, zvadnutí listů, způsobená meteorologickými důvody; (12) ~ **amarillo** (Hond): onemocnění fazolí, zelí a brambor; ► jejich listy zežloutnou a sníží se jejich produkce; (13) ~ **colorado** (Hond): onemocnění zelí; ► charakteristická suchými, žlutými fleky na listech; (14) ~ **en rolitos**, m. (Ven): válcovitý kousek ledu; ► ke chlazení nápojů; (15) ~ **frappé** (Mex, Kub, Bol): drcený led; (16) ~ **loco** (Pan): nealkoholický nápoj; ► s rozdrobeným ledem a ovocným džusem; (17) ~ **negro** (Hond, Nik): onemocnění fazolí, zelí a brambor; ► charakteristická uschlými listy a následně i celou rostlinou; (18) ~ **seco** (Nik, Pan): lehký bílý materiál z polyetylénu; ► slouží k balení; (19) **apuntar en el ~²**, lid. (Kub): ztratit peníze, které se půjčili člověku, který nesplácí své dluhy; (20) **cuajar el ~** (Nik, Portor): zamrznutí vody do kostek; (21) **dar ~** (Kub): pracovat s nezájmem; **jednat s nezájmem, být lhostejný**; ■ Syn.: *fo*, *hace un ...*; (22) **hacerle el ~**, málo užív. (Dom, Ekv, Bol): ignorovat někoho; (23) **poner al ~¹**, lid. (Bol): zakázat někomu mluvit; ► vytěšňovat ho tím z kolektivu; (24) **poner al ~²** (Bol): ► přestat s někým mluvit a vyčlenit ho tak ze skupiny; (DA).

hierba, f. (1) ~ **santa** (Mex): máta; ► keř z čeledi pepřovníkovité (lat. *piperaceae*) s aromatickými listy používanými k ozdobení některých pokrmů; (RAE). • (2) ~ **guinea**; viz: *hierbaguinea*; (RR). • (3) ~ **de limón** [Š: *esquenanto*] (Kub): trvalá rostlina z čeledi lipnicovité (lat. *gramineae*); ► původem z Indie a Arábie, s tvrdými plnými stonky, s **dlouhými rýhovanými** listy, které jsou na okrajích trochu drsné a s **malými načervenalými** květy, které jsou seskupeny v klasu; její kořen je bílý, aromatický s léčivými účinky a v Orientu je používán k parfémování mušelinů; vousatka (JD), citronová tráva (NET); • (4) ~ **de maile** (Hond): bylina (*Jatropha gossypifolia*); viz: *frailecillo*; (5) ~ **de San Agustín** (Per): dětelník žláznatý (*Psoralea glandulosa*); viz též: *culén*; (6) ~ **de santamaría** (Mex): druh aksamitníku (*Tagetes lucida*); viz: *pericón*; ■ Syn.: *santamaría*; (7) ~ **de sapo** (Hond, Salv, Nik, Ekv): mléč bylinný (*Sonchus oleraceus*); ■ Syn.: *cerraja*; (8) ~ **del alarcán** (Per): otočník malokvětý (*Heliotropium angiospermum*); (9) ~ **del ángel** (Mex): keř (*Eupatorium collinum*); ■ Syn.: *yolochichi*; (10) ~ **del carbonero** (Mex): keř (*Baccharis conferta*); viz též: *escoba de monte*; (11) ~ **del dolor** (Nik): keř (*Hyptis verticillata*); ■ Syn.: *barredor*; (12) ~ **del gallinazo** (Ekv, Per): merlík zední (*Chenopodium murale*); (13) ~ **del platero** (Ekv, Chil, Arg, Urug): přeslička bogotská (*Equisetum bogotense*); ■ Syn.: *limpiaplata*, *tembladera*, *yerba del platero*; (14) ~ **del sapo** (Nik): mléč zelinný; viz též: *cerraja*; (15) ~ **del soldado** (Ekv, Per): pepřovník úzkolistý (*Piper angustifolium*); ► keř; viz: *cordoncillo*; (16) ~ **doncella** (Per): barvíněk

menší (*Vinca minor*); ■ Syn.: *playera*; (17) ~ **fina** (Kub): troskut prstnatý; viz: *greña*; (18) ~ **mala** (Mex): marihuana; viz též: *juana*; (19) ~ **maldita** (Ven): marihuana; viz též: *juana*; (20) ~ **meona** (Arg, Urug): pryška plazivá (*Euphorbia serpens*); (21) ~ **mora**¹ (Kol, Ekv): lilek americký (*Solanum americanum*); viz: *yerba mora*; (22) ~ **santa**¹ (Mex): černý pepř (*Piper sanctum*); ■ Var.: *yerbasanta*; ■ Syn.: *momo*, *santamaría*, *santilla de comer*, *xmacolán*; (23) ~ **santa**² (Per): keř (*Cestrum auriculatum*); (24) **ciertas** ~s, lid. (sevNik): skupina lidí, jejichž jméno nechceme vyslovit; (25) **meterse a brujo sin conocer la** ~ (Hond, Ven): udělat kozla zahradníkem; ► dělat něco, aniž by byl znalec nebo odborník; (26) **quitar la** ~¹ (Mex, Salv, Nik, Dom, Kol, Arg): řezat byliny; (27) **quitar la** ~² (Mex, Salv, Nik, Dom, Kol, Arg): sekát trávník; viz též: *quitar*; (28) **si se cae, come** ~ (Kub): komentář k osobě, která prokazuje nedostatek inteligence nebo vzdělání; (DA). • (29) ~ **mora**² (Kol, Ekv): lilek potměchuť (*Solanum dulcamara L.*); viz též: *adela*; (30) ~ **pelada**: lilek potměchuť (*Solanum dulcamara L.*); viz též: *adela*; (NET, DA).

hierbaguinea, f. (1) (Portor, Kub): tráva *Panicum maximum*; ► používá se ke krmení dobytka; ■ Var.: *hierba guinea*; (RR).

hierbajal, m. (1) (Mex): travnaté místo; (JD).

hierbal, m. (1) (Bol, Chil): místo zarostlé trávou; (RAE). • (2) (Par, Bol aj.): pole, kde se pěstuje čaj maté; ■ Var.: *yerbal*; (RR).

hierbas, f. (1) **ciertas** ~, pl., slang, eufem. (Kol): jistý člověk (jistí lidé); ► používá se, když nechceme zmínit jméno člověka; př.: *ciertas hierbas no hicieron tarea de español*; (RF). • (2) lid. (Kub): viz: *mono*; (DMC).

hierbatero, -ra, adj/subst. (1) [Š: *yerbatero*] (Chil, Kol, Ekv, Mex, Per): o lékaři nebo léčiteli: ten, který léčí pomocí bylin; (2) m. [Š: *yerbatero*] (Chil): člověk, který prodává krmivo; (RAE). • (3) (Mex, Nik, Kol, Ekv): lidový léčitel; (4) lid. (Per, Chil, Bol): pěstovatel bylinek; ■ Var.: *hierbero*; (5) (Ekv, Chil): člověk, který prodává píci; viz: *yerbatero*; (DA).

hierbazal, m. (1) (Kub): místo zarostlé trávou; (RAE).

hierbear, intr., lid. (1) (Bol): kouřit marihuanu; (DA).

hierbería, f. (1) [Š: *herboristería*] (Chil): obchod, kde se prodávají léčivé rostliny; (RAE).

hierbero, -ra, m/f. (1) (Kub, Mex): člověk, který se věnuje pěstování či prodávání rostlin, hlavně těch léčivých; (2) (Mex): léčitel, který léčí pomocí bylin; (RAE). • (3) (Mex, Hond, Nik, Kub, Per, Bol): pěstovatel bylinek; ■ Var.: *yerbero*; ■ Syn.: *hierbatero*; (4) málo užív. (Mex, Hond, Pan, Per, Ekv): lidový léčitel; (DA).

hierbilla, f. (1) viz: *yerbilla*; (RR).

hierbita, f. (1) (Kub): trávník; (JD).

hierra, f. (1) venk. (Am; svMex, Nik, szNik, Pan, výchKost, Pan, výchKol, Ven, Bol, Par, Arg): značkování dobytka pomocí železa; označování dobytka žhavým železem; (2) venk. (Am; svMex, Pan, Bol): oslava spojená se značkováním dobytka; (3) venk. (Am; szKost, Ven, Bol, Par, Arg): období, kdy se značkuje dobytek; (RAE; DA).

hierre, m. (1) (Kol, Ekv): viz: *hierra*; (MM).

hierro, adv/adj/subst. (1) m., hovor. [Š: *plancha*] (Ven): žehlička; (2) pl. [Š: *aperos*] (Kub): náradí; (3) ~ **de planchar** [Š: *plancha*] (Ven): žehlička; (4) ~ **quemador** [Š: *hierro*] (Ven): železo; ► nástroj, který se používá ke značkování dobytka; (5) **con todos los** ~s¹, adv., hovor. (Kub): mít na mysli všechny detaily a potřebné požadavky; (6) adv., hovor. [Š: *animosamente*] (Ven): energicky, odvážně, snaživě; (7) **de** ~, m. (Arg, Urug): o člověku: ten, kdo je vždy připraven spolupracovat v těžkých situacích; př.: *es un amigo de hierro*; (RAE). • (8) adj., vulg. (Portor): nechutný, odporný; (AM). • (9) m. (Kub): cibule; ► **hodinky**; (10) **echarse todos los** ~s, **andar con todos los** ~s (Kub): navěsit na sebe všechnu parádu, vyštáfirovat se; (11) **meterle con todos los** ~s **al trabajo** (Kub): vyhrnout si rukávy na práci; (12) **con todos los** ~s² (Kub): na plné pecky; (JD). • (13) lid. (Kub): auto; př.: *¿qué te parece el hierro que compré?*; (14) (Kub): pistole, revolver; př.: *sacó el hierro y se lo descargó encima*; viz též: *guámpira*; (15) (Kub): oblek; ► slang *chuchero*; př.: *ese hierro está elegantísimo*; (16) ~s (Kub): kola auta; př.: *son grandes los cuatro hierros del automóvil*; (17) **con todos los** ~s³ (Kub): se všemi doplňky, přílohy; př.: *dame el arroz con todos los hierros*; (18) **dar** ~ (Kub): mít nemanželský poměr; smilnit; př.: *anoche di hierro hasta la madrugada*; ■ Syn.: *arruinar la escuadra*; *dar serrucho*; *serruchar*; *templar*; (19) **echar a alguien** ~ (Kub): střílet na někoho; př.: *al pobre hombre le echaron hierro*; ■ Syn.: *dar perfumador*; *echar fumina*; *el que a hierros mata no*

puede morir a sombrerozas; (20) **poner algo, mohoso el** ~ (Kub): mít vliv na sexuální výkonnost; př.: *las píldoras contra la presión ponen mohoso el hierro*; (21) **poner el** ~ (Kub): smilnit; (22) **querer ~ una mujer** (Kub): sexuchtivá žena; př.: *Juana quiere hierro*; (23) **tírarle (o caerle) a alguien con los ~s** (Kub): silně napadnout; př.: *en el editorial, te tiran con todos los hierros*; (24) **un ~ que va gritando** (Kub): o ženě, autu: být pěkné; př.: *¡qué mujer! ¡es un hierro que va gritando!*; (DMC). • (25) **tener todos los ~s** (Portor): mít se báječně, skvěle, úžasně; (26) **lid.** (Kub): penis; viz též: *pinga*; (27) **comerse los ~s** (Kub): pustit se do cvičení s vervou, usilovně cvičit; (28) **estar con todos los ~s listos** (Nik): být v plné polní; být v plné parádě; ► být na co připraven; (DA).

higadencia, f. (1) (Kost): nevhodnost, nepatřičnost, nemístnost; (AM).

higadete, m. (1) (sevKol): polévka; ► s kousky hovězích jater a zralým banánem; (DA).

higadía, f. (1) (Hond): vnitřní orgány; viz též: *higadilla*; (DA).

higadilla, f. (1) (Hond): druh pokrmu; ► dušené hovězí ledvinky a játra; (2) (Kol): druh ptačí nemoci; (AM). • (3) (Hond): vnitřní orgány; ► zvířecí, zvláště hovězí a vepřové; (4) (Hond): dušené zvířecí orgány; ► zvláště hovězí a vepřové; (DA).

higadillo, m. (1) (Kol): druh ptačí nemoci; ► způsobená nahromaděním krve v játrech; (2) m., viz: *higadilla*; (AM).

higado, -da, adj/subst. (1) m., **despekt., hovor.** (Kub): dotěrný, nepříjemný člověk; (2) **caer alguien o algo como un ~ a alguien**, hovor. [Š: *darle cien patadas*] (Kub): hodně si někoho protivit, ošklivit; (3) **recomerse alguien los ~s** (Kub): rozzlobit se, dostat se do špatné nálady; (RAE). • (4) **adj/subst.** [Š: *pesado, molesto*] (Kost; Kub): otravný; otrapa; př.: *algunas veces me cae bien, pero otras me cae hígado*; (RR). • (5) **tener ~ de indio**, m. (Mex): být bezcitný; (MM). • (6) **ser alguno un ~** (Mex): být protivný, otravný; (AHM). • (7) **játra**; viz: *pana*; (EEA). • (8) **caerle alguien como un ~** (Kub): nevypadat sympaticky; př.: *lo conocí y me cayó como un hígado*; (9) **darle a alguien en la punta del ~** (Kub): zničit někoho; př.: *en todo le he dado en la punta del hígado*; ■ Syn.: *dar un golpe en el plexo solar*; (10) **impactarle el ~ a la vinagreta** (Kub): mít špatnou náladu; př.: *con todas esas tengo el hígado a la vinagreta*; ■ Syn.: *ser algo un Yab en la punta del hígado*; (DMC). • (11) **málo uživ., lid.** (Mex, Kub, Kost): nesympaťák, otrava; ■ Syn.: *doble nueve, purgante, vómito de perro*; (12) **con el ~ a la italiana** (Kub): viz: *con el hígado a la vinagreta*; (13) **con el ~ a la vinagreta**, lid. (Kub): špatně naladěný člověk; ■ Syn.: *con el hígado a la italiana*; (14) **escupir el ~** (Ekv): naštvat se; (15) **patear el ~** (Nik, Pan, Chil, Urug): o jídle: způsobit někomu bolest břicha; (16) **picarse el ~¹** (Guat): hněvat se; (17) **picarse el ~²** (Guat): rozzlobit se, dopálit se; (18) **rebotarse el ~**, lid. (Kol): ztratit dobrou náladu, naštvat se; ■ Syn.: *rebotarse la bibis*; (19) **recomerse los ~s** (Pan, Kub): rozzlobit se, ztratit dobrou náladu; (20) **ser ~ atravesado¹** (Hond): být podlý člověk; (21) **ser ~ atravesado²** (Mex): být ničema, zloduch; (22) **ser un ~¹** (Mex, Portor): být otrava, dotěra, prudič; (23) **ser un ~²** (Mex, Portor): být nepříjemný, nesnesitelný; (24) **tírase un directo al ~** (Dom): vypít na ex sklenku alkoholického nápoje; (25) **adj., lid.** (Mex, Kub, Kost): obtížný, protivný; viz též: *molesto*; (DA).

higadón, f. (1) (Kol): druh ptačí nemoci; ► projevuje se přehnaným nárůstem hřebínku; (AM).

higados, m. (1) **recomerse los ~** (Pan, Kub): naštvat se, rozzlobit se; (DA).

higadoso, -sa, adj/subst. (1) (StřAm, Kost, Mex, Kub): otravný; př.: *es un tipo enteramente higadoso*; (AM). • (2) **adj., lid.** (Mex, Kost): obtížný, protivný; viz též: *molesto*; (3) **adj/subst.** (Mex, Kost): nesympatický, otravný; ► o člověku; (DA).

high (← angl. *high*) (1) šlechta; (2) (Portor): vysoká škola; (MS). • (3) **f., slang** (Kost): smetánka; př.: *los Meneses se creen de la high, ya se les olvidó que su papá era cargador en el mercado*; (RF). • (4) **ponerse en ~** (Portor): pít víc než obvykle; (5) **estar bien ~, adj.** (Portor): být zdrogovaný, zfetovaný, sjetý; (6) **ir en ~¹**, lid. (Portor): jít opilý; (2) **ir en ~²** (Portor): jet na plný plyn; (DA).

highball (← angl. *highball*) (1) whisky se sodou; (MS). • (2) **m.**, druh koktejlu; př.: *en su presencia hice alardes de salud y consumí más highballs de la cuenta*; (BDE).

high-life (← angl. *high life*) (1) šlechta; (2) život šlechty; (3) člověk, který se elegantně obléká a má vybrané způsoby; (4) (Arg): frajer, ješita; (5) (LaPla): člověk, který má báječný, přepychový život; (6) (LaPla): boháč; (MS).

higiénico (1) toaletní papír; viz: *papel confort*; (EEA).

higiénicos, m., pl. (1) [Š: *aseos, servicios*] (Ekv): toalety, záchod(y); (RR).

higienizado, adj. (1) (Ekv): o mléku: pasteurizovaný; (JD).

higienzar(se), tr. (1) ~se [Š: *lavarse*] (Arg, Urug): mýt se, umývat se; (RR). • (2) (Bol, Par, Arg, Urug): umýt část těla; (DA).

higo, m. (1) ~ **chumbo** (Am): plod nopálu; (2) ~ **tuno** (Kol): plod nopálu; (AM). • (3) ~ **de pala** (Am): plod nopálu; (JD). • (4) plod nopálu; viz: *tuna*; (EEA). • (5) ~ **de puta** (Kub): viz: *hijo de puta*; (DMC). • (6) pl., lid. (Bol, Arg): varlata; (7) (Hond, Nik): strom; viz: *amate*; (8) (Portor): kvalitní tabák; (DA).

higón, m. (1) viz: *higuerón*; (MM).

higos, m., pl., lid. (1) (Bol, Arg): varlata, koule; viz též: *kiwi(s)*; (DA).

higuaca, f. (1) (Dom): amazoňan haitský (*Amazonia ventralis*); viz: *cotorra*; (2) (Portor): amazoňan portorický (*Amazona vittata*); ► pták; až 29 cm dlouhý; má lesklé zelené peří, na hlavě červené, kolem očí bílé, na koncích křídel modré; (DA).

higuana, f. (1) (Portor): leguán zelený (*Iguana iguana*); viz: *iguana*; (DA).

higuera, f. (1) **caerse alguien de la ~**, hovor. [Š: *caer en la cuenta*] (Arg): přijít na něco, pochopit něco; spadnout z višně; (RAE). • (2) lid. (Dom): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (3) **estar alguien como la ~¹** (Kub): být v těžké finanční situaci; (4) **estar alguien como la ~²** (Kub): být velmi hubený; př.: *mi hijo está como la higuera*; (DMC). • (5) (Hond, Nik): skočec obecný (*Ricinus comunis*); viz též: *higuerilla*; (DA).

higüera, f. (1) (Portor): nádoba vyrobená z plodu *güira* (viz); př.: *me siento vacía como una higüera*; (RR). • (2) lid. (Dom, Portor): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (DA).

higuereta, f. (1) (Dom, Portor, Kol): skočec obecný (*Ricinus comunis*); viz též: *higuerilla*; (DA).

higuerilla, f. (1) (Arg, Urug): druh stromu; ► přibližně 4 m vysoký, hustě olistěný, listy ve tvaru srdce, pěstuje se za účelem vytvoření stínu; (MM). • (2) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kol, Ekv): semínko skočce; ► černé barvy, lisuje se z něho olej; (3) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Portor, Ekv): skočec obecný (*Ricinus comunis*); ■ Var.: *higuerillo*; ■ Syn.: *higuera*, *higuereta*, *higuero*, *macororó*, *palma Christi*, *piojo del diablo*, *rejalgat*, *ricino*, *tártago*, *xox*; (4) (sevArg): dorstěníe brazilská (*Dorstenia brasiliensis*); viz: *contrayerba*; (5) (sevArg): rostlina; viz: *contrayerba*; (DA).

higüerilla, f. (1) (Dom, Portor): keř (*Crescentia cucurbitina*); ► 3 m vysoký, s různofaremnými listy, jehož dřevo se využívá k výrobě holí a rukojetí; (2) (Dom, Portor): viz: *higüerillo*; (DA).

higuerillero, m. (1) (Mex): libohlásek bonapartův; ► druh ptáka; *Euphonia hirundinacea*; až 11 cm dlouhý pták; na hřbetě modročerný, na hrudi a břichu jasně žlutý; (MM, DA). • (2) (Mex): skočec obecný; ► rostlina; (MM).

higuerillo, m. (1) (Salv, Kol): keř; viz: *higuerilla*; (2) ~ **cimarrón** (Dom): strom (*Vitex divaricata*); ► až 20 m vysoký se zvonkovitými modrofialovými květy; (DA).

higüerillo, m. (1) (Dom, Portor): strom; ■ Var.: *higüerilla*, *higüerito*, *higüeriyo*; viz: *jagüey*; (DA).

higuerito, m. (1) (Portor): druh *higüero*; (MM).

higüeriyo, m. (1) (Portor): viz: *higüerillo*; (DA).

higüero, m. (1) (Hond, Salv): skočec obecný (*Ricinus comunis*); viz též: *higuerilla*; (DA).

higüero, m. (1) [Š: *güira*] (Dom): tropický strom z čeledi trubačovité (lat. *bignoniaceae*); ► čtyři až pět metrů vysoký, se zakrouceným kmenem a řídkou korunou, má velké srdcovité listy, bělavé květy nepříjemně vůně, kulaté nebo protáhlé plody podle poddruhů s tvrdou a bělavou skořápkou, uvnitř je bílá dužnina s černými semínky; z napůl rozřezaných skořápek dělají venkovští rolníci v Americe šálky, talířky, příruční umývadla atd.; divenice (JD), kalabašový strom (NET); (RAE). • (2) viz: *jigüera*; (MM). • (3) (Dom, Portor): strom (*Crescentia cujete*); viz též: *jícara*; (DA).

higuerón, m. (1) (Am): **fikus** obrovský; ► široký strom; má lesklé listy, silné ohebné dřevo, které se využívá v lodním průmyslu; *Ficus gigantea*; viz též: *araguato*; (MM). • (2) (Mex): fikovník (*Ficus* spp.); ► až 40 m vysoký strom; má lesklé listy a malé květy; ■ Syn.: *higuerote*, *ibapoy*, *nacapulí*, *pivijay*; (3) (szArg): strom *Carica quercifolia*; ► až 7 m vysoký; má tenkou kůru, žlutozelené květy a jedlé plody; ■ Syn.: *papayillo*; (DA).

higuerote, m. (1) (Mex): druh rostliny; ► vyskytuje se v jihovýchodním Mexiku; *Ficus petiolaris*; (MM). • (2) (Ven): strom (*Ficus* spp.); viz: *higuerón*; (DA).

higüey, m. (1) (Kub, Portor): viz: *jagüey*; (MM). • (2) (Portor): strom; viz: *jagüey*; (3) (szPer): strom; viz: *jagüey*; (DA).

higuillo, m. (1) [Š: *jiguillo*] (Portor): keř z čeledi pepřovnickovitě (lat. *piperaceae*); ► s aromatickými listy a vonnou kůrou; pepřovník úzkolistý (NET); (RAE). • (2) (Dom): fíkovník americký (*Ficus americana*); ■ Var.: *giguillo*; (3) (Dom): fíkovník jamajský (*Ficus americana*); ■ Var.: *giguillo*; (4) (Portor): pepřovník (*Piper spp.*); ■ Var.: *jiguillo*; ■ Syn.: *melaillo*; (5) ~ **amargo** (Portor): druh pepřovníku (*Piper wydlerianum*); (6) ~ **colorado** (Portor): **strom**; viz: *jagüey colorado*; ■ Syn.: *higuillo prieto*; (7) ~ **corriente** (Portor): běžný druh pepřovníku; ► **rychle se šířící**; (8) ~ **limón** (Portor): druh pepřovníku (*Piper amalago*); (9) ~ **prieto** (Portor): *higuillo colorado*; (DA).

higuito, m. (1) (Kost): druh fíkovníku; ► hodně košatý a olistěný, jeho nasládlé plody přitahují ptactvo; *Ficus sapida*; (MM).

hichu, m. (1) viz: *icho*; (MM).

hichuna, f. (← map. *ichuna*) (1) viz: *echona*; (DA).

hija, f. (1) ~ **de casa** (Guat): děvče, služebná; (JD). • (2) **ser ~ de Mamá Inés** (Kub): strávit den pitím a kouřením; př.: *chica, tú eres hija de Mamá Inés*; (DMC). • (3) ~ **mujer**, lid. (Kost): žena; (4) **la ~ predilecta de Bolívar** (Bol): Bolívijská republika; (DA).

hijal, m. (1) (Guat): skupina potomků; viz: *hijerío*; (DA).

hijar, m. (1) (szArg): kůže; viz: *ijar*; (DA).

hijear, intr. (1) (Kost, Kub, Salv, Hond): o rostlině: vyrážet výhonky; (RAE).

hijeputa, adj/subst. (1) adj/subst., vulg. (Kub): zkurvysyn; opovržením hodná osoba; ► se zlými úmysly; (2) **m.**, lid. (Kub): odporný člověk, zmetek; viz též: *hijueputa*; (DA).

hijeputada, f., vulg. (1) (Nik, Kost, Kub): nevhodný, zlý skutek; ■ Syn.: *jiña, mierda*; (DA).

hijera, adj. (1) (Am): o ženě: mající hodně potomků; (JD).

hijerío, m. (1) (Kub): odnože rostliny; (JD). • (2) málo uživ., lid. (Nik, Chil): skupina dětí, potomků; ■ Syn.: *hijal*; (3) (Kub): skupina dětí; ► které vyrůstají spolu; (DA).

hijero, -ra, adj. (1) (Guat): rodinný typ; ► o člověku, který touží mít nebo splodit hodně dětí; (DA).

hijillo, m. (1) nemoc; viz: *ijillo*; (MS, DA).

hijío, m. (1) nemoc; viz: *ijillo*; (DA).

hijio, m. (1) viz: *ijillo*; (MS).

hijo, -ja, m/f. (1) ~ **de la chingada**¹, m/f., eufem. [Š: *hijo de puta*] (Salv, Mex): zkurvysyn; (2) **hacer a alguien un ~ macho**¹, m., hovor. (Kub): způsobit někomu vážnou škodu; (RAE). • (3) **ser (alguien) ~ del maltrato**, hovor., lid. (Kub): sekat dobrotu/jednat správně pouze pod hrozbou trestu nebo z donucení; ► o člověku, který se chová adekvátně jenom, když ho potrestají, pokárají nebo odmění; (4) **ser alguien ~ del rigor**, hovor., lid. (Arg, Urug): sekat dobrotu/jednat správně pouze pod nátlakem nebo hrozbou trestu; (RAE, DA). • (5) ~ **de la chingada**², m., vulg. [Š: *hijo de puta*] (Mex): zkurvysyn; př.: *si se compara esta expresión con la española 'hijo de puta', se advierte inmediatamente la diferencia; para el español la deshonra consiste en ser hijo de una mujer que voluntariamente se entregaba, una prostituta, para el mejicano, en ser fruto de una violación*; ■ Syn.: ~ *de guayaba* (Mex), ~ *de puya* (Ven), ~ *de la rechingada* (Guat), ~ *de la tiznada* (Mex), ~ *de la tostada* (Mex); (6) (Arg) **encajarle un ~ a una mujer** (Arg): oplodnit ženu, přivést ji do jiného stavu; př.: *el sinvergüenza que te encajó un hijo*; (RR). • (7) **~jo/~ja de dominio** (Guat, Par, Salv): maminčin mazánek; (8) **hacer ~jos** (Ven): hra; ► házet oblázkou (žabky) po hladině; (AM). • (9) **¡~!** (Kost): hromel!; (10) ~ **de la gran flauta**¹ (Am): potvora, sviňák; (11) ~ **de la gran madre/de la mama** (Am): syčák, gauner, pacholek; (12) ~ **de la guayaba**¹ (Am): potvora, gauner; (13) ~ **de la tiznada/de siete mil tiznadas** (Am): syčák, lump, gauner; (14) ~ **de mugre** (Am): syčák; (15) ~ **de puerca/de puta/de la gran puta/de noventa putas/de la repintada** (Am): syčák, gauner všivák; (16) ~ **de su pelona/de perra** (Am): syčák, pacholek; (17) **¡mi ~!** (Chil): staroušku!; (18) **hacer un ~ macho a** (Am): udělat komu podtrh, dostat koho do pěkné šlamastyky; (JD). • (19) ~ **de la gran siete**, m/f., lid. (Am, Bol, Arg, Urug): syčák; viz: *hijo de mil putas* (Bol, Arg, Urug); (JD; DA). • (20) viz: *chingada; jijuna; mi; siete*; (BDE). • (21) ~ **de papi**¹/**papá**, m/f., slang (Arg, Hond, Chil, Kol, Kost, Mex, Nik, Par, Per, Portor, Š, Urug, Ven): syn zbohatlíků; dítě bohatých rodičů; mazánek; rozmazlený fracek, zlatá mládež, synáček zbohatlíka, rozmazlený spratek; ► člověk, který je bohatý jen díky bohatství svých rodičů; př.: *a aquel hijo de papi le pagaron toda la carrera de administración de empresas y luego le compraron una compañía*; ■ Syn.: *niño de papá*; (22) **m'~** (Arg, Guat, Chil, Kol, Mex, Nik, Par, Portor, US, Urug, Ven): člověče!, kamaráde!; ► při neformálním oslovení; př.: *oye, mija, llámame más tarde que ahora estoy bien ocupada*; ■ Syn.:

mijo, mijito; (RF). • (23) ~ **de la chingada**³, m., vulg. (Mex): zlý, zavrženíhodný člověk; př.: *¡van a ver, hijos de la chingada, los voy a denunciar!*; (24) ~ **del maíz/de la tiznada apod.**, m., lid., hanl., viz: *hijo de la chingada*; (25) ~s!, citosl., lid.; ► mex. argot *caliche*; př.: *¡hijos, me equivoqué!*; viz: *carajo*; (EUM). • (26) ~ **de burra/yegua/guayaba atd.** (Kub): ► eufemismus za hijo de puta; (27) ~ **de gato no caza ratones** (Kub): každý je takový, jak byl vychován; př.: *¡cómo no iba a salir ladrón!*, *hijo de gato no caza ratón*; (28) ~ **de viejo** (Kub): konzervativec; př.: *ése es hijo de viejo, ¡qué retrógrado!*; (29) ~ **¡ser ~ de Papá Montero!** (Kub): o člověku: být něčím vyjimečný; př.: *cuidado que estás hablando con uno que es hijo de Papá Montero*; (30) **caerle a alguien un ~ macho** (Kub): mít velké problémy; př.: *con mi hermano me cayó un hijo macho*; (31) **declararse ~ único** (Kub): nemít přátele; př.: *hace mucho rato que se declaró hijo único*; (32) **es ~ del maltrato**¹ (Kub): vyhovovat někomu, když s ním někdo zachází zle; př.: *la mujer lo trata a patadas y él la adora, es hijo del maltrato*; (33) **es ~ del maltrato**² (Kub): homosexuál; př.: *anda Elio con el marido, Elio es hijo del maltrato*; (34) **estar la cosa de cuando la mona no carga al ~** (Kub): velmi těžká situace; př.: *¿oyes los tiros?, la cosa está de cuando la mona no carga al hijo*; (35) **hacer a alguien un ~ macho**² (Kub): dávat za vinu škodu; př.: *con su llegada me hace un hijo macho*; (36) **ser ~ de la picarazada de viruelas** (Kub): být idiot, blbec; př.: *ése es hijo de la picarazada de viruelas*; ■ Syn.: *hijo de majá nace pintado*; (37) **ser ~ del caballo del cuartel** (Kub): o člověku: být velmi hlídaný; př.: *mi primo tiene mucha suerte, es hijo del caballo del cuartel*; (38) **un ~ de puta vestido de paisano**¹ (Kub): špatný člověk, který to velmi dobře skrývá; př.: *Elio es un hijo de puta vestido de paisano*; (39) **un ~ de puta vestido de paisano**² (Kub): lump; gauner; př.: *los dos son unos hijos de puta vestidos de paisanos*; (DMC). • (40) (Portor): výhonek *cukrové třtiny*; viz: *semilla*; (41) ~ **de cura**¹, m., lid. (Bol): nýmand, nula, ubožák; viz též: *arrastrapanza*; (42) ~ **de cura**², m/f., málo užív., lid. (Bol): pan nikdo; ► nevýznamný člověk; (43) ~ **de flauta**, m/f., vulg., lid. (Bol): hnusák; ► zlý a opovrženíhodný člověk; (44) ~ **de la cherna**¹, m/f., vulg. (Dom): hnusák; (45) ~ **de la cherna**²/~ **de la chingada**/~ **de su mera madre, lid.**, odporný člověk, zmetek; viz též: *hijueputa*; (46) ~ **de la chingada**⁴, m/f., vulg. (Mex, Hond, Salv): hnusák; (47) ~ **de la fregada** (Mex): viz: *hijo de la chingada*; (48) ~ **de la gran flauta**², m/f., vulg., málo užív. (Nik, Bol, Ekv): zkurvysyn; (49) ~ **de la gran yegua**, m/f., lid. (Dom, Portor): padouch, ničema; ► o člověku s množstvím chyb; (50) ~ **de la guayaba**², m/f., lid. (Mex, Hond): viz: *hijo de la chingada*; (51) ~ **de la maceta**, m/f. (Salv, Pan): viz: *hijo de la chingada*; (52) ~ **de la mañana**, m/f., lid. (Mex): viz: *hijo de la chingada*; (53) ~ **de la pavota**, adj/subst., lid. (Arg, Urug): hloupý, hlupák, jednoduchá osoba; viz též: *güevón*; (54) ~ **de la pelona**, adj/subst., lid. (Mex): viz: *hijo de la chingada*; (55) ~ **de la tiznada**, adj/subst., lid. (Mex): viz: *hijo de la chingada*; (56) ~ **de la tostada**, adj/subst., lid. (Mex): viz: *hijo de la chingada*; (57) ~ **de machepa**, m/f. (Dom): chudák; ► chudý člověk, z chudé rodiny; ■ Syn.: *machepa*; (58) ~ **de mil** (Arg, Urug): viz: *hijo de mil puta*; (59) ~ **de mil putas**, m/f., vulg. (Arg, Urug): hnusák; ■ Syn.: *hijo de la gran siete, hijo de mil, hijo de una gran siete*; (60) ~ **de papi**², m/f., lid. (Mex, Salv, Nik, Kost, Dom, Ekv, Per): příživník; ► člověk žijící ze zásluh a vlivu své rodiny, ne ze své práce; (61) ~ **de riego**, m/f. (Mex): člověk zplozený v manželství; (62) ~ **de siete leches**, m/f., lid. (Bol): hnusák; (63) ~ **de su mera madre**, m/f., lid. (Guat): hnusák; (64) ~ **de su papá**, m/f., lid. (Bol, Chil): příživník; ► člověk žijící ze zásluh a vlivu své rodiny, ne ze své práce; (65) ~ **de su tal por cual**, m/f., lid. (Mex): viz: *hijo de la chingada*; (66) ~ **de temporal**, m/f. (Mex): levoboček; ► mimomanželské dítě, nepřiznaný potomek; ■ Syn.: *hijo regado*; (67) ~ **de tigre**¹, m/f. lid. (Mex, Chil, Arg, Urug): potomek, který se potatil; ► o člověku, který zdědil jisté vlastnosti po matce, nebo otci; (68) ~ **de tigre**², **pintillo**, lid. (Mex): jablko nepadá daleko od stromu; (69) ~ **de tigre**³, **tigrillo**, lid. (Mex): jablko nepadá daleko od stromu; (70) ~ **de tu chingada madre**, m/f., vulg. (Mex): viz: *hijo de la chingada*; (71) ~ **de una gran siete**, m/f. (jižChil): viz: *hijo de mil putas*; (72) ~ **del maíz**, m/f., lid. (Mex, Hond, Salv): viz: *hijo de la chingada*; (73) ~ **del mundo**, m/f. (Dom): viz: *hijo temporal*; (74) ~ **del rigor**, adj/subst., lid. (Chil, Arg): vychcaný; ► člověk, který koná správně jenom tehdy, když ho za to **ocení nebo** když ho k tomu donutí situace; (75) ~ **del sol**¹, adj/subst. (Guat, Hond, Salv): albín; (76) ~ **del sol**², m/f. (Bol): rubín; (77) ~ **regado**, m/f. (Nik, Kub): viz: *hijo de temporal*; (78) **mi ~, subst.**, lid. (Mex, Kub, Portor): chlapče, hochu; ► neformální oslovení osob na nižším společenském stupni, nebo někoho s kým se udržují přátelské vztahy; (79) **regar ~ s**, lid. (Mex, Nik, Kost, Kol, Per, Bol): o muži: zplodit potomky na různých místech s různými ženami; (80) **ser muchos los ~s del muerto**, lid. (Portor): být na jedné lodi; ►

sdílet rizika; u více osob; **(81) ser un ~ de la gran yegua**, lid. (Portor): být darebák, ničema, mizera; **(82) tener de ~** (Portor, Per): opakovaně porazit stejného protivníka; (DA). • **(83) ~ del sol³, m.** (Bol): tyranovec rubínový; ► pták; viz též: *churrinche, rubí*; (RAE, DA).

hijoemialma!, citosl. **(1)** (Kost): herdek!; (JD).

hijoeputa, m. **(1)** viz: *hijueputa*; (BDE).

hijole, citosl. **(1) hovor.** (Salv, Hond, Mex, US): ► používá se pro vyjádření údivu či překvapení nad něčím nečekaným; ■ **Var.:** *jijole* (Mex, US); (RAE, SUS). • **(2) ¡~!¹** (Mex): no nazdar!, teda!, a sakra!; ► vyjadřuje překvapení, údiv, úžas; př.: *¡hijole, trabajar con usted!*; ■ **Var.:** *jijole*; (RR). • **(3) ¡~!², lid.** (Ven, Mex): sakra!; př.: *¡hijole!, me quemé toda la mano*; ■ **Syn.:** *¡caramba!*; (BDE). • **(4)** (Mex): sakra! páni! kruci!; (AHM). • **(5) ¡~!³** (Mex): ty brďo, jejda; ► **mex. argot caliche**; př.: *¡hijole, apesta refe!*; *¡hijoles, es un trabajo muy difícil!*; ■ **Syn.:** *¡jole*; (EUM). • **(6) ¡~!⁴, lid.** (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Ekv, Bol): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércole(s)!*; (DA).

hijopotada, f. **(1)** (LaPla): nevěrnost, nepoctivost; ► **slang lunfardo**; viz též: *fulería*; **(2)** podlost; ► **slang lunfardo**; viz též: *chanchada*; (NET).

hijoputez, f. **(1)** (LaPla): nevěrnost, nepoctivost; ► **slang lunfardo**; viz též: *fulería*; **(2)** podlost; ► **slang lunfardo**; viz též: *chanchada*; (NET).

hijopotómetro, m. **(1) romper el ~** (Kub): být velmi špatný člověk; př.: *tu primo rompió el hijopotómetro*; (DMC).

hijuela, f. **(1)** (Chil, Kost, Ekv, Per): venkovský statek; ► který vznikne rozdělením nějakého většího; **(2)** (Kost): malá palice u lisu; ► který se používá např. k získávání šťávy z cukrové třtiny, oleje z oliv, atd.; (RAE). • **(3) [Š: hilerá]** (Kost): kratší řada nebo ulička; př.: *porque např. kávové plantáže mají nepravidelný tvar, jsou některé řady keřů kratší, přerušené*; (RR). • **(4)** (Chil): parcela; př.: *la tierra fue dividida en hijuelas y fueron dueños de ellas los que desde generaciones la cultivaban*; ■ **Syn.:** *división de tierras*; (BDE).

hijelamadre, subst/citosl. **(1) ¡~!¹, citosl., lid.** (Nik, Kost): šmarjá!; ► vyj. úžas nebo překvapení; **(2) ¡~!², citosl., lid.** (Nik, Kost): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércole(s)!*; **(3) m.** (Nik, Kost): viz: *hijueputa*; (DA).

hijelar, tr. **(1)** (Chil): rozdělit statek na menší části zvané *hijuelas* (viz); (RAE). • **(2)** (Chil): stanovit zákonným dědicem; (AM).

hijuelear, tr. **(1)** (Chil): parcelovat statek; **(2)** stanovit zákonným dědicem; (MM).

hijuelo, m. **(1)** (Kol): vedlejší cesta oddělující se od hlavní; (MM). • **(2)** (Chil): stateček; (JD).

hijuemadre, subst/citosl., lid. **(1) m.** (Salv, Nik, Kol): opovrženihodná osoba, se zlými úmysly; **(2)** (Salv, Nik, Kol): odporný člověk, zmetek; viz též: *hijueputa*; **(3) ¡~!¹, citosl.** (Salv, Kol): pane bože!; ► vyj. překvapení, obdiv, zlobu i leknutí; **(4) ¡~!²** (Nik, Kost): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércole(s)!*; (DA).

hijuemama, adj/subst/citosl. **(1) adj/subst.** (zápKol): opovrženihodná osoba, se zlými úmysly; **(2) m., lid.** (zápKol): odporný člověk, zmetek; viz též: *hijueputa*; **(3) ¡~!¹, citosl.** (zápKol): kristepane!; ► vyj. překvapení, nespokojenost, zmatek; **(4) ¡~!², lid.** (zápKol): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércole(s)!*; (DA).

hijuemialma, adj/subst/citosl. **(1) adj/subst.** (Kost): zkurvysyn; **(2) ¡~!¹, citosl., lid.** (Nik, Kost): ježíš!; ► vyj. údiv a překvapení; **(3) ¡~!², lid.** (Nik, Kost): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércole(s)!*; (DA).

hijuemíchica, subst/citosl., lid. **(1) m.** (Kol): opovrženihodná osoba, se zlými úmysly; **(2)** (Kol): odporný člověk, zmetek; viz též: *hijueputa*; **(3) ¡~!¹, citosl.** (Kol): pane bože!; ► vyj. překvapení, obdiv, zlobu i leknutí; **(4) ¡~!²** (Kol): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércole(s)!*; (DA).

hijuemilpesos, m. **(1)** (Kost): viz: *hijueputa*; (DA).

hijuemilputas, m., vulg. **(1)** (Kost, Urug): viz: *hijueputa*; (DA).

hijuepucha, subst/citosl. **(1) m.** (Kost, Kol): opovrženihodná osoba, se zlými úmysly; **(2) m., lid.** (Kost, Kol): odporný člověk, zmetek; viz též: *hijueputa*; **(3) ¡~!¹, citosl.** (Kost): pane bože!; ► vyj. překvapení, obdiv, zlobu i leknutí; **(4) ¡~!², lid.** (Kost): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miércole(s)!*; (DA).

hijueputa, adj/subst/citosl. **(1) m/f., vulg.** (Nik): zkurvysyn, hajzl; př.: *los hijueputas están haciendo señas ... que avancemos ...* ■ **Syn.:** *hijo de puta*; (BDE). • **(2) adj.** (*hijo + puta*) (Mex: Veracruz, Tabasco): venk. sakra! hrome!; ► vycpávkové slovo, které ve zmíněné oblasti ztratilo svůj základní

(prototypický) význam; (AHM). • **(3) m.** (← *hijo de puta*) (Am): zkurvysyn, svině, darebák; (M01, DA). • **(4) lid.** [Š: *persona despreciable*] (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Bol, Urug): odporný člověk, zmetek, zkurvysyn; ■ Syn.: *barazo, basura, borra, caite viejo, carajete, cascarría, chaya, chinchurria, chingado, chingaste, cuacha, hijeputa, hijo de la cherna, hijo de la chingada, hijo de su mera madre, hijuemadre, hijuemama, hijuemíchica, hijuepucha, indilgue, jediondo, jijuna, jijunagrandísima, juelegranputa, maje, mangajo, muérgano, mugre, niguatoso, pasada de años, puercada, rastacuero, rastracuero, redrojo, sabanda, sica, sujeto, sumbambico, tana, trastajo, tusa, zaragate, zarandajo*; **(5) adj/subst., vulg.** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Bol, Urug): opovrženíhodná osoba, se zlými úmysly; ■ Syn.: *hijuelamadre, hijuemilpesos, hijuemilputas, juepucha, jueputa, jueputis*; **(6) ¡~!¹, citosl., vulg.** (Guat, Salv, Nik, Kost, Dom, Kol, Urug): pane bože!; ► vyj. obdiv, překvapení, zlobu i leknutí; ■ Syn.: *¡juelule!*; **(7) ¡~!², lid.** (Guat, Salv, Nik, Kost, Dom, Kol, Urug): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miercole(s)!*; (DA).

hijuetantas, m., vulg. **(1)** (Salv, Kol): zkurvysyn; (DA).

hijuna, adj/subst/citosl. **(1) ¡~!¹** (Arg, Chil, Urug): sakral!; ► více užívaná varianta než *jahijuna!*; viz: *ahijuna*; (AM). • **(2) ¡~ gran (puta)!, ¡~!², vulg.** (Chil): zkurvysyn, hajzl; př.: *qué va a traer ese hijuna grandísima*; (BDE). • **(3) adj/subst., lid.** (Chil): špatný člověk; zlý, mizerný; viz též: *condenado*; **(4) m/f., venk., lid.** (Chil): zlý člověk; (DA).

hila, f. (1) irse a la ~ (Ven): nezdařit se, nepověst se; (AM).

hilacata, m. (1) (Bol, Per): náčelník indiánské vesnice; (AM, MM). • **(2)** (Bol): boss; ► vězeň, který pomáhá udržet řád v *celách a* který vybírá peníze od nových zatčených; ► bol. argot *coba*; (HB).

hilada, f. (1) (Arg, Chil, Par, Urug): vrstva malty spojující vzájemně jednotlivé vrstvy cihel, tzv. ložná spára; (MM).

hilacha, f. (1) mostrar la ~¹ (Chil, Urug, Arg): polekat se, couvnout, neúmyslně ukázat nedostatek morálky; (RR). • **(2) mostrar uno la ~** [Š: *enseñar la oreja*] (Arg, Par, Urug): být čitelný, odhalit se, ukázat karty; (AM, MM). • **(3)** (Mex): hadry; (JD). • **(4)** (Kol): staré nebo nekvalitní oblečení, hadry; **(5)** (Pan): oblečení; ► které má člověk na sobě; **(6) lid. (Guat, Salv): penis; viz též: pinga;** **(7)** (Guat): jídlo; ► s kousky hovězího masa, omáčkou a vařenými bramborami; **(8)** (Kub): nitka; ► z organické, *rostlinné nebo* zvířecí tkaniny; **(9)** málo uživ., venk. (Pan): přítelkyně; **(10) mojar la ~, lid. (Salv): mít pohlavní styk, souložit; (11) mostrar la ~², lid. (Bol, Chil, Arg, Urug): odhalit chyby nebo zlé záměry, které měly zůstat tajné; ■ Syn.: mostrar la ojota; (12) pararse en las ~s, lid. (Chil): zaujmout arogantní nebo povýšený postoj v rozhodující situaci; (13) ser ~ (Hond): dobře vykonat něco zlého nebo malicherného; odvést dobrou práci, která se týká něčeho špatného nebo nedůležitého; (DA).**

hilacharse, intr/zvrat. (1) intr., málo uživ., venk. (Pan): zamilovat se; • (2) zvrat., lid. (Par): zamilovat se; viz též: enganchar(se); (DA).

hilachento, -ta, adj. (1) (StřAm, Arg, Chil, Kol, Mex): *o oděvu*: odrbaný, otrhaný, v cárech; (AM). • **(2)** (Am): vláknitý; (JD). • **(3) lid. (Bol): starý; stařec, dědek, stará vojna; viz též: vejucó; (DA).**

hilacho, m. (1) (Mex): cár, hadr; (AM). • **(2) pl. (Mex): staré/obnošené oblečení, hadry; (MM, JD). • (3) dar vuelo al ~ (Mex): dát si bene, užívat si; (4) ¡~s piojosos! (Mex): zavšivenci; (JD). • (5) (Ven): ostrá bolest; (DA).**

hilachudo, -da, adj. (1) (Am): mající hodně vytahaných *nití/vláken*; (RAE).

hilar, tr/intr. (1) ~ de hambre [Š: *pasar hambre*] (Kost): mít hlad, trpět hladu; př.: *vamos a almorzar, que todos estamos hilando de hambre*; viz též: *filo*; (RR). • **(2) ~ tabaco, tr. (Portor): připravit tabák ke žvýkání; (AM). • (3) el que no ~ no borda, intr. (Kub): ten, kdo nepracuje, ničeho nedocílí; př.: te lo digo, el que no hila no borda; (DMC).**

hilarío, m. (1) lid. (Kub): viz: don; (DMC).

hilarión, m. (1) estar vestido de ~ Cabrisas (Kub): být oblečen do jemné látky, která patří k nejoblíbenějším mezi Kubánci; př.: *qué bien te ves en ese Hilarión Cabrisas, mi amiga*; **(2) ser alguien ~ Cabrisas¹** (Kub): stěžovat si na všechno; př.: *tu señora, perdona que te lo diga, es Hilarión Cabrisas*; **(3) ser alguien ~ Cabrisas²** (Kub): netruclit, když někdo umře; př.: *te puedes ir con otra, yo no soy Hilarión Cabrisas*; (DMC).

hilcampure, m. (1) (Per): bylinka; viz: *hercampuri*; (DA).

hilo, adj/adv/subt., m. (1) ~ **de alcarreto**, m. [Š: *hilo de acarreto*] (Per): tenký konopný provázek; (2) **al** ~¹, adv. (Kub, Mex): velmi dobře, správně; (3) **mantener al ~ (a alguien)**¹, m., hovor. (Kub): průběžně informovat někoho o dané události; (RAE). • (4) ~ **de carreta** (Kub): drsný, tenký provázek hnědé barvy; ■ Syn.: *hilo carreta*; (RAE, DA). • (5) **al** ~² [Š: *a hilo*] (Mex, Kub, Salv, Nik, Pan, Ven, Per, Chil, Arg, Urug): bez přerušení; bez přestání, náraz, na jeden zátah; bez přestávky; př.: *aceptó la cuba libre ..., se la tomó al hilo*; Syn.: *de un hilo*; (6) **de un ~** [Š: *a hilo*] (Mex, Guat): bez přerušení; bez přestání, stále, pořád, v jednom kuse; př.: *se aburre de un hilo*; viz: *al hilo*; (RAE, RR, DA). • (7) **al ~ de** (Portor): závislý na; snažně prosící, žebrající o; dožadující se; př.: *anda por ahí hambriento, al jilo de un chispito de pan*; ■ Var.: *al jilo*; (8) **escaparse con el ~ en una pata** (Arg): uniknout o chloupek (jen taktak) velkému nebezpečí; (RR). • (9) (Bol): o člověku: hubenour; viz též: *cancao*; (LM). • (10) (LaPla): telefon; ► slang *lunfardo*; ■ Syn.: *morochó, telefunden, tubo*; (NET). • (11) **al** ~³ (Bol): hned, okamžitě, bez odkladu; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *al pucho, al ratón*; viz též: *a (al, a la)*; (HB). • (12) **al** ~⁴ (Kub): následně, po sobě; př.: *el equipo ganó quince juegos al hilo*; ■ Syn.: *a la jila*; (13) **arrancar el ~ de la conversación** (Kub): když někdo náhle naborá konverzaci; př.: *es un pesado, ayer nos arrancó el hilo de la conversación en la tertulia*; (14) **da lo mismo jabón que ~ fino** (Kub): vyjít nastejno; př.: *yo con lo que venga no me preocupo, para mí da lo mismo jabón que hilo fino*; (15) **perder el ~ y el carrete** (Kub): přijít o vše; př.: *él perdió el hilo y el carrete*; (16) **ser un ~** (Kub): být velmi hubený; př.: *Juan es un hilo*; ■ Syn.: *ser una pita*; (DMC). • (17) adj, lid. (Kub, Bol): o člověku: štíhlý, hubený; (18) m. (Ekv): dámské kalhotky; ► *tanga*; pokrývají malou plochu intimních partií; (19) ~ **carreta** (Kub): viz: *hilo de carreta*; (20) ~ **chanchero** (Arg, Urug): drsná, tenká, silná nit hnědé barvy; ► na obvazování krabic a balíků; (21) ~ **curado** (Chil): rybářský vlasec, natřený vodou s lepidlem, pomletým sklem a prachem brousku; ► používán mezi soupeři při různých soutěžích; viz též: *volantín*; (22) ~ **de carretón** (Hond): bavlněná nit srolovaná na dřevěné cívce; (23) ~ **de chillo** (← *Chillos*, název údolí blízko Quita) (Ekv): bavlněná nit na výrobu oblečení; (24) ~ **de oro** (Hond): zlatá žíla; (25) ~ **dental**¹ (Mex, Kost, Pan, Dom, Portor, Ven, Ekv, Hond, Salv, Nik, Per): bikiny; ► s minimem látky; (26) ~ **dental**² (Kub): spodní prádlo; ► s minimem látky; (27) **al** ~⁵ (Per): v řadě; (28) **al** ~⁶, lid. (Kub): slušné a správné chování; (29) **al** ~⁷, lid. (Bol): na jeden doušek; (30) **al** ~⁸ (Hond): rychle; (31) **cortar el ~ por lo más delgado**, lid. (Dom, Chil): vyřešení těžké situace obětováním toho nejslabšího; (32) **cortar el ~ por lo más fino**, málo uživ. (Dom, Chil): vyřešení těžké situace obětováním toho nejslabšího; (33) **descubrir el ~ en bollitos**, lid. (Dom): považovat za novinku něco již notoricky známé; (34) **descubrir el ~ negro** (Chil): považovat za novinku něco již notoricky známé; (35) **devanar el ~ de la conversación** (Portor): pochopit někoho v rámci konverzace; (36) **inventar el ~ negro**, lid. (Mex, Chil): považovat za novoobjevené něco, co již všichni znají; (37) **mantener al** ~², lid. (Nik, Kol): informovat někoho o dané záležitosti; (38) **no saber nada del ~** (Hond): nevědět o něčem nedávném; nevědět, která bije; (39) **poner al ~** (Guat, Nik): informovat někoho o něčem, co se právě stalo nebo děje; uvést někoho do obrazu; (40) **ponerse al** ~¹, lid. (Kost): ožít na přilákání pozornosti; (41) **ponerse al** ~² (Kost): povzbuzovat se, (42) **saberse al** ~¹, málo uživ. (Hond, Urug): zapamatovávat si text; naučit se jako básničku; ► učit se nazpaměť nějaký text; (43) **saberse al** ~², lid. (Par): dobře si zapamatovat text; umět jako básničku; ► mít nějaký text skvěle naučený; (44) **ser del** ~¹ (Par): lehko zvladatelný člověk; (45) **ser del** ~² (Pan): být s kým lehké jednání, snadná domluva; (46) **tener los ~s cambiados**, lid. (Portor): být zženštilý/změkčilý člověk, zženštilý muž; viz též: *culero*; (DA).

hilton, m. (1) ~ **milton** (Bol): ubytovna, penzión; (2) (Bol): viz: *gil*; ► bol. argot *coba*; (HB).

hilván, m. (1) [Š: *dobladillo*] (Ven): lem; ► záhyb, který se dělá na okraji šatů při šití; (RAE). • (2) (Chil): stehovací nit; (AM).

hilvanar, tr. (1) (Ven): lemovat, obrubovat oděv; (MM).

hincada, f. (1) (Kol, Kub, Per, Portor, Ven): rýpnutí, šťouchnutí; (2) (Per, Portor): bodavá, revmatická bolest; ► podobná píchnutí špendlíkem; (3) (Arg, Chil, Portor): vyjádření úcty pokleknutím na koleno; ► od slovesa *hincarse*: pokleknout, padnout na kolena; (AM). • (4) (Kub, Portor, Ven): píchnutí, bodnutí; (DA).

hincadera, f. (1) (výchBol): klekátko; ► v kostelních lavicích; (DA).

hincar(se), intr/zvrat. (1) **tú sí que ves el temblor y no te ~s**, intr. (Mex): i přes nebezpečí riskuješ; (AM). • (2) ~se, zvrat. [Š: *arrodillarse*] (Š < Am) (Chil aj.): kleknout si; př.: *la señora Inés había*

ido a hincarse a los pies del ataúd; (BDE). • (3) *~(se)*, intr. (Kub): zranit někoho špičatým předmětem; (DA).

hincó, m. (1) (Chil): kolík na zapichování do země; (MM).

hincha, adj/subst., m/f. (1) m/f. [Š: *seguidor de un equipo deportivo*] (Arg, Bol, Chil, Kol, Par, Per, Š, Urug, Ven): zanícený sportovní přívrženec, (sportovní) fanoušek, fanda sportovního týmu; ► slang (Urug); př.: *los hinchas del equipo visitante se pusieron violentos cuando su equipo perdió el partido*; (AM, RF). • (2) adj/subst., hovor. (LaPla): protiva; ► osoba nebo zvíře, které obtěžuje nebo nudí; (3) m/f., hovor. [Š: *aficionado*] (Am → Š) (Ven aj.): fanoušek; př.: *la Argentina ha dado al mundo hispánico ... dos términos de gran vitalidad: cancha (del quechua) e hincha (también la hinchada ...)*; (BDE). • (4) f. (Bol): odporný člověk; (5) *~ pelotas* (Bol): viz: *hincha*; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) (LaPla): fanatik, fanoušek nějaké ideologie nebo instituce; ► slang *lunfardo*; (NET). • (7) adj., lid. (Par, Arg, Urug): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (8) adj/subst., lid. (Par, Arg, Urug.): o člověku: otravný, nežádaný; (9) lid. (Arg): otrava; ► o věci, která způsobuje mrzutost; (DA).

hinchabolas, m/f. (1) slang (Arg): otravný a neodbytný člověk; př.: *vino Rebeca, ¿la atendés? – uy no, ésa es una hinchapelotas; decile que no estoy*; ■ Var.: *hinchapelotas*; (RF). • (2) adj/subst., obtěžující; ► slang *lunfardo*; viz též: *jeringa*; (NET). • (3) vulg., lid. (Bol, Chil, Par, Arg, Urug): otrava; ► o člověku, který otravuje a překáží; ■ Syn.: *hinchacocos, hinchaguindas, hinchante, hinchapelotas, rompebolas, rompehuevos, rompepelotas*; (DA).

hinchacocos, adj/subst., málo užív., vulg. (1) (Arg, Chil): o člověku: otrava; viz též: *hinchabolas*; (DA).

hinchado, *-da*, adj/subst. (1) adj. [Š: *pálido*] (Portor): bledý; ► používá se u lidí nakažených malárií, anémií, atd.; ■ Var.: *hinchao, -a, jinchao, -a*; (RR). • (2) f. (Arg, Par, Urug): dav fanoušků, příznivců; ► obvykle ve sportu, povzbuzující svůj oblíbený tým při zápase; (MM). • (3) [Š: *aficionados*] (Š < Am) (Chil aj.): fanoušci, příznivci; př.: *pido a la hinchada un poco de paciencia*; (BDE). • (4) adj., m/f., zrudlý; ► slang *lunfardo*; viz též: *inflado*; (NET).

hinchador, *-ra*, adj/subst. (1) vulg. (Arg, Urug): otravný, dotěrný člověk; (2) m. (Kost): druh rostliny; ► při dotyku způsobuje pálení a zduření kůže; *Rhus juglandifolia*; (MM). • (3) lid. (Am; Bol, Chil): otravný chlap/člověk; (JD, DA). • (4) adj., lid. (Bol, Chil): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (5) lid. (Chil): fanoušek někoho nebo něčeho, člen nějakého týmu; (DA).

hinchaguindas, adj/subst. (1) nudný; ► slang *lunfardo*; viz též: *jeringa*; (NET). • (2) vulg. (Bol, Arg, Urug): o člověku: otrava; viz též: *hinchabolas*; (DA).

hinchahuevos, adj/subst. (1) adj, hovor., vulg. (Arg, Urug): o člověku: dotěrný, obtížný; (2) m. (Mex): obecné jméno různých druhů rostlin a stromů, které mají jedovatý latex; ► bílá tekutina vznikající v některých rostlinách, mj. u stromů kaučukovníku, která na vzduchu rychle zasychá; (RAE). • (3) m/f. [Š: *cargante*] (Arg; Chil, Urug): otrapa, protiva, člověk na obtíž; (RR). • (4) adj/subst., vulg. (Bol, Arg, Urug): o člověku: otrava; viz též: *hinchabolas*; (DA).

hinchante, adj/subst., lid. (1) (Bol): o člověku: otrava; viz též: *hinchabolas*; (DA).

hinchao, *-a* (1) viz: *hinchado*; (RR).

hinchapelotas, adj/subst. (1) hovor., vulg. (Arg, Urug): o člověku: dotěrný, obtížný; (RAE). • (2) nudný; ► slang *lunfardo*; viz též: *jeringa*; (NET). • (3) vulg., lid. (Bol, Chil, Par, Arg, Urug): o člověku: otrava; viz též: *hinchabolas*; (4) vulg. (Chil, Par, Arg, Urug): otrava; ► o věci, která způsobuje mrzutost; ■ Syn.: *rompebolas, rompehuevos, rompepelotas*; (DA).

hinchar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. [Š: *fastidiar*] (Arg, Mex, Par, Urug): rozzlobit; (RAE). • (2) intr. (Par, Arg, Urug): fandit, být sportovní fanoušek; ► s nadšením podporovat nějaký sportovní tým, vášnivě povzbuzovat sportovní tým; (RAE, RR, DA). • (3) *~ los huevos*, tr., viz: *huevos*; (RR). • (4) tr. (Bol, LaPla, Am): obtěžovat, otravovat; ► (Bol): bol. argot *coba*; (Am, LaPla): slang *lunfardo*; viz též: *escorchar*; (NET, HB). • (6) intr., vulg. (Bol, Par, Arg, Urug): zažít mrzutost; (7) lid. (Arg): vášnivě, bezpodmínečně někoho podporovat; (8) *~(se)*¹, tr/zvrat., (vulg.), lid. (Mex, Guat, Ekv, Chil, Par, Arg, Urug, Portor, Bol): obtěžovat, otravovat, znechucovat někoho, lézt na nervy, štvát; ■ Var.: *jinchar*; ■ Syn.: *hinchar la paciencia, hinchar las corotas, hinchar las guindas, hinchar las huevas, hinchar las leches, hinchar los cocos, hinchar los quimbos, hinchar los quinotos*; viz též: *mariquear*; (9) *~(se)*², zvrat., lid. (Nik): opít (se), ožrat (se); viz též: *enchivar(se)*; (DA).

hincho, -cha, adj. (1) [Š: *pálido, descolorido*] (Portor): bezbarvý, bledý; ■ Var.: *jincho, -cha*; viz též: *hinchado*; (RR).

hinchón, -na, adj., lid. (1) (Arg): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (DA).

hinchún, -na, adj/subst. (1) nudný; ► slang *lunfardo*; viz též: *jeringa*; (NET). • (2) adj., lid. (Urug): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (DA).

hipato, -ta, adj/subst. (1) adj/subst. (Portor, Ven): mající žloutenku, nažloutlé barvy, nemocného vzhledu; př.: *la jipata señora de moño calza tenis*; ■ Var.: *jipato, -ta*; (RR). • (2) adj. (Kol, Kub, Mex): viz: *jipato, -ta*; (3) (Kol): přeplněný, přesycený; (4) (Am): sinalý, smrtelně bledý; (5) (Am): nafouklý, oteklý; (MM).

hipear, intr. (1) viz: *hipiar*; (MM).

hipehuel (1) viz též: *lipegüe*; (MS).

hipericón, m. (1) (Mex): trvalky; ► různé druhy rostlin vyskytující se v Mexiku; *Hipericum denticulatum* atd.; (MM). • (2) (Mex): třezalka (*Hypericum* spp.); ► až 8 cm vysoká bylina, s malými listy a žlutými květy, užívá se v medicíně; (3) (Hond): druh aksamitníku (*Teledes lucida*); ► trvalá bylina, až 75 cm vysoká, velmi aromatická, celá se užívá v tradiční medicíně; (DA).

hipertensia, f., lid. (1) (Dom): vysoký krevní tlak; (DA).

hipiar, intr. (1) [Š: *hipar*] (Mex): škytat; ■ Syn.: *hipear*; (MM).

hípico, m. (1) [Š: *hipódromo*] (Chil): jízďárna, dostihová dráha; (RR).

hipil, m. (1) viz: *huipil*; (MS). • (2) (← nah. *huipil* „košile“) (Mex): košile aztéckých žen; ► má otevřený límec, krátké rukávy do půlky paží; dodnes je nošena indiánskými ženami; (AHM).

hipito, -ta, adj. (1) (Ven): netrpělivý, neposedný; (AM).

hipo, m. (1) **dar algo** ~¹ (Kub): být velmi dobrý; př.: *ese automóvil da hipo*; (2) **dar algo** ~² (Kub): o ženě: být krásná; př.: *esa mujer da hipo, Pedro*; (DMC).

hipoclorito (1) savo; viz: *cloro*; (EEA).

hipocorístico, m. (1) (Am): zdobnělá domácí podoba jména; ► v LA mnoho nových, např. *Choche*, atd.; (MM).

hipocresina, f., málo užív., lid. (1) (Chil): sacharin; (DA).

hipódromo, m., lid. (1) (Kub): viz: *caballo*; (DMC).

hipoqueris, m. (1) viz: *clavelito*; (DA).

hiposo, adj/subst. (1) (Ekv): hippy; viz též: *jipiento*; (DA).

hipoteca, adj/subst., málo užív., lid. (1) (Dom, Ekv): neschopný a otravný člověk; trouba; (DA).

hippie (← angl. *hippie*) (1) (Chil, Ven): mladý člověk, který se vzpouzí proti společenským normám a zvykům; ► a žije v partě lidí stejných názorů; (MS).

hippiento, adj/subst. (1) (Ekv): hippy; viz též: *jipiento*; (DA).

hiraca, f. (1) (Kol): druh palmy; viz: *soyacal*; (DA).

hircampuri, m. (1) (Per): bylinka; viz: *hercampuri*; (DA).

hirvición, f. (1) (Ekv): hojnost, hemžení; (AM).

hiscanal, m. (← nah. *huitztlí* „trn, osten“) (1) (Hond): akácie rohatá; viz: *güiscanal*; (DA).

hishoco, -ca, m/f. (1) (Guat): dítě; viz: *ischoco*; (DA).

hisopear, tr. (1) (Per): přikládat obklad; ► kus látky namočené v léčivé tekutině na patro úst nebo hrdlo s léčebným účelem; (DA).

hisopo, m. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): ušní tyčinka; ► používá se k osobní hygieně uší; ■ Var.: *isopo*; ■ Syn.: *aplicador, copito, palillo de algodón, palillo de oído*; (2) (Chil): holicí štětka; (RAE, DA). (3) (Kol, Mex): štětec na bílení či malování zdí, obvykle vyrobený z vláken *fique*; ► textilní rostlina z čeledi amarylkovité (lat. *amaryllidaceae*) nebo rostlinné vlákno, z něhož se dělají provazy; (4) (Kub): štětka na vymývání lahví; (RAE). • (5) (Par): utěrka na nádobí; (MM); • (6) (Per): hadr na nádobí; (JD). • (7) pl. [Š: *bastoncillos*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): vatové tyčinky; ■ Syn.: *cotonetes* (Arg, Mex, Urug, Ven), *bastoncillos* (Ven); (EEA). • (8) (Nik, zápKol, Ven): štětec; ► z vláken fíkovníku, určen na bělení a malbu zdí; (9) (Ven): velký štětec; ► z odolného materiálu, na nanášení sádry; (10) (Kub): štětka na mytí nádobí; ► dlouhá, tenká tyčka s drátěnkou na konci, která slouží k čištění nádobí s úzkým otvorem; (DA).

hispa, f. (1) (Arg): moč; (MM).

hispanounidense, adj/subst. (1) (US): Hispánc žijící v USA; (DA).

hispiar, intr. (1) (Arg): močit; ■ Syn.: *hispir*; (MM).

hispir, intr. (1) viz. *hispiar*; (MM).

histeriqueo, m. (1) lid. (Arg): flirt; ► tváření se nerozhodně a nedostupně, za účelem nechat se prosit; (DA).

historia, f. (1) pl. (Arg, Par, Mex): zmatek, chaos; (2) pl., výmluvy; (3) pl., lži, pomluvy; př. *no me vengas con historias*; (MM). • (4) **así se escribe la ~, de noche y con velas, singular** (Kub): tak se věci mají; př.: *ahora es genio, porque así se escribe la historia, de noche y con velas*; (5) **tener alguien una ~ beisbolera** (Kub): způsobit rodině velkou ránu; př.: *el señor de enfrente tiene una gran historia beisbolera*; (DMC). • (6) **la ~ del tabaco**, lid. (Kub): dlouhé vyprávění o již známe věci; (7) **para la ~**, lid. (Chil): ve zlém stavu; (8) **~ patria**, lid. (Kol): omletá písnička; ► vyj., že řečená věc je již dávno známá; (DA).

historiado, adj. (1) (Mex): zamotaný, zapletený; (JD).

historiar, tr., hovor. (1) (Am): komplikovat, poplést, zamotat; (RAE).

historiero, -ra, adj/subst. (1) (Arg): pomlouvačný; (MM). • (2) (Arg): klepařský; (3) m/f. (Arg): klepař/klepařka; (JD).

histriónico, -ca, adj. (1) (Portor): hypochondrický; (DA).

hit, m. (1) (← angl. *hit*) hudební dílo, které dosáhlo velkého úspěchu a popularity; (2) (Kol): v baseballu: úder do míče; (3) (Chil, Kol, Ven): úspěch, zdar; (MS). • (4) **estar en el ~ pareid, m.** (Kub): mít velký úspěch; př.: *yo estoy actualmente en el hit pareid*; (5) **haber un ~ pareid** (Kub): zmatek; př.: *ahí va a haber un hit pareid*; (6) **ponerle a alguien un ~ pareid del cuarenta** (Kub): prozradit na někoho věci z minulosti; př.: *como se postule le voy a sacar un hit pareid del cuarenta*; (DMC). • (7) **estar en el ~ parade, lid.** (← angl.) (Kub): být v kurzu, být populární; (DA).

hita, f. (1) (← kič.) (Arg): parazit žijící v peří slepic; muňka; (MM). • (2) (Bol, Arg): hmyz *Dermanyssus gallinae*; ► parazituje v peří slepic a jiných ptáků; ■ Syn.: *chuchuy*; (DA).

hitazo, m. (← angl. *hit*) (1) (Mex, Guat, Salv, Nik): úspěch; ► hudební skladby nebo jiného uměleckého/literárního díla; (2) (Mex): úspěch, štěstí; (3) (Mex, Hond, Salv): rána míčem; ► která v baseballu dovoluje jednomu nebo více hráčům získat jednu nebo více met; (DA).

hitter, m. (← angl. *pinch hitter*) (1) **ir de pinch ~¹**, lid. (Portor): jít jako doprovod, posila; (2) **ir de pinch ~²**, lid. (Portor): jít jako náhradník; (DA).

hiza, f. (1) (Mex): druh stromu; ► obsahuje jedovatou žiravou šťávu; *Sapium lateliflorum*; (MM).

hñahñu (1) viz: *otomí*; (EA).

hñoño (1) viz: *otomí*; (EA).

¡ho!, citosl. (1) (Am): hej!, hm!, no!; (JD).

hoacín (1) viz: *hoatzin*; (MS).

hoactzín (1) viz: *hoatzin*; (MS).

hoatzín, m. (1) (← nah. *huatzin*, „bažant“) (Mex): tropický pták s chocholkou o něco menší než bažant, tmavě hnědé barvy s lesklými odstíny zelené; (RAE). • (2) (← nah.) (StřAm, Mex): hoacín chocholatý (*Opisthocomus hoazin*); ► pták, 60 cm dlouhý, s zářivě modrou tváří bez peří, s chocholem na hlavě a rudýma očima; z čeledi hoacinovitých; ■ Syn.: *chenchena, pava serere, shansho*; (MS, DA).

hoazín (1) viz: *hoatzin*; (MS).

hobachón, -na, adj/subst. (1) (Dom): o člověku: robustní, těžký; (2) (Hond): nepoužívaný kůň; ► na kterém se dlouho nejezdilo a potřebuje se proběhnout; (DA).

hobby (← angl. *hobby*) (1) záliba v nějaké činnosti, obvykle manuální; (2) (Chil): zaneprázdnění; (3) (Chil, Kol): zábava, kratochvíle; (MS).

hoblón, m. (1) (Am): chmel; (JD).

hobo, m. (← karib.) (1) (Antil): druh amerického stromu čeledi ledvinovnickovité *Anacardiaceae*; ► se střídavými listy složenými z lichého počtu oválných zašpičatělých lesklých lístečků, s oboupohlavními květy v květenství lata a žlutým plodem podobným švestce; viz: *jobo*; (RAE). • (2) (Ekv): druh ovoce; ► je sladkokyselé chuti, žluté nebo červené barvy a trochu větší než hrozno; (RR).

hoca, m. (1) (Am): jazyková rodina národů; ► obývali oblast Kalifornie (USA), přešli přes mexický severovýchod až do centra západního Mexika; (MM).

hocear, tr. (1) (Bol, Chil): vrtat se čenicem v zemi; ► o zvířeti; (DA).

hocicar, tr/intr. (1) intr. [Š: *ceder, dejar de resistir*] (Arg): přestat odporovat, přenechat, ustoupit; (RR). • (2) (LaPla): slábnout, ochabovat, umdlévat; ► slang *lunfardo*; (NET). • (3) lid. (Arg, Urug): polevit v práci; ► ukázat nedostatek chuti a energie; (4) lid. (Arg, Urug): neuspět; ► propadnout v něčem; (5) tr., lid. (Portor): donutit někoho vplést se do problematické záležitosti; (DA).

hocicazo, m. (1) (Am): rána do obličeje nebo obličejem/čenicchem; (MM). • (2) lid. (Chil, szArg): polibek; (3) lid. (szArg): úder do brady; (DA).

hocico, m. (1) **limpiarse el** ~ [Š: *murmurar*] (Arg): brumlat, mumlat; (2) **ventearse el** ~ (Kost): mluvit ustavičně, mluvit hlouposti; viz: *ventearse la boca*; (RR). • (3) ~ **de puerco** (Mex): druh ryby; ► šedo-nazelenalé, na bříše narůžovělé barvy, s tmavým hřbetním pruhem, *Crotalus lugubris*; (MM). • (4) ~ **de bagre** (Chil): tlamatý člověk; (5) **me puso un ~ así** (Kub): zamračil se na mne jako čert; (JD). • (6) **asomar el** ~ (Kub): objevit se na nějakém místě; př.: *no asomes el hocico en esa fiesta*; (7) **darle al perro en el** ~¹ (Kub): dělat věci správně; př.: *el, en todo, le da al perro en el hocico*; (8) **darle al perro en el** ~² (Kub): odpálit; dobře odkopnout míč; př.: *la tercera base le da al perro en el hocico*; ■ Syn.: *darle a la bola en la costura*; (9) **meter el** ~ (Kub): slídit; př.: *ya te he dicho que no quería que metas el hocico en nada*; (DMC). • (10) **hincharse el** ~¹, lid. (Chil): nalévat se alkoholem; pít přes míru; nasávat; (11) **hincharse el** ~², lid. (Chil): ochlasta; ► člověk, který hodně pije; (12) **irse de** ~, lid. (Bol, Dom, Ekv, Kost, Mex): natáhnout se, rozplácnout se; (13) **partir el** ~ (Mex): zmlátit, zabít někoho; ublížit někomu; viz též: *partir la madre*; (DA).

hocicólogo, m., lid. (1) (Chil): mluvkva, kecal, ukecaný člověk; viz též: *blablá*; (DA).

hocicón, -na, adj/subst. (1) lid. (Mex, US): sprosták, neomalený člověk, člověk používající nevhodné výrazy; ► vulgární člověk; (RR, DA). • (2) slang (Guat): drbna, klepna; pomlouvačný, klevetivý; př.: *no le vayas a contar nada de esto a Petra, es una hocicon*; (RF). • (3) **hovor**. (Mex): pomlouvačný; žvanil, kecal; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (4) lid. (Mex, Nik, sevEkv, Chil, Bol): zvědavec, indiskrétní osoba; ► o člověku, který nedokáže udržet tajemství; (5) lid. (Mex): domýšlivec, chvastoun; (6) (Kost, Pan, Bol): ukecaný člověk; (7) (Pan): těžko udržitelný na uzdě; ► o jízdnicích zvířatech; (8) **creer que es comida de** ~ (Nik): myslet si, že něco je jednoduché, když není; viz: *creer(se)*; (DA).

hociconear, tr/intr. (1) intr., vulg. (Chil): mluvit příliš a indiskrétně; (RAE). • (2) lid. (Mex, Chil): kecat, tlachat; viz též: *lengüetear*; (3) tr/intr., lid. (Mex, Chil): mluvit hodně a indiskrétně; (2) lid. (Chil): prozradit tajemství; (DA).

hocicudo, -da, adj/subst. (1) vulg. (Guat, Per, Portor): otlemený, pyskatý; vyjadřující rozmrzelost v obličeji; ► (Per): *hocicón*; (AM). • (2) m. (Chil): klepař; (JD).

hociqueada, f. (1) (Mex): sprosté vynadání, sjetí; (JD).

hociquear, tr/intr. (1) intr. (Mex, US): sprostě nadávat, zvláště podřízeným; viz též: *hocicón*; (RR). • (2) intr. (Arg, Guat, Kol, Mex): čenichat, čmuchar; (3) tr., vrazit čenicchem; ► u zvířete; (MM). • (4) (Am): olizovat, pusovat; (JD). • (5) ~se, zvrat., lid. (Kub): naštvat se; př.: *cuando se lo dije, se hociqueó*; (DMC).

hociqueo, m. (1) (Am): olizování, pusinkování; (JD).

hociquera, f. (1) (Kub, Per): zvířecí náhubek; (AM). • (2) (Arg): přední část ohlávky; (MM). • (3) (Per): náustek, maska; ► k ochraně úst a nosu u horníků; (DA).

hockey, m. (← angl. *hockey*) (1) hokej; (MS). • (2) ~ **césped** (Chil): pozemní hokej; ► hraný na trávě; (DA).

hockista, m/f. (1) (Chil): hokejista; (DA).

hoco, m. (← arw.) (1) (StřAm, Bol, Mex, Par, Ven): hoko proměnlivý; ► pták z čeledi hokovitých; (2) (Bol): indiánská tykev; (3) (Ven): strom; (4) **hacerse uno el** ~ (Bol): plížit se, stopovat; (MS).

hocó, m. (1) ~ **colorado** (szArg): bukač červenavý (*Tigrisoma lineatum*); ► pták, cca 66 cm dlouhý, různých odstínů hnědé po celém těle a s oranžovými očima; ■ Syn.: *pumagarsa*; (2) ~ **oscuro** (szArg): bukač proužkovaný (*Tigrisoma fasciatum*); ► pták, cca 89 cm dlouhý; velice podobný bukači červenavému, ale má tmavší peří, zobák a nohy kratší a oči žluté; ■ Syn.: *pumagarsa*; (DA).

honoró, m., lid. (1) (svBol): trpká chuť kvašených pokrmů; (DA).

hodoquero, -ra, m/f. (1) (Bol): osoba prodávající párky v rohlíku (*hot dogy*); (DA).

hogado, -da, adj/subst. (1) adj. (Kol): namočený v omáčce; (MM). • (2) m. (Kol): omáčka; viz: *hogo*; (DA).

hogao, m. (1) (zápKol): omáčka; viz: *hogo*; (DA).

hogar, m. (1) ~ **de ancianos** (Kub): domov důchodců; (2) (Kol): žena v domácnosti; ► označení v úředních dokumentech; (DA).

hogazón, m/f. (1) f. (Mex): dýchavičnost, dusivý pocit na plicích; (MM). • (2) m. (Nik, Kost): úzkost, nemoc; (DA).

hogo, m. (1) [Š: *ahogado*] (Kol): jídlo připravované podušením či osmahnutím; (RAE). • (2) (Kol): omáčka; ► z různých ingrediencí, užívána k různým pokrmům; ■ Syn.: *hogado, hogao*; (DA).

hoguido, m. (1) (Mex): dýchavičnost; (MM).

hoguío, m. (1) (Mex): dýchavičnost, dušnost; (MM).

hoja, f. (1) ~ **santa** (Mex): list z keře *hierba santa*; (RAE). • (2) **cigarro de ~**; viz: *cigarro*; (3) ~ **de pascua**; viz: *pascua*; (4) ~ **de realera**; viz: *realera*; (RR). • (5) **hacer ~** (Ekv): nebýt na vyučovací hodině, ulít se ze školy; (6) **ser uno de la ~** (Ekv): mít stejný názor, být stejně politicky orientovaný, být ze stejného těsta; (7) **ser más ~s que almuerzo¹/ser más las ~s que los tamales**, pl. [Š: *mucho ruido y pocas nueces*] (StřAm, Kol, Per): mnoho povyku pro nic; (AM). • (8) ~ **de la estrella**: početná skupina bylin, trav; (9) ~ **de anis**: početná skupina bylin, trav; viz též: *anisillo*; (MM, NET). • (10) **singulár** (Kub): mačeta; (11) ~ **de caimito** (Nik): přeběhlík, zrádce; (12) **ser ~ de caimito** (Nik): být jak korouhvička, nestálý; (JD). • (13) ~ **de pacaya** (Guat): pařmen; viz též: *pacaya*; (RF). • (14) ~ **de afeitar**: žiletka; viz: *gillette*; (15) ~ **de choclo** (Chil), ~ **de maíz** (Mex), ~ **de jojoto** (Ven): list obalující kukuřičný klas; viz též: *chala*; (16) ~ **medio oficio** [Š: *cuartilla*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): arch papíru, čtvrtka; (17) ~ **tamaño carta** [Š: *holandesa*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): list papíru o velikosti 279 × 216 mm; (18) ~ **tamaño oficio** [Š: *folio*] (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven): list papíru o velikosti 330 × 216 mm; (EEA). • (19) ~ **de lechuga¹** (Kub): peso; ► peníze; mince v hodnotě 1 peso; př.: *me alcanza con cinco hojas de lechuga*; viz též: *barilla, guayacán*; (20) ~ **de cal** (Kub): papír; př.: *¡qué caras se han puesto las hojas de cal!*; (21) **la ~ de lata** (Kub): límec; př.: *¡cómo brilla la hoja de lata!*; (22) **meterle a la ~ de lata** (Kub): jíst polévky z konzervy; př.: *en el exilio, cómo le he metido a la hoja de lata*; (23) **ser alguien como la ~ del caimito** (Kub): být od přírody falešný; př.: *Juan es como la hoja del caimito*; (DMC). • (24) ~ **de chigüe**: strom; viz: *chaparro*; (25) ~ **de lechuga¹** (Portor): dolar; ► bankovka; viz: *dólar*; (26) ~ **s azules**; viz: *xiquilite*; (27) **echar ~**, lid. (Ekv): jít za školu; (28) **ponerse como una ~ de papel** (Hond, Bol, Chil): zblednout strachy (jako papír/stěna); (29) **ser más ~s que almuerzo¹** (Hond): být jen zdání; ■ Syn: *ser más hojas que nacatamal*; (30) **ser más ~s que nacatamal** (Hond, Nik): být jen zdání; (DA).

hojalaterío, -ría, m/f. (1) m. (StřAm, Kol, Mex): klempířské výrobky, plechové zboží; (2) f. (Am): klempířství; (2) f., obchod s plechovým zbožím; (MM).

hojalatero, m. (1) [Š: *chapista*] (Mex): klempíř; ■ Syn.: *chapista* (Arg, Chil, Urug), *latonero* (Ven); (EEA). • (2) lid. (Kub): viz: *chicho*; (DMC).

hojaldá, f. (1) (Chil, Kol, Kub, Hond): listové těsto; (2) (Kub): tradiční pokrm; ► těsto z pšeničné mouky, másla a cukru, které se rozválí a rozkrájí na rovnoměrné plátky a poté smaží na másle či jiném tuku; (AM).

hojaldra, adj/subst. (1) f., arch. [Š: *hojaldre*] (Am): listové těsto; (RAE). • (2) adj., hovor. (Mex): závistivý; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (3) f., viz: *ojadra*; (DA).

hojaldre, adj/subst. (1) ~ **s con azúcar**, m. (Guat): druh koláče, dortu; př.: *canasto sobre canasto, pagodas que dejaban en el aire olor de hojaldres con azúcar ajonjolí tostado*; (RR). • (2) adj., lid. (Mex): špatný, zlý, mizerný; viz též: *condenado*; (DA).

hojanča, f. (1) (Dom): strom (*Ziziphus rhodoxylon*), druh cicimku; ► až 15 m vysoký; má tenké větve a bílé květy; ■ Syn.: *hojanča prieta, pancho prieto, parco prieto, yagua*; (DA).

hojarasca, f. (1) (Mex): druh rostliny; ► vyskytuje se v Mexiku, složené květenství; *Perezia adnata*, Gray; (MM).

hojarasquero, m. (1) (Hond): skladiště; ► o domově, kde se nashromáždilo hodně věcí; (2) (Hond): hrčičík šupinkohrdlý, ryšavohrdlý (*Sclerurus guatemalensis, mexicanus*); ► pták, cca 15 cm dlouhý, s mohutným tělem, silným a tmavým zobákem, s různými odstíny hnědé po celém těle, s černým ocasem a bílým hrdlem; (DA).

hojasanta, f. (1) (Mex): viz: *hoja santa*; (RAE). • (2) (Kol): rostlina (*Bryophyllum pinnatum*); viz: *sinvergüenza*; (DA).

hojeá [Š: *hojear*] (1) (Bol: Yungas): odstraňovat suché a zvadlé listy banánovníku; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

hojear, intr. (1) (Guat, Kol, Mex): obrážet listím; (AM, MM). • (2) (Mex): krmit zvíře listím; (MM).

hojero, m. (1) (Ven): listí; ► spadené na zemi; (DA).

hojilla, f. (1) (Urug): cigaretový papír; (RAE, DA). • (2) (Am): čepelka; (JD). • (2) (Ekv): žiletka; viz: *gillette*; (EEA, DA). • (3) **como una** ~¹ (Ven): ostrý a přímý kritik; (4) **como una** ~² (Ven): dobře připravený; ► o člověku připravenému k nějaké aktivitě; (5) **como una** ~³ (Ven): dobře připravený; ► o studentovi připraveném k testu; (6) viz: *peligroso*, -sa, *ser más peligroso que mono con hojilla*; (DA).

hojota, f. (1) (Bol, Ekv): mokasín, kožený sandál; ► **správně: ojota**; př.: *el chanqueteo de las hojotas masculinas sobre los movedizos ladrillos del corredor*; (RR).

hojuela, f. (1) [Š: *filloa*] (Hond): pokrm z mouky, ušlehaných vaječných žloutků a mléka, který se připravuje na páni; (RAE). • (2) (Guat, Kub, Mex): listové těsto; (AM, MM). • (3) **eso es miel sobre** ~ (Kub): to je něco báječného; (JD). • (4) (Mex, Ekv, Bol): cereální těstovina; ► ve formě lupínků, sloužící k přípravě polívek a mléčných dezertů; (5) (Nik): kukuřičná smažená tortilla; ► s **medem nebo** s karamelizovaným cukrem; (6) **~s de maíz** (Nik, Kub, Kol, Ekv, Chil): cereální lupínky; ► z kukuřičné mouky, podávají se se smetanou; (DA).

hokano, m. (1) rodina ind. jazyků; viz: *tlapaneco*; (S01).

hola, adv/citosl. (1) ¡~!, citosl. (Am): haló!; ► v telefonu; (JD). • (2) **conocer a alguien de ~, ~, adv.** (Kub): znát někoho trochu; př.: *yo conozco a Pedro de hola, hola*; (DMC). • (3) ¡~, **camarón sin cola!**¹, citosl., lid. (Nik, Bol): zdarec!; ► pozdrav mezi kamarády; (4) ¡~, **camarón sin cola!**², lid. (Ekv): čau!, ahoj!; ► pozdrav; (DA).

¿**holá?**, citosl. (1) (Arg): haló!, prosím!; ► **ohlášení jména po zvednutí telefonu**; viz též: *¿aló?*; (MS, EEA, BDE).

holán, m/f. (1) m. [Š: *faralá*] (Mex): volán; ► ozdoba vytvořená z pruhu taftu nebo jiné látky, která zakončuje spodní lem sukně, ženských šatů či spodničky, zvláště pak u některých místních krojů; ■ **Var.: olán**; (RAE, DA). • (2) (Kol): jemná látka; ► zvláště k výrobě ženských suken; viz též: *pollera*; (3) (Ekv): druh infekce; ► způsobená mikroorganismy druhu *Anaplasma*, která útočí na dobytek, u kterého následně dochází k anémii a zeslábnutí; (DA).

holancina, f. (1) (Kub): látka z bavlny, batist; př.: *camisa de holancina*; (AM).

holillo, m. (1) (Nik): druh palmy; ► *Raphia tardigera*, Mart; (MM).

hollejo, m. (1) (Portor): kůra banánovníku; (2) **sacarle a uno el ~** (Chil): sedřít kůži, týrat někoho; (AM). • (3) **le cae como un ~ a las tres de la mañana** (Kub): nevoní mu to, nejde mu to pod nos; (JD). • (4) (Kub): měsíčky; ► **dílky, do kterých se dělí některé druhy ovoce, např. pomeranče**; ■ **Var.: gollejo**; (DA).

hollín, m. (1) (Portor): popel; (DA).

hollinar, tr. (1) (Chil): pokrýt sazí; (AM).

holó, m. (1) (svMex): strom; viz: *damajagua*; (2) ibišek; viz: *damajagua*; (DA).

hom, m., lid. (1) (Nik, szArg): muž, člověk; (DA).

hombre, m. (1) **~ de la bolsa**, m. [Š: *hombre del saco*] (Arg): fiktivní, vymyšlená osoba, se kterou se straší děti; (RAE). • (2) **~ de la víbora** [Š: *charlatán, vendedor de ungüentos*] (Arg): prodavač mastí, šarlatán, mluvka; (RR). • (3) **~ de caminos** (Per): loupežník; (4) **de a** ~¹ (Kub): pořádný, pořádně; (5) **~ eléctrico** (Kub): vykuk; (6) **~ de guámparo y lazo** (Chil): křupan; (7) **~ orquesta** (Kub): všeuměl; (8) **~ de pantalones** (Kost): pořádný chlap/mužský; (9) **~ de los pinchos** (Kub): šerif, pohlavár; (10) **ser ~** (Mex): být statečný; (JD). • (11) **n'~** [Š: *no enfático*] (Kol, Mex): ne!; ani náhodou; př.: *n'hombre, si yo ni siquiera estaba allí a esas horas*; (12) (Kol, Mex): páni!; ► zvolání; př.: *n'hombre, nos entretuvimos un montón oyendo el relato de sus aventuras en Africa*; (RF). • (13) ¿**n'~?**, m., **hovor**. (Mex): fakt? vážně?; ► vyj. údiv; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (14) **el ~ de la Bolsa**, myt. (Arg): bytost; ► vysoká 50 cm v tmavém oblečení a s pytlek na zádech, který nosí, aby nahnal dětem strach; (DML). • (15) **el ~ que vendió su alma**, myt. (Guat): ► jednou se dobrý, ale nešťastný člověk rozhodl zaprodat duši ďáblu, aby se dostal ze svých nesnází; ďáblu se tato myšlenka velice líbila, protože nikdy není dost dobrých duší; člověk chtěl na oplátku sedm věcí, každý den v týdnu jednu; první den chtěl peníze, měl hned několik pytlů plných zlata, druhý den chtěl zdraví a měl ho, třetí chtěl jídlo a jedl k prasknutí, čtvrtý den ženy a hned byl

obklopen těmy nejkrásnějšími, pátý den chtěl moc a žil si jako král, šestý den cestovat a v mžiku byl na tisíci místech, sedmý den mu d'ábel připomněl, že se jedná o poslední přání, muž odpověděl, že si nakonec přeje už jen hloupý rozmar a to, aby mu d'ábel vyčistil jeho černé fazole tak, aby byly bílé; netušící d'ábel čistil fazole tak dlouho, až přišel na to, že se nechal napálit a přišel o jednu duši; aby se to už nikdy neopakovalo, stvořil fazole bílé, žluté a červené; (NET). • (16) **aquí hay un ~¹ gozando y ése soy yo** (Kub): být někomu něco lhostejné; př.: *allá usted con eso, aquí hay un hombre gozando y ése soy yo*; (17) **aquí hay un ~² gozando y ése soy yo** (Kub): dosáhnout velkého úspěchu; př.: *lo logré, aquí hay un hombre gozando y ése soy yo*; (18) **donde hay ~ no hay fantasmas** (Kub): člověk může vyřešit vše; př.: *la situación era difícil pero yo dije: donde hay hombre no hay fantasmas*; (19) **el ~ con el bacalao a cuesta** (Kub): být ženatý s ošklivou ženou; (20) **el ~ de la canastilla** (Kub): prodejce tretek; př.: *mira lo que le compramos al hombre de la canastilla*; (21) **el ~ gilet** (Kub): muž s velkou bradkou; př.: *por ahí viene el hombre gilet, no bailo con él porque me lastima la cara*; (22) **el ~ no es más que un majá, donde ve un hueco se acuesta a dormir** (Kub): všichni muži se nechávají vést sexuální pudem; př.: *no hay hombre que no sea una bestia, Caridad; el hombre no es más que un majá, donde ve un hueco se acuesta a dormir*; (23) **hacerse ~** (Kub): zbohatnout; př.: *Juan se hizo hombre con las construcciones*; (24) **no hay suerte para el ~ honrado** (Kub): výraz, který se používá, když něco nevyjde; př.: *fracasé en el negocio, no hay suerte para el hombre honrado*; (25) **ser alguien un ~ vaina** (Kub): neznámenat nic; př.: *ése es un hombre vaina*; (26) **ser el ~ diablo** (Kub): být velmi inteligentní; př.: *no hay nada que no resuelva, es el hombre diablo*; ■ Syn.: *escapársele a Tamakún por debajo del turbante; sacar chispa debajo de la humedad; ser guao; ser guao puro; ser el monstruo de las siete pelucas; ser la muerte en cueros cruzando el Niágara en bicicleta; ser nitrón; tener tiza en el cerebro*; (27) **ser el ~ orquesta** (Kub): dělat od všeho něco; př.: *él es el hombre orquesta*; (28) **ser un ~ de cajita de polvo** (Kub): být zženštilý; př.: *el profesor es un hombre de cajita de polvo*; (29) **ser un ~ que lo mismo sirve para un anuncio de Emulsión de Scott que de Píldora Ross** (Kub): o člověku: vědět si rady v každé situaci; ► *Emulsión de Scott a Píldora Ross* jsou léky; (DMC). • (30) **~ ancla** (Chil): pracant; ► o člověku, kt. pracuje déle než obvykle, nebo déle než jeho stejně postavení kolegové; (31) **~ corcho** (Chil): sobec; ► o člověku, **kteřý** se k ničemu neváže a sleduje jenom své zájmy; (32) **~ de abiertas entendederas** (Hond): šikovný, inteligentní člověk, schopný se rychle učit; (33) **~ de negro**, málo užív. (Salv, Per, Bol, Ekv): rozhodčí; ► zvláště u fotbalu; (34) **~ de Palacio** (Hond): prezident republiky; (35) **~ de palo** (zápBol): hra; ► **každý hráč musí zopakovat to, co řekl ten před ním a přidat nové slovo**; (36) **~ del maletín** (Ekv): člověk spojený s vládou, **kteřý** má na starosti případné vybavování úplatků; (37) **~ goma** (Chil): náhradník; ► o člověku, **kteřý** zastupuje pravého majitele nějakého podniku, většinou nelegálního; (38) **~ grande** (Hond, Nik, Kost): kvasie hořká (*Quassia amara*); ► keř, cca 6 m vysoký, s rudými nebo růžovými květy a malými plody, podobnými lískovým oříškům, používá se v tradiční medicíně; ■ Syn.: *crusete, guabito amargo, palo de cuasia, raíz de zambo*; (39) **~ macho**, lid. (Bol): odvažlivec; ► o statečném, nebojácném člověku; (40) **~ mosca**, lid. (Chil): trdlo; ► člověk, **kteřý** ustavičně říká nebo dělá něco nevhodné; (41) **~ rana¹** (Portor): špeh; viz: *submarino*; (42) **~ rana²** (Portor, Ekv): policajt; viz též: *buitre* (Ekv), *submarino* (Portor); (43) **~ rana³** (Portor): inspektor; viz: *submarino*; (44) **~ rana⁴** (Portor): tajný policista; viz: *submarino*; (45) **~ suri** (szArg): účastník populárních náboženských oslav; ► tancující v kostýmu z peří *suri* o *ñandú*; (46) **~ tigre** (svBol): čaroděj měnící se na tygra; (47) **de a ~²**, lid. (Kub): upřímně; (DA).

hombreador, m. (1) (Arg, Urug): nosič zboží; ► **o muži, který** se živí skládáním a přenášením zboží na svých ramenech; (DA).

hombrear, tr/intr. (1) tr. [Š: *ayudar, arrimarle el hombro a alguien*] (Kost, Mex, Kol): pomoci, nabídnout pomocnou ruku; př.: *una contribución tuvimos que hacer durante unos meses para hombrearlos en sus crujidas*; (2) [Š: *cargar algo o a alguien sobre los hombros*] (Arg): naložit něco nebo někoho na záda; (RR). • (3) intr. (Mex): plést se do mužských záležitostí či prací; ► o ženě; (AM). • (4) (Bol): mít pohlavní styk s nohama na ramenou partnera; ► bol. argot *coba*; (HB).

hombarrera, adj/subst. (1) f. (Am): ramenní vycpávka; (2) (Mex): zpevnění ramen na košili; (MM). • (3) adj/subst., lid. (Guat): koketa; ► o ženě, **kteřá** je sexuálně přitahována k mužům; (DA).

hombrierío, m. (1) lid. (Guat, Nik, Kol): skupina mužů; (DA).

hombriguera, f. (1) (Portor): v kohoutích zápasech: krvavý úder; viz též: *golpe de hoyo*; (DA).

hombrillo, m. (1) [Š: *arcén*] (Ven): krajnice; ► okrajová část cesty, určená pro pěší či cyklisty; (RAE). • (2) (Ven): postranní pás silnice; ► určený chodcům, cyklistům, nemotorovým vozidlům; viz též: *acotamiento*; (EEA). • (3) (Ven): odstavný pruh; ► na silnici, k odstavení auta nebo pro pohyb nemotorových vozidel či chodců; (DA).

hombro, m. (1) *meter el* ~¹, hovor., lid. [Š: *arrimar el hombro*] (Andal., Kub, Mex, Ven, Guat, Salv, Nik, Pan, Kol, Ekv, Urug): přičinit se, pomáhat, přispět k dosažení cíle nebo uskutečnění úlohy; (2) *meter el* ~², hovor., lid. (Mex, Guat, Kub, Kol, Ven): pracovat s úsilím/usilovně; ■ Syn.: *meter el cuerpo, meter el pecho*; (RAE, DA). • (3) (Mex): sedlo u košile; (4) *poner el* ~ (Arg): pomoci; viz: *hombrear*; (MM). • (4) *echarse a alg. al* ~ (Chil): oddělat koho; (JD). • (5) *al* ~ (Bol): s nohama na ramenou; ► pozice při souloži; bol. argot *coba*; viz též: *a (al, a la)*; (HB). • (6) *tener un aura parqueada en el* ~ (Kub): mít smůlu; př.: *desde que nací tengo un aura parqueada en el hombro*; ■ Syn.: *tener un chino detrás y en puntillas; tener un chino parqueado en el hombro; tener una tiñosa parqueada en el hombro*; (DMC). • (7) (Hon, Pan): krajnice; (8) *cargar en el* ~ (Pan, Dom, Portor): nést něco na ramenech; (9) *echar el* ~ (Ekv): pomoci, spolupracovat, přispět; (10) *echárselas al* ~ (Kol): zanedbat úkoly, povinnosti; (10) *quedarse con la carabina al* ~¹ (Kub, Portor): frustrovat se, být ve stresu; (11) *quedarse con la carabina al* ~² (Kub, Portor): netrefit pálkou míč; ► při baseballu; (12) *quedarse con la carabina al* ~³ (Kub): nebýt schopen jednat; (13) viz: *mico, estar con el mico al hombro*; (DA).

hombrón, m., hovor. (1) (Ven): odvážný a statečný člověk; (RAE). • (2) [Š: *hombre valiente*] (Ven): statečný muž, hrdina; př.: *con ser el más hombrón entre los que con él estaban allí, lo admiraba y lo envidiaba*; (RR).

hombronada, f. (1) (Pan): násilnictví; (JD).

hombrote, m. (1) (zápVen): puberták; ► příliš fyzicky vyvinutý na svůj věk; (2) (Portor): o muži: elegant; (DA).

home, m. (Dom; Kost aj.): v baseballu: místo, kde stojí nadhazovač; (RR). • (2) *pisar el* ~ (Kub): zvítězit; mít úspěch; př.: *por fin pude pisar el home*; (DMC). • (3) lid. (Portor): vězení, žalář; viz též: *canasta*; (DA).

homelet, subst. (← fr. *omelette*, "tortilla") (1) (Nik, Bol): smažená tortilla; ► z míchaných vajíček a soli; (DA).

homenaje, m. (1) (Chil): dar, laskavost; (AM). • (2) (Am): poctění, vyjádření přízně, náklonnosti, sympatie; (MM). • (3) *dar un* ~ (Kub): udělat komu skandál; (4) *hacer a alg. ~ de alg.* (Chil): darovat komu co; (JD). • (5) (Hond aj.): obětování; viz: *devoción*; (DA).

homenajear, tr. (1) (Am): poctít, oslavovat někoho; (MM).

hommi, m. (1) (Hond): viz: *homy*; (DA).

homo, m. (1) homosexuál; viz též: *esteta*; (RAE).

homy, m. (← angl. *homely*) (1) (Hond): nerozlučný kamarád; ■ Var.: *hommi*; (DA).

honda, f. (1) [Š: *tirachinas*] (Arg, Urug): prak; viz též: *gomera*; (RAE). • (2) ~ *como*, lid. (Portor): rychle, bleskově; viz též: *disparado*; (DA).

hondear(se), tr/zvrat. (1) ~*(se)*¹, tr/zvrat. [Š: *tirar(se)*] (Portor): skočit, vrhnout (se); př.: *unos niños desnudos se 'jondeaban' de cabeza al río*; ■ Var.: *jondear(se)*; (RR). • (2) tr. (Arg, Mex): střílet z praku; (3) (Par): střílet z dětského praku; viz: *hondita*; (MM). • (4) tr. (Bol, szArg): střílet kameny; ► roztáčecím, nebo obyčejným prakem, hlavně po ptácích; (5) ~*(se)*², tr/zvrat. [Š: *tirar*] (Pan, Dom): házet, střílet; viz: *jondear*; (6) ~*(se)*³, tr/zvrat. [Š: *tirarse*] (Dom): házet, střílet; viz: *jondearse*; (7) ~*(se)*⁴, tr/zvrat. (Dom): odjet; viz: *jondearse*; (8) lid. (Dom): číst, vidět nebo poslouchat; viz: *jondearse*; (DA).

hondera, f. (1) (Arg): prak, roztáčecí prak; (DA).

hondilla, f. (1) (Hond, Salv): prak, roztáčecí prak; (DA).

hondita, f. (1) (Par): dětský prak; (MM).

hondo, adj. (1) (Kub): rozvodněný; př.: *el río viene hondo*; (AM).

hondura, f. (1) (Mex): mombín červený; ► strom; viz: *jocote*; (DA).

honduras, m/f. (1) f. *meterse en* ~ (Am): pouštět se do věcí nad své síly, komplikovat si život; (MM). • (2) (Am → Š) (Am): Honduras; (BDE). • (3) *meterse en* ~, m. (Guat, Pan, Urug): zaplést se; ► do nějaké záležitosti nebo problému; ■ Syn.: *meterse en el comején*; (DA).

hondureñismo, m. (1) (Am): honduraský výraz; (MM).

hondureñizar, tr. (1) (Hond): dát něčemu honduraský charakter; (RAE).

hondureño, -ña, adj/ subst. (1) adj. (Am → Š) (Am): honduraský; (2) m/f, Honduran; ► obyvatel Hondurasu; ■ Syn.: *catracho, hibuense*; (BDE, DA).

hondurese, adj., málo užív. (1) [Š: *hondureño*] (Hond): honduraský; (RAE).

honesto, -ta, adj. (← angl. *honest*) (1) (Am): čestný, poctivý; (MM).

hong, m. (1) ~ **kong** (Bol): viz: *barrio chino*; (2) **el ~ kong** (Bol): viz: *barrio chino*; ► bol. Argot *coba*; (HB).

hongo, m. (1) [Š: *trasero*] (Urug): zadek; viz též: *cagón*; (2) hovor., eufem. [Š: *ano*] (Urug): řiť; viz též: *cagón*; (RAE, DA).

hongologongo, m., lid. (1) (Kub): zadek, zadnice; př.: *mira qué hongolosongo tiene esa mujer*; viz též: *cajón*; (DMC).

honor, m. (1) **tener el ~ en los calcañales** (Hond): být neloajální; (DA).

honorable, m. (Bol, Ekv): slovučný; ► titul soudců, poslanců apod.; (RR).

hood (← angl. *hood*) (1) (Portor): čepice; (MS).

hook (← angl. *hook*) (1) (Chil): v boxu: hák; (MS).

hookarse, zvrat. (← angl. *to hook*) (1) (Portor): vpíchnout si drogu; viz též: *juquearse*; (DA).

hooker (← angl. *hooker*) (1) (Chil): v ragby: hráč v útoku uprostřed první řady; (MS).

¡hopa!, citosl. (1) (Guat, Kol, Mex, Urug) hej!, hola!; (AM, MM). • (2) (Arg, Urug): upozornění na nebezpečí; (MM). • (3) lid. (Nik, Kol): ty blaho!; to je co říct!; viz též: *¡miercole(s)!*; (DA).

hopear, intr. (1) (Ven): křičet; (AM).

hopo, m. (1) (Kol): zadnice; (JD).

hoquis, m. (1) **(de) ~**, adv. (Mex): zadara, zadarmiko, zadarmo, zdarma; př.: *le dijo categóricamente que no está acostumbrado a trabajar de hoquis*; (JD, AHM).

hora, f. (1) ~ **pico**¹ [Š: *hora punta*] (Am, Kub): nejzanepřázdňejší denní doba; ► ta část dne, kdy je největší provoz na silnicích či největší spotřeba elektrické energie; (RAE, DA). • (2) **mala** ~ (Kol aj.): nešťastný okamžik, hodina smrti; př.: *prométeme que si te encuentras con la mala hora, pensarás en tu madre*; (3) **no darle ni la ~ a alguien** (Chil, Urug, Arg): nevšímá si někoho, nevěnovat se mu, přehlížet ho; př.: *llegó un pije que no nos dio ni la hora*; (RR). • (4) **a la ~ de los mameyes**¹, lid. (Portor, Kub, Pan, Mex): v hodině pravdy, v klíčovém okamžiku; v rozhodující chvíli, v hodině pravdy; př.: *a la hora de los mameyes me dejaron solo*; ■ Syn.: *a la hora de los tomates*; (RR, DA). • (5) (Kol, Kub, Portor): druh ptačí epilepsie; (AM). • (6) **a la ~ americana** (Am): přesně, na minutu; (7) **a la ~ aviada** (Mex): v kritickou chvíli; (8) **está que da la ~** (Kub): je jak rybička; (9) **hacer ~as** (Kol): zabít/ubíjet čas; (10) **a la ~ de la ~**¹ (Mex): najednou, zničehonic, v pravou chvíli; (11) **~as de horas** (Am): dlouhé/celé hodiny; (12) **~ del sandwich** (Chil): hlavní přestávka ve škole; (13) **~ del té** (Chil): svačina; (JD). • (14) **¿qué ~a es?, ¿qué ~as son?** (Am; Salv, Kost, Dom, Kol): kolik je hodin?; (JD; DA). • (15) hovor. (Mex): **a la ~ de la hora**²: když přijde na lámání chleba; př.: *a la hora de la verdad*; (BDE). • (16) **~(s) pico**² [Š: *hora punta*] (Mex, Kost, Pan, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): dopravní špička; ■ Syn.: *hora pick, hora peak* (Chil); viz: *pico, período*; (BDE, EEA, DA). • (17) **a la ~ del cuajo (o de los mameyes)**² (Kub): chvíle rozhodnutí; př.: *a la hora de los mameyes, él actúa*; (18) **a la ~ del cuajo (o de los mameyes)**³ (Kub): v určitý okamžik; př.: *a la hora del cuajo me dijo que no*; (19) **dar la ~**¹ (Kub): být něco velmi dobrého; př.: *ese escrito da la hora*; (20) **dar la ~**² (Kub): o ženě: být velmi pěkná; př.: *esa mujer da la hora, ¡qué bella es!*; (21) **llevar dos ~s de vuelo** (Kub): zabrat málo času; př.: *esto hacerlo sólo lleva dos horas de vuelo*; (22) **necesitar alguien muchas ~s de vuelo** (Kub): je potřeba zkušeností; př.: *para ser cerrajero se necesitan muchas horas de vuelo*; (23) **¿qué ~ le toma hermano?** (Kub): kolik je hodin?; př.: *¿qué hora le toma, hermano?*; (24) **tener alguien muchas ~s de vuelo** (Kub): mít mnoho zkušeností; př.: *tu primo tiene muchas horas de vuelo, de ahí su éxito*; (25) **tener más ~s que Toscanini** (Kub): mít toho mnoho odveleno, odřízeno; př.: *ese dictador tiene más horas que Toscanini*; ► *Toscanini* je známý italský dirigent; viz: *marido, mil*; (DMC). • (26) ~ **alemana**, lid. (Bol): na minutu přesně; ► přesný předem domluvený čas schůzky, nebo začátku nějaké aktivity; (27) ~ **boliviana**, lid. (Bol): pozdě; ► čas hodně pozdější, než ten předem domluvený na schůzku nebo k započetí nějaké aktivity; (28) ~ **de la ~**, lid. (Ekv): nejdůležitější moment; (29) ~ **del engendro** (Salv): 11. den lunárního kalendáře o 4. hodině ranní; (30) ~ **del moro**, lid. (Dom): čas obědu; (31) ~ **dominicana**, lid. (Dom): pozdě; ► čas o hodně pozdější, než

ten předem domluvený na schůzku nebo k započetí nějaké aktivity; (32) ~ **ecuatoriana**, lid. (Ekv): počáteční zpoždění; ► které vznikne na začátku nějaké aktivity; (33) ~ **feliz** (← angl. *happy hour*, „šťastná hodinka“) [Š: *hora bruja*] (Mex, Kol, Ekv, Per): šťastná hodinka; ► doba zvýhodněných cen dvou nápojů nebo pokrmů za cenu jednoho v barech a restauracích; viz též: *periodo*; (34) ~ **chilena**, lid. (Chil): pozdě; ► čas hodně pozdější, než ten předem domluvený na schůzku nebo k započetí nějaké aktivity; (35) ~ **inglesa**, lid. (Salv, Bol, Chil): na minutu přesně; ► přesný předem domluvený čas schůzky, nebo začátku nějaké aktivity; (36) ~ **judicial**¹ (Kol): jedna hodina navíc od předem stanoveného času, kdy mají obě strany odpuštěno zpoždění, bez jakýkoliv následků; ► v rámci soudního řízení; (37) ~ **judicial**² (Ekv): 10 minut navíc od předem stanoveného času, kdy mají obě strany odpuštěno zpoždění, bez jakýkoliv následků; ► v rámci soudního řízení; (38) ~ **judicial**³ (Kost): tolerance 15 minut na vyhlášení platného rozsudku v případě, že jednání nezačalo v čas; ► v rámci soudního řízení; (39) ~ **peak** (Chil): *hora pico*; (40) ~ **peruana**, lid. (Per): pozdě; ► čas o hodně pozdější, než ten předem domluvený na schůzku nebo k započetí nějaké aktivity; (41) ~ **puente** (Arg, Urug): přestávka; ► mezi hodinami ve škole, nebo v rámci práce; (42) ~ **sándwich**, lid. (Arg): přestávka; ► mezi hodinami ve škole, nebo v rámci práce; (43) ~ **zanahoria** (Kol): zavíračka; ► zavírací hodina v nočních podnicích; (44) **¿a qué ~s?** (Salv, Nik, Kol, Ekv): kdy? v kolik?; ► ptaní se po čase, kdy se něco má uskutečnit nebo se již uskutečnilo; (45) **a buena ~ te amanece** (Dom): teď se chodí?; dřív se už nedalo?; ► výčitka někomu, kdo přišel pozdě na schůzku; (46) **a estas ~s y con ese recado**, lid. (Kub): vážně?!; proč právě teď?!; proč zrovna tohle?!; proč právě já?!; apod.; ► vyjádření obavy nad něčím nemístným; (47) **a la ~ de la ~²** (Per): rozhodující chvíle, hodina pravdy; (48) **a la ~ de los tomates** (Mex): viz: *a la hora de los mameyes*; (49) **a la ~ del burro** (Kost): pozdě; (50) **a la ~ del té**, lid. (Kol, Ven, Ekv): rozhodující chvíle, hodina pravdy; (51) **a la ~ de rajar el ocote**, lid. (Guat): rozhodující chvíle; (52) **a la ~ nona** (Per): na poslední chvíli; (53) **a la ~ tica**, lid. (Kost): později než bylo dohodnuto; (54) **a la ~ undécima**, lid. (Per): na poslední chvíli; (55) **a la mera ~**, lid. (Nik): na poslední chvíli; (56) **buenas ~s**, lid. (Per): dobrý den; ► pozdrav mezi 10 a 12 hodinou dopolední; (57) **coger la ~** (Dom): o člověku: mít zpoždění; (58) **dar la ~³**, lid. (Kub, Per, Dom): budit pozornost; ► zejména atraktivní žena; (59) **dar la ~⁴**, lid. (Kub, Per, Dom): kočka; ► fyzicky přitažlivá žena, která na sebe přitahuje pozornost; (60) **dar la ~⁵**, lid. (Chil): nedostačující jednat v daných situacích; nevhodně/nedostatečně se chovat v konkrétních situacích; (61) **dar la ~⁶**, lid. (Chil): nedělat nic užitečné v rámci skupiny nebo společné aktivity; nebýt skupině nebo svému okolí ku prospěchu; (62) **dar la ~⁷**, lid. (Kub): o člověku: být krásný a atraktivní; (63) **dar la ~⁸**, lid. (Kub): chovat se vhodně; (64) **dar la ~⁹**: počínat si uspokojivě; (65) **estar dando la ~** (Salv): usnout v opilosti; zůstat tuhej; (66) **estas son las santas ~s**, lid. (Kub): vyjádření, že se ještě nerealizovalo to, co bylo naplánované; (67) **hacer ~**, lid. (Dom, Portor, Chil, Par): zabavit se, dokud nepřijde vhodný moment; (68) **hacerle las ~s extra** (Hond, Salv): vyspat se s cizí ženou nebo mužem; (69) **la ~ de los quiubos**, lid. (Chil): rozhodující moment; ► kdy je nutno dojít k rozhodnutí; (70) **la ~ del burro** (Ven): čas mezi polednem a třetí hodinou odpolední; (71) **la ~ del conejo** (Ven): večerka; ► ve vězení; (72) **la ~ del cuete**, lid. (Chil): příliš pozdě; ► vzhledem k tomu, co je běžné a považované za normální; (73) **la ~ del none** (Dom): rozhodující chvíle, hodina pravdy; (74) **la ~ en que se calienta la miel** (Hond): moment, kdy se všechno zkomplikuje; (75) **no dar ni la ~**, lid. (Ekv): nebrat nikoho v potaz, být indiferentní; nikoho si nevšímát; být lhostejný; (76) **pasarse el cuarto de ~**, lid. (Kub, Kol, Bol, Chil, Arg, Urug): promrhat vhodný, správný moment; (77) **saber dar la ~¹** (Portor): promluvit v pravou chvíli; (78) **saber dar la ~²**, lid. (Portor): umět říct pravdu ve správnou chvíli; (DA).

horacio, adv. (1) (Salv): teď, už; (DA).

horacismo, m. (← *Horacio Vázquez*, dominikánský politik, 1860–1936) (1) (Dom): vláda a politická doktrína Horácie Vázquése; (DA).

horacista, adj/subst. (1) (Dom): vztahující se k *horacismu*; (2) (Dom): člen strany Horácie Vázquése; (DA).

horario, m. (1) (Am): rozvrh hodin, úřední/otevírací hodiny; (2) jízdní či letový řád; př.: *el avión llegó a horario*; (MM). • (3) ~ **corrido** [Š: ~ *ininterrumpido, continuo*] (Arg, Mex, Ven): nepřetržitá pracovní doba; ► užíván u obchodních podniků (Ven); ■ Syn.: ~ *permanente* (Chil), ~ *continuo* (Urug); (EEA). • (4) ~ **abierto** (Kub): volný pracovní čas; ► nezávisí od odchozených hodin, nýbrž od udělané práce; (5) ~ **cerrado** (Kub): pevný pracovní čas; ► založený na dodržování pevně

- pracovní doby; **(6)** ~ **pico**¹ (Kub): vrcholná doba; ► doba nejvyšší produkce, s nejvyšším obnosem práce; viz též: *hora pico*; **(7)** ~ **pico** (Kub): období největšího nahromadění; viz též: *período*; **(8)** **a** ~, lid. (Bol, Arg, Urug): na čas, bez zpoždění; (DA).
- horatotal**, m. **(1)** (svMex): trupiál žlutozobý (*Amblycercus holosericeus*); ► pták, cca 23 cm dlouhý, s úplně černým peřím, dlouhým zobákem žluté barvy, stejně jako oči, šedé nohy, ocas široký a zakulacený; (DA).
- horca**, f. **(1)** (Portor, Ven): dárek; ► narozeninový aj.; (AM).
- horcancina**, f. **(1)** (Hond): hromadné oběšení; (DA).
- horcar**, tr. **(1)** (Mex): všimát si, věnovat pozornost; př.: *esa muchacha ni te horca*; (AM). • **(2)** (Mex): opustit, zanechat; (MM).
- horco**, m. **(1)** ~ **mato** (Arg; szArg): keř (*Myrcianthes mato*, *Eugenia mato*); ► až 10 m vysoký, s bílo-zelenkavými květy, s jedlým plodem, podobným malému granátovému jablku; ■ Var.: *orco mato*; viz též: *alpamato*; (MM, NET; DA). • **(2)** ~ **cebil** (szArg): strom; viz: *cebil blanco*; ■ Var.: *orco cebil*; **(3)** ~ **molle** (szArg): strom (*Blepharocalyx gigantea*); ► až 40 m vysoký, s bílo-žlutými květy a plodem ve tvaru kulaté bobule; ■ Var.: *orco molle*; **(4)** ~ **quebracho** (szArg): strom (*Schinopsis haenkeana*); ► s tvrdým dřevem, podobný stromu *quebracho*; ■ Var.: *horcoquebracho*, *orco quebracho*; (DA).
- horcón**, **-na**, adj/subst. **(1)** m. [Š: *horca*] (Arg, Bol, Chil): tyč, která je na jednom konci rozdvojená a která slouží k podpírání větví stromů; **(2)** (Bol, Kol, Kub, Nik, Pan, Ven): dřevěný sloup, který ve venkovských domech slouží k podepření trámů či okrajů střechy; **(3)** hovor. (Kub): člověk, který v rodině zajišťuje obživu druhých; (RAE). • **(4)** adj. (Mex): prospěchářský v jednání; **(5)** **treparse en el** ~ **(del medio)**, m. (Urug): poštětit se, zadařit se; (AM). • **(6)** (Kub): loďka; (JD). • **(7)** (Chil, Kol, Mex, LaPla): **podpěrný** sloup; ► vertikálně postavené dřevo ze silného a odolného stromu, které slouží jako podpora nosníku nebo okapů rustikálních konstrukcí; (BDE). • **(8)** lid. (Ekv, Bol, Chil, Arg): hůl, tyč, kůl; viz též: *poste*; (DA).
- horconadura**, f. **(1)** (Mex): podpěrná kostra chatrče ze sloupů nebo tyčí; (MM).
- horconear**, tr. **(1)** (Mex, Nik): upevnit stavbu podpěrnými sloupy či tyčemi; (MM).
- horcoquebracho**, m. **(1)** (szArg): strom (*Schinopsis haenkeana*); viz: *horco quebracho*; (DA).
- horero**, m., **(1)** **hovor.** (Bol, Ekv, Guat, Mex): hodinová/malá ručička na hodinách; (AM). • **(2)** málo užív. (Guat, Bol, Ekv): ručička na hodinkách; (DA).
- horchata**, f., lid. **(1)** (Kub): viz: *sangre*; (DMC).
- horita**, adv. **(1)** lid. [Š: *ahorita*] (Kub, Mex, Hond, Salv, Nik): teď, právě nyní, v tomhle momentě; (RAE, DA). • **(2)** (Mex, Kost, Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per): za chvíli, později; (DA).
- horitita**, adv. **(1)** lid. [Š: *ahorita*] (Salv, Mex, Hond, Ekv): teď, právě nyní, právě v tenhle moment; (RAE, DA). • **(2)** [Š: *ahorita*] (Mex): hned teď, hned, před chvilkou; (RR).
- horizontal**, adv/subst. **(1)** m/f. (LaPla): postel, kavalec, palanda; viz též: *camasutra*; (NET). • **(2)** **ponerse** ~, adv. (Kub): jít spát; př.: *estoy cansado, me voy a poner horizontal*; viz: *hijo*; (DMC). • **(3)** f., lid. (Mex, Guat): prostitutka, děvka; viz též: *callejera*; **(4)** m. (Ekv): břevno; ► u fotbalové branky; **(5)** lid. (Ekv): hůl, tyč, kůl; viz též: *poste*; (DA).
- horizonte**, m. **(1)** **hacer** ~ (Per, Portor): výraz vyjadřující dostatek, hojnost něčeho, je jich fůra; (AM, JD).
- horma**, m/f. **(1)** f. (Bol, Kol, Hond, Per, Ven): nádoba nebo forma k výrobě homolí cukru; **(2)** (Kub): nádoba kuželovitého tvaru s dírou na vrcholu; ► v níž se uchovávala zpracovaná šťáva z cukrové třtiny, aby vykristalizovala; (RAE). • **(3)** m., lid. (Ven, Per, Bol): penis; viz též: *pinga*; **(4)** f., lid. (Ven, Per, Bol): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (DA).
- hormadoras**, f., pl. **(1)** (Kol): spodnička, kombiné; (AM).
- hormar**, tr. **(1)** [Š: *ahormar*] (Mex): narazit na formu/kopyto; (MM).
- hormeria**, f. **(1)** (Arg, Mex): výroba a prodej napínáků/kopyt na boty; (MM).
- hormiga**, f.; **(1)** ~ **arriera** (Kost, Pan): druh mravence, který přenáší kousky listů; př.: *una hilera de hormigas arrieras que como veleros diminutos, llevaban a cuestras hojitas diez veces más grandes que sus cuerpecillos*; (RR). • **(2)** **ponerse (una situación) color (de)** ~, **hovor.** (Mex): být to těžké, složité; př.: *de lo contrario, ... la situación se va a poner color de hormiga*; viz: *color*; (RR, BDE). • **(3)** **ser uno una** ~ (Arg, Mex): být pracovitý, být pilný jako včelička; **(4)** ~ **de miel** (Mex): viz: *huitzilera*; (MM). • **(5)** f. (Bol): člověk, který získává drogy pro vlastní potřebu jako provizi z jiných

obchodů; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) **caminarle a alguien, ~s por la cabeza** (Kub): být blázen; př.: *a tu hermano le caminan hormigas por la cabeza*; ■ Syn.: *estar ponchado*; *tener guayabitos en la cabeza*; *tener guayabitos en el «penjaus»*; (7) **comer como ~ y cagar como elefante** (Kub): málo jíst a často se vyprazdňovat; př.: *mira Pedro, tú comes como hormiga y cagas como elefante*; (DMC). • (8) ~ **cachona** (Kol): velký jedovatý mravenec; viz: *conga*; (9) ~ **culona** (Kol, Bol): druh velkého mravence *Atta laevigata*; ► má silná kusadla; královny se konzumují smažené jako velká lahůdka; (10) **estar color de ~** (Hond, Salv, Nik): být v úzkých; potýkat se s problémy; (11) **llevarse las ~s** (Pan): být srašně hloupý; (12) **tener ~s en el culo** (Portor, Arg, Urug): být nervózní, neklidný; (13) **tener ~s en el fondillo** (Hond, Portor): být kvůli něčemu nervózní, neklidný; ■ Syn.: *tener hormigas en el fundillo*; (14) **tener ~s en el fundillo** (Portor): být kvůli něčemu nervózní, neklidný; ■ Syn.: *tener hormigas en el fondillo*; (15) **ver color de ~** (Mex, Guat, Hond, Nik, Bol): být v nesnázích; (DA).

hormigazón, m., venk. (1) (Hond): mravenčení; (DA).

hormigo, m. (1) (Kost): druh keře; ► s dutým kmenem, ve kterém obvykle hnízdí mravenci; *Tripharis tomentosa*; (MM). • (2) (Guat, Hond, Salv): strom (*Platymiscium dimorphandrum*); ► až 35 m vysoký, s jasně zelenými listy, se žlutavými květy spojenými do chomáčů; (3) (Hond, Salv): dřevo stromu *Platymiscium dimorphandrum*; ► ostře rudé barvy, využívá se k výrobě dekorativních desek, hudebních nástrojů nebo parket; (DA).

hormigón, adj/subst. (1) m. [Š: *calzada*] (Urug): cesta, silnice, vozovka; (RAE). • (2) adj. (Mex): s nemocnými špičky rohů; ► především u krav; (AM). • (3) m. (Kol): velký druh létavého mravence s křídly; (4) (Per): štěrk; ► který se používá ve stavebnictví; (MM). • (5) (Per): štěrkopísek; (JD).

hormiguera, f. (1) (Arg): onemocnění kopyt; (2) (Mex): viz: *hormiguero*; (MM).

hormiguero, m. (1) [Š: *hormiguillo*] (Arg): svědění, nemoc kopyt u koní; (RR). • (2) (Am): mravenečník; (3) (Mex): druh medvěda; ► obvykle vykrádá úly; (4) druh rostliny; ► vyskytuje se na pobřeží Tichého oceánu; na větvích má zduření, ve kterých sídlí divocí mravenci; *Cerdona alliodora*; (5) (Per): mravenečník velký; ► *Myrmecophaga jubata*; (MM). • (6) **engendrar un ~** (Kub): vytvořit diskuzi; př.: *allí se engendró un hormiguero*; (DMC). • (7) venk. (Arg): infekce; ► postihuje místa mezi nehtem a masem; (8) ~ **gigante** (Nik): mravenečník mexický (*Tamandua mexicana*); viz též: *oso hormiguero*; (9) **mandar al ~** (Nik): uvěznit, zavřít do basy; ■ Syn.: *mandar al Canadá*; (10) **meterse en un ~** (Guat): namočit se do něčeho; ► dostat se do potíží a komplikací; viz též: *meterse en un forro*; (DA).

hormiguillar, tr. (1) (Am): promíchávat stříbrnosný prach s chemickou směsí oxidu železnatého a síranu měďnatého, spolu s kuchyňskou solí; ► aby se připravilo jeho následné zpracování; (RAE).

hormiguillo, m. (1) (Am): pohyb, který způsobují reakce mezi minerálem a přidanými přísadami při procesu amalgamace; (2) m. (Am): samotné toto spojení nebo začlenění; (RAE).

hornado, adj/subst. (1) m. (Ekv): prase pečené v troubě/peci; (RAE, DA). • (2) ~, m., ~, **-da**, adj., (Ekv): vepřová kýta nebo jakékoliv jiné maso pečené v troubě; (3) **de ~**, adv. (Ekv): vepřová kýta nebo jakékoliv jiné maso pečené v troubě; př.: *y todos me olvidarán cuando el acto religioso concluya con libaciones, platillos de hornado, cohetes y bailes*; (RR). • (4) adj. (Hond, Nik): upečený; ► o pokrmu; (DA).

hornaguear, tr/zvrat. (1) zvrat. (Andal., Chil): o těle: kývat se ze strany na stranu; (RAE). • (2) tr. (Chil): pohybovat tělem ze strany na stranu; (DA).

hornalla, m., i f. (1) f. (Arg, Urug): kamna; ► kovové zařízení, které šíří oheň nebo teplo z kuchyně; (RAE). • (2) m. [Š: *hornillo*] (Par, Arg): sporák, vařič; př.: *sobre la hornalla hay una satén con sobra de frituras*; (RR). • (3) f. (Per): velká pec; (4) (Ven): ohniště, krb; (5) (Dom): malá pec; (6) (Par, Portor): skládka popela pod pecí; viz: *formalla*; (AM, MM). • (7) (Am): otvor popelníku; (JD). • (8) (LaPla): plynový hořák, elektrický vařič; př.: *pocos centímetros, sobre una de las hornallas, se ve una caja metálica rectangular con agua para esterilizar la jeringa*; (BDE). • (9) ~s: kuchyňské hořáky; viz: *quemadores*; (NET).

hornar, tr. (1) [Š: *enhornar*] (Hond, Ekv, Nik): dát/vložit něco do trouby za účelem pečení, vaření či ohřátí; ► málo užív. (Hond, Ekv); (RAE, DA).

hornaya, f. (1) (LaPla): nos, frňák, raťafák; ► slang *lunfardo*; ■ Syn.: *napia, naso, sifón*; viz též: *ñata*; (NET).

hornazo, m. (1) (Mex): smrad, zápach; ► mex. argot *caliche*; (DA).

horneado, -da, m/f. (1) m. (Bol): pšeničný chléb; (2) f. (Arg, Kub, Mex, Urug): krátké pečení nějakého jídla v troubě; (3) f. [Š: *hornada*] (Arg, Kub): určité množství chleba, které se peče najednou; (RAE).

horneando (1) estar uno ~ (StřAm): našťvaný, rozčilený; (AM).

hornear, tr. (1) [Š: *activar*] (Per): uspíšit, podnítit, aktivovat; (RR). • (2) (Arg, Par, Urug): péct v troubě; (MM). • (3) (Am): zuřit; (JD).

hornearse, zvrat. (1) ~ **la nariz**, lid. (Bol): vytáhnout chléb z pece; (DA).

horneguar, tr. (1) (Chil): hýbat paží; (MM).

hornerillo, m. (1) (Arg, Urug): hrnčířik rezavý; ► pták; viz též: *hornero*; (RAE). • (2) hrnčířik; ► pták; viz též: *alonsito*; (MM).

hornerito, m. (1) ~ **copetón** (szArg): pták podobný ptáku *hornero* (*Furnarius cristatus*); ► menší a s chocholkou; (DA).

hornero, -ra, m/f. (1) m. (Arg, Bol, Urug; Chil, Par): hrnčířik; ► pták skořicově hnědé barvy, kromě hrudi, která je zbarvena do bíla, a ocasních per, která jsou zbarvena do červena; svá hnízda kruhovitěho tvaru si staví z hlíny; viz též: *alonsito*; (RAE; MM). • (2) myt. (Arg): malý ptáček; ► který před lidmi důkladně sřeží své hnízdo rozdělené na dvě části, pro samečka a samičku; říká se, že rozbití jeho hnízda přináší velké bouřky; (NET). • (3) m. (Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): hrnčířik rezavý (*Furnarius rufus*); ► pták, cca 20 cm dlouhý s narudlým peřím a bělavým krkem; ■ Syn.: *caserito, casero, chilalo, hornerillo, hornillero, ollerero, tiluchi*; (4) (Hond): hrčířik šupinkohrdlý, ryšavohrdlý (*Sclerurus guatemalensis, mexicanus*); ► pták, cca 15 cm dlouhý; má mohutné tělo, silný a tmavý zobák, bílý krk; (5) (Ekv): člověk zodpovědný za zacházení se třtinovou šťávou; ► při lisování; (6) m/f. (Hond): člověk zodpovědný za oheň v pecích; ► při lisování; (DA).

hornilla, f. (1) [Š: *hornillo portátil*] (Bol; Portor, Kol): přenosný vařič; ■ Var.: *horniya*; (RR). • (2) (Kub): plotýnka vařiče; (3) (Mex): vařič; (JD). • (4) (Mex): plynový hořák; elektrický vařič; př.: *pon la tetera en la hornilla, si quieres*; (BDE).

hornillero, m. (1) (Per): pekař; (MM). • (2) (szArg): hrnčířik rezavý; ► pták; viz též: *hornero*; (DA).

hornito, m. (1) (Mex): malý dýmající kráter sopky; (AM).

horniya, f. (1) viz: *hornilla*; (RR).

horno, m. (1) **en la puerta del ~ se quema el pan** [Š: *al enhornar se tuerce el pan*] (StřAm, Chil, Ekv, Kol, Per, Ven): pokazit, zmařit něco těsně před koncem; (2) **estando el ~ caliente, hasta la pala jumea** (Mex): říká se o dvou navzájem velice rozvášněných lidech; (AM). • (3) **no está el ~ para galleticas/para panecillos** (Kub): vane nepříznivý vítr, není na to nálada; (JD). • (4) **el ~ no está para galletas¹** (Kub): nepříznivá situace; př.: *en estos momentos en mi casa el horno no está para galletas*; (5) **el ~ no está para galletas²** (Kub): mít špatnou náladu; př.: *no te le acerques que el horno no está para galletas*; ■ Syn.: *la Magdalena no está para tafetanes*; viz: *filosofía*; (DMC). • (6) **no estar el ~ para galleticas¹** (Kub): nebýt na co vhodný okamžik; (7) **no estar el ~ para galleticas²**, lid. (Kub): nebýt dobře naladěný; ► nemít náladu na vtipy, žerty; (DA).

horqueta, f. (1) [Š: *horquilla*] (Am): vidle; (2) (Arg): místo, kde tok řeky nebo potoku tvoří ostrý úhel; (3) (Arg): terén v tomto místě; (4) (Arg, Chil): místo, kde se rozdvouje cesta; (5) (Chil): nástroj se třemi nebo čtyřmi hroty na konci tyče, který se používá k převracení půdy nebo ke sbírání krmiva či slámy; (6) (Kost): rostlinka kávovníku v období, kdy má první dvě větve; (7) (Kub): nástroj, který slouží ke značkování dobytka; (RAE). • (8) [Š: *honda*] (Ekv): prak; (RR). • (9) **coger a ~** (Mex): využít špatné situace k získání určité výhody; (AM). • (10) f., lid. (Nik, Kost, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, Arg): hůl, tyč, kůl; viz též: *poste*; (DA).

horquetar(se), intr/zvrat. (1) **intr.** (Am): našpicovat ucho, poslouchat; (2) sednout rozkročmo na koně; (3) hnát do větví, růst; ► o stromech; (4) **~se en un caballo, zvrat.** (Mex): sednout na koně; (JD).

horquetear, tr/intr. (1) **tr.** (Kost): značkovat dobytek pomocí *horquetas* (viz); (2) **intr.** (Kost): o rostlině kávovníku: vyrážet první větve; (RAE). • (3) **tr/intr.** (Kol, Mex, Urug): vyhnat větve stromu; (4) (Kol, Mex, Urug): jezdit obkročmo; (AM). • (5) (Arg): našpicovat ucho; ► u zvířat; (6) (Arg): poslouchat něco nedůvěřivě, podezřívavě; (7) (Mex): podepřít podpůrnými vidlicemi; (MM).

horquetero, -ra, m/f. (1) m. (Chil): rolník pracující s vidlemi; (MM). • (2) **venk., m/f.** (Nik, Kost): člověk zodpovědný za sběr kávy; ► v kávovníkové plantáži; (DA).

horquetilla, f. (1) (Kost): druh rostliny; ► *Randia xalapensis*; (2) (Portor): plevel; (MM).

horquilla, f. (1) (Chil): svorka ve tvaru U; (MM). • (2) (Kub): vyžle; (JD). • (3) spona, přezka; viz: *pinche*; (4) vlásenka; viz: *gancho*; (EEA). • (5) (Salv): šibenice; ► ve fotbalové brance; (DA).

horquillar(se), tr/intr. (1) ~**(se)**¹, tr., venk. (Mex, szArg): pracovat s vidlemi; (AM, DA). • (2) tr., venk. (Mex, szArg): vidlemi hrabat trávu nebo obilí; (3) ~**(se)**², intr., venk. (Ekv, Per): pracovat s vidlemi; (4) intr. (Ekv, Per): štěpení konečků vlasů; ► kvůli jejich suchosti; (DA).

horquillero, m. (1) (Mex): úložiště vidlí; viz: *horquilla*; (MM). • (2) venk. (Arg): dělník pracující s vidlemi; (3) (svArg): dělník, který vhadzuje vidlemi zelené listy *yerba maté* do sušičky; (DA).

horra, intr. (1) (Hond, Nik): kráva nebo kobyla, které brzo po narození zemře mládě; (DA).

horrar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. [Š: *ahorrar*] (Am): šetřit; (2) intr/zvrat. (Kol, Kost, Hond): o klisně, krávě apod.: nemít úspěch, nezdařit se chov mláďat, či předčasně pojit, nedospět; (RAE). • (3) ~**se**¹, intr., venk. (Hond, Nik): potratit mládě; ► zvláště u krav a kobyly; (4) venk. (Portor): zůstat bez mléka po smrti mláďete; ► u dobytka; (DA).

horripilancia, f. (1) (Mex): ježení vlasů hrůzou; (2) hrůza, zděšení; (JD). • (3) lid. (Kub): nesmysl; ošklivá věc; př.: *¡qué horripilancia ese cuadro!*; ■ Syn.: *horripilantosa*; (DMC).

horro, -ra, adj. (1) (Kol): sterilní; ► u dobytka; (DA).

horrura, f. (1) [Š: *excremento*] (Ven): výmět, výkal, trus; př.: *un medio barvil sirve a un extremo del calabozo ... para las horruras*; (RR).

horse-power (← angl. *horsepower*) (1) (Chil): koňská síla; (MS).

hortaliza, f. (1) [Š: *huerto*] (Kub): zahrada, sad; (RAE).

hortegón, m. (1) (Portor): strom (*Cocoloba rugosa*); ► až 30 m vysoký, s tenkým, šedým kmenem, velkými a silnými listy, s květy a semínky ve stonkách, jeho dřevo se využívá ve stavebnictví; (DA).

hortensia, f. (1) (Portor): pereskia velkokvětá (*Pereskia grandiflora*); ► keř, cca 5 m vysoký, s trnitým kmenem, růžovitými listy, ostře růžovými květy v trsech, se zelenými plody, které po dozrání zežloutnou, má využití v tradiční medicíně; (DA).

hortera, f. (1) (Mex): prodavačka; př.: *las tiendas de la ciudad de México están reventando de mercancías, pero hay pocos clientes: horterías aburridas platican, desocupadas, durante horas*; (BDE).

hosco, -ca, adj. (1) viz: *enjoscarse*; (RR). • (2) (Arg, Mex, Par): o kravském dobytku s načervenalou kůží a tmavým hřbetem; (MM).

hospi, m., slang (1) (Kost): nemocnice; př.: *yo conocí a mi marido en el hospi cuando apenas estaba haciendo su servicio*; (RF).

hospicante, m/f. (1) (Guat, Kol, Mex): chovanec, sirotčince, nalezince; (AM).

hospicio, m. (1) (Bol, Chil, Per): útočiště pro lidi v nouzi; (2) (Chil, Ekv): domov důchodců, ústav pro choromyslné; (RAE).

hospital, m. (1) (Bol): policejní cela; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) el ~ de los cucú (Kub): bláznec; př.: *lo metieron en el hospital de los cucú*; (DMC). • (3) (Portor): viz: *hospitalillo*; (4) ~ de día (Kub): nemocnice nebo její terapeutické oddělení pro pacienty s lehkými psychickými problémy; (DA).

hospitalillo, m. (1) (Portor): místo, kde drogově závislí kouří nebo se injektují; ■ Syn.: *hospital*; (DA).

hospitalizar, tr/zvrat. (1) (Am): přijmout pacienta v nemocnici; (2) umístit pacienta v nemocnici; (3) ~**se**, zvrat. (Am): vyhledat ošetření v nemocnici; (MM).

hostería, f. (1) (Chil): turistická restaurace/hotel; př.: *Hotel 'Los Acacios'. Grato ambiente, cabañas, parque, excelente servicio restaurant*; (BDE).

hostes, m. (1) [Š: *portero*] (Mex): vrátný; ■ Syn.: *patovica* (Arg), *portero* (Chil, Mex, Urug, Ven); (EEA).

hostess (← angl. *hostess*) (1) (Chil): letuška; (MS).

hostia, m/f. (1) ser uno la ~, f. (Portor): být sprostý, hrubý; (AM). • (2) m. (US): moderátor; ► v televizi nebo rádiu; (3) ~ china (Pan): tenký ovocný oplatek; (DA).

hostigar, tr/intr. (1) intr. (Andal., Chil, Kol, Ekv, Mex, Per): o pokrmu či nápoji: být špatně stravitelný; (2) hovor. (Bol, Chil, Kol, Per): o člověku: být dotěrný, obtížný; (RAE). • (3) tr. (Kol, Mex, Ven): přesladit pokrm; (MM).

hostigoso, -sa, adj. (1) (Chil, Guat, Mex, Nik): o pokrmu či nápoji: těžce či špatně stravitelný; (RAE). • (2) (Bol, Chil, Kol, Per): o člověku: dotěrný, obtížný; (RAE, DA). • (3) (Chil, Guat, Kol, Per):

- preslazený; (AM). • (4) **lid.** (Mex, Salv, Nik, Per, Bol, Chil, Arg, Urug, Ekv): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (DA).
- hot, m.** (1) ~ **dog** (← angl. *hot dog*): párek v rohlíku; viz: *pancho*; (MS, EEA). • (2) ~ **pants** (← angl. *hot pants*) (Mex): krátké kalhoty; (MS). • (3) **m., lid.** (Portor): práce, dřina, makačka; viz též: *negreada*; (DA).
- hotel, m.** (1) (Am): veřejné zařízení pro ubytování hostů; ► nejčastěji cestovatelů; (MM). • (2) ~ **del gallo** (Arg): vězení, policejní komisařství, kam se umísťují zadrženi; (JD). • (3) ~ **sheraton**; viz: *hospital*; (HB). • (4) ~ **alojamiento** (Arg): hodinový hotel; ► pronajímání pokojů na hodiny, za účelem sexu; viz: *telo*. (HB, DA). • (5) ~ **de alta rotatividad** (Urug): viz: *hotel galante*; (6) ~ **de paso** (Mex): hodinový hotel; (7) ~ **galante, lid.** (Chil): hodinový hotel; ► pronajímání pokojů na hodiny, za účelem sexu; ■ Syn.: *hotel de alta rotatividad, hotel parajero*; (8) ~ **mama** (zápKol): rodičovský dům; (9) ~ **parajero (parejero)** (Chil): viz: *hotel galante*; (DA).
- hotelero, -ra, adj/subst.** (1) vztahující se k hotelu; př.: *cocina hotelera*; (2) m/f. (Am): majitel/ka hotelu; (MM).
- house, f.** (← angl. *house*) (1) **clearing** ~ (Am): bankovní instituce; ► bezhotovostní vyrovnání pohledávek a závazků, likvidace šeků vzájemným vyplácením; (MM).
- hoy, adv.** (1) **desde** ~ (Am): už dávno/chvíli; (JD). • (2) ~ **en la mañana (tarde, noche)**: dnes dopoledne (odpoledne, večer); viz: *mañana, hoy en la mañana*; (EEA). • (3) **de ~ en más** (Bol, Par, Arg, Urug): v budoucnu, následně; (DA).
- hoya, f.** (1) (Arg, Chil, Kol, Pan, Per, Portor, Ven): povodí řeky, řečiště; (AM). • (2) **ir como congo de ~, lid.** (Portor): v podnapilém stavu: potáčet se; (DA).
- hoyado, -da, adj/subst.** (1) **venk., adj.** (Hond): zespod děravá nádoba; (2) **f., venk.** (Ven, szArg): dolina; ► mezi dvěma horami, kde teče řeka; (3) (Ven): dolina; ► mezi dvěma horami, kde intenzivně proudí vzduch; (4) **m.** (Ekv): díra v zemi k zasazení rostliny; (DA).
- hoyador, m.** (1) viz: *ahoyador*; (AM). • (2) (Kol, Kub, Mex): kolík; ► dřevěný nebo železný nástroj se zašpičatělým koncem, kterým se hloubí jamky na zasévání semínek; (MM).
- hoyanco, -ca** (1) **m.** [Š: *bache*] (Mex): díra, prohlubeň v dláždění ulice; (RAE). • (2) (Kol, Kub, Mex): výmol; díra v zemi; př.: *aquí, qué les duran los zapatos con estos hoyancos y estas piedras?*; (AM, BDE, DA). • (3) (Dom: Cibao, Mex): hluboká jáma; ► ve španělštině *hoyanca* znamená společný hrob; (AM). • (4) **f.** (Mex): velký rigol, výmol na silnici; (JD). • (5) **m.** (Mex): díra v dlažbě; ■ Var.: *joyanco*; (6) (Dom): hluboký vřed nebo rána; (7) (Nik): velká díra, propadlina; (DA).
- hoyar, tr/intr.** (1) **intr., venk.** (Kub, Salv, Hond, Nik): dělat díry v zemi pro sázení rostlin; (RAE). • (2) **tr.** (Chil, Guat, Kub, Mex, Portor): dělat důlky; ► především k zasetí kávových semínek; (AM, MM). • (3) **venk.** (Mex, Hond, Salv, Nik, Kub, Ven): dělat díry v půdě; (4) (Hond): udělat díry v hliněné nádobě; ► aby sloužila jako sítko nebo litr; (DA).
- hoyito, -ita, m/f.** (1) **f., hovor.** [Š: *hoyuela*] (Kub, Hond, Ven): otvor na začátku hrdla v místě, kde začíná hruď; (2) **los ~, los tres ~, m., pl.** (Chil, Kub): hra podobná kuličkám; ► liší se pouze tím, že se jedná o tři malé jamky; jde o to dostat kuličku z jedné jamky do druhé a vyhrává ten, jehož kulička projde všemi jamkami; (RAE). • (3) **lid.** (Kub): důlek v bradě; př.: *ése es el primer hombre que veo con hoyito*; (DMC). • (4) (Ven, sevArg, zápBol): hra; ► házení mincí do malé díry; (DA).
- hoyo, m.** (1) **m.** [Š: *hoyuelo*] (Arg): kuličky aj.; ► název pro různé hry, při nichž se děti snaží trefit se kuličkami nebo mincemi do důlku; jiná hra se stejným názvem procvičuje paměť a připomíná hru „jela babička do Ameriky a vzala si s sebou ...“; k základu *había un hoyo en el fondo del mar* se postupně připojují další slova; ■ Var.: *hoyito*; (RR). • (2) ~ **negro¹**, málo užív. (Mex, Kost Kub, Ekv, Chil): černá díra; ► vesmírní objekt; př.: *... que ... caiga en una especie de «hoyo negro»*; (BDE, DA). • (3) **hacer ~s donde hay tuzas, pl.** (Mex): přenes. objevit Ameriku, vymyslet trakař; (MM). • (4) **irse al ~¹** (Kub): kousat hlínu; (5) **hacerse el ~** (Chil): mít v kalhotách strachy; (6) **se fue al ~** (Kub): už je pod drnem; (JD). • (7) **hacerle a alguien un ~** (Kub): viz: *herida*; (8) **si no tiene ~s no es salvavidas¹** (Kub): to není pravda; př.: *mira, no te creo lo que me dices, si no tienes hoyos, no es salvavidas*; (9) **si no tiene ~s no es salvavidas²** (Kub): nebýt pravý, pravdivý; př.: *esa carta, mira, no es de ese señor, a mi entender, si no tiene hoyos no es salvavida*; (DMC). • (10) (Guat, Chil): dluh; ► nedoložené zmizení peněz v rámci administrativy podniku; (11) (Kub): dolina; ► mezi dvěma horami, vytvořená kolem řeky; (12) (Mex, Guat, Nik, Portor, Chil, szArg): řiť, zadek; viz též: *cagón*; (13) (Salv): místo, kde se prodávají drogy; (14) **lid.** (Hond, Salv, Bol):

ženské přirození; viz též: *palomita*; (15) lid. (szArg): hodně štěstí; (16) lid.(Dom): malér; ► zapeklitá, složitá situace; (17) ~ **muerto** (Hond): vydutost terénu určenému k akumulaci organických látek na kávových plantážích; (18) ~ **negro**² (Chil): krach; ► vážné finanční ztráty v podniku, který se je snaží zatajit; (19) **como el ~** (Chil): hodně špatně; viz: *como el pico*; (20) **creerse el ~ del queque** (Chil): považovat sám sebe v něčem za nejdůležitějšího, jedinečného; (21) **el ~ de queque**, lid. (Chil): střed, centrum; ► nejdůležitější část něčeho; (22) **irse al ~²**, lid. (Arg, Bol, Dom, Guat, Chil, Urug): finančně zkrachovat; (23) **irse al ~³**, lid. (Bol, Chil): nezdařit se; (24) **jugar bolita y ~**, lid. (Portor): znát někoho od plenek; (25) **mandar al ~¹** (Bol, Arg, Urug): někoho zruinovat; (26) **mandar al ~²** (Bol): odmítnout někoho nebo něco energicky, poslat do háje, k šípku; (27) **picar fuera de ~** (Portor): střelit mimo, netrefit se, splést se; (28) viz: *cerrado*, *-da*, *ser más cerrado que el hoyo de una mula*; (DA).

hua (1) ~-; viz též: *gua-*; (BDE). • (2) ¡~!, citosl., lid. (← keč. *wa*): viz: *wa*; (LM).

huabrasco, m. (1) (Per): druh bromeliovitě rostliny; (MM).

huaco, -ca, m/f. (1) f. [Š: *guaca*] (StřAm, JižAm): hrobka původních indiánů; (2) m. (← keč. *waku*) (JižAm): viz: *guaco*²; (RAE). • (3) **tener uno su ~**, f. (Per): mít schované jmění; (4) m. (Per): viz: *guaco*; (5) (Bol): rýha, vráska; (AM). • (6) f. (Mex): peníze, bohatství, poklad; (7) (Mex): dvouhlavňová puška; (MM). • (8) arch. (← keč.) (Chil): hrobka domorodých indiánů; př.: *los tesoros de los palacios, huacas y fortalezas desaparecieron*; (BDE). • (9) (← keč. *wak'a*, „posvátný, božstvo“) viz: *waca*¹; • (10) ~ **tocori** (← keč. *waka*, „hovězí dobytek“) viz: *waca tocori*; (LM). • (11) lid. (Kub): skryš na peníze; trezor; př.: *tenía el dinero en una huaca tremenda*; (12) **tener una ~ que no la brinca un chivo** (Kub): mít hodně peněz; př.: *ése tiene una huaca que no la brinca un chivo*; ■ Syn.: *tener una paca que no la brinca un chivo*; (DMC). • (13) m/f. (Ekv): o člověku s rozštěpem rtů; viz: *guaco*; (14) f., lid. (Nik, Kub): peníze, prachy; viz též: *plata*; (15) lid. (Salv): lež, kecy; viz též: *mentolina*; (16) lid. (Nik, Pan, Kol, Ekv, Per, Bol): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (17) m., lid. (Per, Chil): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (18) ~ca, m., kámoš, dvojče; viz: *cuate*; (DA).

huacabolas, adj/subst. (1) f. (Per, Chil): indiánska, inkská hrobka; ► s jejich uchovaným vlastnictvím; (2) lid. (Kub): skryš; ► zvláště na peníze a šperky; (3) venk. (Kub): díra v zemi; ► na uchovávání plodů, aby rychleji dozráli; (4) adj/subst., lid. (Bol): naivní, naivka; ► osoba konající naivně a směšně; (5) (Kub): pokladnička; (6) (Per, Bol, Chil): indiánská hrobka; (7) (Mex): jáma na ukládání potravin; viz: *guaca*; (8) lid. (Kub): peníze, prachy; viz též: *plata*; (DA).

huacaca, f. (1) (Per): zakletý noční pták; ► podle tradice saje zvířecí krev; (DA).

huacacara, f., venk. (← keč. *wacca*, „kráva“ a *ccara*, „kůra“) (1) (jižPer): suchý kravský exkrement; (DA). • (2) (Per): výkal, hovno; viz též: *aca*; (RAE, DA).

huacal, m. (1) [Š: *guacal*] (StřAm, Antil, Kol, Ekv, Mex, Ven): druh proutěného koše; ► který se používá k přepravě keramiky, skla, ovoce, atd.; (2) (Guat, Nik): strom z čeledi trubačovitě (lat. *bignoniaceae*); jehož kulaté plody mají dřevnatou skořápku a poté, co se rozpůlí a odstraní se z nich **dužina**, se používají jako nádobky; nebo samotné tyto nádobky; (RAE). • (3) (← nah.) (Mex): dřevěná bedna; klec; př.: *caminamos hacia unos huacales que sirven de plataforma; un lento removeirse de los pasajeros, de pollos en huacales*; (BDE). • (4) venk. (Mex, Nik, Dom, Kol, Ven, Ekv, Kub, Portor): kostra; viz: *guacal*; (5) lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Kost): sklenice, pohár, nádoba; viz: *guacal*, *porongo*; (6) (Ven): koš; viz: *guacal*; (7) (Guat, Salv, Ven): strom *güira*; viz: *guacal*; (8) (Ven): množství produktu; viz: *guacal*; (9) (Ven): plod stromu *güira*; viz: *guacal*; (10) (Guat, Nik): lebka; viz: *guacal*; (11) **salirse del ~** (Mex): přestat respektovat pravidla; viz: *salirse del guacal*; (DA). • (12) viz: *guacal*; (MS, DA).

huácala, citosl. (1) (Salv): citoslovce užívané pro vyjádření **odporu/hnusu**; (RAE).

huacaleo, m. (1) (Hond): mětská sešlost při které se pije *atol* y *chicha*; viz též: *atol*, *chicha*; (DA).

huacalero, m. (← nah.) (1) (Mex): **osoba zvyklá nosit guacal**; ► *guacal* je druh proutěného/dřevěného koše;¹⁴ (MS).

huacalillo, m. (← nah.) (1) (Mex): zploděr, americký šerík; (MS). • (2) (Mex): zplododěr azurový (*Ceanothus azureus*); ► keř, 2 m vysoký, s modrými, růžovými nebo bílými květy v mnohých trsech na koncích nových větví; (DA).

¹⁴ Véase Imagen 10

huacalla, adj/subst. (1) (Per): druh vzácné alpaky s bílou srstí; viz též: *alpaca*; (DA).

huacalón, m. (← nah.) (1) (Mex): tlust'och; (2) člověk se silným hlasem; (MS).

huacalero, m. (← nah.) (1) (Mex): osoba zvyklá nosit *guacal*; (MS).

huacalsóchil, m. (← nah.) (1) (Mex): druh rostliny; ► *Philodendron affine*; (MM).

huacalxóchitl, m. (← nah. *huacquicalli*, *huacal*, *xóchitl*, „květ“) (1) (Mex): filodendron (*Philodendron affine*); ► popínavá rostlina s velkými listy, s válcovitým okvětím, s malými voňavými květy a s plody ve tvaru masité bobule; (DA).

huacamol(e) (1) viz: *guacamol(e)*; (MS).

huacán, m. (1) (Per, sevChil): voskovník (*Myrica* spp.); ► keř, 2,5 m vysoký, s jednotlivými květy a malými plody ve formě pecky, které jsou zabaleny ve speciálním druhu vosku, který se používá k výrobě svíček; (DA).

huacanca, f. (1) viz: *guacanco*; ■ Var.: *huacanga*; (AM).

huacanga (1) viz: *huacanca*; (AM).

huacanquillo, -lla, m/f. (← keč.) (1) f. (Per): rostlina; (2) m. (Arg): uhranutí, okouzlení; (3) palo que se asegura al recado; (MS).

huacáporo, m. (1) (Mex): parkinsonie pichlavá (*Parkinsonia aculeata*); ► strom, 10 m vysoký, s visícím listím, zelenými větvemi, žlutými květy s rudými fleky a plody ve formě lusků; ■ Var.: *guacóporo*; ■ Syn.: *acacia de los masones*, *aroma extranjera*, *brea del agua*, *cina-cina*, *cinacina*, *espinillo*, *juso*, *palo de rayo*, *parkinsonia*, *retama*; (DA).

huacarear, intr. (1) lid. (Mex): zvracet; viz též: *guacarear*; (DA).

huacatay, -ya, m/f. (1) m. (← keč. *wakátay*): druh americké máty užívané jako koření v některých pokrmech; (RAE). • (2) f., lid. (← keč. *wakataya*) viz: *wacataya*; (LM). • (3) ~ (~ya,~tai), m. (← keč.) (Ekv, Per, sevChil): aksamitník malý (*Tagetes minuta*); ► bylina, 50 cm vysoká, s aromatickými listy, která se užívají jako koření, a žlutými nebo oranžovými květy; ■ Var.: *huatacay*, *wacataya*; ■ Syn.: *chilche*, *chinchilla*, *kita-huacatai*, *quinchihue*; (DA).

huacicama m/f. (1) viz: *huasicama*; (AM).

huaconada, f. (1) (Per): lidový tanec; ► k oslavě Nového roku nebo na Tři krále; tanečníci jsou v koloniálních krojích s maskami španělských vladařů, kterým se vysmívají a gesty napodobují jejich nespravedlivé panování; (DA).

huacrahuacra, f. (← kič. *huacra*) (1) (Per): druh trumpet ze zvířecího rohu; (AM).

huacrapona, f. (1) (Per): palma (*Iriartea deltoidea*); viz: *camona*; (DA).

huacrapuco, m., venk. (1) (Per): dechový hudební nástroj; ► z dobytčích rohů spojených hřebíčky a pryskyřicí, na které hrají pastýři z hor; (DA).

huactería, f. (1) (jižPer): palírna; ► na nekvalitní nebo velmi silný alkohol; (DA).

huactero, -ra, adj/subst., lid. (1) (jižPer): opilec; ► o člověku, který rád a hodně pije, hlavně nekvalitní nebo velmi silný alkohol; (DA).

huágite (1) viz: *huájite*; (AM).

huagra, m. (1) (Ekv): býk; ► dospělý samec; ■ Var.: *guagra*; (DA).

huahua, m/f. (1) m/f. (← keč. *wawa*, „miminko“) (Ekv, Per): děťátko, miminko; ► častý výskyt diminutivního tvaru *huahito*; viz: *wawa*; (AM, LM). • (2) ¡~!, citosl., lid. (← keč. *waway*, „dítě moje“) viz: *waway*; (LM). • (3) f. (← keč. *wawa*, „dítě, malé dítě“) (Andy): dítě, malé dítě; ■ Var.: *guagua*; (JG). • (4) m/f., lid. (Ekv, Bol): dítě, děčko; viz též: *nené*; (5) f. (Per): chléb; viz: *guagua*; (6) lid. (Ekv, Bol): kojeneček; viz: *guagua*; (DA).

huahuito, -ta (1) m, viz: *guagüito*; (MS). • (2) f., lid., venk. (Bol): novorozenec; (3) lid. (Bol): dítě, děčko; viz též: *nené*; (DA).

huacho, -cha, adj/subst. (1) m. (← keč. *huachu*, „brázda“) (Ekv): pluhem vyoraná brázda; (RAE). • (2) m., hovor. (← kič. *huagchu*, „samotářský, osamocený“) (Ekv): desetina listku v loterii (část ve zdrob.); (I). • (3) m., viz: *guacho*; (RR). • (4) m. (← keč.) (Ekv): brázda (v půdě); (MS). • (5) m/f., hovor. (← keč.) (Chil): nemanželské dítě; sirotek; bastard; př.: *y a los nueve meses una guagua, un huacho, porque no te hagas ilusiones, a él no le volverás a ver; soy soltero como tú, pero tengo un huach ... insulto con el significado de 'bastardo': «ya está ese huacho maldecido»*; viz též: *guacho*; (6) f. (← angl.) (Per): podložka; (BDE). • (7) m. [Š: *guacho*, „brázda“] (Bol: Yungas): stará míra, která se používala k určení šířky pruhů zemědělské půdy; ► dialekt *afro-*

yungueño; (ABS). • (8) m/f., lid. (Bol, Chil): sirotek; (9) m. (Mex): obyvatel hl. města Mexico; viz též: *capitalino*; (10) **hasta la ~**, f., lid. (Pan): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (DA).

huachaca, adj/subst. (1) adj/subst., m/f. [Š: *hortera*] (Chil): ošklivka; škaredý, nevkusný; (RR). • (2) adj., lid. (Chil): obyčejný; ■ Var.: *guachaca*; (3) m/f., lid. (Chil): opilec; viz: *guachaca*; (DA).

huachácata, adj/subst. (1) (Mex): protiha vzpřímená (*Tecoma stans*); ► strom; viz: *retama*; ■ Var.: *vachácata*; (2) (Chil): přílnuvší ke tradicím Chilské lidové kultury; ► o člověku; (DA).

huachafa, f. (1) (Per): žena s polodlouhými vlasy; (AM). • (2) (Per): lehká dívka; (MM).

huachafear, intr. (1) (Per): dělat se lepším; (AM).

huachaferia, f. (1) [Š: *cursilería*] (Per): nevkus, směšnost; (RAE). • (2) f., hanl. (Per): název pro chudší sociální třídu; (AM). • (3) **hovor**. (Per): domýšlivost; kýč; př.: *es una novela también sobre «la huachafería», esa variante de la cursilería que hemos inventado los peruanos y que expresa tan bien lo que en el fondo somos*; (BDE). • (4) **slang** (Per): ztrapnění, trapas, zesměšnění; př.: *caminar por lugares públicos hablando por celular a toda voz es una grandísima huachafería*; (RF).

huachafero, m. (1) (Per): muž se sklonem pro lehké dívky; viz: *huachafas*; (AM).

huachafita, f. (1) viz: *guachafita*; (RR). • (2) (Per): **maloměšťanka**; ► žena z nižší sociální třídy, která se snaží chovat jako z vyšších **kruhů** nebo se snaží postoupit ve společenském řebříčku za každou cenu; (3) (Portor): věc bez hodnoty; ■ Var.: *guachafita*; (DA).

huachafo, -fa, adj/subst. (1) adj/subst. [Š: *cursi*] (Bol, Per): nevkusný, směšný, výstřední; (RAE). • (2) m/f. (Per: Lima): pyšná osoba; ► domnívá se, že je lepší, než ve skutečnosti je; často se zesměšňuje; (AM). • (3) **adj.**, **hovor**. (Per): ovlivněný; domýšlivý; kýčovitý; př.: *la profe de castellano, bien huachafa era y ... les mandó redactar una composición ...*; (BDE). • (4) **subst.**, **slang** (Per): směšný, komický člověk; př.: *el huachafo de Fernando habla inglés en la oficina para querer impresionar a las chicas; la huachafa de Miriam se baja tres cuerdas antes de llegar a una fiesta para que no sepan que vino en micro*; (RF).

huachafoso, -sa, adj. (1) [Š: *cursi*] (Per): nevkusný, směšný, výstřední; (RAE).

huachaje (1) viz: *guachaje*; (MS).

huachal, m. (1) (Mex): kukuřičný klas vysušený po převaření; (AM).

huachalomo, m. (1) (Chil): odřezek hovězího masa obdélníkového tvaru, který se získává ze zátylku zvířete; (2) m., vulg. [Š: *pene*] (Chil): pyj; (RAE). • (3) **lid.** (Chil): penis; viz též: *pinga*; (DA).

huachapeada, f. (1) viz: *guachapeada*; (AM).

huachapear, tr. (1) viz: *guachapear*; (AM).

huachar, tr. (1) (← keč.) (Ekv): hloubit brázdu, brázdit; (MS). • (2) [Š: *mirar, ver*] (US): (po)dívat se, mrknout se, vidět; př.: *huacha, el carnal que está ahí*; (RR).

huache, m. (1) (Mex): horník těžící kameny, které jsou později rozdrčeny v mlýně; (MM).

huacherío, m., **málo užív.** (1) (Chil): skupina osiřelých dětí; ■ Var.: *guacherío*; (DA).

huachi (1) viz: *guachi*; (MS).

huachichil (1) viz: *guachichil*; (MS).

huachimán, m. (← angl. *watchman*, „strážce“) (1) (Portor, Ekv, Per): strážce; ■ Var.: *guachimán*; (2) (Chil): strážce lodí; ■ Var.: *guachimán*; (DA).

huachinango, m. (1) (Mex): viz: *guachinango* (ryba); (RAE). • (2) viz: *guachinango*; (MS). • (3) m. (← nah.) (Mex): kanic červený; ► **ryba**; př.: *... el olor penetrante de pollos degollados y sangre de huachinango ...*; (BDE).

huachipaeri, adj/subst. (1) (Per): příslušník ind. kmene Huachipaeri; (2) příslušné adjektivum (huachipaerský); (3) jazyk kmene Huachipaeri; ► kmen žije v Peru v deštném pralese na horním toku řek Madre de Dios a Keros; jazyk náleží do jazykové rodiny harakmbet a dále se může nazývat *tuyuneri, huachipaire, sapiteri, toyoeri*; (S01).

huachipaire (1) ind. jazyk; viz: *huachipaeri*; (NET).

huachipilín, m. (1) (Mex): strom (*Diphysa robinoides*); viz: *guachipilín*; (DA).

huachito (1) viz: *guachito*; (MS). • (2) m. (Ekv): desetina losu v loterii; (DA).

huachitorio, m. (1) (Bol, szArg): vánoční tanec; ► napodobuje chytání býka na počest Jezulátka; ■ Var.: *guachitorito*; (2) (Bol, szArg): hudba k tanci *huachitorio*; ■ Var.: *guachitorito*; (3) (Bol, szArg): zpěv k tanci *huachitorio*; (DA).

huachua, f. (← keč. *wachwa*) (1) (Per): husice andská; viz: *guayata*; (DA).

huachuchero, adj. (1) (Chil): odrbaný, ucouraný, couravý; (JD).

- huachuma**, f. (1) (Per): kaktus (*Trichocereus* spp.); ► až 10 m vysoký s dřevnatým kmenem; ■ Syn.: *san Pedro*; (2) (Per): halucinogenní břečka; ► z vývaru *achumy*, který pomáhá šamanům dostat se do tranzu; viz též: *achuma*; (DA).
- huaico, -ca, m/f.** (1) m. (← keč. *wayq'u*) (Per): masa zeminy uvolňující se při přivalových deštích z And, způsobující rozvodnění řek; (RAE). • (2) [Š: *quebrada*] (Ekv): nerovný, hornatý terén, prohlubeň, nížina, kotlina; ■ Var.: *guayco*; (RR). • (3) (← keč.) (Per, Arg): nával bahna a kamení splavený průtrží mračen ze svahů And, sesuv půdy; (4) (Arg, Kol, Chil, Ekv, Per): rokle, lesnatá soutěska; (5) (Kol): díra, jáma; (6) ukryté a pusté místo; (7) (Bol): smetiště, odpadová jáma; (8) (Kol): tropické podnebí; ► do jednoho tisíce metrů nad mořem; (9) f. (← keč.) (Per): výprodej zboží; (10) f. (Ekv): hodit lidem peníze; (MS). • (11) m., viz: *huayco*; (BDE). • (12) ~co, f., úžlabina; štěrbina; masa bahna a kamení; zvratky; viz: *huayco*; (DA).
- huaihuachi**, m. (← kič.) (1) (Per): veverka; (MM).
- huaina** (1) viz: *guaina*; (MS). • (2) (← keč.): marido; (EA).
- huaiño**, m. (← keč.) (1) lidový tanec z oblasti And; (RAE). • (2) (Bol): hudba k tanci *huiaño*; (RAE, DA). • (3) (← keč. *wayñu*) (Bol): lidový tanec; ► při kterém se páry točí a lehce, rychle poskakují; (4) viz: *wayño*; (DA).
- huaino**, m. (1) (← keč. *waynu*) (Per): viz: *huaiño*; (RAE). • (2) viz: *huayno*; (BDE). • (3) (← keč. *waynu*) (Per, sevChil, szArg): lidový tanec; ► při kterém se páry točí a lehce, rychle poskakují; ■ Var.: *guaino*, *guayno*, *huayno*; (4) (Per, sevChil, szArg): hudba k tanci *huiano*; ■ Var.: *guaino*, *guayno*, *huayno*; (5) (szArg): druh smutné písně; viz též: *yaraví*; (6) (Par): jezdec; viz: *guaino*; (DA).
- huaipe**, m. (1) viz: *guaipe*; (BDE).
- huaipo**, m. (1) (szArg): pták tinama inambu (*Rhynchotus rufescens*); viz: *inambú*; (DA).
- huaiqueada**, f. (1) lid. (zápBol): agrese, zloba; ► fyzická nebo verbální na někoho ze skupiny; (DA).
- huaiquear** (← keč.) (1) (Ekv): vhodit něco do brázdy (v půdě); (2): dát něco do výprodeje; (MS). • (3) ~se (Ekv): získat něco ve výprodeji; (MS).
- huaiqui**, m. (← keč. *wayqiy*, „bratr“) (1) (Andy): oslovení používané mezi přáteli; (JG).
- huaira**, f. (← keč.) (1) (svArg, Bol, Chil, Per): přenosná pec na tavení kovů; ► již používaná indiány před příchodem Španělů; (MM). • (2) (Ekv): vítr; (JD).
- huairao**, m. (1) (jižArg): kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*); ► pták; viz: *guaco*; (DA).
- huairavo**, m. (1) (Chil): kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax obscurus*); ► druh volavky, 57 cm dlouhé, s krátkým krkem, šedým peřím různých odstínů, žlutýma nohama a rudýma očima; ■ Var.: *guairabo*, *guairavo*; ■ Syn.: *bauda*; (DA).
- huairona**, f. (1) (Per): pec na vápno, vápenka; (AM). • (2) venk. (Per): hliněná pec; ► na tavení kovů; (DA).
- huairuro**, m. (← keč. *wayrúru*) (1) druh rostliny z Peru čeledi bobovité *Leguminosae*; ► plody v lusku; nejedlá semínka červené a černé barvy se používají jako ozdoba nebo jako amulet; (RAE). • (2) (Bol, sevChil, szArg): semínko stromu *huairuro*; ► červeno-černé barvy, které se používá k výrobě bižuterie a amuletů; ■ Var.: *guairuro*, *huayruro*; (RAE, DA). • (3) viz: *guairuro*; (MS). • (4) (← keč. *wayrurú*) (Per, szArg): strom (*Ormosia coccinea*); ► 30 m vysoký, s purpurovými květy, s bobovitými plody a střídavými listy; ■ Var.: *guairuro*, *huayruro*, *huayruru*; ■ Syn.: *alcornoque*, *coralillo*, *peronil*; (DA).
- huaje**, adj/subst. (1) m. [Š: *guaje*] (Mex): druh akácie; (2) [Š: *guaje*] (Mex): druh dýně; ► plod popínavé rostliny z čeledi tykvovité (lat. *Cucurbitaceae*); (RAE). • (3) adj/subst., lid. [Š: *guaje*] (Mex): hloupý, hlupák, naivní člověk; viz též: *güevón*; (RAE, DA). • (4) viz: *guaje*; (MS).
- huajilote**, m. (1) strom; viz: *cuajilote*; (DA).
- huájite**, m. (1) (Per): systém společných prací v některých indiánských komunitách; ► Jauja, Mantaro atd.; ■ Var.: *huágite*; (AM).
- huajito**, m. (1) viz: *guajito*; (MS). • (2) (Mex): společný název pro dýňovité rostliny s malými plody; (MM).
- hualca**, f. (1) (← aim.) (Arg): náhrdelník z lesklých kamenů; (MS). • (2) (Per): *yuka* pečená mezi horkými kameny; (MM).
- hualhual**, m. (← map.) (1) (Chil): strom *Gomartega nitida*; ► stálezelený, s jedlými plody; (MM).

hualicón, m. (← map.) (1) (Chil): název pro různé rostliny; ► druhu *Ceratostema*, rostoucí v Andách; (MM).

hualicho, m. (1) viz: *gualicho*; (MM). • (2) lid. (← *gualicho*, jméno kmene *tehuelche* pro zlého ducha) (Bol): zaklínadlo; ► hlavně na milostné účely; (DA).

hualla, f. (1) (Per): girlanda; ► z ovoce, květů a vlny, kt. se o svátcích věší na zvířata; (DA).

huallata, f. (1) (← keč. *wallata*) viz: *wallata*; (LM). • (2) (Chil, Arg): husice andská; viz: *guayata*; (DA).

hualca, f. (← kič.) (1) (Ekv): náhrdelník; (RAE).

hualle, m. (1) (jzChil, jzArg): pabuk (*Nothofagus obliqua*); ► strom, 35 m vysoký, podobný buku, s tmavým kmenem, střídavými listy, s malými, nevýraznými, zelenými listy; ■ Syn.: *collán*, *coyán*, *pellín*; (2) (jižChil, szArg): dřevo stromu *hualle*; ► tvrdé s jemnou strukturou, **kteřá** se těží za komerčními účely; (DA).

hualleta, f. (← map.) (1) (Chil): stromová školka zastřížených dubů chilských; (AM).

huallepén, m. (1) viz: *guallipén*; (AM).

huallpa, f. (1) ~ **billete** (Bol): stará bankovka za 100 000 bolivijských peset; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (← keč. *wallpa*) viz: *wallpa*; (LM).

hualo, m. (1) (Per): hvízdalka pětiprstá (*Leptodactylus pentadactylus*); ► velká žába, až 30 cm dlouhá, s jemným a bílým masem, **kteřé** je jedlé a velmi cenné; (DA).

hualqui, m. (1) (Per): batůžek, ruksak; (AM). • (2) (Per): pytlík; ► z ovčí kůže, v **kteřém** se nosí listy koky a vápno na žvýkání; viz též: *coquear*; (DA).

hualtaco, m. (1) (Ekv, Per): opadavý strom (*Loxopterygium huasango*); ► 25 m vysoký, velmi tmavý, s malými, bílými květy a hnědým plodem; ■ Var.: *gualtaco*; (DA).

hualusa, m., lid. (← keč. *walusa*) (1) viz: *walusa*; (LM).

huamaga, f. (1) strom; viz: *majagua*; (MS).

huamán, m. (1) (← kič.) (Bol, Per): velký dravý pták; ► nazýván také *halcón*; *Butes aguia*; (MM). • (2) adj/subst., lid. (Per): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

huamanga, f. (1) (Per): kámen *huamanga*; (AM).

huamanpinta, f. (1) (Per): dřevnatý keř (*Chuquiraga rotundifolia*); ► válcovitého tvaru, s trny a žlutými květy; má mnohé medicínské využití; (DA).

huamanripa, f. (1) (Per): bylina (*Senecio chionogeton*); ► nízká, vztyčená, velmi užívaná v medicíně; (DA).

huamansamana, f. (1) (Per): strom; viz: *jacarandá*; (DA).

huambisa (huambiza), adj/subst. (1) (Per): příslušník ind. kmene Huambisa; (2) příslušné adjektivum (huambiský); (3) ind. jazyk kmene Huambisa; ► kmen žije v deštném pralese v per. departamentech Loreto a Amazonas (podél řek Morona a Santiago); jeho členové sami sebe nazývají *Shuar* či *Achuar*; jazyk náleží do jívaroské jazykové rodiny a dále se může nazývat *huambiza*, *wambisa*; podle sčítání obyvatel z roku 1993 měl kmen 5.545 členů, jazykem kmene mluvilo jen 4.036 z nich (INEI); (S01).

huambra, m/f. (1) venk. (Ekv, Per): **děvče**, **mladík**, chlapec; ■ Var.: *guambra*; (AM, MM, DA). • (2) lid. (Ekv, Per): **chlapeček**, **holčička**; ► méně často: **chlapeček**; viz též: *chiquito*, *-ta*; (DA).

huamil, m. (1) (Mex): výsev druhým rokem na nové půdě; viz: *guamil*; (AM).

huampa, f. (1) viz: *guampa*; (RR).

huámpar (1) viz: *guámparo*; (MS).

huámparo (1) viz: *guámparo*; (MS).

huampo, m. (← kič.) (1) (Per): druh stromu Ceibo; ► výskyt v Peru, *Cheirostemon platanoides*; (MM). • (2) (Per): balza pyramidovitá (*Ochroma pyramidalis*); ► strom, 30 m vysoký, vždy zelený i když někdy může opadat, má velké palmovité listy, bílé nebo krémové květy ve formě trubky; (DA).

huamucho, m. (1) (Mex): strom (*Pithecellobium dulce*); viz: *guamúchil*; (MS, DA).

huamúchil, m. (1) (Mex): strom (*Pithecellobium dulce*); viz: *guamúchil*; (RAE, MS, DA).

huanábana, f. (1) (Mex): láhevnik (*Annona muricata*); viz: *gunábana*; (DA).

huanacaste, m. (1) (Mex): strom (*Enterolobium cyclocarpum*); viz: *guanacaste*; (DA).

huanacastle, m. (1) (Mex): strom (*Enterolobium cyclocarpum*); viz: *guanacaste*; (DA).

- huanaco**, adj/subst. (1) m. (Am → Š) (Am): lama guanako; př.: *luego de internarnos en la pampa argentina divisamos un huanaco rezagado*; (BDE). • (2) adj/subst., málo užív. (← keč. *wanaku*) (Per, Bol, Arg, Chil): hlupák, debil; viz: *guanaco*; (MM, LM, DA). • (3) adj/subst., lid. (Per, Chil): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).
- huanarpo**, m. (1) (Ekv, Per): keř (*Jatropha macrantha*); ► s tlustými větvemi a červenými květy padajícími až na zem, podle druhu může sloužit jako afrodisiakum nebo protijed; ■ Var.: *guanarpo*, *huanarpu*; (DA).
- huanarpu**, m. (1) (Per): keř (*Jatropha macrantha*); viz: *huanarpo*; (DA).
- huanay**, m., málo užív. (1) (Per): kormorán guánový (*Phalacrocorax bougainvillii*); viz: *guanay*; (DA).
- huanca**, f. (1) (Ven): indiánský hudební nástroj; ► druh trubky ze stvolu, asi 60 cm dlouhá a s 8 cm v průměru, na horním konci je přilepený roh zabalený do kůže zvířete *vicuña*, přes který se přenáší vzduch; (AM).
- huancaína**, adj/adv. (1) a la ~ (Ekv, Per): druh omáčky; ► z mleté papriky, sýra, cibule a jiných ingrediencí; (DA).
- huancar**, m. (← keč. *wankar*) (1) (Per): buben; ► různých velikostí, na který se hraje jenom jednou paličkou; (DA).
- huáncar**, m. (1) (Mex): bicí nástroj; ► podobný bubnu; (AM).
- huancara**, f. (← aim.) (1) (Bol, Per): indiánský bubínek; ► *wancara*, je velmi rozšířený v náhorních plošinách, v kastilštině se nazývá jednoduše *caja*; (AM).
- huanco**, m. (1) venk. (Per): lidový tanec válečného rázu; ► za zvuků flétny a bubnu, pro osm osob ve velmi barevných a vyzdobených kostýmech, se širokým kloboukem a vysokou čelenkou z ptačího peří; (2) venk. (Per): účastník tance *huanco*; (DA).
- huando** (1) viz: *quando*; (MS). • (2) m. (jižEkv): durman (*Brugmansia* spp.); viz též: *floripondio*; (DA).
- huangana**, f. (1) (← kič.) (Per): druh amerického divokého kance; viz: *pecarí*, *taitetí*; (MM). • (2) (Ekv, Per): pekari bělobradý (*Tayassu pecarí*); viz: *chancho de monte*; (3) ~ **caspi** (Per): pekari bělobradý; viz: *chancho de monte*; (4) ~ **huasca** (Per): pekari bělobradý; viz: *chancho de monte*; (DA).
- huango**, m. (1) (← kič. *huangu*, „cop“): cop; ► který nosí indiánské ženy ekvádorského pohoří a v některých případech také muži jako rozlišující znak jejich kultury; (2) (Ekv): pletenec, spletený svazek česneku nebo cibule; (RAE). • (3) (Ekv): cop; viz: *guango*; (4) (Ekv): mužský cop; ► původních obyvatel Ekvádoru, dlouhý až po konec zad; viz: *guango*; (RR, DA). • (5) (Ekv): cop svázaný pásem; ► který nosí původní obyvatelky Ekvádoru; (6) (Ekv): svazek; ► píce, dříví, bylin, luštěnin; (7) en ~, lid. (Ekv): ve skupině; (DA).
- huangudo, -da**, adj. (1) (Ekv): ten, kdo nosí dlouhé vlasy spletené v copu; (RAE).
- huanchal**, m. (1) (jižMex): mýdelník lysý (*Cupania glabra*); ► strom, 15 m vysoký, s peckovitým plodem, bílými květy seskupenými do prstence a se střídavými, vejčitými listy; ■ Syn.: *nogalillo*; (DA).
- Huancho**, m., lid. (1) (Bol): hovor. tvar jména *Joaquín*; (DA).
- huañil**, m. (1) (Chil, zápArg): keř (*Proustia cuneifolia*); ► 2 m vysoký, s pichlavými větvemi, listy se zubatým okrajem a bílými květy; ■ Syn.: *charcoma*, *pucana*; (DA).
- huanita**, f. (1) (Mex): druh rostliny; ► vyskytuje se v Mexiku, kůra s ozdravnými účinky; (MM). • (2) (jvMex, Guat): strom; viz též: *esquisúchil*; (DA).
- huano**, m. (1) viz: *guano*; (AM). • (2) con los ~s de corbata (Per): se strachem/hrůzou; viz též: *huevo*, con los huevos en la garganta; (DA).
- huaño** (1) viz: *guaño*; (MS).
- huanquero**, m. (1) (← keč.) (Arg): čmelák; (2): vznětlivý člověk se špatnými mravy; (MS). • (3) (Arg): divoký čmelák; ► černé barvy, bodnutí s tendencí zanícení; (4) vznětlivá/hádavá osoba; (MM).
- huanquilla**, f. (1) venk. (Per): lidový tanec; ► pro 12 mužů, oblečených jako válečníci, s dřevnými meči, kt. si připomínají dobyvatelé Ameriky; svými pohyby simulují boj; (DA).
- huanta**, f. (1) (Chil): rostlina (*Trechonaetes laciniata*); ► s hrubým a masitým kořenem, fialovými květy a kulatými zelenými bobulemi; užívá se jako píce; ■ Var.: *guanta*; (DA).

huapachoso, -sa, adj., lid. (1) (Mex): tropický; ► o rytmu; (DA).

huapal (1) viz: *guapal*; (MS).

huapango, m. (1) (← nah. *huapantli*, „kuchyňské prkénko“ + *pantli*, „řada“ + *co*, „v“) (Mex): rytmický tanec; ► který se provádí dupáním, občas na dřevěném pódiu; někdy také za použití zvuku podpatků klepajících na podlahu; ■ Var.: *guapango*; (2) (Mex): hudba a zpěv k tanci *huapango*; ■ Var.: *guapango*; (RAE, DA). • (3) (← nah. *Huepantli*, „neopracovaný kus dřeva“; souvisí s podiem, na kterém se tančí) (Mex): taneční slavnost Huastéků; ► zejména v oblasti Veracruz; (AHM). • (4) (Mex): lidový druh hudby a tance; (MM).

huapanguero, -ra, adj/subst. (1) (Mex): o člověku: ten, kdo tančí, hraje či zpívá *huapango*; ► rytmický tanec, který se tančí podupáváním, často na dřevěném pódiu nebo hudba, která jej doprovází; (RAE).

huapapa, f. (1) (Per): pták; viz: *paspaque*; (DA). • (2) (Per): volavčík člunozobý; viz též: *bujaja*; (DA).

huapi, m. (1) (jižChil): povodí řeky; ► terén v okolí řeky, který je obvykle zaplavený; (DA).

huapo, m. (1) (Per): uakari šarlatolící (*Cacajao casus*); ► opice žijící na stromě, která nemá na tváři, čele a vrchu hlavy žádnou srst, jenom zářivě rudou kůži; na zbytku těla má hnědou srst; (DA).

huaque, m. (1) viz: *chilehuaque*; (RR). • (2) (Chil, Guat): druh pálivé papričky; (MM).

huaquear, tr. (1) (Ekv, Hond, Per): hledat a vykopávat poklady ukryté v indiánských hrobkách; (RAE). • (2) lid. (Hond, Pan, Per, Chil, szArg, Bol): hledat ztracené poklady; viz: *guaquear*; (3) (Kost, Ekv): hledat posvátné, zakopané poklady; viz: *guaquear*; (DA).

huaqueo, m. (1) (Ekv, Per, Bol): hledání posvátných, zakopaných pokladů; viz: *guaqueo*; (2) (Chil): vyplenění zakopaného pokladu; viz též: *guaca*; (DA).

huaquería, f. (1) (Pan): nelegální hledání předkolumbovských uměleckých artefaktů; ■ Var.: *guaquería*; (DA).

huaquero, -ra, m/f. (1) (Ekv, Hond, Per): člověk, který hledá poklady kvůli zisku nebo ze záliby; (RAE). • (2) m. (Per): archeolog předkolumbovských nálezů; (AM). • (3) m/f. (Hond, Nik, Kost, Ekv, Per, Bol, Chil): zloděj pokladů; ► o člověku, který se zabývá hledáním pokladů; ■ Var.: *guaquero*; (DA).

huaquichá, tr/intr. (← aim. huaquichaña, „připravovat“) (1) (Bol: Yungas): připravovat jídlo, vařit; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

huara, f., pl. (1) (Ekv): svižná a melancholická hudba; (AM).

huaraco, -ca, m/f. (1) f., viz: guaraca²; (MS). • (2) dar ~, f. (Chil): ■ syn: *guarca, dar...*; (DA). • (3) m. (Per): rostlina (*Opuntia fioccosi*); ► 3 m vysoká, rozvětvená a trnitá, pokrytá hustými bílými chlupy, má žluté květy a malé, bílé plody; (DA).

huaracar, tr. (1) viz: *huaraquear*; (AM).

huaracazo, m. (1) slang (Per): opilost, opice; př.: Don Nicanor y su compadre se mandaron tal huaracazo que al día siguiente no se acordaban quo hicieron; (RF). • (2) viz: guaracazo; (MS). • (3) lid. (Per): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

huarahua, f. (1) (Guat): lež, šprým; viz: *guaragua*; (AM).

huarache, m. (1) [Š: guarache] (Mex): druh sandálu z hrubé kůže; (RAE). • (2) (← tarasco) viz: guaracho, guarache; (3) ahora lo verás, ~, ya apareció tu correa (Mex): vždy se najde někdo, kdo je mocnější a má větší pravomoce, někdo, kdo položí laťku ještě výše; (4) al que no ha usado ~s, las correas le sacan sangre (Mex): “házet perly sviním”, osoba nezvyklá na luxus si naň stěžuje, dokonce ji obtěžuje; (5) no brincarla sin ~ (Mex): nevykonat bez dokonalé přípravy; (6) no porque me vean ~s, piensen que soy huacalero (Mex): člověk by neměl být posuzován podle vzhledu; (7) traer a alguien con un ~ en la mano (Mex): tenerlo apurado, preocupado, derrotado; (MS). • (8) m. (← nah.) (Mex): kožené sandály původně nošené indiány v Mexiku; př: ... *hundía un pie en el surco negro para que al día siguiente el sol secura el lodo sobre los huaraches*; ... *y huaraches con suela de llantas Goodrich ...*; (BDE). • (9) ~s, pl., sandály; viz: *chanquetas*; (EEA).

huaracho (1) viz: *guarache*; (MS).

huarachudo, -da, adj/subst. (1) adj. [Š: guarachudo] (Mex): o člověku: ten, kdo nosí huarache (viz); (RAE). • (2) m. (Mex): šupák; (JD).

huarango¹ (1) viz: *guarango¹*; (MS).

huarango² (1) viz: *guarango²*; (MS).

huaranguillo, m. (← keč.) (1) (Per): akácie dlouhotrnná; (MS).

huarapeta, f. (1) [Š: *guarapeta*] (Mex): opilost; (RAE). • (2) (Mex): flám, opice; viz též: *juerga*; (DA).

huarapón, m. (1) (Per): klobouk; viz: *guarapón*; (AM).

huaraquear, tr. (1) (← kič.) (Per): v hodů roztočit předmět; (AM). • (2) (Bol, Chil): udeřit; viz: *guaraquear*; (DA).

huarayo (1) ind. jazyk; viz: *ese'aja*; (NET).

huarco, m. (← aim. *huarcu*, „váhová míra rovná osmdesáti centavům, tj. 80 setinám pesa“) (1) (Bol: Yungas): stará váhová míra používaná při obchodování s kokou; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

huarhuar, m. (← kič.) (1) (Per): druh lilkovité rostliny; ► vyskytuje se v jižní Americe, červené květy, pěstuje se v zahradách; *Datura sanguinea*; (MM).

huarí, f. (1) lid. (Par): alkoholický nápoj; ► kvašená šťáva z třtinového cukru; ■ Var.: *guarí*; (DA).

huari, m. (1) (Bol): obdobný výraz pro lamu; (2) určitý indiánský jazyk; ■ Syn.: *masaca*; (MM). • (2) (szMex): koš z rostlinných vláken; (DA).

huariapano (1) ind. jazyk; viz: *panobo*; (NET).

huarina, f. (1) (Bol): druh jelena; ► měděné barvy; ■ Var.: *huaso*; (MM).

huaripa, f. (1) (Mex): měkký klobouk z palmových listů; (AM).

huaripampear, tr. (1) (Per): vyvrát nad nepřítelem; (2) opít se; (AM).

huarique, m. (1) **hovor.** [Š: *escondrijo*] (Per): skryš, úkryt; ■ Var.: *guarique*; (RAE). • (2) (Per): úkryt/skryš kriminálních; př.: *un reo dio a la policia el dato del huarique donde estaba el resto de su banda*; (3) **slang** (Per): bar, kavárna nebo místo s jistým nádechem ilegality; př.: *Paco, el sábado pasado descubrí un huarique bien alucinante con las bandas en vivo y un cuba libre buenazo*; (RF). • (4) **lid.** (Per): exkluzivní, tajný podnik; ► restaurace, bar, sklípek; ■ Var.: *guarique*; (DA).

huarizo, m. (1) (Per): hybridní zvíře; ► kříženec samce lamy a samice alpaky; ■ Var.: *guarizo*; (DA).

huarmi (1) viz: *guarmi*; (MS). • (2) f., venk. (Ekv): žena, manželka; (DA).

huarmitero, adj/subst., m. (1) venk. (← keč.) (Per; výchPer): sukničkář, proutník, záletník; (MS; DA).

huaro, m. (← kič. *huaru*) (1) (Ekv, Per): převozní lano z liány k přebrodění řek; (2) (Guat): obdobný název pro *guaro* (pálenka); (AM).

huarpes, m., pl. (1) (Arg, Chil): indiáni žijící v centrální andské oblasti Argentiny; ■ Syn.: *millcayac*; (MM).

huarquilla, m. (1) (Per): číše z býčího rohu; (DA).

huas, m. (1) (jvMex): strom (*Crescentia cujete*); viz: *jícara*; (DA).

huasá, m. (1) (Kol, Ekv): bicí hudební nástroj; ► trubička z *guadúa* s tvrdými semínky uvnitř; viz též: *guadúa*; (DA).

huasáí, m. (1) (Per): palma akai (*Euterpe oleracea*); ► 25 m vysoká, její výhonky jsou jedlé; (2) (Per): jedlý plod palmy akai; (DA).

huasamandrapa, f., lid. (1) (Per): penis; viz též: *pinga*; (DA).

huasamayete, m., lid. (1) (Ekv): penis; viz též: *pinga*; (DA).

huasca, adj/subst. (1) f. (← keč.) (JižAm): laso, bič, šňůra; (RAE). • (2) f. (← keč.): viz: *guasca*; (3) **¡déle ~ hasta la pascua!** (Arg): neochabuj!, nestaň se lhostejným!; (MS). • (4) (← keč.) (Chil): bič; př.: *el cochero hizo sonar la huasca por encima de la cabeza del caballo*; (BDE). • (5) (Bol): opilost; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) (← keč., „bič“) (Bol: Yungas): hrubý bič, který se používal k trestání peónů; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS). • (7) **adj/subst., venk.** (← aim. *waska*, ← keč. *waskha*, „lano, provaz“) (Ekv): kožený pás; ► bez vyčínění, který se používá k pracím na venkově; (8) **lid.** (Per): opilec; ■ Var.: *guasca*; (9) **adj., lid.** (Per): opilý, namazaný; viz též: *enchichado*; (10) f., **lid.** (Per): flám, opice; viz též: *juerga*; (11) ~ (**guasca**), f., lid. (Chil): penis; viz též: *pinga*; (12) (**záp a střBol**): výprask; viz též: *apaleadura*; (13) **dar como ~, m.** (Kub): *guasca, dar como...*; (DA).

huáscar, m. (1) **hovor.** (Chil): policejní vodní dělo; př.: *el Huáscar, como se le bautizó, prácticamente duplica en tamaño y potencia a los guanacos tradicionales*; (BDE). • (2) **málo užív.** (Chil): opancěřované policejní auto; ► na rozhánění veřejných manifestací a nepokojů; (DA).

huascar (← keč.) (1) (Bol): pilně studovat; (2) bičovat, mrskat; (3) neupejpat se při jídle; (MS).

huascazo, m. (1) (Bol: Yungas): rána bičem; ► dialekt *afro-yungueño*; viz též: *arroba de huascazos, huascazo*; (MS, ABS).

huaserío, m. (1) (Chil): skupina vesničanů; viz též: *huasos*; (DA).

huascho, m. (1) viz: *guacho*; (MM). • (2) (Per): samec mravence *curuhuinsi*; viz též: *curuhuinsi*; (DA).

huasicama, m/f. (← kič.) (1) (Ekv): indiánský služebný; (AM).

huasipichana, f. (← keč. *huasi*, „dům“ a *pichana*, „čistit“) (1) (Ekv): viz: *huasipichay*; (DA).

huasipichay, m. (← keč. *huasi*, „dům“ a *pichay*, „čistota“) (1) (Ekv): kolaudace; ■ Syn.: *huasipichana*; (2) (Ekv): oslava na počest kolaudace; ■ Var.: *guachipichai*; ■ Syn.: *huasipichana*; (DA).

huasipungo, m. (1) (Ekv): pronajatá půda; (AM). • (2) (← keč.) (Bol, Ekv): oplocený pozemek; ► kus půdy, který její vlastník poskytuje domorodcovi, aby se o ní *staral a* aby z ní profitoval; ale zároveň je tento povinen na ní pracovat; př.: *de inmediato, parientes y amigos de la difunta cayeron en el huasipungo poblando el patio y la choza de tristes comentarios*; (BDE).

huasipunguero, m. (1) (Ekv): nájemce; (JD).

huasmole, m. (1) (jižMex): vepřový vývar se semínky *guaje*; viz též: *guaje, guaxmole*; (DA).

huaso, -sa, adj/subst. (1) m/f. (Chil): viz: *guasos*; (2) (Chil, Per): nevzdělanec; (AM). • (3) jelen zvaný *huarina*; (4) m., viz: *huarina*; (MM). • (5) adj., m/f. (← keč.) (Bol, Chil): rolník; př.: *el «huaso» es el campesino chileno: una especie de «gaucho» de otras latitudes*; (BDE). • (6) adj., málo užív. (Ekv, Chil, Per): neotesaný, neomalený; viz též: *guasos*; (7) adj., lid. (Chil): stydlivý; ► o člověku, který se lehce zahanbí; ■ Var.: *guasos*; (8) m/f. (Chil): venkovan; ► tradiční obyvatel středu a jihu země; ■ Var.: *guasos*; (9) adj., venk. (Chil): venkovský; ► vztahující se k typickým obyvatelům středu a jihu země; (10) adj., venk. (Bol, Par): hrubý, sprostý; viz též: *guasos*; (DA).

huasqueada (1) viz: *guasqueada*; (MS). • (2) f., lid. (Bol): výprask; viz též: *apaleadura, -ada*; (DA).

huasqueadura, f., lid. (1) (Bol): výprask; viz též: *apaleadura*; (DA).

huasquear, tr/intr/zvrat. (1) intr. (Chil): prásknout (bičem); ■ Var.: *dar chasquidos la huasca*; (2) tr. (Chil): švihnout; př.: *el hombre huasqueó al burro*; (BDE). • (3) tr. (Bol): pít, opít se; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) ~(se)¹, intr. (Bol, Chil): popohánět zvíře bičem; viz: *guasquear*; (5) ~(se)², lid. (Bol): bičovat; ► člověka; (6) ~(se)³, lid. (Bol): pilně studovat; ► a obdržet za to skvělé výsledky; (7) ~(se)⁴, intr/zvrat., lid. (Per, Chil, Bol): opít (se), ožrat (se); viz též: *enchivar(se)*; (DA).

huasquero, adj/subst. (1) (Bol): opilec; ► bol. argot *coba*; (HB).

huasquilla, f. (1) (← keč.) (Per): cůpek vlasů; (MS). • (2) málo užív. (Per, Bol): krátký provaz z rákosy; ► na vázání balíků; (DA).

huasquiri, m/f. (← aim. *waska*, ← keč. *waskha*, „lano, provaz“) (1) lid. (zápBol): pracant; ► o studentovi pilném v učení; (DA).

huasteco (guasteco), m. (1) (Mex): indián z bojovného kmene; ► stejného původu jako Mayové, obyvatelé severní část státu Veracruz a oblasti sousedící se San Luis Potosí v Mexiku, kteří se rozšířili až do států Hidalgo a Querétaro; (2) jazyk těchto indiánů; ► spadá pod jazyk Mayů; (MM).

huastomate (1) viz: *guastomate*; (MS).

huata, f. (← keč., aim. *wata*) (1) (Per, Bol): břicho; viz: *guata*; (MS, BDE, DA).

huataca, f. (1) viz: *guataca*; (MM).

huatacay, m. (1) (Per): aksamitník malý; ► *bylina*; viz též: *huacatay*; (DA).

huatal (1) viz: *guatal*; (MS). • (2) m. (jvMex, Guat, Hond, Salv, Nik): seskupení keřů; viz: *guatal*; (DA).

huatana, f., venk. (1) (Per): pás, stuha; ► na zavázání *pytlů nebo* jako náramek; (DA).

huatay, m. (1) (Per): řemeslnická technika; ► spřádání nití různých barev takovým způsobem, že po zbarvení budou mít jejich skryté části pořád stejnou barvu; (DA).

huate, m. (1) trn; viz: *guate*; (DA).

huateado (1) viz: *guateado*; (MS).

huatear (1) viz: *guatear*; (MS).

huateque (guateque), m. (1) (Mex): zábava, oslava, kde se pojídá a popíjí; (RAE).

huatia (huatía), f. (1) (Per): tradiční pokrm; ► složený z brambor, sýru a papriky, zabalený v zelených listech *achira*, peče se v předem rozehřáté prohlubni v zemi, na které je půda završená do pyramidy; (AM, MM).

huato, m. (1) **venk., lid.** (← keč. *vatu*, „provaz“) (Arg, jižPer, výchBol): řemen, pás, provaz; viz též: *guato*; (2) (Hond): marihuanová cigareta; (3) **lid.** (Hond): cigareta z marihuany, joint; viz též: *join(t)*; (DA).

huatón, -na (1) **m.**, břicháč; viz též: *guatón*; (MS). • (2) **adj., m/f.** (Arg, Mex): břichatý, pupkatý; (3) nenasytný, mlsný; (MM).

huatřila, m. (1) (Per): tradiční, burleskní postava v tanci *chunquinada*, představující mestice; (DA).

huatudo (1) viz: *guatudo*; (MS).

huaturo, m. (1) (Per): druh rostliny; ► *Clusia thuripheca*; (MM).

huatusa (1) viz: *guatusa*; (MS).

huatuza (1) viz: *guatusa*; (MS).

huauchinango, m. (1) (Mex): viz: *guachinango*; (RAE, MS).

huaucho (1) viz: *guacho*; (MS).

huautli, m. (← nah. *huautli*) (1) (Mex): merlík *Chenopodium*; ► rostlina čeledi merlíkovité *Chenopodiaceae*; (RAE).

huautotol, m. (← nah. *huautotolli*) (1) (Mex): druh ptáka; viz: *sietecolores*; (MM).

huauzoncle, m. (1) merlík; viz: *huauzontle*; (DA).

huauzontle, m. (← nah. *huauzontli*, „merlík jako vlasy“; ← *huautli*, „merlík“ + *tzontli*, „vlasy“) (1) (Mex): druh rostliny čeledi merlíkovité *Chenopodiaceae* s malými jedlými květy; ■ **Var.:** *huauzontle*, *huauzoncle*, *guasoncle*, *guasontle*, *guausoncle*; (RAE, DA).

huavá, m. (1) (Portor): strom; viz: *ceboruquillo*; ■ **Var.:** *guabá*; (DA).

huaxacote, m. (1) (jvMex): keř; viz též: *escobillo*; (2) (Mex): acelora lysá (*Malpighia glabra*); viz: *escobillo*; (DA).

huaxmole, m. (1) (Mex): vývar; viz: *huasmole*; (DA).

huay!, citosl. (1) (Dom, Bol, Urug): ajaj!; (DA).

huaya, f. (1) (jvMex): strom; viz: *guaya*; (DA).

huayaca (1) viz: *guayaca*; (MS). • (2) **f., venk.** (← keč. *wayákka*, „pytel, pytlík, váček“) (Bol): váček na tabák; viz: *guayaca*; (DA).

huayacán, m., **málo užív.** (1) (Bol, Chil, Ekv): keř (*Porlieria hygrometrica chilensis*); ► 4 m vysoký, s tlustými větvemi, popelavé barvy, s purpurovými květy, má velmi tvrdé dřevo, **které se používá v řemeslnictví**; ■ **Var.:** *guayacán*; ■ **Syn.:** *palo santo*; (DA).

huayaco, m. (← keč.) (1) pytel, vak; (2) „nadávka“; (3): vrba, jíva; (MS).

huayaqueada, f. (← keč.) (1) výroba pytlíčku a váčků; (2) kapsářství; (3) prospěchářství; (MS).

huayaquear, tr. (← keč.) (1) (Arg): vyrábět pytlíčky nebo váčky; (2) prohledávat, vykrádat kapsy; (3) zjišťně dělat laskavosti; (MS).

huayaquero, m. (← keč.) (1) výrobce a prodavač pytlíků a váčků; (MS).

huayca, f. (1) viz: *guaica*; (MS). • (2) **lid.** (zápBol): fronta; ► na nedostatkové zboží; (3) **lid.** (zápBol): pikantní omáčka; ► z mleté papriky a nasekané cibule; (DA).

huayco, m. (← keč.) (1) (Per): lavina ze **skal** a bláta; př.: ... *pero cuando subía al monte oyó un ruido muy fuerte... Alcanzó a ver el espantoso huayco de piedras y lodo que sepultaba a Paca y a sus habitantes y las aguas que convertían en una tranquila laguna de patos, truchas y gallaretos lo que había sido su pueblo*; (BDE). • (2) (Per): velké množství; př.: *el verano pasado hubo un huayco de protestas sociales*; (RF). • (3) **slang** (Per): zvrátky; př.: *de dar tantas vueltas en la montaña rusa siento que me viene el huayco*; viz též: *huaico*; (RF, DA). • (4) **málo užív., venk.** (← keč. *wayq'u*) (Per, szArg, Ekv): údolí, štěrbina; viz též: *huaico*; (5) (sevChil, szArg): masa bahna a kamení; viz též: *huaico*; (DA).

huayna, adj/subst. (← keč. nebo map.) (1) (Bol, Per): mladý; př.: *huayna Picchu*; (BDE). • (2) viz: *guaina*; (MS).

huayño, m. (← keč. *wayñu*) (1) (Bol): původní lidový tanec andské oblasti; (2) (Bol): alt/vall): serenáda; ■ **Var.:** *guayño*, *huayñu*, *wayño*; (AM, LM). • (3) (Bol): lidový tanec; ► páry se při něm točí a lehce, rychle poskakují; (4) (Bol): folklórní píseň, kterou se tanec *huayño* doprovází; (DA).

huayno, m. (← keč.) (1) (Chil, Per): tradiční píseň a tanec; př.: *hinojosa tenía buena voz, bonitos ojos huaynitos que había cantado anoche en quechua*; (BDE). • (2) (Per, sevChil, szArg): lidový tanec a zpěv; ■ **Var.:** *huaino*; (3) tanec, hudba, píseň; viz: *huaino*; (DA).

huaynucho, adj/subst. (← aim., keč. *wayna*, „mladý“) (1) venk. (Bol): mladý muž, mladík; (2) (Bol): dospívající indián; (MS, DA).

huayo, m. (1) (Per, Chil): keř (*Kageneckia* spp.); ► bez chloupků, se stále zelenými, ozubenými listy a bílými květy; má velmi tvrdé barevné dřevo; používá se k výrobě rukojetí; ■ Var.: *guayo*; (DA).

huayqueada, f. (1) (Bol): skupinový útok; ► bol. argot *coba*; (HB).

huayqueador, m. (1) (Bol): člověk, který má ve zvyku útočit ve skupině; ► bol. argot *coba*; (HB).

huayqueadura, f. (← keč.) (1) (Bol): napadnutí, zaútočení; (MS).

huayquear (1) viz: *guaiquear*; (MS). • (2) **huayquear**, tr. (Bol): útočit ve skupině; ► bol. argot *coba*; (HB).

huayquilla, f., venk., lid. (1) (jižPer): výprask; ► který dá jedna skupina lidí té druhé; (DA).

huayquita, f. (← keč.) (1) (Bol): malé přepadení; (MS).

Huayra Tata, m., myt. (1) (Bol): bůh větrů a uragánů v Bolívii a severozápadní Argentíně; ► žijící na vrcholcích hor; (DML).

huayra, f. (← keč. *wayra*, „vítr“) (1) ~ **leva**; viz: *wayra leva*; (2) ~ **levas**; viz: *wayra levas*; (LM).

huayraleva, f., lid. (← aim., keč. *wayra*, „vítr“) (1) (Bol): předák, šéf; ► muž, většinou vedoucí skupiny, **kerá** získává privilegia na úkor ostatních; (DA).

huayranga, f. (1) (výchPer): vosa (*Polistes anulares*); ► velmi velká, černá nebo rudá; hnízdí pod střechem domů a její bodnutí je nebezpečné; (DA).

Huayrapuca, f., myt. (1) (Arg): bohyně větrů; ► žijící vysoko v horách v hlubokých propastích; jedná se o dvouhlavou či trojhlavou bytost; jedna hlava je dračí, druhá hadí a třetí lamy; podle jedné z verzí může bohyně jak konat dobro, tak škodit; její špatná nálada se projeví zničením úrody; (NET).

huayro, adj/subst. (1) (Per): druh brambor; ► nafialovělé barvy z vnější a žluté barvy ze vnitř; (DA).

huayruro, -ra, adj/subst. (1) adj/subst., lid. (Bol): tmavě červená; ► o barvě; ■ Var.: *huayruru*; (2) m. (Pan, Bol): strom; ■ Var.: *huayruru*; viz: *huairuro*; (3) m. (← keč. *wayrúru*) (Per, Bol, szArg): strom; viz: *huairuro*; (4) (Per, szArg): semínko; viz: *huairuro*; (DA).

huayruru, adj/subst. (← keč. *wayruru*) (1) (Bol): viz: *huayruro*; (2) lid. (Bol): tmavě červená; ► vztahující se k barvě *huayruru*; (3) (Bol): strom; viz: *huairuro*; (4) (Bol): semínko; viz: *huairuro*; (DA).

huayunca (1) viz: *guayunga*; (MS). • (2) f., venk. (výchPer): svazek kukuřičných klasů visících v řadě ze střechem domů; (DA).

huayurcuma, f. (1) (Per): keř (*Mutisia viciifolia*); ► s kopinatými listy a velkými květy oranžové barvy, používá se jako sedativum; (DA).

huazas, f., myt. (1) (Arg): památníky; ► které se na severozápadě Argentiny nacházely při vstupu na pole jako zábrana; obecně se jedná o dva stejné kameny, umístěné každý na jednom konci při hlavním vstupu; viz též: *Mama Zara*; (DML).

huazontle, m. (1) merlík; viz: *huauzontle*; (DA).

húbare, m. (← may.) (1) (Mex): rostlina; (2): plod rostliny *húbare*; (3): pavouk; (MS).

hubi, citosl. (1) (Kol): zvolání k pobídnutí psa; (MM).

hubo (1) viz: *haber*; ■ Var.: *¡Qué hubo!* *¡Qué húbale!*; (RR).

hucamayo, m., lid. (1) (Portor): cigareta z marihuany, joint; viz též: *join(t)*; (DA).

húcar, m. (1) (Portor): druh stromu; ► košatý, s tvrdým dřevem, *Bucida buceras*; (MM). • (2) (← antilský indiáni) (Dom, Portor): strom (*Bucida buceras*); viz: *pucté*; ■ Var.: *júcar*, *úcar*; (3) ~ **negro** (Portor): druh stromu *húcar* s charakteristickým černým dřevem; ■ Syn.: *húcar prieto*, *júcaro*; (4) ~ **prieto** (Portor): viz: *húcar negro*; (DA).

hucaral, m. (1) (Portor): místo zarostlé stromy *húcar*; ■ Var.: *jucaral*; (DA).

hucarillo, m. (1) (Portor): strom (*Ginoria rohrii*); ► 7 m vysoký, s téměř vztyčenými, holými, trnitými větvemi a výraznými květy; ■ Syn.: *rosa de ciénaga*; (DA).

hucucha, f. (1) viz: *ucucha*; (MS, MM).

hucumari, m. (← kič. *ucumari*) (1) (Per): medvěd žijící v Andách; (MM).

hucada, f., lid. (1) (Guat): hloupost, pitomost, blbost; viz též: *pendejada*; (DA).

hucazo, m. (1) (Pan): šňupání kokainu; (DA).

hueco, -ca, adj/subst. (1) adj/subst., m/f. (Guat): o člověku: homosexuál; (RAE). • (2) m. (Per): díra, otvor; př.: *todo mi pijama está lleno de huecos*; (3) (Guat): homosexuál, zženštilý člověk; (RR). •

(4) f. (Ven): našlehaný cukr s bílkem, citronovou šťávou a sodou; (AM, DA). • (5) m. (Kol): výmol; př.: *los carros sufren mucho pasando todos los días por los huecos*; (BDE). • (6) ~ **de la escalera**: úložný prostor pod schodištěm; viz: *cubo de la escalera*; (EEA). • (7) **diez con ~, slang** (Kost): podvod, klamání; př.: *¿vos creés que me vas a meter un diez con hueco? no soy tan tonto*; (RF). • (8) **por el ~** (Bol): análním otvorem; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *por el chiquito, por el c'hiti, por el escape, por el maíz, por el olton, por el orto, por el seco*; (9) (Bol): řiť; anální otvor; viz též: *ch'iti*; (HB). • (10) **dar ~** (Kub): dát šanci, příležitost; př.: *me dio un hueco en el equipo*; (11) **dar el ~¹** (Kub): podpořit; př.: *con ese nombramiento, le dio el hueco*; (12) **dar el ~²** (Kub): homosexuál; lehká žena; př.: *dicen que ella da el hueco*; (13) **ése es el ~ que mi culebra pide** (Kub): to je žena, která se mi líbí; př.: *esa que tú ves, es el hueco que mi culebra pide*; (14) **estar ~ como dágame pa' colmena¹** (Kub): mít tuberkulózu; př.: *fue al médico y está como dágame pa' colmena*; (15) **estar ~ como dágame pa' colmena²** (Kub): být zbabělý; př.: *ése está hueco como dágame pa' colmena*; (16) **hacer más ~s que una colmena** (Kub): říká se o hrobníkovi; př.: *el pobre, hace más huecos que una colmena*; (17) **tener un ~ en el tanque** (Kub): být velmi unavený z práce; př.: *no me puedes ajetrear porque tengo un hueco en el tanque*; (18) **ver sólo el ~ de la cerradura** (Kub): vidět jen to zbytečné; př.: *a mí lo que me gusta de él es que sólo ve el hueco de la cerradura*; viz: *flauta, majá, tres*; (DMC). • (19) **lid.** (Nik, Kol): vězení, žalář; ► **slang** (Kol); př.: *pobre Pedrito, no conoce a su papá porque hace diez años que está en el hueco*; viz též: *canasta*; (20) (Guat, Hond, Salv, Chil): homosexuál, gay, teplouš, buzík; ► **slang** (Guat); př.: *¡lástima, tan guapo Ramiro y es hueco!*; viz též: *culero*; (RF, DA). • (21) (Guat, Salv, Chil): zženštilce, změkčilý člověk; viz též: *culero*; (22) (Per): coffee shop; ► místo, kde se prodává a konzumuje marihuana; (23) (Nik, Kol, Ven): jáma; ► na chodníku nebo cestě; (24) **meter diez con ~, lid.** (Kost): oklamat, podvést někoho; (25) **mirar ~** (Kub): šmírovat, tajně, skrytě pozorovat cizí intimní scény; (DA).

huecú, m. (1) (Chil): trávou zarostlý močál, bažina; (MM). • (2) (Chil, Arg): trvalá rostlina (*Festuca argentina*); ► 1 m vysoká, s bělavě-fialovými lusky a s okvětím v trsech; (3) (zápArg): trvalá rostlina (*Poa holciformis*); ► s 20 cm dlouhými špičatými listy; (DA).

Huecuvú, m., myt. (1) (Chil): zlý duch; ► který ničí život člověka; zničí vše, co vybudoval; (DML).

Huehuecoyotl (Ueuecoyotl), m., myt. (← nah. "Starý kojot") (1) (Mex): azt. bůh; shovívavý a vtipný; pan promiskuity a divokých míst; schopný měnit svou podobu; (S04).

huehuecho, adj/subst. (1) **adj/subst., lid.** (Guat): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (2) **m.** (Guat, Nik, Chil): štidlák (*Pteroptochos* spp.); ► pták, 25 cm dlouhý, s peřím od hnědé po červenou barvu, s černým zobákem a velkýma černýma nohama; (DA).

huehuenche, m. (1) (← nah. *huehuetzin*, „stařeček“) (Mex): starší člověk, řídící tance na vesnických slavnostech; (RAE). • (2) (← nah. *huehue*, „starý“ + *tzin*, „zdvořilostní částice“) (Mex): tanečník předvádějící typické aztécké tance; (3) (Mex): osoba, která vede tance *huehuenches* při příležitosti oslav a poutí; (AHM).

huehuate, m. (1) (Guat): frajírek, fintil, švihák; (AM). • (2) **lid.** (Guat): chlapec, kluk; viz též: *chavalo*; (DA).

huehueteco, -ca, adj/subst. (1) (Guat aj.): obyvatel depart. Huehuetenango; viz též: *chamarrudo*; (DA).

Huehuateotl, m., myt. (← nah. "Starý bůh") (1) (Mex): starobylý azt. bůh srdce, ohně života; otec bohů, asociován se severem a hvězdou Polárkou; ■ Syn.: *Ueuteotl, Xiuhtecutli, Xiutechuhtli*; (S04).

huéhuatl, m. (← nah. *huéhuatl*, „buben“) (1) (Mex): podlouhlý buben; ► z dutého kmene stromu, potaženém kůží, který se používá na tradičních a náboženských oslavách; (DA).

hueche, m. (1) (jvMex): pásovec; viz též: *cusuco*; (DA).

¡huechos!, citosl., lid. (1) (Hond, Salv): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; viz též: *¡miércole(s)!*; (DA).

hueva, f., lid. (1) (szMex): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (DA).

huelán, -na, adj. (1) (← map.) (Chil): slámově zelený (rostliny a dřevo); (2) **degradovaný, ponížený**; ► řečeno o lidech postrádajících dřívější sociální a politickou důležitost; (MS). • (3) (Chil): o politické nule; (MM).

hueldear (← angl. *to weld*) (1) (USA): svářet kovy; (MS).

huele, m., lid. (1) (Kub): viz: *culo, huele*; (DMC).

huelebicho, adj/subst., lid. (1) (Portor): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (2) m/f., lid., vulg. (Portor): zbabělec, sráč; ■ Var.: *güelebicho*; ■ Syn.: *güelenalgas, huelenaguas, huelenalgas*; (DA).

huelculo, adj/subst. (1) (Kub): pochlebovač; ■ Syn.: *lameculo*; (DA).

hueldenoche, m. (1) (Salv, Mex): tropický keř z čeledi lilkovité (lat. *solanaceae*), jehož květy v noci voní; ► noční fiala (JD), kladivník (NET); (RAE). • (2) (Mex, Guat, Salv): kladivník noční (*Cestrum nocturnum*); ► keř, 3 m vysoký, tenké a zářivé listy, bělavé květy, které v noci velmi voní; ■ Syn.: *flor de baile, jasmín de noche, pipilijhuite*; (DA).

huededor, m. (1) (Dom): voňavý keř (*Croton corylifolius*); ► 5 m vysoký, s nepravidelně zoubkovanými, zelenými listy, které mohou zrůžovět nebo zčervenat; ■ Syn.: *palo de perico*; (DA).

hueleflor, adj/subst. (1) adj/subst. [Š: *tonto, necio*] (Portor): hloupý, pošetilý; hlupák, pošetilec; př.: *sois unos huelefloras*; (RR). • (2) m. (Portor): kolibřík; viz též: *colibrí*; (DA).

hueleguiso(s), m. (1) (Per): vyžírka; ► navštěvuje bez pozvání večírky apod.; (AM, DA).

huelehuele, m., vulg. (1) (Portor): blbec, tupec; (AM). • (2) (Chil): nesmělý, malomyslný; (DA).

huelelea, m. (1) ser un ~ (Kub): o muži: přibližovat se k ženě se záměrem lichotit; př.: *Pedro no seas huelelea*; (DMC).

huellillo, -la, adj. (1) (Mex): slídívý, čmuchající; př.: *nunca faltan huellillos que se cuelan en las fiestas*; (AHM).

huelmil (1) viz: *güelemil*; (RR).

huelnaguas, adj/subst. (1) adj., lid. (Portor): zbabělý; viz též: *culicagado*; (2) m. (Portor): zbabělec; viz: *huelebicho*; (DA).

huelnalgas, adj/subst. (1) adj., lid. (Portor): zbabělý; viz též: *culicagado*; (2) m. (Portor): zbabělec; viz: *huelebicho*; (DA).

huelengue, m. (1) (Kol): basuco; př.: *ya estaba entregado al huelengue*; (2) (Kol): narkoman; čičač halucinogenních látek; ► kol. argot *parlache*; (M01).

huelepedos (huele pedos), adj/subst. (1) m/f., vulg. (Mex, Hond, Nik): pochlebovač, posluhovač; ► osoba, která je pořád v patách svého nadřízeného a poslušně mu slouží; (2) adj/subst., lid. (Kost): slídil, vtíravý; ► o člověku, který se pořád tlačí tam, kde ho nechťejí a kde nemá co dělat; (DA).

huelepega, adj/subst. (1) adj/subst., lid. (Portor): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (2) m/f. (Hond, Salv, Nik, Portor, Ven): feťák; ► osoba, která se zdroguje inhalováním/čiháním syntetického lepidla; (RAE, DA).

huelepeo, adj/subst. (1) m. (Kub): připrdelkovač; (JD). • (2) adj, subst., vulg. (Kub, Ven): pochlebovač; (3) vulg. (Ven): dozor; ► osoba, která někoho neustále doprovází, aby jej kontrolovala; (4) vulg. (Ven): křen; páté kolo u vozu; ► osoba, která se vnucuje nějakému páru nebo do skupiny; (DA).

huelpolla, adj/subst., lid. (1) (Portor): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

huelesiner, m/f. (1) (Portor): feťák; ► osoba, která se zdroguje inhalováním ředidla a laků; ■ Var.: *güelesiner*; (DA).

huelstaca, adj/subst., lid. (1) (Portor): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

huelga, f. (1) *estar en ~*: stávkovat; viz: *paro, estar en paro*; (EEA). • (2) ~ *de hambre seca*, f. (Chil): dobrovolný půst; ► jenom od jídla, ne od tekutin; ■ Syn.: *huelga seca*; (3) ~ *dura* (Bol): půst; ► od jídla i od tekutin; ■ Syn.: *huelga seca*; (4) ~ *seca*¹ (Chil): viz: *huelga de hambre seca*; (5) ~ *seca*² (Bol): viz: *huelga dura*; (DA).

huelguear, intr. (1) (Per): stávkovat; (AM).

huelido, -da, adj. (1) (Kol): zdrogovaný; př.: *y el Lalo ahí durmiendo, todo huelido*; ► kol. argot *parlache*; viz též: *arañado*; (M01).

huelillo, m/f., vulg. (1) (Mex): pochlebovač, posluhovač; ► osoba, která pořád je v patách svého nadřízeného a poslušně mu slouží; (DA).

huelisiar, intr., lid. (1) (Kub): míchat se do něčeho, co člověka nezajímá; př.: *se pasa la vida huelisando*; (DMC).

huella, f. (1) (JižAm, Nik): cesta, která vznikne na místě, kde s větší či menší pravidelností prochází lidé, zvířata, či projíždějí vozidla; (2) (Arg, Urug): venkovní nepárový tanec mírného rytmického kroku, doprovázený zpěvem a hrou na kytaru; (RAE, DA). • (3) ~s *vegetales* (Kub): otisky prstů; př.: *me tomaron huellas vegetales*; (DMC). • (4) *montar ~* (výchBol): jezdit vozidlem po okraji cesty, aby se vyšlo hlubokým kolejm po těžkotonážních vozidlech; (DA).

huellar, tr. (1) lid. (Bol, szArg): sledovat stopy; ► člověka nebo zvířete; (2) lid. (Bol): hledat stopy; ► na nějakém místě; (DA).

huellear, tr/intr. (1) tr. (Kol): stopovat, jít po stopě; (MM). • (2) (Bol): v argotu celníků: pronásledovat pašeráky sledováním stop v místech, kde nejsou cesty; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) intr. (Mex, Bol): stopovat, sledovat; ► pomocí čichu nebo stop; (DA).

huellero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kol): stopařský, lovecký; ► o psovi; (MM). • (2) m. (Am): dobrý stopař; (JD). • (3) venk. (Chil): stopař; ► odborník na sledování stop; (DA).

huemul, adj/subst. (1) m. (← map.) (Chil, Arg): parohaté zvíře z jižních And (*Hippocamelus bisulcus*); ► má mohutné tělo, velmi krátký ocas a mírně rozšířené uši; jeho srst je krátká drsná hnědé barvy, vnitřní strana ocasu bílá; žije ve stepích a otevřených lesích; (RAE, DA). • (2) (← map.) (Arg, Chil): andský jelen; př.: ... *exploró la parte sur el año pasado. -Encontramos huemules. Los más hermosos y dóciles animales que haya visto jamás.*; (BDE). • (3) adj/subst., lid. (Chil): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).

huemulada, f., lid. (1) (Chil): hloupost, pitomost, blbost; viz též: *pendejada*; (DA).

hueñi, m. (← map.) (1) (Chil): název pro dítě (syna) Araukánců; (2) chlapec obstarávající domácnost; (AM).

huentle, m. (1) (Mex): obětní pokrm, který indiáni přinášejí svým zesnulým; (DA).

Huentreyeu, m., myt. (1) (Chil): nejvyšší mýtická bytost chilského kmene Cunco; ► nesmrtelný a všemocný pán, o kterém se říká, že si vzal za ženu sirénu; má v moci všechny přírodní síly a všechny její projevy jako jsou otřesy, silné sněhové bouřky, víry a tornáda; (DML).

¡huépiles!, citosl., lid. (1) (Salv): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; viz též: *¡miercole(s)!*; (DA).

huequeado, -da, adj. (1) (Nik, Kost, Pan, Ekv): vykopaný, převrtaný; ► o povrchu; (DA).

huequera, f. (1) (Kol): onemocnění dutiny kravských rohů; (AM). • (2) (Ekv): infekce bakteriemi druhu *Anaplasma*; ► postihuje dobytek a způsobuje slabost a anémii; (DA).

huerco, -ca, m/f. (1) f. [Š: *muchacha*] (Mex): mladá dívka, děvče; (2) m. [Š: *muchacho*] (Mex): chlapec, mladík; (RAE). • (3) [Š: *niño*] (Mex): dítě; př.: *oiga, doña Luz, ¿no espera huerco?, es que anoche la soñé que estaba embarazada*; (RR). • (4) (Mex/US): malé dítě; ► zejm. v severní části Mexika; (SUS). • (5) m/f. (Mex): dítě, děťátko; ■ Var.: *güerco, -ca*; (AHM). • (6) hanl. (Mex): děcko; ■ Syn.: *jijo*; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (7) lid. (sevMex): dítě, děcko; viz též: *nené*; (DA).

huerequeque, m. (1) (Per): pták (*Burhinus superciliaris*); ► 40 cm dlouhý, s šedým, flekatým peřím a bílým břichem, s bílým pruhem kolem očí, s dlouhýma, žlutýma nohama, krátkým zobákem, černým na jeho konci; (DA).

huerfanito, -ta, m/f. (1) m. (Mex): část z losu, kterou zbývá prodat; ► druh loterie, kdy je několik losů se stejným číslem, které se postupně prodávají; případná výhra se pak rozdělí mezi jejich majitele; (RAE, DA). • (2) f., lid. (Kub): viz: *Anita, mamá*; (DMC).

huérfano, -na, adj. [Š: *expósito*] (1) (Bol, Chil, Per): nalezenec, odložené dítě; (RAE).

huero, -ra, adj/subst. (1) adj., m/f. [Š: *güero*] (Mex): o člověku: světlavý, blondatý; (RAE). • (2) adj., f. [Š: *estéril*] (Par): o ženě: neplodná; př.: *mi cuerpo me grita que soy huera*; (RR). • (3) viz: *güero*; (MS). • (4) adj., m/f. (StřAm, Chil, Kub, Mex, Per, Portor): zkažený, zapáchající; ► o vejci; (AM). • (5) f., lid. (Portor): prostitutka, děvka; viz též: *callejera*; (DA).

huerta (1) f. (Ekv): kakaovníková plantáž; (MM). • (2) venk. (Hond, Salv, Par): území, na kterém se pěstují banány; (2) (Hond): banánovník; (3) **quedar como venadito entre su ~, m.** (Nik): být zahrán do kouta, být v úzkých; (DA).

huerto, -ra, m/f., málo užív. (1) (Sal, Arg, Nik, Per): sadař, zahradník; (RAE).

huertista, m. (1) (Mex): stoupenec Victoriana Huerty; ► generál, významná postava mex. revoluce, 1913-14 prezident; (RR).

huerto, m. (1) (Chil): bordel; (JD).

huesal, m. (1) (Mex): kosti; (2) lidská kostra; (JD).

huesear (1) tr/intr. (Mex): makat, dělat, pracovat; (2) (StřAm): žebrať; (AM). • (3) lid. (Hond): jíst, nacpat se; viz též: *empacar(se)*; (4) tr. (Salv): snažit se vycházet dobře s nadřizeným; ► v armádě; (5) (Salv): snažit se o povýšení za každou cenu; ► v armádě; (6) intr. (Salv): hledat práci; (7) (Salv): shánět, sbírat staré věci; ► na jejich následný prodej; (8) tr. (Hond): objídat maso z kosti; (9)

lid. (Nik): živit se vykonáváním veřejné funkce; ■ Var.: *güesear*; (10) intr., lid. (Pan): ztrácet čas, zahálet; (DA).

huesero, -ra, adj/subst. (1) (Mex, Urug): člověk, který je schopný léčit bolesti kostí a kloubů; (2) m., hovor. (Ven): množství kostí; (3) f. (León, Bol, Chil): místo, kam se házejí nebo kde se uchovávají kosti mrtvých; (4) (Salv): místo, kde se prodávají použité náhradní díly k autům a jiným strojům; (RAE). • (5) m/f. (Guat): osoba žádající o zaměstnání; (6) (Mex): sazeč/ka; ► mezi tiskaři, polygrafy; (AM). • (7) f. (Kub): ženská z periferie; (8) (Chil): lidská kostnice; (JD). • (9) m/f. (Mex, Guat, Ekv, Bol, Arg, Urug, Per): léčitel kostí a kloubů; (10) m/f. (Guat): byrokrat; (11) adj., m/f. (Salv): voják, neustále žádající o propustku; (12) f. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): prodejna náhradních dílů; ■ Var.: *güesera*; (13) (Hond, Salv, Nik): skladiště starých aut; ► kde se shromažďují náhradní díly; (14) (Nik, Kub, Chil): místo, kde se zahazují kosti mrtvých; (15) (Kub): kostra, skupina kostí; (16) (Hond): smetiště; (17) (Hond): skupina nepotřebných, zbytečných lidí; (DA).

hueserío, m. (1) (Per): ležák; ► o neprodejném zboží; věc, která nemá poptávku v obchodní činnosti; (AM). • (2) (Mex): kosti; (JD).

huesillo, m. (1) (JižAm): broskev sušená na slunci; (RAE). • (2) ~s¹, spíše pl. (Chil): viz: *mote*; (BDE). • (3) ~s², pl. [Š: *orejones*] (Chil): sušené meruňky, sušené ovoce; ■ Syn.: *orejones* (Arg, Mex, Urug, Ven); (EEA). • (4) *singulár* (Mex): strom (*Acosminum panamense*); ► 30 m vysoký, s jasně hnědou kůrou, která se vařená používá v tradiční medicíně, má žluté, nebo hnědé dřevo, žluté, malé květy a plod je lusk; ■ Syn.: *chichipate*; (5) (Portor): strom; viz: *palo de peje*; (DA).

huesista, m. (1) (StřAm): státní zaměstnanec; (AM).

huesito, m. (1) ~ *de la alegría* (Kub): kostrč; viz též: *hueso de la alegría*; (JD, DA). • (2) ~ *de Santo* (Kub): štíhlá žena; př.: *esa mujer es un huesito de Santo*; viz: *pito*; (DMC). • (3) (Kol): strom; viz: *cerezo*; (4) (Pan): strom; viz: *palo de oreja*; (5) *darse en el ~ del gusto* (Portor): udeřit se do kostrče; (DA).

hueso, adj/subst. (1) m. [Š: *trabajo*] (Kost, Salv, Guat, Mex, Nik): placená práce; (2) m. (Ekv): lakomý člověk; (3) *tener alguien los ~s duros* (Chil): mít potíže se změnou své povahy kvůli svému věku; (RAE). • (4) ~ *de la alegría*, m., hovor. [Š: *cóccix*] (Kol, Kub): kostrč; ► častěji zdrob.; ■ Syn.: *huesito de la alegría* (Kub), *hueso del ñango* (Kub); (RAE; DA). • (5) (Guat, Kost; Kub, Mex, Nik): obroč, zaměstnání, místo; př.: *si ... te echan de este puesto, podés pedir hueso de músico*; (6) ~s, pl., citosl. (Guat): houby!, ale kdepak!, ani nápad!, *túdle!*; (RR). • (7) (Mex): práce s tiskem; ► mezi tiskaři; (8) hovor. (Mex): originál, rukopis k tištění; (9) (StřAm): úřední zaměstnání; (10) ~ *colorado* (Mex): velmi silný severní vítr; (11) *llegarle al ~* (Portor, Ven): jasně něco vnímat; (12) *meterse a ~ de puerco*¹ (Ven): chlubit se, vytahovat se; (AM). • (13) (Kol): těžce prodejný obchodní artikl; (14) (Ekv): mula; (MM). • (15) (Kub): kostroun, kostlivec; (16) *dejar en los puros ~os* (Mex): vyčerpat co úplně/beze zbytku; ► o tématu aj.; (17) *ya no haré ~s viejos* (Mex): už tady dlouho nebudu; (18) *le llega al ~* (Mex): to se ho hodně týká; (19) *no llegará a hacer/ser ~s viejos* (Mex): ten tu dlouho nebude, *ten* se dlouhého věku nedožije; (20) *meterse a ~ de puerco*² (Mex): vytahovat/naparovat se; (21) *pinchar en ~* (Mex): napálit se; (22) *ser puro ~* (Chil): být kost a kůže; (JD). • (23) m., hovor. (Mex): kontakt, vliv; př.: *puede ocurrir que busque una influencia política para agenciarme un «hueso», forma un tanto canina de nombrar lo que aquí (en España), de modo más técnico, llamamos «enchufe»*; (BDE). • (24) (Bol): hubeňour; viz též: *cancao*; (LM). • (25) pecka; viz: *carozo*; (EEA). • (26) *chupar el ~* (Kub): být bez peněz; př.: *no mejoro, sigo chupando el hueso*; (27) *de ~ blanco no se puede sacar bistek* (Kub): kde není základ, z toho nic nezískáme; př.: *tenía que terminar mal, de hueso blanco no se puede sacar bistek*; (28) *de ~ negro y duro* (Kub): silný; př.: *yo soy anti-comunista de hueso negro y duro*; (29) *el ~ito de la alegría* (Kub): kostrč; př.: *¡cómo me duele el huesito de la alegría*; (30) *los ~s* (Kub): kostky; př.: *la policía los sorprendió jugando a los huesos*; (31) *parecer alguien un ~ito de santo*¹ (Kub): sladký; (32) *parecer alguien un ~ito de santo*² (Kub): být velmi štíhlý; př.: *después del tyfus parece un huesito de santo*; (33) *llegar al ~* (Kub): všechno vědět; př.: *en este asunto, yo llego al hueso*; (34) *quedar alguien en ~ y pellejo* (Kub): přijít o vše; př.: *ya le quitaron la última casa, quedó en hueso y pellejo*; (35) *ser un ~* (Kub): být mazaný, vychytralý; př.: *ese campesino es un hueso*; (36) *ser un ~ nuevo* (Kub): být novým soupeřem; př.: *tengo muy mala suerte, ya tengo un hueso nuevo en mi camino*; (37) *ser ~ de ternilla* (Kub): špatný člověk; př.: *Pedro, como tú sabes, es hueso de ternilla*;

(38) tener a alguien como ~ de santo (Kub): mít někoho nalepeného na sobě; př.: *siempre te tengo como un hueso de santo*; **(39) tener ~¹** (Kub): být unavený; př.: *hoy tengo hueso*; **(40) tener ~²** (Kub): nudit se; př.: *tengo hueso de ver esta película*; **(41) tener ~³** (Kub): mít hlad; př.: *¡qué hueso tengo al mediodía!*; ■ Syn.: *tener novilla, tener partido*; (DMC). • **(42) adj., lid.** (Nik, Ekv, Per): těžce prodátná věc; ► o zboží; **(43) adj/subst.** (Kost, Ekv): lakomec; **(44) adj/subst., lid.** (Salv, Bol): štlhlý člověk; **(45) m. lid.** (Mex, Guat, Hond, Salv, Niaragua, Kost): práce, dřina, makačka; viz též: *negreada*; **(46) lid.** (Kub, Kol): nuda, otrava; ► o věci; **(47) lid.** (Nik, Kol): nekvalitní zboží; ► které jde těžko prodat; **(48) (Ekv): viz: culosucio**; **(49) (Portor): keř; viz: palo de peje**; **(50) lid.** (Bol): vyloupaný kukuřičný klas; **(51) ~ (~ blanco, ~ prieto)** (Portor): strom, keř; viz: *palo de peje*; **(52) ~ del ñango** (sevKol): kostrč; viz též: *hueso de la alegría*; **(53) como ~ de santo**, lid. (Chil): jemně, s největší opatrností; **(54) dar ~ en**, lid. (Mex): neuspět, zmylit se; splést se, nezvládnout; **(55) de ~ colorado¹**, lid. (Mex, Guat): o člověku s pevným přesvědčením; **(56) de ~ colorado²**, lid. (Guat): o člověku v pokročilém věku, ale s dobrým zdravím; **(57) la sin ~**, lid. (Ekv): penis; viz též: *pinga*; **(58) poner los ~s de punta¹** (Guat, Urug): postavit se, vstát; **(59) poner los ~s de punta²** (Nik): bojovat s překážkami; (DA).

huesoso, -sa, adj. [Š: *huesudo*] (Š < Am) **(1) (Urug aj.):** vyhublý, vyzáblý; př.: *más viejo y huesoso ...*; **huésped**, f. **(1) contar sin la ~** (Arg): neočekávat nepříznivou událost; nepočítat s komplikacemi; př.: *había contado sin la huésped ... dos mil pesos*; (RR).

hueste, adj. (← nah. *cuehtic*) **(1) (← nah. cuehtic, „semletý, rozdrčený, hnětený“)** (Hond): dobře semletý, pomletý; **(2)** uhnětené těsto připravené na pečení placek; ► o těstu z kukuřice; (RAE). • **(3) (← nah. cuehtic, „roztlučený, pomletý, umíchaný“)** (Hond): velmi pomletý; ► o zrně; ■ Var.: *güeste*; ■ Syn.: *huishtoso*; **(4)** (Hond): jemný, hladký na dotek; ► o věci; **(5)** (Hond): vymísené kukuřičné těsto; ► připravené na výrobu tortill; (DA).

huesteado, -da, adj. **(1)** (Hond): dobře pomletý; ► o zrnku kukuřice; ■ Var.: *güestead*; (DA).

huestadora, f. **(1)** (Hond): ve mlýnu nebo lisu velká palice, která slouží k rozmačkání cukrové třtiny; (RAE).

huestear, tr. **(1)** (Hond): dobře rozemlít, rozdrtit; (AM). • **(2)** (Hond): mlít něco do hladka; ► kávu nebo kukuřici; **(3)** (Hond): rovnoměrně míchat kukuřičné těsto; ► až bude vhodné na přípravu tortill; **(4)** venk., lid. (Hond): ukrást něco; (DA).

huesuda, f. **(1) pelarse alguien con la ~** [Š: *morir*] (Mex): zemřít; (RAE). • **(2) la ~** [Š: *la Muerte*] (Mex, Arg): Smrt, Smrtka, Zubatá; př.: *me respondió que al hijo de la chingada se lo podía llevar la huesuda*; ■ Var.: *la Huesuda*; (RR). • **(3)** (LaPla, Kol, Mex, Nik): smrt; viz též: *espiche, ñata*; (NET, INFO) • **(4)** [Š: *muerte*] (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Ven, Ekv, Bol, Arg, Urug): smrtka; (DA).

huetar, m. **(1)** (StřAm): vymřelý ind. jazyk ze skupiny čibča; ► v době příchodu španělských kolonizátorů se jím mluvilo zejména v horských oblastech dnešní Kostariky; v koloniálním období tam sloužil jako obecný dorozumívací jazyk, ale už v 18. stol. zcela zanikl; zanechal stopy jak ve španělštině potomků tohoto kmene, tak i ve španělštině horských oblastí Kostariky; (EA).

hueva, adj/subst., m/f. **(1) f., hovor.** [Š: *pereza*] (Guat, Mex): nedbalost; (RAE). • **(2)** [Š: *mina, tesoro*] (Arg): poklad, důl; **(3)** [Š: *pereza*] (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): lenost, nedbalost, pomalost; **(4) ~s, pl., lid.** [Š: *testículos*] (Kol, Chil): varlata; př.: *andar sin carnet es lo mismo que andar sin huevas*; viz též: *pincharse las ~s, kiwi(s)*; **(5) ~(s)**, m. [Š: *tonto*] (Per; Kol): hlupák, vůl; př.: *¿qué esperas, huevas?*; **(6) pincharse las ~s** [Š: *estar sin dinero, sin blanca*] (Chil): být bez peněz, nemít ani floka, nemít ani vindru; **(7) por las puras ~s del diablo** [Š: *sin razón, sin explicación*] (Per): bez vysvětlení, bezdůvodně, jen tak, čirou náhodou; př.: *en el Perú, uno es militar por las puras huevas del diablo*; (RR). • **(8) ¡las ~s!**, f. (Chil): hergot!, do prdele!; **(9) como las ~s¹** (Chil): mizerný; (JD). • **(10) ~(s)**, spíše pl., vulg. (Chil): koule; př.: *al potrillo se le inflamó una hueva*; (BDE). • **(11)** (Kol): blbec, idiot; př.: *Román es una güeva para manejar Linux*; ■ Var.: *güeva*; **(12)** despekt. (Kol): varle; ► slang; př.: *le di una patada en las güevas al ladrón y lo dejé en el piso*; ■ Var.: *güeva*; **(13) por las puras ~s¹**, vulg. (Per): bezdůvodně, jen tak pro nic za nic; ► slang; viz též: *(por las puras) alverjas*; (RF). • **(14)** hovor., viz: *flojeritis*; (DBM). • **(15) la ~ lisa** (Kub): varlata; (DMC). • **(16) adj/subst., lid.** (Kol, Urug): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; **(17) lid.** (Kol, Urug): hlupák; ► člověk, který se nechová rozumně; **(18) ¡~!**, citosl., vulg. (Pan, Urug): kurva!; ► vyjadřuje hněv; **(19) ¡qué ~s!**, lid., vulg. (Per): vyjadřuje odmítnutí, nezáměr o něco; **(20)**

como las ~s² (Per): celkem dobře a s lehkostí; **(21) como las ~s³**, lid., vulg. (Chil): na hovno; ► velmi špatně, strašným způsobem; **(22) echar la ~¹**, lid. (Mex, Guat, Hond): lenošit, zahálet; **(23) echar la ~²**, lid. (Guat, Hond, Salv): odpočívat; **(24) hasta las ~s¹**, lid., vulg. (Per): na hovno; ► v zlém stavu; ■ Syn.: *hasta las patas*; **(25) hasta las ~s²**, lid. (Ekv): velmi unavený, otrávený z někoho nebo něčeho; ► o člověku; **(26) hasta las ~s³**, lid. (Kol, Ekv): úplně; **(27) hinchar las ~s**, vulg. (Chil, Urug): otravovat; naštvat, nasrat někoho, štvát; **(28) ni ~s**, lid., vulg. (Per): v žádném případě, ani za hovno; **(29) ni ~**, lid., vulg. (Chil): nic, ani hovno; ■ Var.: *ni güea, ni güeva*; **(30) por las ~ s¹**, lid. (Ekv, Per): bezdůvodně; **(31) por las ~s²**, lid. (Per): zbytečně; **(32) por las puras ~s²**, vulg. (Chil): viz: *por las puras brevas*; **(33) una ~**, lid., vulg. (Chil): nic, ani hovno; ■ Var.: *una güeva*; **(34) ver las ~s** (Ekv, Bol, Chil): snažit se někoho oklamat; (DA).

huevaceada, f., lid. **(1)** (Guat): rány, bití, výprask; viz též: *golpeadura*; (DA).

huevada, f. **(1) hovor.** (Chil): věc, záležitost, situace; (RAE). • **(2)** [Š: *tontería, disparate, bobada*] (Ekv, Bol, Chil, Urug, Arg): hloupost, blbost, nesmysl, hovadina; př.: *¿es una huevada lo que le pregunté, don Pablo?*; ■ Var.: *huevadita*; (RR). • **(3)** (Guat, Portor): vejce; **(4)** (Chil): tzv. zlatá žíla; ► ve které se nachází velké množství nerostů; (AM). • **(5)** pitomá kráva; ► o ženě; (JD). • **(6)** f., spíše pl., vulg. (Bol, Chil, Per, LaPla): hloupost, pošetilost; př.: *-...el compañero Shumann, por ejemplo, que dejémonos de huevadas, nos importa mucho más a ti y a mí que la maldita justicia social; -No hagas huevadas. Te lo digo como amigo.*; (BDE). • **(7)** (Ekv): blbost, kravina; ► slang; př.: *Marcos haría cualquier huevada por salir con tu prima*; ■ Var.: *güebada*; **(8)** (Chil): tamto, toto, ta věc; ► neurčitý výraz označující cokoliv konkrétního i abstraktního, většinou něco neznámého, často negativního; př.: *¿qué huevada es esa?* („co je to za hovadinu?“); *vamos, que la wevada va a estar muy buena* („no, ono to nakonec bude dobré“); ■ Var.: *güevada, güeá, hueá, wevada, weá*; **(9) ~ de**, despekt. (Chil): ta věc, tamto; ► slang; př.: *mi hermano escribe una hueá de blog que nadie lee*; ■ Var.: *güevada, güeá, hueá, wevada, weá*; (RF). • **(10) a la ~¹** (Bol): vyvedený z míry, rozložený, ve špatném stavu; ► bol. argot *coba*; viz též: *a (al, a la)*; (HB). • **(11)** vulg. (Hond, Pan, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug, Chil): nepodstatné rčení nebo čin; ■ Var.: *güeá*; **(12)** lid., vulg. (Hond, Pan, Per, Bol, Chil, Par): hovadina, hloupost; ► hloupý čin; Var.: *güeá*; **(13)** vulg., lid. (Per, Chil): věc, případ, situace; **(14)** lid., vulg. (Per, Bol, Par): cetka; ► nehodnotná věc; **(15)** vulg. (Ekv): nepřijemnost; ► věc nebo situace, co způsobuje hněv; **(16)** lid. (szArg): počet vajec za jedno snášení; **(17) y toda la ~**, vulg. (Chil): atd., atd.; **(18) ~ con patas**, vulg. (Chil): hovadina, hloupost; ► hloupý čin; **(19) a la ~²**, lid. (Bol): nevhodně, bez opatrnosti; **(20) ¡qué ~!**, lid., vulg. (Ekv, Bol): kurva!; ► vyjadřuje nespokojenost, mrzutost; (DA).

huevadilla, f. **(1)** (Ekv): flám, tah; ► slang; př.: *a nosotros nos encanta irnos de huevadilla cada fin de semana*; ■ Var.: *güebadilla*; (RF).

huevador, adj. **(1)** (Chil): rozverný; (JD).

hueval, m. **(1)** lid. (Kost): velké množství něčeho; (DA).

huevar, tr. **(1) ~ los pollos** (Chil): štvát, dožírat; (JD).

huevastián, adj/subst. **(1)** (Bol): hlupák, stupidní; ► bol. argot *coba*; (HB).

huevazo, m. **(1)** (Arg): házení vajec; př.: *el empresario ... fue blanco ayer de huevazos e insultos*; (BDE). • **(2)** málo uživ., vulg., lid. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Ekv): silný úder; **(3)** (Hond, Salv, Nik): silný pád; viz též: *aguacatazo*; **(4) lid.** (Hond, Salv, Nik): pád, spadnutí; viz též: *derribada*; (DA).

huevadera, f., lid. **(1)** (Kost): obtěžování, otrava; viz též: *molesta*; (DA).

huevador, ra, adj/subst. **(1) ~dor** (Chil): otravný; **(2)** m. (Chil): otravný chlap; (JD). • **(3)** adj/subst., m/f. (Guat): zloděj, podvodník; (DA).

huevear(se), tr/intr/zvrat. **(1)** tr. [Š: *molestar*] (Chil): obtěžovat; **(2)** [Š: *hurtar*] (Salv, Guat, Hond): ukrást, odcizit; **(3)** intr. [Š: *haraganear*] (Chil, Mex): zahálet, lenošit; (RAE). • **(4)** intr. [Š: *tontear, no hacer nada*] (Chil; Mex, Guat, Pan): dělat jen hlouposti; nic nedělat, ztrácet čas; př.: *se queda hueveando en la cocina*; (RR). • **(5)** viz: *hueviar*; (AM). • **(6)** hovor. (Chil): dělat hlouposti, blbnout; př.: *no hizo nada en toda la mañana porque anduvo hueveando*; (BDE). • **(7)** (Per): marnit čas; př.: *¡deja de huevear y ponte a estudiar!*; **(8)** (Per): splést se; ► slang; př.: *nos hueveamos de dirección y por eso llegamos tarde a la reunión*; (RF). • **(9)** tr. (Bol): nic nedělat, ztrácet čas; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(10) ~(se)¹**, intr., lid., vulg. (Bol, Chil): dělat nebo říkat hovadiny; ■ Var.: *güevear*; **(11) ~(se)²**, lid., vulg. (Chil): kalit; ► chodit na zábavy a párty; **(12)** lid. (Bol, szArg): snést

- vajíčka; ► o ptákovi; **(13)** tr. (Ekv, Per): mít někoho za hlupáka; **(14)** intr. (Per, Bol): zmýlit se, splést se; **(15)** tr., lid. (Kost): opakovaně někoho nebo něco hladit; **(16)** intr., lid. (Kost): velmi se snažit, vynaložit velké úsilí; ► aby se nějaký úkol podařilo dokončit; **(17)** *~(se)*³, tr/zvrat., lid. (Guat, Hond, Salv, Nik): krást, okrást; viz též: *ladronear*; (DA).
- hueveo**, m. **(1)** lid. [Š: *robo*] (Guat): krádež, lup, zlodějina, *loupež*; př.: *gran hueveo del gobierno: casas para pobres: cuento de hadas*; viz též: *robada*; (RR, DA). • **(2)** (Chil): výjimka, jednorázovka; př.: *lo de David y yo fue solo weveo de una vez; no nos volvimos a ver*; ■ **Syn.**: *güeveo, weveo, webeo*; **(3)** (Chil): pozdvižení, mela, chaos; ► **slang**; př.: *fue un hueveo que ese día la manifestación hizo que desviaran todo el tráfico; nunca llegué al café donde quedé de verme con aquella mina que conocí la semana pasada*; (RF). • **(4)** (Per): uchopení za vlasy; **(5)** lid., vulg. (Chil): nasrat někoho; ► způsobit někomu mrzutost; **(6)** lid. (Chil): hloupost, pitomost, blbost; viz též: *pendejada*; **(7)** lid. (Chil): obtěžování, otrava; viz též: *molesta*; (DA).
- huevero, -ra**, adj/subst. **(1)** adj. (Mex, Kub, Portor): požírající vejce; ► o zvířeti; (MM). • **(2)** f. (Nik): lenost; ► **slang**; př.: *tengo huevera de estudiar matemáticas*; (RF). • **(3)** hovor., viz: *flojeritis*; (MV). • **(4)** adj., m/f. (Hond, Nik, Bol): spojený s produkcí a prodejem vajec a chovem slepic; (DA).
- hueverto**, adj/subst., lid. **(1)** (Per): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; (DA).
- hueteta**, adj/subst. **(1)** adj. (Chil): pitomý, blbý; **(2)** m. (Am): pitomec, blboun; (JD). • **(3)** adj/subst., lid. (Chil): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; **(4)** (Chil): debil; ► označení jednoduché, hloupé osoby; viz: *hüevón*; ■ **Var.**: *huetetas*; **(5)** *¡~!*, citosl., lid. (Salv): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; viz též: *¡miercole(s)!*; (DA).
- hueviar**, tr. **(1)** (Guat, Hond): odcizit, ukrást; ■ **Var.**: *huevear*; (AM).
- hueviblanco**, m. **(1)** (Kub): srab; (JD).
- huevilargo, -ga**, adj/subst., lid. **(1)** (Portor): zbabělý; viz též: *culicagado*; (DA).
- huevoillo**, m. **(1)** (Chil): říční štěrka; ► **který** se míchá s pískem, vodou a cementem na výrobu betonu; (DA).
- huevoinche**, adj/subst., lid. **(1)** (Per): hloupý, hlupák; viz též: *güevón*; **(2)** *~s*, m/f., málo užív., lid. (Kost): muž nebo žena; (DA).
- huevoito**, m. **(1)** *~s*, pl. (Bol): zpětná zrcátka aut značky Volkswagen; ► bol. argot *coba*; (HB). • **(2)** **ser algo ~ batido**, **singulár** (Kub): nadsázka; př.: *eso que me dices es huevoito batido*; (DMC). • **(3)** **ese ~ quiere sal**¹, lid. (Kol): na to se podíváme!; ► varování; **(4)** **ese ~ quiere sal**², lid. (Chil): to by něco chtělo!; ► sexuální narážka; **(5)** **~ de faltriguera** (Pan): zákusek, sladkost; ► z kukuřičného těsta, anýzu, koření a medu; ■ **Syn.**: *huevo de faltriguera*; **(6)** **~ de gallo**¹ (Arg, Urug): trvalá bylina (*Salpichroa organifolia*); ► 50 cm vysoká s bílými květy; ■ **Syn.**: *huevo de gallo, uvita del campo*; **(7)** **~ de gallo**² (Arg, Urug): jedlý a sladký plod byliny *huevoito de gallo*; **(8)** **~ de leche** (Pan): karamel ve formě kuliček; (DA).
- huevo**, adj/subst/citosl. **(1)** m. (Salv, Urug): těžká situace nebo těžký úkol; **(2)** hovor. (Urug): hlupák; **(3)** adj. (Per): o ceně: snadno zaplatitelná; **(4)** (Per): o úkolu: lehce splnitelný; **(5)** hovor. (Kub): cítit se velmi dobře; **(6)** **~ chimbo**¹, m. (Guat): sladkost listovitého tvaru; ► vyrobená z mouky a vajec; **(7)** **~ chimbo**² (Nik): sladkost vyrobená z rýže, mléka a cukru; ► ve formě kuliček namáčených v hustém medu červené barvy; **(8)** **~ chimbo**³ (Per, Ven): viz: *huevo quimbo*; **(9)** **~ chimbo**⁴ (Salv): osvěžující nápoj vyrobený z vaječného žloutku a ananasové šťávy; **(10)** **~ quimbo**¹ (Urug): cukrářský produkt; ► ve tvaru kuličky vyrobený ze žloutku s cukrem, vařený a nasáklý v sirupu nebo koňaku; **(11)** **~s a la perica**, m., pl. (Pan): míchaná vajíčka; ► vejce, která se smaží na pánvi a míchají se, aby se nespojila jako u tortilly; **(12)** **~s pericos**¹, m., pl. (Kol): míchaná vajíčka; ► vejce, která se smaží na pánvi a míchají se, aby se nespojila jako u tortilly; **(13)** **a ~**¹, adv., hovor. [Š: *por fuerza*] (Nik): nutně, nepochybně; **(14)** **echarse alguien los ~s a tuto**, hovor. (Nik): statečně čelit situaci; **(15)** **estar alguien de a ~**, hovor. (Kub): cítit se velmi špatně; **(16)** **freír alguien ~s**, hovor. (Kub): vydat zvuk pomocí rtů, který vyjadřuje, že dotyčný člověk se cítí být něčím **obtěžován** nebo že s něčím nesouhlasí; **(17)** **hacer algo de a ~**, hovor. (Kub): udělat něco bez ohledu na názor ostatních; **(18)** **hacerle alguien ~s**, hovor. (Hond): vložit hodně úsilí do nějaké práce; **(19)** **machacarse alguien los ~s** (Kub): odevzdaně přijmout nějakou situaci, úkol nebo povinnost; **(20)** **no comer alguien un ~ por no perder, no tirar, la cáscara**, hovor. (Arg, Bol, Chil, Urug): být lakomý a skrblivý; **(21)** **pasar el ~ a alguien** (Per): potírat někomu tělo vajíčkem, abychom ho

zbavili nějakého zla či neduhu; **(22) poner alguien el ~**, hovor. (Nik): dělat něco proti své vlastní vůli; **(23) ser alguien de a ~**, hovor. (Guat): být velmi statečný; (RAE). • **(24) ~ tibio¹** (Am; StřAm, Kol, Ekv, Mex, Per, Salv, Nik, Pan, Dom, Ven): vajíčka naměkko, *vejce vařené na měkko*; ► *vejce lehce povařené, ve skořápce, které úplně nezhoustne*; *př.: ah el desayuno burguesito ... con su huevo tibio y su pan dorado*; (RAE; BDE, DA). • **(25) ~s a la ranchera¹** (~s **rancheros¹**) (Mex, Per, Guat, Kol aj.): smažená vejce s omáčkou; ► *s omáčkou z čerstvých rajčat a cibule, s česnekem nebo s masem apod.*; **(26) ~ perico**; viz: *perico*; **(27) echar ~** [Š: *fornicar*] (Mex): zasouložit si, smilnit; *př.: ahora en la noche vamos a 'echar huevo'*; **(28) hinchar los ~s** [Š: *mostrar decisión, valentía*] (Guat): prokázat statečnost, udatnost; **(29) poner un ~¹** [Š: *cometer un error*] (Portor): udělat chybu; *př.: ay, nene, he puesto un huevo terrible*; **(30) ser de a ~ (diagüevo)** [Š: *tener valor*] (Guat): být statečný, mít kuráž; *př.: un hombre, el más bravo del pueblo, el más diagüevo*; (RR). • **(31) ~ de pavo** (Ven): nádor na páteři; ► *u krav*; **(32) la desgracia de un ~ es chocar con una piedra** (Portor, Dom): ► *lidové přísloví poukazující na převahu silného nad slabým a upozorňující na nutnost dbát maličností*; **(33) pensar en los ~s del gallo¹** (StřAm, Kol): být zamyšlený, hledět do blba; (AM). • **(34) ~s, pl.** (Mex): kuráž; **(35) ¡~!** (Guat): nakašlat!, ani nápad!; **(36) ~s abotonados** (Mex): vejce naměkko; **(37) ~s al canapé** (Chil): sázená vejce; **(38) ~s a la copa** (Chil): vejce do skla; **(39) costar un ~** (Am): stát říu peněz; **(40) ~s chimbos** (Am): žlutkové cukroví; **(41) de a ~¹** (Kub): lehoučký, za babku; **(42) de a ~²** (Guat): pořádný; **(43) estar de un ~** (Nik): být naštvaný; **(44) ~ de guanajo** (Kub): pihoun; **(45) ~ movido** (Kub): koza pitomá; **(46) ~s a la ostra** (Chil): vejce s citronem a pepřem; **(47) pensar en los ~s del gallo²** (Am): přemýšlet o nesmrtelnosti chroustů; **(48) ser de a ~ para** (Guat): vyznat se v čem; **(49) ~ de sombra¹** (Mex): pouchle; **(50) tener ~s** (Am): být pořádný chlap; **(51) ~s tibios** (Mex): bačkora, váhavec; ► *o nerozhodném člověku*; (JD). • **(52) a ~², hovor.** (Mex): násilím; ► *slang*; *př.: a huevo tuvieron que desalojar la casa*; (JD, RF). • **(53) ~(s) pericos²**, spíše pl. (Kol): míchaná vejce; **(54) ~(s) rancheros²**, spíše pl. (Mex): smažené vajíčka; ► *podávané s tortillou a omáčkou ranchero*; *př.: se frien en aceite sobre una tortilla de maíz y se les agrega una salsa jitomate, cebolla y chile*; **(55) a ~³ (a güevo)**, hovor. (Mex): nuceně; chtě nechtě; ber nebo nech být; ať se ti to líbí nebo ne; *př.: ... con un contrato ... de 18 meses a güevo y sin derecho a reclamar...*; viz též: *copa a paila*; (BDE). • **(56) adj.** (Per): snadný, lehký; *př.: el último examen estuvo huevo, pero esta vez creo que estará más difícil*; **(57) m.** (Per): velké množství, balík; ► *slang*; *př.: no me pidas plata porque estoy con huevo de deudas*; **(58)** (Kost): prachy, vata; ► *slang*; *př.: me quedé sin huevo y todavía faltan dos semanas para cobrar el próximo cheque*; **(59) de a ~³** (Guat): tip řop, bezvadný, výborný; *př.: haceme un dibujo, pero que esté de a huevo*; **(60) meter el ~ doblado¹** (Guat): otravovat, opruzovat, provokovat, nenechat na pokoji; ► *slang*; *př.: me metieron el huevo doblado y al final hubo pleito*; (RF). • **(61) a ~⁴, hovor.** (Mex): jasně; to si piš; ► *mex. argot caliche*; (INFO). • **(62) ~s, m., pl., vulg., koule** (varlata); viz též: *coquitos*; • **(63) estar alguien como los ~s, m.** (Kub): změnit stav, poměr v životě; *př.: él siempre ha estado como los huevos*; **(64) freír ~s** (Kub): známka nesouhlasu vyjádřena rty; *př.: ya te dije que si sigues friendo huevos ibas a tener problemas conmigo*; **(65) ~ culeco** (Kub): zkažené vejce; *př.: este es un huevo culeco*; **(66) ~ e toro** (Kub): muž, který má kvůli zranění velké varle; *př.: ahí viene Huevo e toro*; **(67) ~ frito no saca pollo¹** (Kub): tichá voda břehy mele; *př.: déjame excusarme por lo de Pedro- Juan, huevo frito no saca pollo*; **(68) ~ frito no saca pollo²** (Kub): ten, kdo nepracuje, nic nemá; *př.: el que no trabaja no come, trabaja que huevo frito no saca pollo*; **(69) ~ huero** (Kub): o muži: být sexuálně nepřitažlivý; *př.: el marido le salió un huevo huero*; **(70) ¡manda ~s!¹** (Kub): to je lež; *př.: manda huevos lo que me has hecho*; **(71) ¡manda ~s!²** (Kub): jaký zázrak; *př.: ¡manda huevos!, aparece cuando nadie lo esperaba*; **(72) meter el ~ en un tornillo** (Kub): čelit dané situaci; *př.: metió el huevo en el tornillo y ganó*; **(73) mojársele a alguien los ~s** (Kub): vystrašit někoho; *př.: yo creía que era valiente, pero en la discusión de ayer se le mojaron los huevos*; **(74) no encontrar dónde poner el ~** (Kub): nevědět, co dělat; *př.: Juan no sabe dónde poner el huevo, es un indeciso*; **(75) no tener ~s sino un par de cocos¹** (Kub): být velmi troufalý; *př.: me pidió mil dólares, no tiene huevos sino un par de cocos*; **(76) no tener ~s sino un par de cocos²** (Kub): být velmi odvážný; *př.: ese piloto no tiene huevos sino un par de cocos*; **(77) romper una mujer un ~ de puta** (Kub): krásná žena; *př.: esa mujer rompe un huevo de puta*; ■ *Syn.: de un peo rompe un corajo*; **(78) ser alguien como el ~** (Kub): jeden den být slabý a druhý den silný; *př.: tú eres como el huevo, eso es falta de carácter*; **(79) ser un ~ de lancha** (Kub): o člověku:

nepracovat; př.: *Elio es un huevo de lancha*; **(80) ser un ~ rollón balanceado** (Kub): mít velké množství vitamínů; př.: *todo ese huevo es rollón balanceado*; **(81) tener alguien que comerse los ~s duros** (Kub): rozčilovat se; př.: *yo siempre tengo que comerme los huevos duros*; **(82) tener los ~s al gratén** (Kub): mít podrážděná varlata; př.: *tengo que echarles talco, pues tengo los huevos al gratén*; **(83) tener los ~s pasados por agua¹** (Kub): být velké horko; př.: *me voy a poner una ropa ligera que tengo los huevos pasados por agua*; **(84) tener los ~s pasados por agua²** (Kub): mít tvrdá varlata z nedostatku sexu; př.: *hace meses que no estoy con una mujer y tengo los huevos pasados por agua*; ■ Syn.: *calentamiento*; **(85) yo con tus ~s y los del cura hago tortilla** (Kub): nemám strach; př.: *te lo digo para que lo aprendas, yo con tus huevos y con los del cura hago tortilla*; viz též: *dolor, mayeya*; (DMC). • **(86) lid.** (Dom, Ven, Par): penis; viz též: *pinga*; **(87) lid.** (Kost): peníze, prachy; viz též: *plata*; **(88) adj.** (Ekv, Per): rozumná cena; ► o ceně produktu; **(89) (Per):** jednoduchý; ► o úkolu; **(90) (Nik):** sladkost; ► z rýže, mléka a cukru ve formě kuliček obalených v medu; **(91) (Salv, Urug):** těžkost; ► náročná situace nebo úkol; **(92) (Ven):** zběhlý; ► o člověku, odborníkovi na nějakou věc; **(93) viz:** *jamón, ser mucho jamón para dos huevos*; **(94) ~ a la copa** (Ekv, Bol, Chil): vejce naměkko; **(95) ~ abotonado** (Salv): vejce naměkko s dírkami na obou koncích; **(96) ~ al colchón** (Urug): smažené vejce podávané na rajčatech; **(97) ~ amelcochado** (Salv): vejce; **(98) ~ collo** (← aim. *q'ullu*, „neoploštěné, prázdné vejce“) (Bol): viz: *huevo podrido*; **(99) ~ de amor** (Hond, Salv, Nik): vejce od domácí slepice; **(100) ~ de faltriquera** (Ekv): viz: *huevo de faltriquera*; **(101) ~ de gallo¹** (zápArg): ovoce; viz: *camambú*; **(102) ~ de gallo²** (szArg): bylinky a ovoce; viz: *huevo de gallo*; **(103) ~ de gato¹** (Pan, Ven): keř (*Solanum hirtum*); ► cca 1 m vysoký, s trny, velkými listy, bílými květy a kulatými plody se žluto-růžovými chloupky, má léčivé účinky; **(104) ~ de gato²** (Dom): viz: *cadillo de gato*; **(105) ~ de gato³** (Salv): viz: *yerba mora*; **(106) ~ de gato⁴** (Portor): bylina; viz: *calabacita*; **(107) ~ de chivo** (Dom): strom; viz: *yaití*; **(108) ~ de reuma** (Dom): strom; viz: *noni*; **(109) ~ de símbalo**, lid. (Portor): blbec, idiot; ► o člověku; **(110) ~ de sombra** (Salv): vejce od slepice, která nepřišla do kontaktu s kohoutem; **(111) ~ de toro** (Portor): druh manga; **(112) ~ del oído**, lid. (Chil): ušní bubínek; ► membrána, která odděluje vnitřní ucho od vnějšího; **(113) ~ chimbo⁵**, málo užív. (Guat, Pan, Ven, Per, Urug, Chil): zákusek; ► kulička žloutku uvařená s cukrem a omočená v sirupu či koňaku; **(114) ~ chimbo⁶** (Guat, jižHond, Salv): nápoj; ► z ananasového džusu, cukru, skořice, vanilky a žloutku; **(115) ~ chimbo⁷** (Guat): sladkost, buchtka; ► ze žloutku, kukuřičné i pšeničné mouky, pistácií, rozinek a likéru; **(116) ~ chimbo⁸** (Salv): vyfouknuté a pomalované slepičí vejce naplněné barevnými papírky; ► používá se na oslavách narozenin nebo pro zaměstnance, kde se hází kamarádům na hlavy; **(117) ~ chimbo⁹** (Hond): sladkost se sirupem; ► z vajíček našlehaných s medem nebo cukrem; **(118) ~ mejío**, venk. (Portor): vaječní žloutek zmixovaný s cukrem a kořením; **(119) ~ molle** (Chil): těstoviny z vaječných žloutků smíchané s cukrem; ► pro náplň sladkostí; **(120) ~ mongo**, lid. (Portor): tupý, zpomalený; ► o člověku; **(121) ~ podrido** (Par, Arg, Urug): dětská hra; ► hráč stojící mimo kruh se snaží položit kapesník za některého z jiných hráčů stojících v kruhu a dostat ho tak z kola ven; ■ Syn.: *huevo collo, huevo quemado*; **(122) ~ poyé** (Urug): vejce uvařené na páře na jiných potravinách; **(123) ~ quemado** (Bol): dětská hra; viz: *huevo podrido*; **(124) ~ quimbo²** (Arg, Urug): zákusek; viz: *huevo chimbo*; **(125) ~s a caballo** (Kost): kus smaženého vepřového nebo hovězího masa se smaženými vejci navrchu; **(126) ~s a la perica** (Pan): viz: *huevos pericos*; **(127) ~s a la rabona** (Pan): sendvič se smaženým vejcem, cibulí a paprikou; **(128) ~s calados**, lid. (Chil): bezpečný podnik, záležitost; ► bez hrozby jakéhokoliv rizika; **(129) ~s pateados** (Kost): viz: *huevos pericos*; **(130) ~s pericos¹** (Kol): míchané a smažené vajíčka rozdělené na kousky; **(131) ~s picados** (Salv, Kost): viz: *huevos pericos*; **(132) ~ sin sal** (Bol): bez srandy; **(133) ~ tibio²**, vulg., lid. (Portor, Mex): flegmatik; ► průměrná, zbabělá osoba; **(134) ~ tierno** (Kost): vejce naměkko; **(135) ¡~!²**, citosl. lid., vulg. (Bol): nikdy! určitě ne!; v žádném případě!; ► vyjadřuje kategorické odmítnutí prosby nebo návrhu; **(136) ¡~!³**, lid. (Bol): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; viz též: *¡miércoles!*; **(137) ¡~s!⁴**, lid. (Hond, Salv, Nik): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; viz též: *¡miércoles!*; **(138) ~s a la ranchera²**, subst. (Nik, Kost): smažené vajíčka v tortille s rajčatovou omáčkou; **(139) ~s tristes**, lid., vulg. (Per, Bol): debil, hlupák; **(140) a ~⁵**, lid., vulg. (Mex, Salv, Kost): nuceně; **(141) a ~⁶**, lid., vulg. (Mex, Salv): dohodnuto, platí; ► vyjadřuje potvrzení něčeho; **(142) a ~⁷**, lid. (Chil): neuctivě, s opovržením; **(143) a puro ~**, lid. (Guat, Kost): nuceně; **(144) a ver si puso ~s la cocha** (Guat): k čertu?; Al diablo, a pase; **(145) ¡ah, mi ~!** citosl. (Guat):

nesouhlasím!; ► vyjadřuje nesouhlas, odmítnutí něčeho; (146) **caer a los ~s**, subst., vulg. (Hond): být nesympatický; (147) **caer en los ~s** (Salv): být nesympatický; (148) **caer(le) en los ~s** (Salv): být nesympatický; (149) **comer ~** (Guat): nechat se odradit, být frustrovaný, nepodařit se; (150) **como soberse un ~**, lid. (Bol): jednoduše; (151) **con los ~s en la garganta**, lid. (Arg, Urug): se strachem, hrůzou; ■ Syn.: *con los huanos de corbata*; (152) **¡dale ~!**, citosl., vulg. (Pan): vyjádření souhlasu; (153) **de ~ a ~**, subst. (Pan): nebrat na vědomí jiné názory; viz: *de a huevo*; (154) **de a ~⁴**, vulg. (Mex): bez možnosti výběru; (155) **de a ~⁵**, vulg., lid. (Pan, Kub): nebrat na vědomí jiné názory; (156) **de a ~⁶**, lid. (Guat): velmi dobrý, úžasný; (157) **de sus ~s**, vulg. (Pan): v každém případě; ať se děje cokoliv; (158) **echarse en los ~s** (Chil): zaujmout pasivní postoj k započatému projektu nebo k nějaké situaci; (159) **ese ~ quiere sal¹**, lid. (Kub, Dom, Portor, Bol): na toho pozor!; ► varování před špatnými, tajnými záměry jiného člověka; ■ Syn.: *ese huevito quiere sal*; (160) **ese ~ quiere sal²**, lid. (Kost, Kub, Chil): sexuální narážka; ► o osobě, se kterou se chce mít sexuální poměr; ■ Syn.: *ese huevito quiere sal*; (161) **estar como los ~s del burro**, lid. (Portor): podílet se na čem, co je těsně před realizací odloženo; (162) **hinchársele los ~s**, lid. (Mex): mít chuť udělat něco za každou cenu; ► s rozmyslem nebo bez něho; (163) **lava ~s**, lid., vulg. (Kost): pochlebovač; ■ Var.: *lavahuevos*; (164) **meter el ~ (doblado)²**, lid. (Guat): ublížit někomu, obtěžovat někoho; viz též: *meter el nebo*; (165) **meter los ~s en un tornillo**, pl. (Kub): házet flintu do žita; ► rezignovaně přijmout nějakou nepříjemnou nebo otravnou situaci; (166) **¡mi ~!**, citosl. vulg. (Guat): ani za boha!; ► vyjadřuje kategorické odmítnutí prosby nebo návrhu; (167) **mirar a ~** (Chil): podcenit, podhodnotit někoho; (168) **mirar con ojo(s) de gallina que acaba de poner un ~** (Hond): vyvalovat oči; ► upřeně se dívat, civět na někoho; (169) **no comerse ~ por no perder la cáscara** (Bol, Chil, Arg, Urug): být lakomý, nechat si pro korunu koleno vrtat; (170) **no comerse ~s por no botar la cáscara**, lid. (Bol): být lakomý, nechat si pro korunu koleno vrtat; (171) **no quebrar ~** (Chil): působit bezchybně; (172) **no romper ni un ~** (Chil, Dom, Ekv, Bol): neublížit ani mouše, komárovi; ► chovat se velmi klidně, mírně, neagresivně; (173) **pensando en los ~s del gallo**, lid. (Kost): mít hlavu v oblacích; ► o ničem se nedozvědět kvůli nesoustředění se; (174) **pintar ~s¹**, lid., hanl. (Mex): pohrdnout; ► vyjádření opovržení pomocí gesta, kdy se nastaví ruka a prsty se ohnou; (175) **pintar ~s²** (Mex): opovrhovat, pohrdat; (176) **poner los ~s a peseta** (Portor): dostat někoho do šlamastiky; (177) **por ~s o por candelas**, lid. (Hond, Salv, Kost): nuceně, násilně; (178) **¡qué de a ~!¹**, citosl. (Guat): výborně! super!; ► vyjadřuje spokojenost s někým, nebo s nějakou situací; (179) **¡qué de a ~!²** (Guat): to není možné!; ► vyjadřuje neshodu, nesouhlas s někým, nebo s nějakou situací; (180) **¡qué de a ~!³** (Guat): k čertu!; ► vyjadřuje hněv, neklid; (181) **querer ~**, vulg. (Per): o ženě: přát si hodně sexu; (182) **romper los ~s** (Arg, Urug, Par): otravovat, prudit, srát někoho, lézt na nervy; (183) **saber dónde el ~ tiene el pelo** (Portor): umět něčemu přijít na kloub, rozlousknout oříšek; (184) **ser ~s**, lid. (Ekv): být hračka; brnkačka; (185) **tener ~¹** (střKol): chtít modré z nebe; (186) **tener ~²** (Kol): být nestydatý, vychcaný; (187) **tener los ~s en la garganta** (Arg, Urug): být posraný až za ušima; (188) **tener los ~s rayados** (Kost): být velmi statečný; (189) **tener más ~s que una iguana** (Kub): být velmi statečný; (190) **tener de un ~** (Kost): neskutečně někoho štvát; (191) **tener un ~ hinchado y el otro a punto de lanceta** (Portor): být dost naštvaný; (192) **¿todo el ~?** (Kost): čau; ► pozdrav; (DA).

huevón, -na, adj/subst. (1) adj., f/m. (Hond, Nik): odvážný, statečný; (RAE). ● (2) m. (Chil): pitomec; př.: *el hermano de mi novia es un huevón*; ■ Var.: *güeón, weón, hueón*; (3) (Chil): oslovení mezi přáteli; př.: *¡hey, hueones, vamos al cine!*; ■ Var.: *güeón, weón, hueón*; (4) (Chil): člověk, osoba; ► slang; ■ Var.: *güeón, weón, hueón*; (5) slang (Kol): oslovení mezi přáteli (muži); př.: *entonces, huevón, ¿nos tomamos unas frías?*; (6) slang (Ven): vole, kámo, čče; ► oslovení kamarádů, pouze mezi muži; (7) adj/subst. (Kol): pitomec, debil; př.: *no sea güevón, primero prenda el computador*; ■ Var.: *güeón*; (RF). ● (8) m., i adj. (Am): viz: *dobolu*; ● (9) adj., m/f., hanl., viz: *güevón, -na*; (DBM). ● (10) adj., m/f. (Chil): surový, hloupý; (11) zbabělý; ► nejpoužívanější nadávka v Chile; (12) (Arg, Chil, Guat, Kub, Mex, Par, Urug, Ven): hloupý, prostoduchý; (13) (Per, Portor): neomalený; ► sprostý výraz, který používají prostí lidé a kteří zaměňují počáteční *-h* za *-g*; (14) m., hanl. (Guat, Kub, Mex): povaleč, flákač; (AM). ● (15) adj. (Mex, Nik): odvážný; ■ Syn.: *maje*; (MM); ● (16) **¡~!**, m. (Chil): kamaráde!; (17) **hacer ~ a** (Chil): napálit koho; (JD). ● (18) adj/subst., m/f., vulg. (Chil, Kol, Ekv, Per, Ven, LaPlá): kretén; př.: *... por qué no se atrevía a exhibir sus canas, ¡el muy huevón!*; *-¡Abran paso, que les vamos a pasar con el tanque por encima a todo estos*

*huevo*nes! -gritó el coronel; (19) vulg. (Mex): líný; př.: *se dice que el calor hace huevona a la gente*; viz též: *güevón*; (BDE). • (20) adj/subst., m/f., vulg., lid. (Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): debil, debilní; ► označení jednoduché, hloupé osoby; ■ Var.: *güevón*, *güéon*; ■ Syn.: *hueveta*; (21) vulg., lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub): lenoch, flákač; ■ Var.: *güevón*; (22) adj. (Pan, Kub): drzý, vypočítavý; ► o člověku; ■ Syn.: *chacarón*; (23) adj. (Hond, Salv): zlodějský; ► o člověku; (24) vulg. (Hond, Nik): odvážlivec, odvážný; ► o člověku; viz: *huevo*do; (25) adj/subst., lid., viz: *güevón*; (DA).

huevonada, f., (1) hovor. [Š: *necedad*] (Kol, Guat, Hond, Mex, Ven): hloupost, pošetilost; (RAE). • (2) (Kol): blbost, hloupost; př.: *yo no le voy a perdonar las huevo*nadas que dijo de mí enfrente de mi jefe; ■ Var.: *güevonada*; (3) (Kol): mrhání, ztráta času; ► slang; př.: *deje de hacer huevo*nadas y póngase a trabajar, que el proyecto hay que entregarlo mañana; ■ Var.: *güevonada*; (RF). • (4) hovor. (Mex): hloupost, blbost, nesmysl; ► mex. argot *caliche*; ■ Syn.: *mamada*, *pendejez*; (MV). • (5) málo užív., vulg. (Nik, Kol, Kub): lenost; viz: *huevo*nería; (6) lid. (Guat, Hond, Kost, Pan, Kol, Ven, Bol, Chil): hloupost, pitomost, blbost; viz též: *pendejada*; (DA).

huevonaje, m. (1) (Chil): lidi; (2) havěť; (JD).

huevonazo, adj/subst. (1) (Mex, Nik): lenoch, flákač; ■ Var.: *güevonazo*; (2) (Hond, Salv): odvážný, statečný; ► o člověku; ■ Var.: *güevonazo*; (3) m. (Hond): hromada; ► velké množství něčeho; ■ Var.: *güevonazo*; (DA).

huevonear, intr/zvrat. (1) intr., hovor. (Kol, Salv, Guat, Hond, Mex, Ven): zahálet, ztrácet čas; (2) zvrat., hovor. (Kol, Hond, Mex, Ven): dělat nebo říkat hlouposti; (RAE). • (3) intr. (Am): mít obě ruce levé; ► na práci; (JD). • (4) vulg. (Mex): flákat se, marnit čas; (5) (Mex): vykládat hlouposti; ■ Syn.: *rebuznar*; ► mex. argot *caliche*; (MV). • (6) (Kol): dělat blbosti; př.: *no lo soporto porque lo único que hace es huevo*near; ■ Var.: *güevonear*; (7) slang (Kol): flákat se, ztrácet čas; př.: *vámonos: si usted sigue güevoneando con el computador vamos a llegar tarde a la reunión*; ■ Var.: *güevonear*; (RF).

huevonería, f., lid., málo užív. (1) (Mex, Hond, Nik, Kub): lenost; ■ Var.: *güevonería*; ■ Syn.: *güevonada*, *güevonitis*, *huevo*nada; (DA).

huevoú, m., vulg. (1) (Hond, Nik): odvážlivec, odvážný; ► o člověku; viz: *huevo*do; (DA).

huevoudazo, m., vulg. (1) (Hond, Nik): odvážlivec, odvážný; ► o člověku; viz: *huevo*do; (DA).

huevodo, -da, adj/subst. (1) vulg., lid. (Mex, Guat, Hond, Kub, Portor): odvážlivec, odvážný; ► o člověku; ■ Var.: *huevo*ú, *güevudo*, *huevo*udazo; ■ Syn.: *huevo*ón; (2) vulg. (Hond, Kub): povaleč, flákač, lenoch; ■ Var.: *güevudo*; (DA).

hugo, m., lid. (1) (Kub): viz: *dinero*, *poeta*; (DMC).

hucha, f. (1) (jižPer): kraví, ovčí, hlodavčí výkal; (2) ¡~!, imper., venk. (Nik, Kol, Par): trhej!; ► rozkaz psovi; (DA). • (3) (Per): výkal, hovno; viz též: *aca*; (RAE, DA).

huchillico, m., venk. (1) (szArg): jídlo; ► z masa a brambor; je podávané na oslavách osévání kukuřice; (DA).

¡**huchú!**, imper. (1) (Hond, Nik): trhej!; ► rozkaz psovi; (DA).

huiclacoche, m. (1) [Š: *cuitlacoche*] (Mex): jedlá načernalá houba, která parazituje na kukuřici; (RAE).

huico, -ca, adj/subst. (1) m. (Mex): viz: *hoyador*; (2) druh rostliny; ► s jedlými plody, *Lucuma palmeri*; (3) lid., leguán; (MM). • (4) (szMex): leguán; ■ Syn.: *gallina de palo*; (5) (szMex): leguán; ■ Syn.: *chaneque*, *chucuala*, *gallina de palo*, *iguana*, *pacaso*, *teyú*; (6) adj., m/f. (Hond): jednorohý; ► o hovězím dobytku, který přišel o jeden roh; (DA).

huicasapa, adj/subst., venk. (← keč. *wikasapa*) (1) (výchPer): pupkáč; ► o člověku s velkým břichem; (DA).

huicumo, m. (1) (Mex): strom (*Lucuma nervosa*); ► střední výšky, se skromnou korunou, se žlutými kulatými plody, které mají velice sladkou chuť, a s růžovo-žlutým dřevem vysoké kvality; ■ Syn.: *canistel*; (DA).

huicundo, m. (1) (Ekv): kykatka (*Tillandsia cyanea*); ► má kožovité listy uspořádané do růžice a růžové květenství, které je tvořeno přečnivajícími listeny s vykukujícími velkými, purpurově modrými květy se třemi korunními plátky; (DA).

huidero, -ra, m/f. (1) f (Dom): útěk; viz též: *huid*ero; (2) m. (Dom): masový útěk; ■ Var.: *huid*era, *juid*era, *juid*ero; (3) venk. (Hond): žlab, díra; ► přes kterou teče voda; (DA).

huifa (1) citosl. (Chil): používá se pro vyjádření radosti; (RAE). • (2) ¡~! (Chil): olé; ► výkřik, který se používá na oslavách pro rozproudění zábavy, zejména při zpěvu a tradičním tanci *cueca*; (3) ¡las ~s! (Chil): v žádném případě; př.: *lo quieren echar ... pero ... ¡las huifas!*; (BDE). • (4) f., lid. (Chil): hloupost, nepodstatnost; ► nepodstatná, bezvýznamná věc nebo něco o čem se nemluví, protože se na to zapomnělo; (5) **casa de ~** (Chil): nevěstinec, bordel; viz též: *putal*; (DA).

huifala, f. (1) (Per): tradiční indiánský tanec s vlajkami; ► vyjadřující radost ze začátku karnevalu nebo blížící se sklizeň; (DA).

huihuacho, m., lid. (1) (výchPer): dítě, děcko; viz též: *nené*; (DA).

huich, **huiche**, citosl. (1) (Chil): používá se k tomu, abychom se někomu vysmívali, provokovali ho, vzbuzovali v něm závist nebo ho popichovali v jeho slabém místě; (RAE).

huicha, f., málo užív., lid. (← nah. *huitztli*, „trn“) (1) (szMex): trn; (DA).

huichaca, f. (1) (Mex): kulečnicková díra; (MM).

huichacame, m. (1) (szMex): opuncie, masitý keř (*Opuntia tunicata*); ► s trnitou stopkou zelené barvy a žluto-zelenými listy; ■ Syn.: *lalo*; (DA).

huichiche, m. (← nah. *huitzitzilin*, „kolibřík“) (1) (Pan): husička podzimní (*Dendrocygna autumnalis*); viz: *pijije*; (DA).

huichichiltemel, m. (← nah.) (1) (Mex): keř (*Myroxylon flexuosum*); ► cca 12 m vysoký, kmen a větve se silnými trny, s pilovitými listy, bílými květy v trsech a rudými kulatými plody; (DA).

¡huichichiu!, citosl. (1) (Chil): ha, ha!; ► vyjadřuje smích, výsměch; ■ Var.: *¡huichichió!*; ■ Syn.: *¡huichipirichi!*; (DA).

huichín, m. (1) (Mex): druh divoké rostliny; ► *Sclerocarpus universalis*; (MM).

¡huichipirichi! (1) (Chil): viz: *¡huichichiu!*; (DA).

huichó, citosl. (1) (Chil): používá se k plašení některých zvířat; (RAE). • (2) ¡~!, venk. (Chil): heš! kšá, kšál!; ► vyjadřuje rozkaz při plašení zvířat; (DA).

huichol, m. (1) (Mex): klobouk; viz: *güichol*; (AM). • (2) (Mex): příslušník již zaniklého indiánského (mexického) kmene; (3) (Mex): jazyk tohoto kmene; (MM). • (4) (Mex): významný ind. kmen žijící ve státech Jalisco a Nayarit; ► dokázal si dodnes uchovat svůj jazyk i prvky své předhispánské kultury a náboženství, včetně kultu kaktusu *peyote* (viz); (5) příslušné adjektivum (huičolský); (6) jazyk tohoto kmene (huičolština); ► má celou řadu dialektů; (EA).

Huicholes, m., myt., pl. (1) **los ~ y el maíz** (Mex): ► indiáni kmene huicholes už byli unavení jíst pořád dokola věci, které jim nechutnaly a chtěli přijít na něco, co by mohli každý den jíst na jiné způsoby; jeden mladý huichol zaslechl o kukuřici a o způsobech, jak je možné tuto obilninu zpracovávat; ale kukuřice byla daleko v horách a tak přemýšlel jak se k ní dostat; jednoho dne uviděl zástup mravenců a proto, že věděl, že někteří z nich jsou ochránci kukuřice, tak je následoval; když usnul, mravenci mu rozkousali veškeré oblečení a zůstal mu jen luk s šípy; když začal litovat své cesty, spatřil na stromě ptáka, na kterého namířil svým lukem, ale pták ho pokáral a slíbil mu, že ho dovede do domu Matky Kukuřice; v domě žilo jejich pět dcer a jedna z nich se mu líbila natolik, že si ji vzal za ženu a vrátil se s ní zpět do svého života; jeho žena, Modrý Klas, ho naučila jak pěstovat a starat se o kukuřici, stejně jako obyvatelé celé vesnice; (DML).

huila, f. (1) viz: *güila*; (2) (← arw.): viz: *huira*; (3) **pobre ~ con tanto aire**: se dice del que acomete empresas superiores a sus fuerzas; (MS). • (4) lid. (Chil): *cár(y)*, *hadr(y)*; ■ Var.: *güila*; (MM, DA). • (5) (Mex): malá kometa; (6) ochrnutý člověk; (7) pouliční prostitutka; (MM). • (8) **hovor.**, lid. (← nah.) (Mex): děvka; prostitutka; lehká holka; př.: *unas huilas se paseaban por la plaza*; viz též: *callejera*; (BDE, DA). • (9) **hecho** ~¹, lid. (Chil): zničený, zlomený; ► o věci; (10) **hecho** ~² (Chil): utrápený, ve zlém fyzickém nebo psychickém stavu; (DA).

huilcado, m. (1) (Chil): špatné sešití, zalátání; (MM).

huilco, m. (1) **strom** *Anadenanthera colubrina*; viz též: *anjico*; (MS, NET). • (2) (Per): strom; viz: *cebil blanco*; (DA).

huile, m. (1) (Mex): kovový rošt na pečení potravin nad ohněm; (MM, JD, DA).

huliento, **-ta**, adj. (1) (Chil): odrbaný, ucouraný, otrhaný; (MM).

huiliche, m. (← map.) (1) (Arg, Chil): indián z kmene mapuche; (MM).

huilla, f. (1) (Ven): špunt, korková zátká; (AM).

huillín, m. (← map. *williñ*) (1) (jižChil, jižArg): druh vydry (*Lontra provocax*); (RAE, DA).

huillo, adj., *slang* (1) (Salv): divný; ► také se vyslovuje [güillo]; př.: *Alberto es bien huillo, no le gustan los deportes*; (RF).

huillón, -na, adj. (1) (Ekv, Mex, Per, Ven): nesmělý, plachý; (AM). • (2) oprdntý, bázlivý; (JD).

huilqui (1) viz: *huilque*; (MS).

huilo, -la, adj/subst. (1) adj., m/f. (← nah. *huila*, „zmrzačený“) (Mex): o osobě: zmrzačený, mrzák; (RAE). • (2) adj/subst. (Mex): ochrnutý, zmrzačený; ► o člověku; ■ Var.: *güilo*; (3) (sevMex): slabý; ► o člověku; ■ Var.: *güilo*; (4) (← angl. *wild*, „divoký“) (Pan): šílený; ► o člověku, který ztratil rozum; (5) adj., lid. (sevMex): slaboch; viz též: *neneque*; (6) m/f., lid. (Pan): bláznivý, pomatený, ztřeštěný; viz též: *rechiflado*; (DA).

huilón, adj/subst. (1) (Am): podělaný strachy (JD); (2) m., viz: *juilón*; (MM).

huilota, f. (1) (← nah. *huilotl*, „holub, holubice“) (Mex): viz: *huiltota*; (RAE). • (2) viz: *güilota*; (MS). • (3) **saber dónde anidan las ~s** (Mex): mít tajný zdroj, tajné informace; (DA).

huilque, m. (← keč.) (1) (Kol): hluboká studna s úzkým otvorem; (2) (Arg): kád' s velkým otvorem; (3) (Chil): lehké šití; (4): drozd falklandský; (MS). • (5) kád', velký džbán; viz: *bilqui*; (MM).

huilqui (1) viz: *huilque*; (MS).

huilte, m. (1) (Chil): stonk mořské řasy zvané *cochayuyo*; ► v období kdy roste, než se začne větvit, je jedlý; (RAE).

huiltota, f. (← nah. *huilotl*, „holub, holubice“) (1) (Hond): druh divokého ptáka čeledi holubovití *Columbidae*; ► má malou úzkou hlavu, jemný zobák a dlouhý zašpičatělý kormidlující ocas na koncích bílé barvy; jeho peří je kávově šedé; žije od jihu Kanady až po Panamu a Velké Antily; ■ Var.: *güiltota, huilota*; (RAE, DA).

huimba, f. (1) (Per): strom (*Ceiba* spp.); ► až 70 m vysoký, se silnými zelenými výhonky, horizontálními větvemi a plody v tobolkách se semínky, jeho dřevo je využíváno v průmyslu; (DA).

huíña, f. (1) (Chil): divoká kočka *colocolo*; (2) chmaták, zloděj; (JD).

huína, f. (1) (Chil): chmaták, zloděj; (JD).

huíñapo, m. (← kič.) (1) (Per): rozdrcená kukuřice; ► předem namočená a vysušená; používá se k výrobě nápoje *chicha*; (AM, MM).

huíñar (huínare, huínari), m. (1) (Mex): vláčeň kosolistá (*Sida rhombifolia*); ► rostlina až 80 cm vysoká, s rozvětvenými a hlubokými kořeny, s růžovými, oranžovými nebo krémovými květy; má mnoho využití v tradiční medicíně a z jejích výhonků se dělají košťata; ■ Syn.: *afata, escobadura, malva, malvillón, mata alfalfa, popotalagua*; (DA).

huínca, adj/subst. (1) m/f. (← map.) (Chil): přistěhovalec; ► dříve takto označovali Araukánci španělské vojáky či bělochy obecně; dnes zejména přistěhovalec z Chile nebo Argentiny; ■ Var.: *huincá*; (2) adj/subst. (← map. *wınca*) (Am, Chil aj.): chilský; viz též: *chileno, -na*; (3) (Chil, Arg): příslušník jiného etnika než Mapuche (zejm. Chilán, Argentinec); (4) m., viz: *chileno*; (DA).

huínco, m. (1) (jižPer): miska, lžíce; ► na získání pisca nebo vína ze džbánu; viz též: *pisco*; (DA).

huingán, m. (← map.) (1) (Chil, jižArg): chilský keř *Schinus polygamus*; ► z čeledi ledvinovnikovité; má malé bílé květy v hroznech a černé plody o průměru 4 mm; (RAE, DA).

huingo, m. (1) (Per): strom (*Crescentia cujete*); viz též: *jícara*; (DA).

huíncha, f. (← keč.) (1) (Bol, Chil, Per): bavlněný nebo vlněný pásek/stuha; ► stuha, páska z vlny nebo z bavlny; (RAE, MS). • (2) (Arg, Bol, Chil, Ekv, Per, Kol, Par, Urug): stuha do vlasů; (3) (Arg, Chil): stuha k lemování poně nebo šatů; (4) (Bol, Chil, Per): páska k měření kratších vzdáleností; (5) (Chil, Per): startovní čára při koňských dostizích; (6) (Per): cílová páska; (7) (Chil): dlouhá, úzká a silná páska; (8) jikry; (9) řemen k připevnění lyží; (10) metr; ► k měření; (11) ¡~!/: vůbec ne!, ani náhodou!; (12) ~ **de afilar**: řemen k broušení nožů; (13) ~s **elásticas**: pružné řemeny k uchycení zavazadel; (14) **hacer ~ a uno**: zbičovat, zmrskat; (15) **hacerse uno una ~**: schoulit se, shýbnout se; (16) **ser uno una buena ~**: být budižkničemu; (MS). • (17) ¡~!/? (Chil): tůdle!, až naprší a uschne!, ani náhodou!; (AM). • (18) (Bol, Chil, Per): čelenka; měřicí páska; př.: *vincha, cinta o tira angosta que se ata alrededor de la cabeza, ciñendo la frente, para sujetar el cabello. Lo usaban los indios pampas y de ellos la adoptó el gaucho*; (BDE). • (19) ~ **aisladora**, f. [Š: *cinta aislante*] (Chil; Per): **izolační páska**; ■ Syn.: *cinta aisladora* (Arg, Urug), *cinta de aislar* (Mex), *teipe negro, teipe eléctrico* (Ven); (EEA; DA). • (20) ~ **de medir**, f. [Š: *cinta métrica*] (Chil): krejčovský metr (EEA). • (21) [Š: *cinta métrica*] (Per, Bol, Chil): krejčovský metr; (EA, DA). •

- (22) ~ **transportadora** (Chil): pásový dopravník; ► mechanické zařízení, které přesouvá zboží, zavazadla nebo lidi; (DA).
- huinchada**, f. (← keč.) (1) uvazování pásky nebo stuhy; (2) (Chil): měření; (MS). • (3) (Chil): míra 10, 20 nebo 25 metrů; ► podle délky pásky (*huincha*), kterou se měří; (AM).
- huinche**, m. (1) (← angl. *winch*) (Chil, Mex, Pan, Per): jeřáb; viz: *güinche*; (AM). • (2) viz: *winch*; (DA).
- huipil**, m. (1) (← nah. *huipilli*) (Salv, Guat, Hond, Mex): druh zdobené halenky, která je součástí indiánských obleků; (2) (Salv): spodnička nebo sukně indiánských žen; (RAE). • (3) (← nah.) (StřAm, Mex): dámská indiánská košile; ► dlouhá košile s krátkými rukávy; (4) (Mex): klobouk; ► podobný baretu; (MS). • (5) (← nah.) (StřAm, Mex): indiánský regionální кроj nebo blůzka; př.: *por los colores de nuestra ropa, especialmente los «huipiles» de las mujeres, somos más localizables*; (BDE). • (6) (← nah. *Huipil*, „košile“) (Mex): oděv domorodých mexických žen; (AHM). • (7) šátek, šála; viz: *chalina*; (EEA).
- huipilería**, f. (← nah.) (1) (Mex): řemeslná výroba indiánských košilí; viz: *huipil*; (MS).
- huipilillo**, m. (← nah.) (1) (Mex): část pánské košile v okolí ramen; (MS).
- huira**¹ (1) viz: *güiro*¹; (MS).
- huira**², f. (1) (Chil): kůra z keře zvaného *maqui*; ► která se samotná či smotaná do lana používá ke svazování; (RAE). • (2) (← arw.) (Chil, Per): provaz z kůry keře *maqui*; (3) (Chil): vodní řasy; (4) (Chil, Per, Bol): tenký provaz; ► vyroben z rostlin; (5) (Chil): cár, hadr; (6) **dar** ~: bičovat; (7) **sacar las ~s a alguien**: týrat někoho, mlátit někoho holí; (8) viz: *güiro*¹; (MS).
- huiracchuro**, m. (1) (Ekv): dlaskovec žlutočerný (*Pheucticus chrysopheplus*); ► druh stěhovavého ptáka až 20 cm dlouhého, s šedými nohama, trojúhelníkovým zobákem, žlutým peřím a černým ocasem a křídly; (DA).
- huiracocha**, m/f. (1) m., viz: *viracocha*; (AM). • (2) m/f. (Per, Bol): běloch, mestic; ► pojmenování mezi horskými indiány; (DA).
- huirahuirá**, f. (1) (Per, Bol): starček šedavý (*Senecio canescens*); ► bylina s jednoduchou stopkou, kopinatými listy, trubkovitými a šedavými květy; využívá se v medicíně; (DA).
- huiriche**, m. (1) (Guat, Salv): dítě, fakan; (AM). • (2) telátko; (3) (Guat): viz: *güiriche*; (MM).
- huirís**, m. (1) (Salv): zlatokop, hledač zlata; ■ Var.: *güiris*; (DA).
- huirivo**, m. (1) (szMex): strom; viz: *guaribo*; (DA).
- huiro**¹, m. (1) (← keč. *wiru*, „sladké kukuřičné stéblo“) (Bol): zelený kukuřičný stonek; (RAE). • (2) viz: *güiro*¹; (MS). • (3) (← keč.) (Bol, Chil, Per): mořská řasa; př.: *me agradan las débiles algas ondulosas y los huiros flotantes*; (BDE). • (4) slang (Per): joint, brko; př.: *pásame el huira, no te lo acabes*; (RF). • (5) (Mex, Per): hudební nástroj; ► tvaru dýně; ■ Var.: *güiro*; (DA). • (6) lid. (Per, Chil): cigareta z marihuany, joint; ■ Var.: *güiro*; viz též: *join(t)*; (7) (Chil): bobulák (*Macrocystis* spp.); ► hnědá vodní řasa až 20 m dlouhá, s plovacími měchýři a nejedlými listy; ■ Var.: *güiro*; (DA).
- huiro**² (1) viz: *huira*; (MS).
- huirote** (1) viz: *güirote*; (MS).
- huirque** (1) viz: *huilque*; (MS).
- huirqui** (1) viz: *huilque*; (MS).
- huis**, m/f., lid. (1) (Salv): dítě, děčko; viz též: *nené*; (DA).
- huisa**, f. (1) (Salv): venkovanka pracující v městě; (DA).
- huisachada** (1) viz: *huisachería*; (MS).
- huisachar** (← nah.) (1) (StřAm, Mex): soudit se, vést soudní spor; (2) handrkovat se; (3) napsat slátaninu; (MS).
- huisache**, m. (1) (← nah. *huixachi*, „trnitý“ z *huitztlí*, „trn, bodlák“ + *ixachi*, „hojný“) (Salv, Mex): druh stromu čeledi citlivkovité *Mimosaceae*; ► s trnitými větvemi; plod tohoto stromu obsahuje tanin, ze kterého se připravuje barva, inkoust; (RAE). • (2) (← nah.) (StřAm, Mex): sudič, pokoutní advokát; (3) (Mex): profesionální spisovatel; (4) rostlina *Goldmania foetida*; ► z čeledi bobovitých; (5) plod rostliny *Goldmania foetida*; (MS). • (6) viz: *huizache*; (BDE). • (7) (← nah. *huixachi*) (Mex): označuje různé druhy akácie; př.: *Acacia farnesiana*, *Acacia constricta*, atd.; ■ Syn.: *espino*, *aroma*; (AHM). • (8) (Mex, Salv): akácie; viz: *aromo*; (DA).
- huisacheada** (1) viz: *güizacheada*; (MS).

huisachear, tr. (1) viz: *huisachar*; (MS). • (2) tr. (Mex): vést soudní spor, soudit se; (MM). • (3) (Mex): vykonávat advokacii bez příslušného titulu; (AHM).

huisachera (1) viz: *güüzachera*; (MS).

huisachería, f. (← nah.) (1) (StřAm): potěšení z handrkování, z vedení sporů; (2) (Guat, Mex): soudcování, handrkování; (3) soudní kličky; (4) plod rostliny *Goldmania foetida*; (MS).

huisachero, m. (← nah.) (1) (StřAm, Mex): pokoutní advokát; (2) (Mex): pisálek; (3) profesionální spisovatel; (MS). • (4) (Mex): advokát bez titulu, šejdř; (AHM).

huisay, m. (1) (szMex): bylina (*Pedilanthus pavonis*); ► s hustými a vztyčenými stopkami bez listů; vosk ze stopek má industriální využití; ■ Syn.: *jumete*; (DA).

huisayote, m. (1) (Salv): sladkojam jedlý; viz: *güisquil*; (DA).

huiscanal, m., venk. (1) (Hond): keř *Acacia*; viz: *güiscanal*; (DA).

huiscolote, m. (← nah. *huitzotli* + *colotl*) (1) (Mex): pavouk (*Telyphonus giganteus*); ► hnědý; (MM).

huiscoyol, m. (← nah.) (1) (StřAm, Mex): palma moukeň; (MS).

huiscoyul (1) viz: *huiscoyol*; (MS).

huise!, citosl. (1) (Kol): všel, všo!; ► zvuk k vyplašení slepic; (MM).

huishi, adj., lid., venk. (1) (jižPer): odporný; ► špinavý, zamaštěný, vyvolávající odpor; (DA).

huishtoso, adj. (1) (Salv): velmi pomletý; ► o zrně; viz: *hueste*; (DA).

huishute, m. (1) (Hond): nástroj k obdělávání půdy; viz též: *huizote*; (DA).

huisquelital, m. (← nah.) (1) (Mex): místo výskytu indigovníku; (MS).

huisquelite (1) viz: *güisquelite*; (MS).

huisquil, m. (← nah. *huitztli*, „trn“ + *quilitl*, „tráva, bylina“) (1) (StřAm, Mex) viz: *chayote* („plod“); (RAE).

huisquilar, m. [Š: *chayotera*] (1) (StřAm, Mex): sladkojam; ► popínavá rostlina z Ameriky z čeledi tykvovité (lat. *cucurbitaceae*) s hladkým, štíhlým a odolným stonkem, s listy srdcovitého tvaru, s malými zvonkovitými květy bílé barvy s lehkými nazelenalými tóny, plodem je chayote; (2) (Guat): terén posázený touto rostlinou; (RAE).

huisqueles!, citosl., lid. (1) (Hond): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; viz též: *miércole(s)!*; (DA).

huisquelete, m. (1) (← nah. *huitztli*, „trn, bodlák“ + *quilitl*, *quelite* – společný název pro jedlé divoce rostoucí rostliny, „jedlá bylina“); (Hond): čajot; ► druh jedlé rostliny čeledi laskavcovité ► vysoká 50-70 cm; má velmi malé květy; v tradiční medicíně se na zanícená místa přikládají obklady z teplých listů; ■ Var.: *huisquelete*; (RAE, DA). • (2) ~ **con espinas**: rostlina; ■ Var.: *huisquelete*, m. (Hond, Salv); viz: *bledo*; (DA).

huisquelete (1) viz: *güisquelite*; (MS).

huisqueilla, f. (← nah.) (1) (StřAm, Kol): sladkojam; (MS).

huiste, m. (← nah. *huitztli*, „trn“ a *tet*, „skála“) (1) (zápHond): vulkanický kámen; ► zářivě černé barvy; (DA).

huistempisque, m. (1) (Mex, Salv): strom (*Bumelia persimilis*); ► neopadavý a stále zelený, 20 m vysoký, se zářivě a tmavě zelenými listy, krémově zelenými květy a jedlým, masitým, žlutozeleným plodem; (DA).

huistomate, m. (← nah.) (1) (Mex, Kost, Salv): bylina *Solanum torvum*; ► kořen se využívá v medicíně a léčitelství při léčbě kožních onemocnění a cukrovky; zelené části rostliny jsou jedovaté; (MS).

huistora, f. (1) (Hond, Ekv): želva; (MM).

huisu, m. (1) (Bol): pluh; (AM).

huisute, m. (1) (Hond): zašpičatělý klacek, tyč jako zemědělský nástroj k obdělávání půdy; ► (Guat): *huizute*, *güüzute*; ■ Var.: *huizote*; (AM). • (2) viz: *huizote*; (MM).

huitaca, f., venk. (1) (Nik): třetí období osívání; (DA).

huitatobe, m. (1) (szMex): keř (*Vallesia glabra*); ► má střídavé listy, květenství s více než dvěma květy a masitý plod ve tvaru peckovice; má léčebné účinky; ■ Syn.: *cuncún*, *mataco*, *ototave*, *tetilla*, *uclatave*; (DA).

huitlacoche, m. (1) [Š: *cuitlacoche*] (Mex): *huiclacoche* (viz); (RAE). • (2) (← nah.) (StřAm, Mex): sněť kukuřičná (*Ustilago Maydis*); ► jedlá houba, která parazituje na kukuřičných klasech; př.: *su*

carta de especialidades cuenta con iguana, gusanos de maguey ... venado al huitlacoche, que es un hongo parasitario de la panocha de maíz; viz též: huitlacoche; (BDE).

huito, adj/subst. (1) adj. (Per): bezocasý; (AM). • (2) m. (Ekv, Per): genipa americká; ► strom; viz: *jagua*; (3) (Eky, Per): plod stromu *huito*; viz též: *jagua*; (DA).

huitochado, m. (1) (Per): alkoholický nápoj; ► z vyluhovaného plodu stromu *huito*, pálenky a cukru; viz též: *huito*; (DA).

huitoró, m. (1) (Bol): indiánská hra s míčem; (AM).

huitote, m. (1) (Mex): bylina (*Calliandra houstoniana*); ► 6 m vysoká, s nemnohými vztyčenými větvíčkami, s květenstvím v latě a s květy zvonového tvaru zelené barvy, plody ve formě dlouhých a rovných luštěnin; ■ Syn.: *tabardillo*; (DA).

huitoto, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene *Huitoto*; (2) huitotský; ► příslušné adjektivum; (3) jazyk kmene Huitoto (huitotština); ► dělí se na dialekty podle území (*Mika, Minika, Búe, Nipode, Noferuene*), patří do jaz. rodiny *huitoto*; kmen žije v kol. Amazonii; na kol. území se počet členů odhaduje na 6.245 obyvatel rozmístěných na 3.342.620 ha; ■ Syn.: *mika, minika, búe, nipode, noferuene*; (4) ~ **meneca**: příslušník ind. kmene *Huitoto Meneca*; příslušné adjektivum; jazyk kmene *Huitoto Meneca*; ► kmen žije v deštném pralese v Peru (provincie Maynas) a v Kolumbii (departament Amazonas, na řekách Caquetá, Caguan a Igara-Paraná); jeho členové sami sebe nazývají *Meneca*; jazyk náleží do huitotosko-boraské jazykové rodiny a také se může nazývat *huitoto, minica, minika*; v Peru se příslušníci kmene integrovali mezi kmen *Huitoto Murui*; (5) ~ **murui**: příslušník ind. kmene *Huitoto Murui*; příslušné adjektivum; jazyk kmene *Huitoto Murui*; ► kmen žije v deštném pralese v Peru (departament Loreto, kolem města Iquitos), dále v Kolumbii (na řece Cará-Paraná) a v Brazílii (stát Amazonas); jeho členové sami sebe nazývají *Murui*; jazyk náleží do huitotosko-boraské jazykové rodiny; a také se může nazývat *búe*; v Brazílii jazyk již vymřel; (6) ~ **nipode**: příslušník ind. kmene *Huitoto Nipode*; příslušné adjektivum; jazyk kmene *Huitoto Nipode*; ► kmen žije v deštném pralese v Peru (provincie Maynas, na řece Ampiyacu) a v Kolumbii (departament Amazonas, na řece Caquetá); jeho členové sami sebe nazývají *Nipode* či *Muinane*; jazyk náleží do huitotosko-boraské jazykové rodiny a také se může nazývat *uitoto, uitoto muinane, nipode*; v Peru se příslušníci kmene integrovali mezi kmen *Huitoto Murui*; (S01).

huitrín, m. (1) (Chil): hrozen/svazek kukuřičných klasů; (JD).

huitzapole, m. (1) (Mex): ostrokvět ježatý (*Cenchrus echinatus*); ► bylina, až 60 cm vysoká, se střídavými listy, s květenstvím v hustých trsech a s květy ve tvaru klasu a oválnými plody; využívá se jako píce; ■ Syn.: *abrojo, cardillo, cardo*; (DA).

huitzilera, f. (1) (← nah.) (Mex): druh hmyzu; ► oblíbená sladká pochoutka; (MM). • (2) (Mex): mravenec medový (*Myrmecocystus melliger*); viz: *hormiga de miel*; (DA).

huitzilín, m. (← nah. *hutzillín*) (1) (Mex): kolibřík; (MM).

Huitzilopochtli (Mextli, Mexitl, Uitzilopochtli), m., myt. (← nah. “Levý kolibřík z jihu”) (1) (Mex): mex. patron ohně, vojny a slunce (odpoledního); ► jeden z nejdůležitějších bohů; ochránce Aztéků, které údajně sám nazval *mexicas* (z toho pochází současný název státu a hlavního města - Mexiko); jeden ze čtyř synů primárního páru; zobrazován s tyrkysovým hadem ohně - *Xiuhcoatl* - v jedné ruce; ostatní kmeny se tohoto boha nejvíc obávali, protože všechny výboje Aztéků se konaly jeho jménem; podle legendy se *Huitzilopochtli* narodil z klubka perí v Hadí hoře a hned začal bojovat, proto je to bůh války; (S04).

Huitznahua (1) azt. bohyně; viz: *Centzon Huitznahua*; (S04).

Huixtocihuatl (Uixtocihuatl), f., myt. (1) (Mex): azt. bohyně soli a slané vody, ochránkyně solivárníků; (S04).

huizachada (1) viz: *huisachería*; (MS).

huizachal (1) viz: *güizachal*; (MS).

huizache, m/f. (1) m. (Mex): druh akácie; ► strom z čeledi *citlivkovité* (lat. *mimosaceae*), s velmi trnitými větvemi, jeho plod obsahuje tanin, ze kterého se vyrábí inkoust; (RAE). • (2) viz: *huisache*; (MS). • (3) (← nah.) (StřAm, Mex): strom *Acacia Farnesia*; ► druh akácie; př.: *se ponen a rascar el suelo con una varita de huizache haciéndose los desentendidos; entonces me dieron ganas de hacer una necesidad fisiológica y fui a sentarme detrás de un huizache*; (BDE). • (4) m/f., lid. (Mex, Guat): průměrný advokát; ► v politice; (5) (Mex): keř; viz: *huisache, aroma*; (DA).

huizachera (1) viz: *güizachera*; (MS).

huizachería (1) viz: *huisachería*; (MS).

huizole (1) viz: *huisute*; (AM).

huizote, m. (1) (← nah.): viz: *hoyador*; ■ Syn.: *huisute*; (MM). • (2) (Mex): vodní pták; viz: *ahuizote*; (3) (Hond): nástroj k obdělávání půdy; ► dlouhá palice s ostrým koncem na dělání děr do země; ■ Var.: *güisote, güisute, güizute, huishute, huizute*; ■ Syn.: *pizute*; (DA).

huiztlacuache, m. (← nah. *huitztlī + tlacuatzin*) (1) (Mex): kuandu mexický; ► druh dikobraza; vyskytuje se v Mexiku; *Coendu mexicanus*; (MM).

huiztomate (1) viz: *huistomate*; (MS).

huizute, m. (1) (Hond): nástroj k obdělávání půdy; viz: *huizote*; (2) lid. (Guat, Hond, Salv): hůl, tyč, kůl; viz též: *poste*; (DA).

huje, m. (1) (zápMex): mlékovec obecný (*Brosimum alicastrum*); ► strom, z čeledi morušovitě, 30 m vysoký, se zářivě zelenými listy, které se užívají v tradiční medicíně; má zelené nebo nažloutlé květy a kulaté oranžové jedlé plody; ■ Syn.: *berba, cacique, guáimaro, iximché, juandiego, masico, mujú, ojite, ojote, ox, samaritano, ushi*; (DA).

hulado, m. (1) (StřAm): voskované plátno; (AM).

hular¹, intr. (1) (Hond): *hulear* (viz); (RAE).

hular², m. (1) (Mex): pole určené na pěstování kaučukovníků, kaučukovníkový porost; (MM).

hule, adj/subst. (1) m. (← nah. *ulli*) (Mex aj.): kaučuk, guma; (2) látka natřená olejem a nalakovaná na jedné straně; ► díky své nepropustnosti má různá využití; (3) (Mex): název různých stromů, ze kterých se získává kaučuk; (4) **haber ~** (Mex aj.): dojit ke zranění nebo smrti nějakého toreadora nebo pikadora; ► v býčích zápasech; (5) **palo de ~, m.**, jeden ze stromů produkujících kaučuk; (RAE). • (6) [Š: *condón*] (Mex): kondom, prezervativ; př.: *por supuesto con hulito, ya sabes, el Sida no respeta*; ■ Var.: *huevadita*; (7) (Kost, Guat): gumička; ► elastický nebo gumový proužek/pásek; př.: *estirando bien los hules apunté detenidamente*; (RR). • (8) pl. (← nah. *hulli*) (Guat): palička; ► s kterou se hraje na hudební nástroj *marimba*; (9) **brindar en el ~** (Mex): zalepit ústa, umlčet ránou přes ústa; (10) **presentir el ~** (StřAm): tušit, předvídat nebezpečí; (AM). • (11) (Am): kaučukovník; (12) (Am): podvazky; (13) (Am): gumák; (14) **ponerse las/los de ~¹** (Am): prásknout do bot; natáhnout brka/bačkory; (JD). • (15) (← nah.) (StřAm, Mex): guma; *Castilla elastica*; ► gumovník; př.: *mi bicicleta de ruedas de hule; ¿acaso creen que los actores nos estiramos como el hule?*; (BDE). • (16) adj. (Hond): na mizině, bez peněz, švorc; ► slang; př.: *Inés no pudo prestarme pisto porque también ella anda hule*; (RF). • (17) **árbol de ~, m.**, fikus, fíkovník; viz: *gomero*; (EEA). • (18) (Guat): ústa, pusa; viz též: *mascadero*; (19) (Hond, Salv): gumová podrážka na botě; viz též: *caite*; (20) lid. (Salv): ústa člověka; (21) (Salv): policejní obušek; (22) **~ de amarrar la cebolla**, lid. (Hond): ženské přirození; viz též: *palomita*; (23) **dejar ~¹** (Hond): zůstat bez peněz; nemít ani floka; (24) **dejar ~²** (Hond): zabít (člověka nebo zvíře); (25) **ir ~** (Salv): prázdný dopravní prostředek/místnost; (26) **jalarse el ~¹**, vulg. (Hond, Nik): masturbovat, onanovat; viz též: *manuearse*; (27) **jalarse el ~²** (Nik): povalovat se; (28) **oler el ~** (Guat): páchnout z úst; (29) **parecer de ~**, lid. (Hond): nepřijetí šeku; ► kvůli nedostatku financí; (30) **ponerse las de ~²** (Guat): utéct, rychle se vypařit, vzdálit; (31) **por si las de ~**, lid. (Hond, Salv): pro všechny případy; (32) **tener ~** (Hond): porazit někoho, zvítězit nad někým, někoho ovládnout; (DA).

hulear, intr. (1) (Hond): sklízet kaučukové mléko z kmenů kaučukových stromů; (2) (Hond): pracovat na kaučukových plantážích; (RAE).

hulería, f. (1) (Am): kaučukářský závod; (JD).

hulero, -ra, adj. (1) (Hond, Mex): patřící nebo vztahující se ke kaučukovým stromům nebo ke kaučukovému průmyslu; (2) m/f. (Am): člověk, který získává kaučuk z kaučukových stromů; (3) f. [Š: *tirachinas*] (Mex): prak; (RAE).

huliliento, adj., málo uživ. (1) (Chil): roztrhaný, rozervaný; ► o člověku nebo věci; (DA).

hullupa, f. (1) (Bol): místní výraz pro lamu; (MM).

huloso, -sa, adj. (1) (StřAm): pružný, ohebný, gumový; (AM).

hulpo, m. (1) viz: *ulpo*; (MS).

hulte, m. (1) (Chil): *hUILTE* (viz); (RAE).

huma, f. (1) viz: *humita*; (AM). • (2) (Pan): opice, ožralost; (3) **pegarse una ~**: zhulákat se; (JD).

humacera, f. (1) **hovor.** [Š: *humareda*] (Kub, Ven): mnoho dýmu; (RAE). • (2) [Š: *humareda*, *humazo*] (Ven, Kub): hustý kouř, čoud; př.: *por allá ... viene reventando el fuego; por aquí detrás ya se ve también la humasera*; ■ Var.: *humasera*; (RR).

humada, f. (1) (Am): kouření; (JD).

humadera, f. (1) (Am): čmoud; (JD).

humahuacas, m., pl. (1) (Arg): příslušníci indiánského kmene; ► v oblasti And, v době příchodu Španělů obývali oblast v argentinské provincii Jujuy; zemědělci, kteří se vyznali v hutnictví a ve výrobě keramiky; Var.: *omaguacas*; (MM).

Humaitá (← guar. *ahoma* „stejnomený indiánský kmen“ + *etá* „mnoho“) (1) (Par): město a pevnost ležící v jižní části země u řeky Paraguay; ► proslavilo se v letech 1866-68 za války, kdy v něm sídlila vláda a až 34.000 vojáků; viz též: *ahoma*, *Alianza (Triple)*; (2) stejné jméno mají další obce také v Bolívii a Brazílii; (MM).

humanarse, zvrát. (1) (Mex): pokořit/ponižit se, snížit se k čemu; (JD).

humanidades, f., pl. (1) (Chil): studium na střední škole; (JD). • (2) (Chil): středoškolské vzdělání; (DA).

humar(se), tr/intr/zvrát. (1) **~se**, intr/zvrát. [Š: *emborracharse*] (Kost): opít se; př.: *y al final se iban a humarse con los cinco colones que les pagaron*; ■ Var.: *jumarse*; (RR). • (2) **tr., venk.** (Guat, Hond, Salv): kouřit cigarety; ■ Var.: *jumar*; (DA).

humarada, **humarasca**, f. (1) (StřAm): čmoudění, hustý dým; (AM).

humarascal, m. [Š: *humareda*] (1) (Kost, Nik): mnoho dýmu; (RAE).

humarasco, m. [Š: *humareda*] (1) (Kost, Nik): mnoho dýmu; (RAE).

humare, m. (1) (Ven): speciální koš na chytání ryb; (AM).

humasera, f. (1) viz: *humacera*; (RR).

humazo, m. (1) (Mex): hustý kouř na ochranu porostů před mrazy; (MM).

humazón, m. [Š: *humareda*] (1) (Salv, Nik): mnoho dýmu; (RAE).

humear, tr/intr. (1) **tr.** [Š: *fumigar*] (Mex, Par): zakuřovat, vykouřit; (RAE, DA). • (2) (Chil, Mex): řezat, tlouct, bít; (AM). • (3) **hacer ~ a** (Chil): vyprášit komu kalhoty; (JD). • (4) **intr.** (Bol): zlobit se, **rozzlobit** se; ► bol. argot *coba*; (HB). • (5) **lid.** (Bol): soustředěně pracovat, plnit úkoly; (DA).

humedad, f. (1) **sentir la ~** (Per, Ven): pocítit důsledky; (AM). • (2) **lid.** (Kub): viz: *chispas*; (DMC). • (3) **hablar ~es**, **lid.** (Bol): říkat hlouposti; (DA).

húmedo, **-da**, adj/subst. (1) (LaPla): opilý; viz též: *enfarolado*; ► slang *lunfardo*; viz též: *curdela*, *enfarolado*; (NET).

humero, m/f. (1) **m.** (Kost): deska; ► která je zavěšena na stropě nad krbem či ohništěm, na kterou se dává sušit dříví nebo kde se uchovávají potraviny; (2) (Kost): kuřačka; ► nástroj včelařů, který vylučuje kouř a tím odhání včely; (3) [Š: *humareda*] (Ven): mnoho dýmu; (RAE). • (4) [Š: *humareda*, *fumosidad*] (Portor, Kol): hustý kouř; př.: *el humero comiéndole los ojos*; (RR). • (5) **f.** (Portor): hustý kouř, dým; (AM). • (6) **m.** (Portor, Kol, Ven): kouř, dým; (7) (Nik, Kost): plechová mísa s řevavým uhlím; ► používaná včelaři na rozeznání včel; (8) **venk.** (Kost): dřevěná konstrukce visící ze stropu kuchyně; ► slouží na vysušování nebo skladování potravin; (9) (Hond): **ospalý/líný** voják; (DA).

humienta (1) viz: *humita*; (MS).

huminta, f. (1) viz: *humita*; (MS). • (2) (← keč. *jumint'a*, „kukuřičný koláč, moučník“) (Bol): kukuřičný koláč; ■ Var.: *humita*; (LM). • (3) (← aim. a keč. *humint'a*, *jumint'a*) (Per, Bol, Arg): kreolské jídlo; viz též: *humita*; (DA).

huminteadada, f. (← keč.) (1) (Bol): vesnická slavnost při níž se konzumuje krajový pokrm; viz: *humita*; (MS). • (2) (← keč. *jumint'a*) (Bol): rodinná oslava; (LM).

humintero, **-ra**, m/f. (1) **lid.** (← keč. *jumint'a*) (Bol): pekař; (2) **lid.** (Bol): člověk, který má rád kukuřičné koláče; (LM). • (3) (Bol): prodáváč jídla *huminta*; (4) (Bol): člověk, který má rád jídlo *huminta*; (DA).

humiro, m. (1) (Per): slonovník (*Phytelephas* spp.); ► druh nízké palmy s velice hustě zarostlou korunou; (DA).

humisha, f. (1) (Per): palma nebo jiný strom využívaný při náboženských oslavách a karnevalech; ► je zdobený mincemi, láhvemi, chlebem a po tanci kolem něj se strhne; (DA).

humita, f. (1) (← keč. *humint'a*) (Arg, Bol, Chil, Ekv, Per, Urug): kreolské jídlo připravené z kukuřičného těsta; ► do kterého se přidává předem osmažená cibule, rajčata a pomletá červená paprika; podává se v malých zabalených kukuřičných listech obalených v těstě nebo na způsob zákusku; (2) (← keč. *humint'a*) (Chil): určitý pokrm připravený z mladé kukuřice; (RAE). • (3) (← keč.) (Arg, Chil, Per, Bol, Urug): krajový pokrm z And; ► moučník vyrobený z kukuřičného těsta se sýrem, vařený v páře a obalený do kukuřičných listů; (MS). • (4) (← keč. *huminta*, „kukuřičný chléb“) (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): pokrm; ► okořeněná nastrouhaná kukuřice zabalená do kukuřičných listů, vařená ve vodě nebo dušená ve žhavém popelu; příprava se v různých zemích liší; (AM). • (5) (← keč.) (Chil, Ekv, Per, LaPlá): typické jídlo *tamal*; ► velmi chutné jídlo, které se skládá z kukuřičné mouky, soli, másla, vajec, sýru, atd., tato hmota se zabalí do listů kukuřičných klasů a vaří se nad párou; př.: *por fin todas las carnes, papas, manzanas, tamales, humitas, habas y quesos, estuvieron alrededor de los huecos que habían abierto ... en el corralón*; (BDE). • (6) (← keč. *jumint'a*): viz: *huminta*; (LM). • (7) (← keč. *humint'a*) (Chil): motýlek; ► mužský doplněk; př.: *el último presidente de Chile que usó frac y humita blanca*; viz: *moño*; (RAE, EEA, BDE). • (8) (← aim. a keč. *jumin'a*) (Ekv): jídlo; ► z hladké mouky, vajec, másla, vepřového sádla, strouhaného sýra, soli a prášku do pečiva, vaří se v parní lázni a podává se zabalené v kukuřičných listech; ■ Syn.: *choclotanda*; (DA).

humitero, -ra, m/f. (1) (Bol, Per): člověk, který připravuje a prodává humitas; ► kreolské jídlo, které se vyrábí z kukuřičného těsta nebo z rozdrcených zrn kukuřičných klasů, ke kterému se přidávají pečené ryby, připravované obvykle s cibulí, rajčaty a mletou červenou paprikou; podává se zabalené v listech kukuřice, naplněná v chlebovém těstě nebo jako zákusek; (RAE). • (2) m. (← keč.) (Arg, Chil, Per, Bol, LaPlá): výrobce a prodáváč moučníku; viz: *humita*; (MS).

humo, m. (1) **irse al** ~ [Š: *venirse al humo*] (Arg, Par, Urug): rychle a přímo se na někoho obrátit; (2) **venirse al** ~ (Arg, Par, Urug): rychle a přímo se na někoho obrátit; př.: *en cuanto me vio, se me vino al humo*; (RAE). • (3) **irsele al** ~ [Š: *precipitarse*] (Arg; Mex, Urug): vrhnou se na někoho, jít někomu po krku; př.: *tres jayanes se le han ido al humo y se le cuelgan de los hombros*; (4) **tornar a las del** ~ [Š: *irse*] (Guat): odejít, zmizet; př.: *estuvo en el rancho un ratito y tornó a las del humo; pero ya regresaba*; (RR). • (5) **al** ~ (Arg, Mex, Urug): naslepo; (AM, MM). • (6) (Kub): špička, opička, podnapilost; (7) **hacerse** ~¹ (Am): rozplynout se jako dým/pára; vypařit se; (JD). • (8) **hacerse** ~², hovor. (Chil, Per, LaPlá): zmizet; př.: *(la cárcel) Lurigancho está, una vez más, en el candelero; hay 88 presos que se hicieron humo; no es la primera vez ni será la última*; (BDE). • (9) ~^(s) (LaPlá): pýcha, nadutost, nafoukanost, namyšlenost, domýšlivost; ► slang *lunfardo*; (NET). • (10) **echar** ~¹ (Hond): dát si šlofika, zdřímnout si, spát; ► slang; př.: *Griselda echaba humo en el cine, ni cuenta se dio cuando terminó la función*; (RF). • (11) **echar** ~² (Kub): být velice naštváný; př.: *hoy con la noticia echa humos*; (12) **echar** ~³ (Kub): kouřit; př.: *se pasa el día echando humo*; (13) **picharle una de** ~ (Kub): dát někomu těžkou otázku; př.: *en el examen me picharon una de humo*; (14) **ser una bola de** ~ (Kub): být velmi chytrý, bystrý; př.: *¡cómo no iba a quedar en primer lugar si es una bola de humo!*; (15) **subirsele los** ~^s (Kub): chlubit se; př.: *desde que ganó el premio se le subieron los humos*; (16) **tener alguien más ~ que el cohete** (Kub): považovat se za důležitého; př.: *ese tonto, tiene más humo que el cohete*; viz: *bola*; (DMC). • (17) **bola de** ~; viz: *bola* („dítě“); (18) **echar** ~⁵, lid. (Hond, Chil): kouřit; (19) **echar** ~⁴ (Hond, Ekv): snažit se, šprtat se; (20) **echar** ~⁶ (Hond): na vojně: spát; (21) **estar botando** ~ (Portor): uniknout o vlasek zatčení policií; (22) **irse al** ~, lid. (Arg, Urug): reagovat na někoho rychle a rozhodně, napadnout ho; (23) **irsele los** ~^s, lid. (Dom, Bol, Chil): zpychnout; (24) **irsele los** ~^s **a la cabeza** (Dom, Portor, Chil): zpychnout; (DA).

humor, m. (1) (← angl. *humour*) (Am): dobrá nálada; (MM). • (2) **no tener ~ ni en los granos** (Kub): nemít žádný smysl pro humor; př.: *él no tiene humor ni en los granos*; (3) **perder alguien el ~ pero quedarle la espinilla** (Kub): moci ublížit, udělat škodu; př.: *yo te digo que es peligroso, perdió el humor pero le queda la espinilla*; viz: *espasmo*; (DMC). • (4) málo uživ., lid. (Kol, Per, Par): tělesný zápach; ► zvláště velice silný a intenzivní; (DA).

humurana (1) ind. jazyk; viz: *omurano*; (NET).

hunco, m. (1) (Bol): vlněné pončo bez trásní; (AM).

hundido, -da, adj. (1) (Hond, Bol): uvězněný, odsouzený; ► o člověku, který je ve vězení za nějaký přestupek; (2) (Dom): zničený, vyčerpaný; ► o člověku; (DA).

hundimiento, m. (1) (Salv, Kost): smeč; ► v basketbale; (DA).

hundir, tr. (1) (Kub): převézt, doběhnout koho; (JD).

húngaro, -ra, adj/subst. (1) **estar hecho un ~**, m. (Kub): chodit špinavý a neupravený; př.: *tu primo siempre está hecho un húngaro*; (DMC). • (2) **~/~ra**, adj/subst. (Guat, Hond, Salv, Nik): cikán; ► osoba romského původu; (DA).

hunche, m. (← chibcha *unchil*, „otruby“) (1) (Kol): slupka kukuřice a jiných cereálií; (RAE). • (2) viz: *anchi*; (MS).

¡hup!, ¡hupa!, citosl. (1) (Chil): hop!; (JD).

hura, f. (1) (Kol, Mex, Ven): druh stromu (*Hura crepitans*); (MM).

huracán, m. (← *arw.*) (1) hurikán, tornádo; ► vznikající v tropických oblastech; (2) vítr mimořádné síly; (3) příhoda nebo událost způsobující destrukce či velké škody; (4) prudká, bouřlivá osoba; (5) **ojo del ~¹**: oko hurikánu; (6) **ojo del ~²**: centrum konfliktní situace; (RAE). • (7) (Am → Š) (Am): uragán; hurikán; (BDE).

huracanado, -da, adj. (1) (Am): velmi silný, podobající se hurikánu; ► většinou o větru; (MM).

huraco, m. (← port. *furaco*) (1) (Arg, Chil, Kol, Kub, Mex): proděravění, perforace; (2) jáma, dutina; (3) díra; viz: *buraco*; (MM). • (4) lid. (Kub): zadek; př.: *¡cómo me duele el huraco!*; (5) **no pagar nada por el ~ de alguien** (Kub): říká se o někom, kdo je homosexuál; př.: *yo no pago nada por el huraco de Elio*; (6) **tener a España en llamas en el ~** (Kub): mít podrážděný zadek; ► *España en llamas je nápoj z koňaku a jablečného vína*; př.: *tengo a España en llamas en el huraco, voy a ponerme «Solución X» que es muy refrescante*; (DMC). • (7) (Hond): řiť, zadek; viz též: *cagón*; (DA).

hurayruru (1) viz: *guairuro*; (MS).

hure, m. (1) (Kol): velký hrnec nebo džbán; (AM).

hureque, m. (1) (Kol): díra, dutina, prohlubeň; (AM).

hurgandilla, f. (1) (Hond): slídlil, čmuchal; (AM).

hurgar, tr. (1) (Am): viz: *hurguetear*; (2) přehrabovat, prohrabávat; (MM). • (3) **~ el avispero**, lid. (Bol, Par): načít citlivé téma; ► které vede k hádkám a neshodám; (4) **~ el macho con vara corta** (Hond): trvat na něčem, co nakonec uškodí; ► i když to bylo míněné dobře; (5) **~ la mula con vara corta** (Hond): příliš riskovat; ► při děláni něčeho; (6) **si me hurgan, respingo**, lid. (Portor): kdo hledá, najde; ► konkrétně když se někdo hledá, určitě se najde; (DA).

hurgón, -na, adj/subst. (1) (Arg, Mex): slídívý; (2) m., bodnutí, píchnutí; (MM). • (3) slídlil, čmuchal; (JD).

hurgonear, tr. (← *hurgar*) (1) (Hond, Salv, Bol): vrtat, šťourat, dloubat; (DA).

hurgonero, m. (1) (Chil): krbové kleště; (MM).

hurguete, adj/subst. (1) (Arg, Chil): o člověku: ten, kdo pátrá či slídí a objevuje to skrývané a utajované; (RAE).

hurguetear, tr. (1) (Am): prohledávat, pátrat, slídlit; (RAE).

hurguilla, m. (1) (Am): slídlil, čmuchal; (JD).

hurgunero, m. (1) (Chil): slídlil, čmuchal; (AM).

hurivari, m. (1) (Antil): nečekaný hurikán; ► často doprovázen výpadkem elektřiny; (MM).

hurón, m. (1) (Arg, Par, Ven): fretka; ► z čeledi kunovití, domestikovaná, cvičená na lov; *Galictis barbara*; (2) (Mex): sysel mexický; ► s dlouhým ocasem a malýma ušima, podobný veverce; *Sciurus/Spermophilus mexicanus*; (3) (Chil): žrout, nenasyta; (MM). • (4) (Nik, Kol, Ekv): druh grizonu (*Grison vittatus, Galictis vittata*); ► savec, až 55 cm dlouhý; má protáhlé tělo, malou hlavu a krátké nohy; je černý až tmavohnědý, s bílým pruhem na hlavě (od čela k temeni); ■ Syn.: *grisón*; (5) (Nik, Kol, Ekv): grizon velký (*Galictis vittata*); ► savec, 55 cm dlouhý, s podlouhlým ohybným tělem, s malou hlavou a krátkýma nohama, s čumákem, tváří a hrudí černé barvy a s bílým pruhem podél celého těla; ■ Syn.: *grisón*; (6) (Salv): šéf zlodějí; (DA).

huroncito, m. (1) (Mex): druh lasičky; ► *Musela brasiliensis*; (MM). • (2) (Arg, Urug): grizon patagonský (*Lyncodon patagonicus*); ► masožravý savec, 40 cm vysoký, s bělavou srstí poškvrněnou tmavšími chloupky a bílým pásem podél celých zad; (DA).

huroneada, f. (1) (Mex): čmuchání, slídlění; (JD).

hurra, citosl. (← angl. *hurrah*) (1) (Am): výkřik souhlasu a nadšení; ► užívá se především při sportovních utkání; (MM).

hurtacuerpo, m. (1) (Kub): otočení se zády; (MM).

husillo, m. (1) (Chil): špulka s nití u tkalcovského stavu; (AM).

husmeada, f. (1) (Am): čmucharání; (2) **dar una ~ por todos los rincones** (Am): čmuchar všude; (JD).

husmeón, m. (1) (Arg): slídil, čmuchar; (MM).

huso, m. (1) ~ **sabe lo que hila** (Portor): každý ví, co dělá; (AM). • (2) (Kol): česka, kost v kolenu; (MM).

huta, f. (1) (Per): kožní onemocnění; viz: *uta*; (AM).

hute (1) viz: *fute*; (MS).

hutearse (1) viz: *futearse*; (MS).

hutía, f. (← *arw.*) (1) hlodavec; ► s hustou jemnou plavou srstí a tmavším hřbetem; existuje několik druhů; hojně se vyskytuje na Antilách; je jedlý; (RAE). • (2) (Kub, Antil): morče brazilské; (3) ~ **carabalí** (~ **arará**, ~ **conga**) (Antil): *hutia stromová*; (MS). • (4) (Hond): *hutia ostrovní* (*Geocapromys thoracatus*); ► hlodavec velikosti králíka, s velkou hlavou a malými nevyčnívajícím ušima, s mohutným a krátkým krkem, krátkými nohama a ocasem, šedo-hnědé barvy; ■ Var.: *jutía*; (DA).

¡huturutas!, citosl. (1) (Kol): vyjádření nesouhlasu či netrpělivosti; (AM).

huyama, f. (1) **tykev** lahvovitá; viz též: *auyama*; (RAE).

huyilón (**huyón**), adj. (1) (Guat, Kub, Portor): ochromen strachy; (AM).

huyuyo¹, m. (1) (Kub): kachnička karolinská (*Aix sponsa*); ► vodní pták s hřebínkem na hlavě a s prsty opatřenými plavací blanou, 50 cm dlouhá, se zářivě zeleným, bílým a purpurovým peřím a tmavými křídly; ■ Syn.: *carraco*; (RAE, NET, DA).

huyuyo², **-ya**, adj/subst. (1) adj., hovor. (Kub): o člověku: nevrlý, plachý, nespolečenský; (RAE). • (2) f. (Kub): mravenec; ► obtížný kousáním; (MM). • (3) adj/subst., m/f. (Kub): o člověku: samotář, nesympatický; viz též: *jibaro*; (DA).

¡huyuyú!, citosl. (1) (Salv): hej!; ► zvolání o pozornost nebo na výstrahu; (DA).

2 COMENTARIO

En este capítulo, trataré de explicar el proceso por fases, cómo hice la traducción y la unión de lemas ya elaboradas por otras personas. Además, mencionaré ciertas dificultades y problemas con los que me enfrenté, así como mis métodos de resolución de los mismos.

La sección de diccionario se divide en dos partes: la primera, llamada *Palabras con la letra inicial R*, basada en la propia traducción de mi parte; y la segunda, *Palabras con la letra inicial H*, que consistía en unir los lemas de diferentes fuentes. Cada parte requería un peculiar procesamiento, no obstante tienen en común principios formales y abreviaturas usadas. Como mi tesina será una parte del proyecto para elaborar un diccionario de americanismos bilingüe español-checo, seguía la estructura formal fija y dada con antelación, por eso siempre que no estaba segura de cómo transcribir algún lema, tenía que investigar la forma que se había empleado antes en algún caso parecido al mío. De todos modos, partí de un modelo formal básico.

Modelo formal básico:

xxx, x. (← xx. xxx, „xxx“) (1) (Xx): xxx; ► xxx; př.: xxx; ■ Syn.: xxx; viz: xxx; (XX).¹⁵

Transcripción en la forma explicativa:

palabra, clase de palabra. (← lengua. *palabra original*, „traducción“) (1) (País): traducción; ► explicación enciclopédica; př.: *ejemplo*; ■ Syn.: *sinónimo*; viz: *referencia a otra palabra*; (FUENTE).

A continuación, establecí la lista de abreviaciones según la disposición que aparecía en el primer volumen publicado de *Diccionario de americanismos*¹⁶, pero tuve que ampliarla por once abreviaciones más. Las nuevas aparecen de **color azul** para poder así distinguir fácilmente mi intervención respecto de la lista de abreviaciones original.

Kanár.	-	Kanárské ostrovy
spp.	-	species (pl.)/ druhy
subst.	-	substantivum
arch.	-	archaický
[Š: xxx]	-	ve Španělsku (tvar)
[Š: „xxx“]	-	ve Španělsku (význam)
apod.	-	a podobně
kniž.	-	knižní

¹⁵ Véase capítulo Lista de abreviaciones

¹⁶ ČERNÝ, Jiří: *Španělsko-český slovník amerikanismů: Diccionario de americanismos español-checo: B-Cd*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 7-12.

spíše pl.	-	používané spíše v pl.
inf.	-	infinitiv
karib.	-	karibský

A) PALABRAS CON LA LETRA INICIAL R – traducción

1. Fase – trabajo con BDE

En primera fase, hice la traducción de palabras iniciadas con la letra *R* de *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* escrito por Brian Steel. A diferencia de las abreviaciones de BDE no usaba ninguna marca de palabras invariables ni de términos históricos.¹⁷ La peculiaridad del diccionario BDE consistía en añadir un ejemplo del uso a cada americanismo, y más, siempre proponer uno o más sinónimos en inglés. En algunos casos ni el autor introducía una explicación en español y por eso yo debía buscar un significado de americanismo a través de la consulta en el diccionario inglés - checo¹⁸ (véase ejemplo 1). Además, en una ocasión, ni ponía un ejemplo explicativo, y tan sólo me quedaba una expresión en inglés (véase ejemplo 2).

Ejemplo 1:

remisero, -a *nmf* **RPA** || el pasajero que llega [al aeropuerto de Ezeiza] es sucesivamente acosado por remiseros y taxistas «truchos» no bien traspone el sector protegido por vallas. (*El Español en Australia*, Sydney, 4-2-97:8) *chauffeur of limousine or luxury taxi*¹⁹

remisero, -ra, m/f. (1) (LaPlá): řidič limuzíny nebo luxusního taxíku; př.: *el pasajero que llega [al aeropuerto de Ezeiza] es sucesivamente acosado por remiseros y taxistas*; (BDE).

Véase también: **ripio, recado, recaudería, rodoviario (Valparaíso), rojo, ruleteo**

Ejemplo 2:

recapado *nm* **A** *retreading tyres/(US) tires*²⁰

recapado, m. (1) (Arg): protektorované pneumatiky; (BDE).

Siempre verificaba la corrección de mi juicio y traducción mediante los sinónimos ingleses. Incluso en algunas ocasiones me ayudaban a entender mejor el significado del americanismo investigado. El autor a menudo no adjuntaba un objeto directo o indirecto al sinónimo español, pero lo ponía con el sinónimo inglés (véase ejemplo 3).

¹⁷ invar. - invariable; Hist – términos históricos

¹⁸ FRONEK, Josef: *Anglicko-český, česko-anglický slovník*. Praha: Leda, 1998.; ŘEŠETKA, Miroslav: *Anglicko-český, česko-anglický slovník*, 8^a ed., Olomouc: FIN Publishing, 2002.; < <https://slovník.seznam.cz/en-cz/>>.

¹⁹ STEEL, Brian: *Breve diccionario ejemplificado de americanismos*, Madrid: Arco/Libros, 1999, 197.

²⁰ *Ibid.*, 194.

Ejemplo 3:

rebasar *nf* **M** = adelantar || Y por eso manejar constituye su única aventura para romper el vacío y la estupidez de sus vidas. Por eso rebasan por derecha, no respetan señales y atropellan a inermes peatones... (G. Careaga, **M**, 1984:188) *to pass; to overtake (vehicle)*²¹

rebasar, tr. **(1)** (Mex): předjet, předstihnout (auto); př.: *rebasan por la derecha, no respetan señales y atropellan a inermes peatones*; (BDE).

Véase también: **recojo**

De vez en cuando, causaba confusión el hecho de que los sinónimos en inglés cambiaran el significado del sinónimo en español. Las expresiones inglesas eran más precisas en comparación con las españolas, que eran de sentido general. Para asegurar la más exacta traducción posible, y al mismo tiempo evitar un cambio de sentido, examiné cada caso minuciosamente y luego, apliqué uno de los cuatro modos de cómo resolver esta divergencia.

1) Traducción de ambas expresiones:

Ejemplo 4:

remise / remise *nm pron. remis* **RPI** = *coche de alquiler (con chófer)* || Tanto el Aeroparque Jorge Newberry, como el Aeropuerto Internacional de Ezeiza, ofrecen un servicio de remises. (*Ronda*, Aerolíneas Argentinas, febrero-marzo 1994:111) *hire limousine (with chauffeur)*²²

remise (remise), m. **(1)** (LaPlá): pronajaté auto (s řidičem), pronajatá limuzína (s řidičem); př.: *el Aeropuerto Internacional de Ezeiza ofrece un servicio de remises*; (BDE).

Véase también: **roto, remisión, raspar**

2) La expresión inglesa como un ejemplo concreto:

Ejemplo 5:

realengo *ady y nmf fam* **V 1.** (*persona*) *sin hogar* || ... la dramática realidad del niño realengo, sin pan, sin cama y sin techo ... (DIVE, III:39) *homeless (persona); street kid; vagrant*²³

realengo, adj/subst., m/f., honor. **(1)** (Ven): osoba bez domova (např. bezdomovec, dítě ulice, tulák); př.: *la dramática realidad del niño realengo, sin pan, sin cama y sin techo*; ... (BDE).

3) En vez de una expresión castellana, una expresión inglesa:

Ejemplo 6:

realengo *ady y nmf fam* **V 2.** = *ganado u animal suelto y sin dueño* || ...le autorizó recoger algún ganado realengo que ... (DIVE, III:40) *stray animal*²⁴

²¹ Ibid., 193.

²² Ibid., 197.

²³ Ibid., 193.

²⁴ Ibid.

realengo, adj/subst., m/f., hovor. ... (2) (Ven): zaběhlý dobytek nebo zatoulané zvíře; př.: *le autorizó recoger algún ganado realengo*; (BDE).

Ejemplo 7:

refalín, nm **Ch** = *tobogán de parque* | Mis hijos hicieron jirones sus ropas con las latas cortantes que hay en los refalines. (DECH, IV:4019) *children's slide*²⁵

refalín, m. (1) (Chil): dětská skluzavka; př.: *mis hijos hicieron jirones sus ropas con las latas cortantes que hay en los refalines*; (BDE).

Ejemplo 8:

rebenque nm **Ch RPI** = *látigo* | ... su papá andaba con un rebenque enorme, con el que llegaba a sacarle [*sic*] sangre a los caballos cuando los azotaba ... (J. Donoso, **Ch**, 1979:87) *riding crop*; *whip*²⁶

rebenque, m. (1) (Chil, LaPlá): jezdecký bičik, bič; př.: *su papá andaba con un rebenque enorme, con el que llegaba a sacarle sangre a los caballos cuando los azotaba*; (BDE).

Véase también: **realengo**, **resquetón**, **rastrillar**, **radiola**, **raspón**

4) Preferencia de una expresión castellana

Ejemplo 9:

rastrillaje nm **A** = *búsqueda intensa* | ... fue detenido por una patrulla tras un intenso rastrillaje. (ABC, Asunción, 4-4-94:83) *police search*²⁷

rastrillaje, m. (1) (Arg): intenzivní hledání, pátrání; př.: *fue detenido por una patrulla tras un intenso rastrillaje*; (BDE).

Véase también: **rastrillada**

A veces no era suficiente ni un sinónimo inglés, por tanto buscaba una definición, un uso o una imagen en Internet. Eso me sucedió con el lema *rocote*, que era traducido al castellano como *pimiento grande* y al inglés como *large hot pepper* en BDE. Después de buscar si aparecía o no una denominación exacta en el diccionario en línea de *Real academia española* o en la página web <<https://slovník.seznam.cz/es-cz/>> o en los diccionarios *Velký španělsko-český slovník I, II*, escritos por Josef Dubský²⁸, y *Španělsko-český, česko-španělský slovník: Diccionario español-checo, checo-español*, escrito por Jiří Chalupa²⁹, hice una investigación en recursos de Internet, en los que encontré no solo el nombre botánico en checo, sino que también en latín. Al final comparé si las cuatro expresiones: *rocote*, *rocoto*, *paprika chlupatá*,

²⁵ Ibid., 195.

²⁶ Ibid., 193.

²⁷ Ibid., 192.

²⁸ DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník*, I, II, 2^a ed., Praha: Academia, 1993.

²⁹ CHALUPA, Jiří: *Španělsko-český, česko-španělský slovník: Diccionario español-checo, checo-español*, Praha: Fin Publishing, 2008.

Capsicum pubescens designaban la misma cosa mediante la búsqueda de imágenes (véase ejemplo 10). En mi trabajo, solía utilizar este método de procesamiento de un lema en cada caso no obvio, por ejemplo: *ramada, roseta, ripio, rebenque, etc.*

En cuanto a las palabras que podrían ser mejor entendidas por una imagen, que no solo por una explicación enciclopédica o término técnico, añadí sus imágenes al capítulo Anexos. No incorporé allí ni tipos de baile ni institutos ni adjetivos, por la razón de que no se había podido captar su pleno significado en una sola imagen. No obstante, siempre especificaba esas palabras por descripción, por ejemplo, la palabra *resbalosa* (véase ejemplo 11). Apliqué el mismo método a cada caso similar durante el trabajo con todas las fuentes.

Ejemplo 10:

rocote, m. (1) (Am): pálivá paprika; (JD). • (2) (← keč.) (Bol, Ekv, Per): druh chilli papričky: paprika chlupatá (*Capsicum pubescens*); ► velká pálivá paprika; př.: *cortaba un gran rocoto verde amarillo*; ■ Var.: *rocoto*; (BDE, NET).

Ejemplo 11:

resbaloso, -sa, adj., hovor. (1) (Mex): drzý, sprostý, nestydatý; př.: *no se ponga resbaloso*; (JD, BDE). • (2) m/f. (Mex): nestyda, sprosták; (3) f. (Arg): resbalosa; ► lidový tanec, který se rozšířil v první polovině 19. století po Argentině a Chile; př.: *tocar la resbalosa*; (JD, NET).

A veces, a pesar de todos mis esfuerzos por encontrar un sinónimo checo más cercano al americanismo, no lograba proponer otro concepto del que ya había utilizado B. Steel en BDE. Entonces, tenía que hacer una traducción literal que después de todo se revelaba como la más adecuada (véase ejemplo 12). Aparte de las fuentes de consulta mencionada, a menudo, probaba a hallar un americanismo en artículos periodísticos para comprobar si el contexto del uso correspondía a mi traducción. Este modo de verificación lo usé en la palabra *retén*.

Ejemplo 12:

retén nm Ec V = *correccional (de menores) o para presos preventivos* | Diez menores se fugaron hoy del Retén del Consejo Venezolano del Niño ... (*El Universal*, Caracas, 4-11-68:28)
*remand home; detention centre/center*³⁰

retén, m. (1) (Chil): policejní komisařství; (2) (Ven): dětské jesle; př.: *retén de menores* („nalezinec“); (JD). • (3) (Ekv, Ven): nápravné zařízení pro mladistvé nebo jako vyšetřovací vazba; př.: *diez menores se fugaron hoy del Retén del Consejo Venezolano del Niño*; (BDE).

³⁰ STEEL, Brian: *Breve diccionario ejemplificado de americanismos*, Madrid: Arco/Libros, 1999, 200.

Luego, como mi prioridad era proponer las traducciones más exactas, por eso de vez en cuando sustituía la definición de B. Steel por la mía encontrada en RAE (véase ejemplo 13) o en otro recurso de internet o inventada por sí misma (véase ejemplo 14).

Ejemplo 13:

rastacuero, -ra *adj* y *nmf fam* (**FR**) = *nuevo rico* || Dícese de la persona que hace gastos excesivos ... con exhibicionismo, para hacerse notar. (D.Abad de Santillán, **A**, 1976:801) ... el arrastravueros venezolano, que ha circulado por Europa y ha vuelto a América transfigurado en el rastaquouère francés. (A.Rosenblat, **V**, 1960, I:17) *nouveau riche; ostentatious*³¹

rastacuero, -ra, *adj/subst.*, m/f., *hovor.* (← fr.) (**1**) (Arg, Bol, Ekv, Guat, Mex, Nik, Per, Ven): ostentativní, zbohatlický, zbohatlík; ► o osobě, která nemá vybrané chování, je bohatá a vychloubačná; př.: *el arrastracueros venezolano, que ha circulado por Europa y ha vuelto a América transfigurado en el rastaquouère francés*; ■ *Syn.*: *nuevo rico*; (RAE, BDE).

Ejemplo 14:

re- *prefijo ponderativo* **esp M** = *muy* || -Se murió rejoyen, ¿verdad? (J.M.Lope Blanch, 1971:429) - ¿Cómo me quedan los aretes? -Rechulos. (*Cuna de lobos*, **M**, Televisa) *very*³²

re-, *prefix* (**1**) (zejm. Mex): velmi; ► předpona re- slouží k vyjádření přehánění; př.: *se murió rejoyen*; (BDE).

Además de los puntos mencionados, en muchos lemas no encontré el país en el que se utiliza esa palabra. Por esta razón, completé esos lemas por los países puestos como fuente de ejemplo. Se trata de los lemas: *radial, realengo, ranchera, radio, rancho, rajarse, ranchera, rancho, raza de bronce, reclamo, recontra, refacciones, refucilo, regio, regresar, relacionador, remecer, reportarse, repunte, requerir de, resfrío, roto, rubro*. En cambio, no alcancé a averiguarlo del mismo modo en el lema *rebozo*.

2. Fase – trabajo con JD

En segunda fase, transcribí lemas del diccionario *Velký španělsko-český slovník*, de Josef Dubský. Éste contiene no solo americanismos, sino que también palabras españolas en general usadas tanto en España como en América latina, con la diferencia de que los americanismos se encontraban distinguidos por agregar el país en el que se utilizaban. No obstante, el mayor problema consistía en identificar qué es un americanismo, porque el autor ponía algunas veces un apunte impreciso (véase ejemplo 15).

Ejemplo 15:

³¹ *Ibid.*, 192.

³² *Ibid.*, 193.

Lema original de JD:

repelón Mé **1** drzý, hubatý **2** bručavý **▲** m **1** zatahání za vlasy **2** vytažená nit na punčoše; vytržený kus látky **3** trhnutí, náraz **4** prudký cval **5** utahaný hadr → **6** Mé vynadání **♦** a *-lones* **1**, moc těžko **2**, moc nerad; *andar a -lones* rvát se; *batir de -lones* bodat ostruhami; *dar un ~ a u.p.* **1**, zasadit komu ránu **2**. Mé vynadat komu; *de ~ 1*, lehce zranit **2**, lajdácky udělat; *más viejo que el ~ 1*, banální, otřepaný **2**, starý jak Metuzalém • m, f bručoun³³

Transcripción final:

repelón (1) (Mex): drzý, hubatý; (2) m. (Mex): vynadání; (3) **dar un** ~ (Mex): vynadat komu; (JD).

En el ejemplo 15, los signos **▲**, **♦**, **•** designan un cambio de clase de palabras e inician una nueva interpretación. Los números marcan un concepto de significado. EL país está puesto ante el inicio de enumeración de significados posibles, por lo tanto, se supone que el punto 2 debería ser un americanismo también, pero no lo es. Para diferenciar un americanismo de un término castellano, consultaba algunas palabras en el diccionario en línea de *Real academia española*. Sin embargo, allí tampoco encontraba respuesta a todo y por eso era necesario utilizar otro recurso para la consulta como la otra página web <<http://www.esacademic.com/>>.

Además de lo mencionado, algunas veces la forma escrita del lema no resultaba completa. Josef Dubský, a veces, ponía solo una forma de género masculino a pesar de que más adelante hablaba sobre el género gramatical femenino (véase ejemplo 16). Por un lado, según la gramática de lengua española, el género gramatical femenino, en la mayoría de los casos, termina con la desinencia *-a* en vez de *-o*, por otro lado, expone varias excepciones. Teniendo en cuenta esta regla, cuando se aparecía un error similar, debía comprobar si la forma puesta por el autor estaba correcta o había que modificarla. Nunca he hecho la corrección de la forma sin tenerla verificada antes por alguna fuente verosímil.

Ejemplo 16:

repartidero dělitelný, určený k dělení **▲** f. Mé narychlo provedené rozdělení³⁴

repartidero, f. (1) (Mex): narychlo provedené rozdělení; (JD).

repartidera, f. (1) (Mex): narychlo provedené rozdělení; (JD).

Afortunadamente, algunas veces la forma correcta se podía deducir de un ejemplo adjunto (véase ejemplo 17).

Ejemplo 17:

³³ DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník*, II, 2^a ed., Praha: Academia, 1993, 533.

³⁴ Ibid.

repelado 1 kuch. míchaný salát **2** v. repelar ▲ *f* Mé vyhubování (*dar una -da a u. p. být hubatý na koho*)³⁵

repelada, f. **(1)** (Mex): vyhubování; př.: *dar una repelada a alguien* („být hubatý na koho“); (JD).

A continuación, si se encontraba añadido un ejemplo al lema en el diccionario de J. Dubský, generalmente estaba su traducción al checo también. En este caso, yo siempre transcribía la traducción de la misma manera determinada con antelación, es decir, postpuesto al ejemplo; en paréntesis; entre comillas y sin cursiva (véase ejemplo 18).

Ejemplo 18:

renacuajo m 1 zool. pulec **2** pidimužík, skrček → Cu hubeňourek (*es un ~ je jako moucha*)³⁶

renacuajo, m. **(1)** (Kub): hubeňourek; př.: *es un renacuajo* („je jako moucha“); (JD).

En lo que se refiere a la transcripción formal, solía escribir la variante de una palabra de la siguiente forma ■ Var.: xxx; en vez de dejarla en paréntesis al principio (véase ejemplo 19). Hacía una excepción cuando se trataba de cambios ortográficos producidos por un diferente modo de escribir una misma palabra, con motivo de facilitar la orientación en el diccionario (véase ejemplo 20).

Ejemplo 19:

requenete || **requeneto** Ve obtloustlý³⁷

requenete **(1)** (Ven): obtloustlý; ■ Var.: *requeneto*; (JD).

Ejemplo 20:

reuma (reúma), m. **(1)** **tiene el ~ en el brazo/en el codo** (Kub): nedosáhne si do kapsy; ► vyj. je lakomý; (JD).

refucilo (refusilo), m. **(1)** (Arg): záblesk nebo blesk na obloze; př.: *-mirá, no es que yo ande buscando que me caiga un refusilo en la cabeza*; (BDE).

3. Unificación

En tercera fase, tenía que ordenar los lemas elaborados de BDE y JD todos juntos según abecedario. El programa Word pone automáticamente las palabras empezadas con los signos de puntuación al principio de una lista, así que estas palabras las colocaba por mi cuenta.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid., 530.

³⁷ Ibid., 538.

Luego unificaba las palabras mismas en solo un lema. Si la otra fuente planteaba otros significados, la adjuntaba por medio de poner el signo • (marca otra fuente). El orden secuencial de colocación de fuentes era JD, BDE. Si ambas fuentes concuerdan con el significado de palabra, encerraba entre paréntesis las dos, eventualmente añadía otro país en el que suele utilizarse la palabra propuesta (véase ejemplo 21).

Ejemplo 21:

renguear, intr. (1) (Per): kulhat; př.: *sin embargo, todavía rengueaba ligeramente*; (BDE).

+
renguear (1) (Am): kulhat; (2) (Arg): namlouvat si ženu; (JD).

=
renguear, intr. (1) (Am; Per): kulhat; př.: *sin embargo, todavía rengueaba ligeramente*; (JD; BDE).
• (2) (Arg): namlouvat si ženu; (JD).

En general, las traducciones del diccionario de J. Dubský eran de sentido menos limitado y menos explicativas que las de B. Steel. Por tanto, a menudo no podía unificar las dos expresiones en una, aunque eran muy parecidas, mejor dicho, casi similares e incluso ponían los mismos países (véase ejemplos 22, 23, 24).

Ejemplo 22:

residencial (1) m. (Chil): penzión; (JD). • (2) f. (Arg, Chil): levný penzión; př.: *ella está feliz, ... instalada en la residencial de unos amigos*; (3) m. (Mex): sídliště; př.: *Residencial Victoria*; (BDE).

Ejemplo 23:

reportar (1) (Am): hlásit, oznámit poruchu atd.; informovat, podat zprávu o; (2) (Am): reportovat, přinést reportáž; (3) (Am): interviewovat; (4) (Am): dostavit se, přijít; př.: *reportar a clase* („přijít do školy“); (5) (Am): obvinít, udat; (6) (Kub): pokutovat; (JD). • (7) tr. (← angl.) (zejm. Mex): informovat, podávat zprávy; ► výraz používaný v novinách nebo v jiných sdělovacích prostředcích; př.: *ese mismo periódico ... reportó la anécdota de una niña limeña*; (BDE).

Ejemplo 24:

repuntar (1) (Am): o řece: znovu začít stoupat; (2) (Am): sehnat dobytek; spočítat stádo; (3) (Am): ukázat/ukazovat se, projevit se; př.: *repuntó la mejoría en el enfermo* („u nemocného se projevuje zlepšení“); *repunta la seca* („začíná se projevovat/ukazovat sucho“); (4) (Am): objevit/ukázat se někdo nečekaně; (5) (Am): dostat se zase do sedla; (JD). • (6) intr. (Chil): začít se objevovat, znovu se objevit; př.: *repuntaban los granos en los maizales*; (7) (Urug): zotavit se, vzpamatovat se; př.: *recuperarse paulativamente un negocio, una institución o un equipo deportivo después de haber experimentado una caída*; (BDE).

También pasaba que la situación se daba al revés, lo cual causaba el mismo problema. Viendo el ejemplo 25 más abajo, se nota que no había podido unirlas porque si lo hiciera, se perdería la distinción del uso específico en Argentina y en la zona del Río de La Plata.

Ejemplo 25:

remera, f. (1) (Arg): námořnické tričko; (JD). • (2) (LaPla): tričko; př.: *porque así llegó a Dinamarca; con sus lentes oscuros, su remera negra marcándole cada uno de sus músculos*; (BDE).

Por último, es necesario mencionar que J. Dubský no apuntaba si un verbo es transitivo, intransitivo o reflexivo lo que creaba ambigüedad al fusionarse. Esto me causó problemas especialmente en la segunda parte, *letra H*, de mi trabajo, porque allí había lemas más extensos. Cuando tenía una palabra traducida cinco veces con una sutil diferencia de significado y países idénticos, me ayudaba el rasgo gramatical del verbo decidir si unirlo o dejarlo por separado.

B) PALABRAS CON LA LETRA INICIAL H – unificación y corrección

En la segunda parte de mi tesina trabajaba con lemas hechos por otros estudiantes. Mi tarea era juntar los lemas idénticos en uno, hacer la revisión y la corrección de ellos, y también completar datos que faltaban. En cuanto a la unificación, el proceso era analógico como lo he descrito antes en el caso de unir los lemas de JD y BDE. Además, cuando hacía modificaciones de lemas, mi intervención era destacada de **color azul** para que se pudiera distinguir los apuntes originales de mis cambios.

Con respecto al orden de colocar nuevos significados de una palabra, seguía el siguiente orden: RAE, RR, MS, AM, MM, JD, BDE, XXX, DMC, DA³⁸, en lugar de XXX pertenecía el resto de fuentes. Los lemas a medio camino unidos me complicaban un poco el trabajo, es decir, cuando un lema era compuesto por 3 fuentes, por ejemplo RAE, MS, JD, y yo debía meter entre ellos otros significados de RR, MS o MM. En este caso, era lo mejor separar cada punto y modificarlo con lo necesario. Además, dentro de este orden intentaba colocar locuciones según el orden del abecedario (véase ejemplo 26).

Cuando adjuntaba varios significados, evitaba hacer una excesiva repetición de clases de palabras y de categorías gramaticales. Siempre ponía todos los rasgos gramaticales al principio para definir la palabra que se traduciría al checo, luego agregaba la categoría exacta a la traducción correspondiente. Si el siguiente punto pertenecía a la misma categoría o clase, no la escribía otra vez (véase ejemplo 26).

Ejemplo 26:

³⁸ Véase capítulo Lista de abreviaciones

Apuntes originales:

hilo, adj/subst. (1) lid. (Kub, Bol): štíhlý člověk; (2) (Ekv): dámské kalhotky; ► pokrývající malou plochu intimních partií; (3) ~ **carreta** (Kub): viz: *hilo de carreta*; (4) ~ **chanchero** (Arg, Urug): drsná, tenká, silná nit hnědé barvy; ► na obvazování krabic a balíků; (5) ~ **curado** (Chil): rybářský vlasec, natřený vodou s lepidlem, pomletým sklem a prachem brousku; ► používán mezi soupeři při různých soutěžích; viz též: *volantín*; (6) ~ **de carreta** (Kub): drsná, tenká, hnědá nit; ■ Syn.: *hilo carreta*; (7) ~ **de carretón** (Hond): bavlněná nit srolovaná na dřevěné cívce; (8) ~ **de chillo** (← *Chillos*, název údolí blízko Quita) (Ekv): bavlněná nit na výrobu oblečení; (9) ~ **de oro** (Hond): zlatá žíla; (10) ~ **dental**¹ (Mex, Kost, Pan, Dom, Portor, Ven, Ekv, Hond, Salv, Nik, Per): bikiny; ► s minimem látky; (11) ~ **dental**² (Kub): spodní prádlo; ► s minimem látky; (12) **al** ~¹, lid. (Mex, Kub, Salv, Nik, Pan, Ven, Per, Chil, Arg, Urug): bez přestání, bez přestávky; ■ Syn.: *de un hilo*; (13) **al** ~² (Per): v řadě; (14) **al** ~³, lid. (Kub): slušné a správné chování; (15) **al** ~⁴, lid. (Bol): na jeden doušek; (16) **al** ~⁵ (Hond): rychle; (17) **de un** ~ (Mex, Guat): viz: *al hilo*; (18) **cortar el ~ por lo más delgado**, lid. (Dom, Chil): vyřešení těžké situace obětováním toho nejslabšího; (19) **cortar el ~ por lo más fino**, málo užív. (Dom, Chil): vyřešení těžké situace obětováním toho nejslabšího; (20) **descubrir el ~ en bollitos**, lid. (Dom): považovat za novinku něco již notoricky známé; (21) **descubrir el ~ negro** (Chil): považovat za novinku něco již notoricky známé; (22) **devanar el ~ de la conversación** (Portor): pochopit někoho v rámci konverzace; (23) **inventar el ~ negro**, lid. (Mex, Chil): považovat za novoobjevené něco, co již všichni znají; (24) **mantener al ~**, lid. (Nik, Kol): informovat někoho o dané záležitosti; (25) **no saber nada del ~** (Hond): nevědět o něčem nedávném; (26) **poner al ~** (Guat, Nik): informovat někoho, že něco se právě stalo; (27) **ponerse al ~**, lid. (Kost): ožít na přilákání pozornosti; (28) **saberse al ~**¹, málo užív. (Hond, Urug): zapamatovávat si text; (29) **saberse al ~**², lid. (Parag): dobře si zapamatovat text; (30) **ser del ~** (Par): lehko zvladatelný člověk; (31) **tener los ~s cambiados**, lid. (Portor): zženštilý muž; (DA).

hilo, m. (1) (Bol): hubeňour; viz též: *cancao*; (LM).

hilo, m. (1) (LaPla): telefon; ► slang *lunfardo*; ■ Syn.: *morocho, telefonken, tubo*; (NET).

hilo, m. (1) **al** ~ (Bol): hned, okamžitě, bez odkladu; ► bol. argot *coba*; viz též: *a (al, a la)*; ■ Syn.: *al pucho, al ratón*; (HB).

hilo, m. (1) **al** ~ (Kub): následně; po sobě; př.: *el equipo ganó quince juegos al hilo*; ■ Syn.: *a la jila*; (2) **arrancar el ~ de la conversación** (Kub): když někdo náhle nabourá konverzaci; př.: *es un pesado, ayer nos arrancó el hilo de la conversación en la tertulia*; (3) **da lo mismo jabón que ~ fino** (Kub): vyjít nastejno; př.: *yo con lo que venga no me preocupo, para mí da lo mismo jabón que hilo fino*; (4) **perder el ~ y el carrete** (Kub): přijít o vše; př.: *él perdió el hilo y el carrete*; (5) **ser un ~** (Kub): být velmi hubený; př.: *Juan es un hilo*; ■ Syn.: *ser una pita*; (DMC).

hilo, m. (1) **al** ~ (Mex, Arg): bez přestání, naráz, na jeden zátah; př.: *aceptó la cuba libre ..., se la tomó al hilo*; (2) **al ~ de** (Portor): závislý na; snažně prosící, žebrající o; dožadující se; ■ Var.: *al jilo*; př.: *anda por ahí hambriento, al jilo de un chispito de pan*; (3) **de un ~** (Mex): bez přestání, stále, pořád, v jednom kuse; př.: *se aburre de un hilo*; (4) **escaparse con el ~ en una pata** (Arg): uniknout o chloupek (jentaktak) velkému nebezpečí; (RR).

hilo, m. (1) **no saber nada del ~** (Hond): nevědět, která bije; (2) **saberse al ~**¹ (Hond, Urug): naučit se jako básničku; ► učít se nazpaměť nějaký text; (2) **saberse al ~**² (Par): umět jako básničku; ► mít nějaký text skvěle naučený; (DA).

hilo, m. (1) **poner al ~** (Guat): uvést někoho do obrazu; ► informovat někoho o něčem, co se právě stalo; (2) **ponerse al ~** (Kost): povzbuzovat se; (DA).

hilo, m. (1) **ser del ~** (Pan): být s kým lehké jednání, snadná domluva; (DA).

hilo, m. (1) **tener los ~s cambiados** (Portor): být zženštilý; (DA).

hilo, m.; (1) **tener los ~s cambiados**, lid. (Portor): být zženštilý, změkčilý člověk; viz též: *culero*; (DA).

hilo; (1) ~ **de alcarreto**, m. [Š: *hilo de acarreto*] (Per): tenký konopný provázek; (2) ~ **de carreta**, m. (Kub): tenký provázek hnědé barvy; (3) **al** ~, adv. [Š: *a hilo*] (Arg, Per): bez přerušení; (4) (Kub, Mex): velmi dobře, správně; (5) **de un** ~, adv. [Š: *a hilo*] (Mex): bez přerušení; (6) **mantener al ~ a alguien**, hovor. (Kub): průběžně informovat někoho o dané události; (RAE).

Transcripción final:

hilo, adj/adv/subt., m. (1) ~ **de alcarreto**, m. [Š: *hilo de acarreto*] (Per): tenký konopný provázek; (2) **al** ~¹, adv. (Kub, Mex): velmi dobře, správně; (3) **mantener al ~ (a alguien)**¹, m., hovor. (Kub): průběžně informovat někoho o dané události; (RAE). • (4) ~ **de carreta** (Kub): drsný, tenký provázek hnědé barvy; ■ Var.: *hilo carreta*; (RAE, DA). • (5) **al** ~² [Š: *a hilo*] (Mex, Kub, Salv, Nik, Pan, Ven, Per, Chil, Arg, Urug): bez přerušení; bez přestání, naráz, na jeden zátah; bez přestávky; př.: *aceptó la cuba libre ..., se la tomó al hilo*; Syn.: *de un hilo*; (6) **de un** ~ [Š: *a hilo*] (Mex, Guat): bez přerušení; bez přestání, stále, pořád, v jednom kuse; př.: *se aburre de un hilo*; viz: *al hilo*; (RAE, RR, DA). • (7) **al ~ de** (Portor): závislý na; snažně prosící, žebrající o; dožadující se; př.: *anda por ahí hambriento, al jilo de un chispito de pan*; ■ Var.: *al jilo*; (8) **escaparse con el ~ en una pata** (Arg): uniknout o chloupek (*jen taktak*) velkému nebezpečí; (RR). • (9) (Bol): o člověku: hubeňour; viz též: *cancao*; (LM). • (10) (LaPla): telefon; ► slang *lunfardo*; ■ Syn.: *morocho, telefonken, tubo*; (NET). • (11) **al** ~³ (Bol): hned, okamžitě, bez odkladu; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *al pucho, al ratón*; viz též: *a (al, a la)*; (HB). • (12) **al** ~⁴ (Kub): následně, po sobě; př.: *el equipo ganó quince juegos al hilo*; ■ Syn.: *a la jila*; (13) **arrancar el ~ de la conversación** (Kub): když někdo náhle nabourá konverzaci; př.: *es un pesado, ayer nos arrancó el hilo de la conversación en la tertulia*; (14) **da lo mismo jabón que ~ fino** (Kub): vyjít nastejno; př.: *yo con lo que venga no me preocupo, para mí da lo mismo jabón que hilo fino*; (15) **perder el ~ y el carrete** (Kub): přijít o vše; př.: *él perdió el hilo y el carrete*; (16) **ser un ~** (Kub): být velmi hubený; př.: *Juan es un hilo*; ■ Syn.: *ser una pita*; (DMC). • (17) adj, lid. (Kub, Bol): o člověku: štíhlý, hubený; (18) m. (Ekv): dámské kalhotky; ► *tanga*; pokrývají malou plochu intimních partií; (19) ~ **carreta** (Kub): viz: *hilo de carreta*; (20) ~ **chancho** (Arg, Urug): drsná, tenká, silná nit hnědé barvy; ► na obvazování krabic a balíků; (21) ~ **curado** (Chil): rybářský vlasec, natřený vodou s lepidlem, pomletým sklem a prachem brousku; ► používán mezi soupeři při různých soutěžích; viz též: *volantín*; (22) ~ **de carretón** (Hond): bavlněná nit srolovaná na dřevěné cívce; (23) ~ **de chillo** (← *Chillos*, název údolí blízko Quita) (Ekv): bavlněná nit na výrobu oblečení; (24) ~ **de oro** (Hond): zlatá žíla; (25) ~ **dental**¹ (Mex, Kost, Pan, Dom, Portor, Ven, Ekv, Hond, Salv, Nik, Per): bikiny; ► s minimem látky; (26) ~ **dental**² (Kub): spodní prádlo; ► s minimem látky; (27) **al** ~⁵ (Per): v řadě; (28) **al** ~⁶, lid. (Kub): slušné a správné chování; (29) **al** ~⁷, lid. (Bol): na jeden doušek; (30) **al** ~⁸ (Hond): rychle; (31) **cortar el ~ por lo más delgado**, lid. (Dom, Chil): vyřešení těžké situace obětováním toho nejslabšího; (32) **cortar el ~ por lo más fino**, málo uživ. (Dom, Chil): vyřešení těžké situace obětováním toho nejslabšího; (33) **descubrir el ~ en bollitos**, lid. (Dom): považovat za novinku něco již notoricky známé; (34) **descubrir el ~ negro** (Chil): považovat za novinku něco již notoricky známé; (35) **devanar el ~ de la conversación** (Portor): pochopit někoho v rámci konverzace; (36) **inventar el ~ negro**, lid. (Mex, Chil): považovat za novoobjevené něco, co již všichni znají; (37) **mantener al** ~², lid. (Nik, Kol): informovat někoho o dané záležitosti; (38) **no saber nada del ~** (Hond): nevědět o něčem nedávném; nevědět, která bije; (39) **poner al ~** (Guat, Nik): informovat někoho o něčem, co se právě stalo nebo děje; uvést někoho do obrazu; (40) **ponerse al** ~¹, lid. (Kost): ožít na přilákání pozornosti; (41) **ponerse al** ~² (Kost): povzbuzovat se, (42) **saberse al** ~¹, málo uživ. (Hond, Urug): zapamatovávat si text; naučit se jako básničku; ► učit se nazpaměť nějaký text; (43) **saberse al** ~², lid. (Par): dobře si zapamatovat text; umět jako básničku; ► mít nějaký text skvěle naučený; (44) **ser del** ~¹ (Par): lehko zvladatelný člověk; (45) **ser del** ~² (Pan): být s kým lehké jednání, snadná domluva; (46) **tener los ~s cambiados**, lid. (Portor): být zženštilý/změkčilý člověk, zženštilý muž; viz též: *culero*; (DA).

Ilustrando con el ejemplo 26 - *hilo*, hay que mencionar dos fenómenos frecuentes aparecidos en mi trabajo. En primer lugar, varios lemas estuvieron elaborados de mismas fuentes por personas distintas, lo que por una parte enriqueció la traducción de locuciones (véase punto 38) y por otra parte creó un conflicto de sentido (véase puntos 40 y 41). En primer lugar, amplié los sinónimos checos y según el caso tuve que ponerlos por separado. Había otro más, un caso de acuerdo total que me permitió anular uno de los varios apuntes similares (véase apuntes originales para el punto 46).

Para que pudiera decir si se trataba de otra posible traducción o de otra variante de significado, solía buscar información en las fuentes primarias, en este caso en *Diccionario de americanismos* publicado por la Asociación de Academias de la Lengua Española (ASALE). Otras fuentes utilizadas por mi parte eran RAE, RR, JD, BDE, MM, MS, DMC³⁹.

En segundo lugar, ASALE y RAE cooperan entre sí y esta influencia se refleja en la explicación de lemas en ambos diccionarios, tanto en *Diccionario de americanismos* como en *Diccionario de la lengua española*. Entonces, muchas veces resultaba difícil decidir si unir, separar o completar con nuevos datos algunos puntos de lema (véase ejemplo 26; *al ~^x*). Siempre debía comparar apuntes de fuentes primarias para estar segura de que no comitiera un error.

Alejándome de métodos de unificación, de momento quiero comentar la revisión de lemas.

Los errores:

- 1. Falta un nombre de país**
- 2. Mal escrita abreviatura de país**
- 3. Falta una fuente; fuente desconocida**
- 4. Errores ortográficos**
- 5. Falta traducción; traducción imprecisa**
- 6. Numeración**
- 7. Otros**

1. Falta un nombre de país

Algunas veces no estaba puesto entre paréntesis ningún nombre de país en el que se usara la palabra interpretada. Eso me obligaba hacer una búsqueda en la fuente primaria. De vez en cuando tenía suerte de encontrar por lo menos un país, no obstante había lemas en los que no logré de encontrar ni uno, por ejemplo el lema *halaco*.

Entiendo la causa por la falta del país, a menudo no era obviamente marcado y era necesario sacarlo del ejemplo o de una referencia a otra palabra, por ejemplo *viz též; ácana*, pues había que encontrar el lema *ácana* en MM y de ello copiar los países (véase ejemplo 27). En cambio, también había errores por falta de atención (véase ejemplo 28). No tengo otra

³⁹ Véase capítulo Lista de abreviaciones

explicación para los casos en los que los países se encontraban escritos junto al lema y a pesar de eso la persona responsable no los transcribió. Sin embargo, eso no pasaba con frecuencia.

Ejemplo 27:

hácana, f. (1) (xxx): silný strom; viz též: *ácana*; (MM).

hácana, f. (1) (Dom, Kub, Ven): silný strom; viz též: *ácana*; (MM).

Ejemplo 28:

holó, m. (1) (xxx): ibišek, viz: *damajagua*; (DA).

holó, m. (1) (svMex): strom; viz: *damajagua*; (2) ibišek; viz: *damajagua*; (DA).

2. Mal escrita abreviatura de país

Más común que el error de la falta del nombre de país era la abreviación escrita de forma incorrecta por falta de la última letra, inversión de letras o la forma prestada de fuente primaria.

En lo que se refiere a la forma de abreviación prestada, buen ejemplo es la abreviatura de Andalucía. En RAE utilizan And., pero nosotros Andal. Este error se repitió 7 veces. Para corregirlo, primero, encontré lo que denominaba la abreviatura And. en enlace <www.rae.es/diccionario-de-la-lengua-espanola/sobre-la-22a-edicion-2001/abreviaturas-y-signos-empleados>, luego, pude implicar la abreviación nuestra (véase otro ejemplo 26; apuntes originales, *saberse al ~²*). Algunos errores de mismo tipo: Parag → Par, Car. → Karib., franc. → fr., etc.

Sin embargo, también apareció un lema donde no alcancé averiguar el significado de abreviatura An., porque ni existía en la fuente primaria RAE, por eso la borré (véase ejemplo 29). Tampoco encontré significado de la abreviatura Panag en el lema *hielera*.

Ejemplo 29:

hostigoso, -sa, adj. (1) (~~An.~~, Chil, Guat, Mex, Nik): o pokrmu či nápoji: těžce či špatně stravitelný; (RAE). • (2) (Bol, Chil, Kol, Per): o člověku: dotěrný, obtížný; (RAE, DA). • (3) (Chil, Guat, Kol, Per): přeslazený; (AM). • (4) lid. (Mex, Salv, Nik, Per, Bol, Chil, Arg, Urug, Ekv): obtížný, protivný; viz též: *molestoso*; (DA).

3. Falta una fuente; fuente desconocida

Si no sabía un dato, miraba el libro de donde provenía un lema, pero si no sabía donde indagar, me producía un gran obstáculo para seguir trabajando. Había varios métodos de cómo añadir una fuente faltante.

Primero, en el caso de duplicación de lema con mismo significado en ambas transcripciones, si la primera no tenía ningún nombre del diccionario y la segunda sí, las juntaba (véase ejemplo 30).

Ejemplo 30:

húmedo, -da, adj/subst. (1) opily, viz též: *curdela, enfarolado*.

+

húmedo, -da, adj/subst. (1) (LaPla): opily; viz též: *enfarolado*; ► slang *lunfardo*; (NET).

=

húmedo, -da, adj/subst. (1) (LaPla): opily; viz též: *enfarolado*; ► slang *lunfardo*; viz též: *curdela, enfarolado*; (NET).

Segundo, buscaba en internet el valor informativo del lema para verificarlo, luego ponía como una fuente NET. Este método lo apliqué sobre todo a los términos de lenguas indígenas: *humurana, huachipaire, huarayo, huariapano, etc.*

Tercero, probaba a comprobarlos en las fuentes disponibles: RAE, RR, JD, BDE, MM, MS, DMC, DA. No buscaba un origen del lema sino una verificación de significado propuesto (véase ejemplo 31).

Ejemplo 31:

homo, m. (1) homosexual; viz též: *esteta*;

homo, m. (1) homosexual; viz též: *esteta*; (RAE).

Aquí pongo lemas que no había conseguido completar: *habladoraz, huesoso, huevón* (8), *de hojaldra* (borrado), *huevo* (62), *hanchi*.

Además, había una abreviatura que no sabía qué diccionario denominaba – ST. Los apuntes de ST eran solo ejemplos sin más datos, entonces los borré.

4. Numeración

Faltaba el número (1) antes de la traducción, ante todo en los lemas con un significado (por ejemplo: *handicaper, handle, hangada, hartado, hartarse, higiénicos, etc.*). Era un error muy frecuente.

El resto de numeración (2)...(y) solía modificar después de completar el lema, por eso no tenía importancia para mí si estaban bien puestos los números o no, de todos modos los cambiaba según mis requisitos.

5. Errores ortográficos

Los errores ortográficos eran los más comunes, sobre todo, los cometidos en la puntuación y en los signos diacríticos, algunas veces sobraba un signo de coma, tilde, dos puntos o de punto y coma, otras veces ese faltaba. Tampoco era nada sorprendente corregir espacios. Atribuyo este tipo de error a la falta de atención por parte de las personas que habían elaborado esos lemas. Mas, si alguien ponía una coma en vez de un punto y coma, ya era un error de desconocimiento de las reglas formales obedecidas (véase ejemplo 32).

Ejemplo 32:

hierba del soldado, f. (1) (Ekv, per), keř (*Piper angustifolium*), viz: *cordoncillo*; (DA). ❌

hierba, f. (1) ~ **del soldado** (Ekv, Per): pepřovník úzkolistý (*Piper angustifolium*); ► keř; viz: *cordoncillo*; (DA). ✓

Otra clase de errores tenía que ver con la falta de atención de nuevo. Me refiero a las palabras mal escritas. En las traducciones checas deducía mejor la forma correcta, pero en cuanto a los lemas en español tenía que comprobar mi juicio mediante una fuente relevante. Cuando aparecía este tipo de error justamente en una palabra principal, después de su corrección probaba a colocar esta "nueva palabra principal" a la lista de letra H según abecedario. Si descubría que ya había hecho este lema, tenía que reformularlo de nuevo (véase ejemplo 33).

A continuación, corregía la letra cursiva. Es de suponer que muchas veces este error surgió en relación con la conversión de un documento a los formatos diferentes de Microsoft Word.

Ejemplo 33:

Apuntes originales:

hnilota, f. (← nah. *huilotl*, „holub, holubice“) (Mex): viz: **huiltota**; (RAE).

huilota, f. (1) **saber dónde anidan las** ~ (Mex): mít tajný zdroj, tajné informace; (DA).
huilota, viz: *güilota*; (MS).

Transcripción final:

huilota, f. (1) (← nah. *huilotl*, „holub, holubice“) (Mex): viz: *huiltota*; (RAE). • (2) viz: *güilota*; (MS). • (3) **saber dónde anidan las** ~s (Mex): mít tajný zdroj, tajné informace; (DA).

6. Sin traducción; mala traducción

Surgieron unos lemas que no se habían traducido. Cuando sabía cómo traducirlos, lo hacía. No obstante, no sabía cómo traducir las palabras *huasca* (13), *huila* (3), *huacanquillo* (3) - en este caso adjunté la imagen de huacanquillo al Anexos (véase ejemplo 34).

Ejemplo 34:

huacalero, m. (← nah.) (1) (Mex): persona acostumbrada a llevar un guacal; (MS).

huacalero, m. (← nah.) (1) (Mex): *osoba zvyklá nosit guacal*; ► *guacal je druh proutěného/dřevěného koše*; (MS).

Normalmente ampliaba o añadía unas explicaciones enciclopédicas a los lemas mediante un signo ► con el objetivo de concretizar cierto significado (véase ejemplo 26; puntos 18, 42, 43), así también proponía otra traducción posible.

Y además, a veces llegaba a saber que algunos lemas no eran completados por significados posibles, entonces, los finalizaba, como en el caso del lema *hacer*, punto 53. Me daba cuenta de alguna falta similar más bien por casualidad cuando revisaba algún dato de un lema consultando el diccionario JD, es decir, no era una búsqueda con intención de investigar si los apuntes originales eran transcritos por completo.

También encontraba malas traducciones que habían cambiado el significado de la palabra. En el ejemplo 26 con la palabra *hilo*, punto 9, el apunte original fue traducido como sustantivo, pero en la fuente primaria como adjetivo.

7. Otros

Ya he enumerado ciertos errores frecuentes, ahora querría mencionar algunos casos que me complicaron mi trabajo. Viendo el ejemplo 35 *habichuela* en su forma elaborada por otra persona, esa persona encargada de transcribirlo bien, antes había entendido mal la forma de la fuente primaria, del diccionario de Josef Dubský, pues interpretó como plural la palabra *habichuela*, que en esa forma significaría (1) živobytí (2) khaki, pero según la transcripción correcta el número plural debería pertenecer solo al punto (1).

Ejemplo 35:

habichuela, f., pl. (1) (Am): živobytí; (2) color ~ (Kub): khaki; (JD). ❌

habichuela, f. (1) pl. (Am): živobytí; (2) color ~ (Kub): khaki; (JD). ✅

Menciono este ejemplo para mostrar que basta poco para provocar confusiones.

En lo que concierne a los otros tipo de errores, falta referenciar sobre una cantidad sobrante de elementos como rasgos gramaticales de la palabra o de conjunciones, preposiciones o el inicio de palabra no terminada (véase ejemplo 36).

Ejemplo 36:

hule, m. (← nah. *ulli*) (1) kaučuk, guma; (2) látka natřená olejem a nalakovaná na jedné straně; díky své nepropustnosti má různá využití; (3) (Mex): název různých stromů, ze kterých se získává kaučuk; **haber hule**, ~~fr.~~ (1) zranění nebo smrt nějakého toreadora nebo pikadora (v býčích zápasech); **palo de hule**, m. (1) jeden ze stromů produkujících kaučuk; (RAE).

hule, adj/subst. (1) m. (← nah. *ulli*) (Mex aj.): kaučuk, guma; (2) látka natřená olejem a nalakovaná na jedné straně; ► díky své nepropustnosti má různá využití; (3) (Mex): název různých stromů, ze kterých se získává kaučuk; (4) **haber** ~ (Mex aj.): dojít ke zranění nebo smrti nějakého toreadora nebo pikadora; ► v býčích zápasech; (5) **palo de** ~, m., jeden ze stromů produkujících kaučuk; (RAE).

Finalmente me gustaría mencionar algunas reflexiones más en cuanto al trabajo hecho. Como ya he hablado varias veces más arriba, siempre trataba de aclarar discrepancias por medio de fuentes disponibles para mí, pero no tenía acceso a todas las fuentes planteadas en la parte segunda de mi trabajo (por ejemplo EA, ST, etc.), por eso acudía al profesor para que me ayudara. Hay que ser consciente que incluso si tuviera acceso a todos los recursos, no estaría segura de que pudiera encontrar la información correcta. Cada diccionario obedece a una estructura propia, por eso al principio de cada trabajo se debe aprender a trabajar con él. Por estas razones cuando tenía dudas si interpretaba los lemas o la fuente bien, pedía ayuda al profesor.

CONCLUSIÓN

En mi trabajo de fin de carrera, me dediqué a hacer una parte del diccionario bilingüe español-checo, que se denominaba *Španělsko-český slovník amerikanismů: Diccionario de americanismos español-checo* editado por prof. PhDr. Jiří Černý, CSc. Traté de hacer dos tareas asignadas: traducir las palabras que empiezan con la letra R; unir y revisar los lemas con la letra inicial H. Esta parte práctica está desarrollada en el capítulo llamado *El diccionario de americanismos español-checo* que contiene dos subcapítulos, cada uno corresponde a la tarea concreta.

En lo que compete a la primera tarea, traduje todos los lemas asignados del diccionario *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* (BDE). También transcribí e incorporé los americanismos del diccionario *Velký španělsko-český slovník II* (JD).

En cuanto a la segunda tarea, la hice lo mejor que pude. Aunque probé a corregir todos los errores y aclarar todas las discrepancias, hubo algunos lemas que no los había completado con su fuente, su traducción relevante o su forma de transcripción completa. Sin embargo, eso no era frecuente. Normalmente encontraba todos los datos tras la búsqueda intensiva en varias fuentes.

Ni voy a comentar la metodología ni voy a enumerar los problemas de traducción, porque todo eso describí detalladamente en el capítulo *Comentario*. Allí mencioné lo que me complicaba mi trabajo y mis métodos de resolverlo. En general, cuando encontraba un problema, miraba la fuente primaria o otros diccionarios, y más, buscaba otro recurso en internet para verificar mi juicio.

Por último, me atrevo a proponer una reflexión sobre el vocabulario visto en el capítulo 1. La mitad son unas expresiones coloquiales. También me he fijado en la variedad de americanismos que tiene su base en el peculiar ámbito sociocultural de América Latina. Creo que el vocabulario usado en un país nos puede revelar mucho sobre la vida de allí. Por ejemplo, muchas palabras están relacionadas con la vida en el campo. Me parece interesante ver como un término *rancho(s)* tiene significado distinto en diferentes países (véase lemas *rancho*; *ranchos*). En Paraguay y Guatemala, el *rancho* significa *chatrč*, *chýše*, *chalupa*, en México, quiere decir *ranč*, *statek*, en cambio, en Venezuela, el término *ranchos* se traduce como *chudinská čtvrť* o *periferní čtvrť z primitivních chatrčí*. El objetivo de mi trabajo no era

hacer un análisis del discurso sociolingüístico, por eso no voy a tomar conclusiones sobre la evolución de palabra *rancho(s)* en Paraguay, Guatemala, México y Venezuela. Es más bien una propuesta para otra investigación.

Además, la fauna y flora en América Latina contiene una increíble cantidad de especies endémicas. Era curioso conocerlas poco a poco. Visto todo eso, en mi tesina traducía palabra por palabra y al mismo tiempo aprendía sobre la vida de cada país en América Latina, porque uno sin otro no podía ser.

RESUMEN

Esta tesina será una parte del diccionario de americanismo español-checo denominado *Španělsko-český slovník amerikanismů: Diccionario de americanismos español-checo*. Abarca los vocablos que empiezan con la letra R y H. Se tradujeron al checo los vocablos de letra inicial R que fueron recogidos de dos diccionarios: *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* de Brian Steel y *Velký španělsko-český slovník* de Josef Dubský. Los de la letra inicial H fueron unidos y revisados con el fin de que fueran preparados para su publicación.

RESUMÉ

Tato diplomová práce bude součástí španělsko-českého slovníku amerikanismů pojmenovaného *Španělsko-český slovník amerikanismů: Diccionario de americanismos español-checo*. Obsahuje slovíčka začínající písmenem R a H. Do češtiny byla přeložena slovíčka s počátečním písmenem R, která byla převzata ze dvou slovníků: *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* od Briana Steela a *Velký španělsko-český slovník* od Josefa Dubského. Slovíčka s počátečním písmenem H byla spojena a zkontrolována, za účelem je připravit k publikaci.

BIBLIOGRAFÍA

Fuentes primarias:

- ČERNÝ, Jiří: *Španělsko-český slovník amerikanismů: Diccionario de americanismos español-checo: B-Cd*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.
- ČERNÝ, Jiří: *Španělsko-český slovník amerikanismů: Diccionario de americanismos español-checo: A-Azz*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.
- DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník*, I, II, 2^a ed., Praha: Academia, 1993.
- FRONEK, Josef: *Anglicko-český, česko-anglický slovník*. Praha: Leda, 1998.
- CHALUPA, Jiří: *Španělsko-český, česko-španělský slovník: Diccionario español-checo, checo-español*, Praha: Fin Publishing, 2008.
- MORÍNIGO, Marcos A.: *Diccionario del español de América*, 2^a ed., Madrid, 1996.
- RENAUD, Richard, ed., et al.: *Diccionario de americanismos no recogidos por la Real Academia*, 2^a ed., Catedra, Madrid, 2000.
- ŘEŠETKA, Miroslav: *Anglicko-český, česko-anglický slovník*, 8^a ed., Olomouc: FIN Publishing, 2002.
- SÁNCHEZ-BOUDY, José: *Diccionario Mayor de Cubanismos*, Florida: Ediciones Universal Miami, 1999.
- STEEL, Brian: *Breve diccionario ejemplificado de americanismos*, Madrid: Arco/Libros, 1999.

Fuente secundaria:

- CÓRDOBA RODRÍGUEZ, Félix: *Introducción a la lexicografía Española*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001.
- SALA, Marius, ed., et al.: *El español de América*, I, II, Santafé de Bogotá: Instituto Caro y Cuevo, 1982.

Recursos de Internet:

- <<http://www.asale.org/>>
- <<http://www.esacademic.com/>>
- <<http://www.native-languages.org/>>
- <<http://www.rae.es/>>
- <<https://educalingo.com/es/dic-es>>
- <<https://slovník.seznam.cz/en-cz/>>

<<https://slovník.seznam.cz/es-cz/>>

<<https://ssjc.ujc.cas.cz/>>

<<https://www.zkratky.cz/>>

ANEXOS

Imagen 1: **ramada**

Imagen 2: **ranchera**

Imagen 3: **rebenque**

Imagen 4: **rocote/rocoto**

Imagen 5: **recado**

Imagen 6: **ripio**

Imagen 7: rochabús

Imagen 8: roseta

Imagen 9: ruca

Imagen 10: huacalero

Imagen 11: rebozo

Enlaces de imágenes:

Imagen 1: **ramada:**

<<http://www.visitevinadelmar.cl/articulo/noticias/1/301/en-el-sporting-comenzaron-preparativos-para-gran-fiesta-criolla-en-vina-del-mar.html>>

Imagen 2: **ranchera:**

<http://www.roodos.com.ve/de/286_ranchera-caprice-ano-67-13000bs-oferta-precio-rama-04268081655.html>

Imagen 3: **rebenque:**

<http://www.ellitoral.com/index.php/id_um/145221-diez-meses-de-prision-por-castigar-a-su-hija-con-un-rebenque-la-nena-tiene-3-anos.html>

Imagen 4: **roconte/rocoto:**

<<http://www.spicegarden.eu/Rocoto-Manzano-locoto-chile-seeds-Capsicum-Pubescens>>

Imagen 5: **recado:**

<<https://www.pinterest.es/pin/172403491961656229/>>

Imagen 6: **ripio:**

<<http://www.diariochaco.com/noticia/la-municipalidad-de-resistencia-utilizo-casi-20-mil-toneladas-de-ripio-para-mejorar-calles>>

Imagen 7: **rochabús:**

<<http://archivo.elcomercio.pe/sociedad/lima/marcha-poder-judicial-termino-pelea-policias-fotos-noticia-1859012/1>>

Imagen 8: **roseta:**

<http://www.recetadepan.com/images/pics_250x212/rosetta%20imagen.jpg>

Imagen 9: **ruca:**

<<https://i.pinimg.com/564x/53/61/bf/5361bfbb83186707e5618837d0b0803a.jpg>>

Imagen 10: **huacalero:**

<<https://www.flickr.com/photos/photohistorytimeline/27742566460/>>

Imagen 11: **rebozo:**

<<https://jennymexico.blogspot.cz/2011/10/rebozos-in-michoacan-and-elsewhere-in.html>>

ANOTACE

Autor:	Bc. Irena Schönweitzová
Název katedry a fakulty:	Katedra romanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Název diplomové práce:	Španělsko-český slovník amerikanismů: Písmeno R (BDE, JD), H
Vedoucí diplomové práce:	prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.
Počet znaků:	474 561
Počet příloh:	11
Počet titulů použité literatury:	12
Klíčová slova:	slovník, španělsko-český, překlad, americanismus, Latinská Amerika

Krátká a výstižná charakteristika práce:

Tato magisterská diplomová práce si kládla za cíl provést překlad hesel začínajících na písmeno R ze slovníku *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* (BDE), dále přepracovat hesla písmene R ze slovníku *Velký španělsko-český slovník II* od Josefa Dubského (JD) a také spojit i opravit již vypracovaná hesla písmena H. K této práci je navíc připojen komentář, který objasňuje metodologii práce a upozorňuje na problémy jednak při překladu a jednak při korektuře.

ANNOTATION

Author:	Bc. Irena Schönweitzová
Department and faculty:	Katedra romanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Title:	Spanish-Czech Dictionary of Americanisms: Letter R (BDE, JD), H
Thesis supervisor:	prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.
Number of characters:	474 561
Number of attachments:	11
Number of used sources of literature:	12
Keywords:	dictionary, spanish-czech, translation, americanism, Latin America

Thesis character:

Goal of this thesis is to translate headwords beginning with letter R from the dictionary *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* (BDE), also to rework R-headwords from *Velký španělsko-český slovník II* written by Joseph Dubský (JD) and to unite and revise headwords beginning with letter H. There is also theoretical part included which describes methodology of the work and points out difficulties in both making translation and proofreading.